III. ULUSLARARASI İLİŞKİLER SEMPOZYUMU
"21. YÜZYILDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI"
22-24 KASIM 2023

III. INTERNATIONAL RELATIONS SYMPOSIUM
"TURKISH FOREIGN POLICY IN THE 21st CENTURY"
NOVEMBER 22-24, 2023

www.aruirs.org

III. ULUSLARARASI İLİŞKİLER SEMPOZYUMU ÖZET BİLDİRİLER VE TAM METİNLER KİTABI

Editörler:
Dr. Öğr. Üyesi Niyazi İPEK
Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÇALIK TOPUZ

KÜNYE

Eser Adı: III. Uluslararası İlişkiler Sempozyumu Özet Bildiriler ve Tam Metinler Kitabı

ISBN: 978-625-94139-3-8

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Niyazi İPEK-Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÇALIK TOPUZ

Kapak Tasarım: Mertcan AYGÜN

Erişime Açıldığı Tarih: 28.12.2023

Yayınevi: Ardahan Üniversitesi Yayınları

Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü, Çamlıçatak Mevkii, Ardahan 75002

+90 478 211 75 75 (Santral)

+90 478 211 75 09 (Faks)

Kep Adresi: ardahanuni@hs01.kep.tr

Uluslararası İlişkiler Sempozyumu:

Mail Adres: aruirs@ardahan.edu.tr

Web Sitesi: http://aruirs.org/bildirikitabi/2023.pdf

22-24 Kasım 2023 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ

III. ULUSLARARASI İLİŞKILER SEMPOZYUMU ÖZET BILDIRILER VE TAM METINLER KITABI BEYANI

- Bu sempozyum bildiri kitabında yayınlanan tam metinleri/özetlerin, yazılan, görselleri, iddiaları, beyanları, fikirleri, metodolojileri, yorumları ve sonuçları tümüyle yazarlara aittir.

- Tam bildiri ve özetlerde her türlü, ilgili kanuna uygun olarak gerçekleştirilmeyen alıntılar, görseller, yazı ve değerlendirmelerden yazar ya da yazarlar tek taraflı olarak sorumludur.

- Editörün sorumluluğu sadece 'editörlük' kavramının sınırları içinde olup bu kitapta yer alan bütün yazıların dil, bilim ve hukuk açısında tüm sorumluluğu yazar(lar)a aittir.

- Sempozyum bildiriler kitabı, Düzenleme Kurulu'nun yazılı izni dışında kaynak gösterilmeden yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

- Sempozyum bildiri kitabında basılmak üzere gönderilen yazılar için telif hakkı ödenmez.

- Yazar veya yazarlar, sempozyum otomasyon sisteminde beyan ettikleri üzere, verdikleri bilgilerin doğruluğunu; ve verdikleri bilgilerde, bilgi verilen ilgili diğer kişilerin onayını aldıklarını beyan etmiş sayılırlar.

- Bu bildiri kitabında yazısı olan yazarlar, yazısının ana fikri, teması, okuyucuya vermek istediği mesaj, yazım ve yayım kuralları, akademik düstur ve gereklilikler gibi bütün konularda vicdani ve Türkiye Cumhuriyeti'nin konuyla ilgili yasal mevzuatına karşı doğrudan ve tek taraflı sorumludur. Editörün sorumluluğu sadece 'editörlük' kavramının sınırları içinde olup bu kitapta yer alan bütün yazıların dil, bilim ve hukuk açısında tüm sorumluluğu yazar(lar)a aittir.

- Bu bildiri kitabındaki yazılar, kaynak gösterilmek koşuluyla alıntılanabilir.

KURULLAR

Düzenleme Kurulu Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Niyazi İPEK, Ardahan Üniversitesi, Türkiye

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ali SATAN	Marmara Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Aslı AKAY	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Barış ÖZDAL	Bursa Uludağ Üniversitesi- Türkiye
Prof. Dr. Cem IŞIK	Anadolu Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Cemil HASANLI	Londra Üniversitesi- İngiltere
Prof. Dr. Fırat PURTAŞ	Hacı Bayram Veli Üniversitesi- Türkiye
Prof. Dr. Hayati AKTAŞ	Akdeniz Üniversitesi- Türkiye
Prof. Dr. Jibek SIZDIKOVA	Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi- Rusya
Prof. Dr. Okan YEŞİLOT	Marmara Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Onur Ender ASLAN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Ömer Göksel İŞYAR	Bursa Uludağ Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA	İstanbul Aydın Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Roin KAVRELİSHVİLİ	Samtshe-Cavakheti Devlet Üniversitesi- Gürcistan
Prof. Dr. Selim ÇAPAR	İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) Başkanı-Türkiye
Prof. Dr. Soner KARAGÜL	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye
Prof. Dr. Yavuz ÇİLLİLER	İstanbul Gelişim üniversitesi-Türkiye
Doç. Dr. Ayna ASKEROĞLU ARSLAN	İstanbul Üniversitesi- Türkiye
Doç. Dr. Cemre PEKCAN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Elnur Hasan MİKAİL	Kars Kafkas Üniversitesi- Türkiye
Doç. Dr. Güray ALPAR	Stratejik Düşünce Enstitüsü- Türkiye
Doç. Dr. İkram ÇINAR	Kars Kafkas Üniversitesi- Türkiye
Doç. Dr. İlsur NAFİKOV	Kazan Federal Üniversite- Rusya
Doç. Dr. Serpil GÜDÜL	Hacı Bayram Veli Üniversitesi- Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ceyhun ÇİÇEKÇİ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi- Türkiye
Dr. Öğr Üyesi Rafael ALVARADO	Esai Business School, Universidad Espiritu Santo-Ekvador
Dr. Abzal DOSBOLOV	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi- Kazakistan
Dr. Lütfüllah ÜN	T.C. İçişleri Bakanlığı-Türkiye
Araz ASLANLI	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi- Azerbaycan

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Ali Servet ÖNCÜ
Doç. Dr. İhsan KURTBAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Ali Haydar SOYSÜREN
Dr. Öğr. Üyesi Arif Cem TOPUZ
Dr. Öğr. Üyesi Murat KIZILKAYA
Dr. Öğr. Üyesi Niyazi İPEK
Dr. Öğr. Üyesi Onur ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi Osman ERCAN
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Cenap ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Zuhal Çalık TOPUZ
Öğr. Gör. Dr. Fatih Volkan AYYILDIZ
Mertcan AYGÜN

İÇİNDEKİLER

KÜNYE 2
III. ULUSLARARASI İLİŞKILER SEMPOZYUMU ÖZET BILDIRILER VE TAM METINLER KITABI BEYANI 3
KURULLAR 4
İÇİNDEKİLER 5
SEMPOZYUM AÇIŞ KONUŞMALARI 9
DÜZENLEME KURULU ADINA DR. ÖĞR. ÜYESI NİYAZI İPEK'İN KONUŞMASI 9
DATÜB GENEL SEKRETERİ FUAT UÇAR'IN KONUŞMASI 11
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MEHMET BİBER'İN KONUŞMASI 14
ARDAHAN BELEDİYE BAŞKANI FARUK DEMİR'İN KONUŞMASI 17
AÇILIŞ OTURUMU KONUŞMALARI 19
TÜRK DIŞ POLİTİKASININ BİRİNCİ YÜZYILI VE İKİNCİ YÜZYILA İZDÜŞÜMLER 20
GÜNCEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI HUKUK YAKLAŞIMI 24
TÜRKİYE'NİN BATI İLE İLİŞKİLERİNDEKİ SINIRLILIKLARI VE ORTA DOĞU POLİTİKASI 28
HUKUKİ AÇIDAN TÜRKİYE'NİN DÜNYA DENİZLERINE MAVİ VATAN AÇILIMI 32
ÖZEL OTURUM KONUŞMALARI 39
THE PLACE OF TURKEY IN THE EMERGING ARCHITECTURE OF MULTIPOLARITY 40
ÇOK KUTUPLULUK VE TÜRKİYE 43
TÜRKİYE'NİN KÜRESEL BİR AKTÖR OLARAK DEĞİŞEN JEOPOLİTİK GELİŞMELERDEKİ ROLÜ: SINAMALAR VE FIRSATLA 47
21. YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN DİPLOMATİK ROLÜNÜN ANALİZİ 51
ÖZET BİLDİRİLER 53
ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN YENİ FORMASYONU: YEREL DİPLOMASİ 54
11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI VE DEĞİŞEN DÖNÜŞEN DENGELER 56
2023 BRICS ZİRVESİ, ALTERNATİF BİR DÜNYA DÜZENİ ARAYIŞI MI? 58
CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ 60
SİYASAL İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE YÜZYILI VİZYONU 62
CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRKİYE-AFRİKA İLIŞKİLERİ 64
TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA STRATEJİK VİZYON ÖRNEĞİ OLARAK TİKA'NIN FAALİYETLERİ 66
TÜRKİYE'NİN KÜLTÜR DİPLOMASİSİ: YTB, TİKA VE YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ 68
TÜRKİYE'NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİ VE YUMUŞAK GÜÇ KULLANIMI BAĞLAMINDA BOSNA HERSEK, KOSOVA VE SIRBİSTAN'LA İLİŞKİLERİ 70
KÜRESEL GIDA GÜVENCESİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ 72
DIPLOMACY WITH THE FIVE: IMPLEMENTING FOREIGN POLICY OVER SPEECH AND VOTE 74
TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN YERİ 76

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRESEL REFAH: BEŞERİ SERMAYE DAHA YÜKSEK ÇEVRE BİLİNCİ SAĞLAR MI?. 78
TURKİYE'NİN YEŞİL ENERJİ İMGELEMİ VE YEŞİL ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ 80
TÜRKİYE'NİN KÖMÜRDEN ÇIKIŞ SÜRECİNİN AVRUPALILAŞTIRILMASI İÇİN AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI'NIN TEŞVİK EDİLMESİ 82
MİLLİYETÇİLİK TEORİLERİ, ÖZBEK ULUSAL KİMLİĞİ VE TARİH YAZICILIĞI 84
TÜRKİYE'NİN KAFKASYA'DAKİ VARLIĞI VE TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ 86
GKRY'DEKİ BAŞKANLIK SEÇİMİ VE AB'NİN KIBRIS SORUNUNA KARIŞMASI 88
TÜRKİYE'NİN İTALYA'YA KARŞI ALINAN YAPTIRIM KARARLARINA KATILMASININ TÜRKİYE-İTALYA İLİŞKİLERİNE ETKİSİ 90
ATATÜRK DÖNEMİNDE DIŞ TÜRKLER MESELESİ: MEHMET EMİN RESULZADE ÖRNEĞİ 92
TÜRKİYE İLE FRANSA'DAKİ YEREL YÖNETİMLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ 94
1960-1980 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE ARTAN ANTİ-AMERİKANCILIĞI DIŞ POLİTİKA GELİŞMELERİ BAĞLAMINDA ELE ALMAK 96
BÖLGESEL ÇATIŞMALARIN ÇÖZÜMÜNDE TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ZEYTİN DALI HAREKÂTI BÖLGESİ 98
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE İKLİM NORMLARININ YAYILMASI SORUNSALI 100
UNPOL SEÇİMİNİN YEREL POLİS KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ANALİZİ 102
UKRAYNA KRİZİ SONRASI TÜRKİYE'NİN KIRIM'IN İLHAKINA YÖNELİK POLİTİKASI 104
KARABAĞ SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDEN SONRA TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN NORMALLEŞMESİNDE GÜMRÜ ANTLAŞMASI VE KARS ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMİ 106
TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİNİN BİR PARÇASI OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ 108
NEO-REALİZM IŞIĞINDA 2023 SONRASI TÜRKİYE'NİN ERMENİSTAN VE KARABAĞ POLİTİKASINI YORUMLAMAK 110
TARİH BOYUNCA TÜRK-HİNT İLİŞKİLERİ: TESPİTLER VE TEKLİFLER 112
TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİNDE DEĞİŞEN SİYASİ DİNAMİKLERİN TİCARİ BAĞLARA ETKİSİ: 2000-2022 DÖNEMİ 114
2. DAĞLIK KARABAĞ SAVAŞI'NI "HAKLI SAVAŞ" KAVRAMI ÜZERİNDEN RETROSPEKTİF BİR YAKLAŞIMLA OKUMAK 118
21. YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN BALKANLAR POLİTİKASI'NA ETKİ EDEN DİNAMİKLERİN ANALİZİ 120
BREXIT SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK DIŞ POLİTİKASINDA HİNT-PASİFİK EĞİLİMİ 122
TÜRKİYE'NİN AFRİKA POLİTİKASINDA "KURUMSALLAŞMA" DÖNEMİ: NİJERYA ÖRNEĞİ 124
TÜRKİYE-TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI İLİŞKİLERİNİN YENİ BÜYÜK OYUN KAPSAMINDA ANALİZİ .. 126
TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKASINDA AFRİKA'DAKİ MEDYA AÇILIMI 128
ALGI-OLGU İKİLEMİNDE TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ: TAM ÜYELİK MÜZAKERELERİNİN BAŞLAMASI EKSENİNDE BİR OKUMA 130
OSMANLI MİMARİ MİRASININ GELİŞEN DOĞU AFRİKA VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLİŞKİLERİNDE YENİDEN HAYAT BULMASI 132

RUSYA-UKRAYNA KRİZİNDE TÜRKİYE'NİN ÇATIŞMA ÇÖZÜMLERİ VE TAHIL KORİDORU ANLAŞMASINDAKİ ROLÜ 134
2005 ANDİCAN OLAYLARI'NIN TÜRK BASININA YANSIMASI VE TÜRK(İYE) – ÖZBEK(İSTAN) İLİŞKİLERİNE ETKİLERİNİN ANALİZİ 136
2017 KATAR KRİZİNDE TÜRKİYE'NİN POLİTİKASI 138
TÜRKİYE'NİN "YENİDEN ASYA" GİRİŞİMİ KAPSAMINDA ÇİN İLE İLİŞKİLERİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİLERİ 140
'YÜKSELEN ASYA TEZİ' PERSPEKTİFİNDEN KUŞAK-YOL PROJESİ: Jeo-Politik Yüklü Bir Truva Atı mı? Medeniyetçi Bir Proje mi? 142
TÜRKİYE'NİN YENİDEN ASYA GİRİŞİMİNİN ÇİN İLE İLIŞKİLERİNE ETKİSİ 146
YENİDEN ASYA GİRİŞİMİ'NDE HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ 148
KUŞAK-YOL PROJESİ'NE YAMUK BAKMAK: Borç Tuzağı Diplomasisi ve Neo-Kolonyalizm 150
GÖÇ YÖNETİMİNİN DIŞSALLAŞTIRILMASI BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ 154
GÖÇ POLİTİKALARININ GÜVENLİK ALGISI BAĞLAMINDA KAMU POLİTİKALARINA ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 156
ULUSLARARASI GÖÇ VE SOSYAL HİZMET: TOPLUMLARIN UYUM SÜREÇLERİNDE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ 158
GÜRCÜ ULUSAL KİMLİK ALGISININ DIŞ POLİTİKA İNŞASINDAKİ ROLÜ 160
CAKSU ATABEKLİĞİ 162
TÜRK TARİHİNDE AHISKA'NIN YERİ VE ÖNEMİ 164
TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHISKALI TÜRK DİASPORASI 166
ULUSLARARASI PLATFORMDA AHISKA TÜRKLERİNE YÖNELİK UYGULANAN 1944 SÜRGÜNÜ'NÜN BİR SOYKIRIM OLARAK TANINMASI 168
TÜRK DIŞ POLITİKASINDA AHISKA MESELESİ 170
LOZAN KONFERANSINDA SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN TEZİ 172
SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ'NİN DAĞILMASININ TÜRKİYE BÜYÜK MILLET MECLİSİ'NDEKİ YANKILARI 174
DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI: AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ROLÜ 176
DOSTROYKA: PUTİN DÖNEMİNİN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI 178
RUSYA FEDERASYONU ENERJİ DIŞ POLİTİKASINDA ARKTİK BÖLGESİ'NİN YÜKSELEN ROLÜ 180
TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASININ KALKINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇATIŞMASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 182
TAM METİNLER 184
1990-2023 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE AHISKA TÜRKLERİ HAKKINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLER 185
TÜRK DÜNYASINDA DUYGU ORTAKLIĞI: TURAN KONULU ŞİİRLER 200
GÜNEY KIBRIS'IN SİLAHLANMA/SAVUNMA GİRİŞİMLERİ VE DOĞU AKDENİZ 206

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN KAMUSALLIĞI: Jürgen Habermas Üzerinden Bir Okuma 216
TÜRKİYE'NİN YENİ YÜZYILINDA ENERJİNİN GÖRÜNÜMÜ 226
THE EVALUATION OF TURKISH FOREIGN POLICY TOWARDS PALESTINE CAUSE DURING THE AKP'S TERM 233
TARİHSEL VE GÜNCEL PERSPEKTİFTEN TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İSRAİL-FİLİSTİN SORUNU 243
DÜZENSİZ GÖÇÜN ULUSLARARASI İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİLERİ 252
KAZAKİSTAN'DA SÜRGÜNDE YAŞAYAN AHISKALI TÜRKLERİN DİLİNDE KAZAKÇA VE RUSÇA UNSURLAR 260

SEMPOZYUM AÇIŞ KONUŞMALARI
22-24 Kasım 2023

DÜZENLEME KURULU ADINA DR. ÖĞR. ÜYESI NİYAZI İPEK'İN KONUŞMASI

Sayın Belediye Başkanım, Sayın Rektörüm, protokolün değerli üyeleri, dünyanın ve Türkiye'nin dört bir yanından sempozyumumuza gelen değerli konuklarımız, üniversitemizin değerli akademik ve idari personeli, sevgili öğrenciler, basınımızın güzide temsilcileri; sizleri hürmetle selamlıyorum, Ardahan'ımıza ve Sempozyum'umuza hoş geldiniz.

İlkini 2018 yılında düzenlediğimiz Uluslararası İlişkiler Sempozyumunun bugün üçüncüsünü düzenlemenin gururunu ve heyecanını yaşıyoruz. Buna ortak oldunuz, Uluslararası İlişkiler Sempozyumuna teveccüh gösterdiniz, içtenlikle teşekkür ederim.

Değerli katılımcılar, kıymetli misafirler,

III. Uluslararası İlişkiler Sempozyumunun teması, 21. Yüzyılda Türk Dış Politikası olarak belirlenmiştir. Türk dış politikasını odağa almak ve onu her yönüyle tartışmayı amaçlamak, elbette bir tesadüfün sonucu değildir. Zira Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci yüzyılını tamamlaması, dış politikasının dününü, bugününü ve yarınını değerlendirmek ve tartışmak için hem bir fırsat sunmakta hem de bir görev yüklemektedir. Sempozyum, bu görevin ifasıdır.

Bu noktada, tarihin müstesna bir anında bulunmanın heyecan ve ayrıcalık hissiyle, kurucu liderimiz Mustafa Kemal Atatürk ve onun silah arkadaşlarını saygı ve minnetle anıyor, Cumhuriyeti daima payidar kılmak için var gücümüzle çalışacağımıza söz veriyoruz.

Değerli misafirler, bir mesele daha var ki bundan söz etmek benim için hem bir sorumluluk hem bir vefa borcudur. Bu ay, Mensubu olmaktan her daim gurur duyduğum Ahıska Türklerinin ana vatanlarından sürgün edilişlerinin 79. yılındayız. Bu süreçte hayatlarını kaybeden, acılar yaşayan ancak barışsever ve yurtsever nesiller yetiştiren atalarımızı da rahmet, minnet ve özlemle yad ediyorum.

Bu sene 21. Yüzyılda Türk dış politikası temasıyla düzenlenen Uluslararası İlişkiler Sempozyumu, tematik özeliğini korumakta ve yüz yüze toplanmayı öncelemektedir. Bu yaklaşım, beraberinde türlü zorluklar getirmekte ve pek çok güçlüğün aşılmasını gerektirmektedir. Bu güçlüklerin aşılmasında başta Ardahan Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Mehmet Biber ve üniversitemiz çalışanlarına, Dünya Ahıskalı Türkler Birliği Başkanı Sayın Ziyatdin Kassanov ve ekibine, desteğiniz bizlerden hiçbir zaman esirgemeyen Çıldır Belediyesi Başkanı Sayın Kemal Yakup Azizoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim. Ve elbette Düzenleme Kurulu Üyelerimize ve sevgili gönüllü öğrenci arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Organizasyonun kahramanları onlardır.

Son olarak elbette saygıdeğer Prof. Dr. Aleksandr DUGİN'e, Prof. Dr. Barış ÖZDAL'a, Prof. Dr. Hasan ÜNAL'a, Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI'ya, Sayın Mustafa BAŞKARA'ya, Prof. Dr. Tayyar ARI'ya, Prof. Dr. Prof. Dr. William HALE'le ve Prof. Dr. Yücel ACER'e özelikle teşekkür etmek istiyorum. Davetimizi kabul ederek bizleri onurlandırdılar, minnettarım.

Değerli dinleyiciler, Ardahan Üniversitesi, bilgi üretmeyi ve düşünce geliştirmeyi var gücüyle sürdürmektedir. Bu bağlamda sempozyumun ufuk açıcı olmasını ve verimli geçmesini temenni ediyorum. Katılımlarınızdan dolayı hepinize bir kere daha içtenlikle şükranlarımı sunuyorum.

DATÜB GENEL SEKRETERİ FUAT UÇAR'IN KONUŞMASI

Sayın Rektörüm değerli, Belediye Başkanım, değerli protokol, kıymetli öğrenciler, Dünya Ahıska Türkleri Birliği olarak hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Genel Başkanımız Sayın Ziyatdin Kassanov'un, Almatı'da bulunması hasebiyle programa katılamadılar, selam ve saygılarını iletiyorum sizlere. Az önce Niyazi hocamın da ifade ettiği gibi, bundan tam 79 yıl önce insanların vatanlarından, yurdundan, evinden, hayatından, canından koparılarak bilinmeyen yerlere, bilinmeyen mecralar sürülmesi, sürgün hayatı ve en önemlisi bu sürgünün bir soykırım olarak yapılması… Hakikaten de bu anma programlarının en büyük özelliklerinden bir tanesi, unutmamak, unutturmamak. Yani Ahıska Türklerinin hiçbir suçu ve günahı yokken yurtlarından alınması ve orta Asya'ya sürülmesi… Hakikaten de bir insanlık suçudur, bir soykırımdır. Neden onu diyoruz? Sadece yolculuk esnasında 17 ile 20.000 insanımız hayatını yitirdi. Sadece yolculuk esnasında. Diğerleri Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a yerleştirildi. O dönemde de yine susuzluk, hastalık ve diğer sebeplerden dolayı yine binlerce insanın hayatını yitirmesi bunun birçok farklı noktalara gittiğini gösteriyor. İnsanlarımız Kazakistan, Kırgızistan'a gibi bölgelere sürgün ediliyor. Oradan daha sonra dünyanın dokuz farklı ülkesine dağıtılıyor. Daha sonra Azerbaycan, Rusya, Ukrayna, Gürcistan ve Amerika ve sonunda Türkiye. Ahıskalı Türkler, bu şekilde tamamen dağıtılmış bir Türk toplumudur.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği, işte bu darmadağın edilmiş Türk toplumunun bir araya getirilmesi, birlik ve beraberlik içerisinde haklarını araması için 2010 yılında kurulmuş bir uluslararası sivil toplum kuruluşudur. Türkiye içerisinde Genel Merkez İstanbul'da bulunmak üzere, 14 ofisiyle, yurtdışında bu saydığım ülkelerin hepsinde ofisleriyle, Ahıskalı Türklerin ana hedefi olan ana vatana dönüş ve haklarının mücadelesi ile ilgili çalışmaları yapmak, bu kapsamda Avrupa Konseyi uluslararası platformlar ve en önemlisi Gürcistan hükümeti nezdinde bu hakların mücadeleleriyle ilgili çalışmalar yürütmek üzere çalışmaktadır. Gürcistan makamlarının ne kadar ayak sürse, zorluklar çıkarsa da şu ana kadar yaklaşık bizim 1500 civarında insanımız Ahıska bölgesinde yaşıyor. Bizler, Dünya Ahıska Türkleri Birliği olarak, oraya göçün veya vatanda yaşamanın önemine binaen gitmek isteyen kardeşlerimize teşvik olsun diye 45 konut alarak insanlarımızın oraya gitmesini teşvik ettik. Bunun yanı sıra yine Dünya Ahıska Türkleri Birliği olarak TİKA ile birçok projeyle oradaki insanlarımızın rahat bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleriyle ilgili çalışmalar yaptık Ahıska'da. Nedir bunlar? Oturdukları evin tamir ve tadilatından tutun da arı kovanları, seralar, traktörler farklı farklı destekler. İnsanlarımızın geçimlerini daha rahat bir şekilde sürdürebilmeleri ilgili Ahıska bölgesinde çalışmaları yürüttük. Tabi ki buradaki en önemli konu, hakların mücadelesiyle ilgili mücadeleyi vermek. Yani haksız bir sürgün var, binlerce insanımızın hayatını yitirmesi var ve en önemlisi kendi öz topraklarına gitmemeleri için orada bir engel konuluyor.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği başkanımızın bu konudaki ana politikası şudur; bizim insanımıza, dünyanın değişik bölgelerinde, dokuz ayrı ülkesinde yaşasa da isteğe bağlı olmak üzere, kendisi veya kendisinden sonra gelecek torunu veya diğer nesillerine istediği zaman Ahıska'ya gidip orada yaşama hakkının verilmesidir. Yani şu anda oraya gitme diye bir şey yok. Yani insanımız isterse gider, ister gitmez ama bu hakkın verilmesi lazım. Yani bir Gürcü vatandaşına ne hak veriliyorsa aynı hakkın Ahıskalı Türklere de verilmesi lazım. İşte şu anda bunun mücadelesi yapılıyor.

Yine biz Ahıska ile ilgili çalışmalar yaparken, ilk defa Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıyla Türkiye dışında, yerinde burslandırma adı altında bir program yaptık. Ahıska ve bölgesinden 65 tane öğrencimizi değişik üniversitelerde okuttuk. Amacımız şuydu; Ahıskalı gençler Ahıska'yı ve Gürcistan'ı hem dilini hem oranın kültürünü ve değişik bölgelerini öğrenerek daha sonra gelecek olan halkımıza orada rehberlik yapsın. Bu amaçla biz bu 65 öğrencimizi o bölgede YTB ile beraber, onların burslandırmasıyla bu öğrenci topluluğu okuttuk ve Ahıska'daki üniversitelerde 5 tane öğrencimize yüksek lisans yaptırdık.

Türkiye'ye gelmek isteyen, bu konuda böyle bir istekte, talepte bulun insanlarımızın da taleplerini yerine getirmek için çalışmalar yapıyoruz. Biliyorsunuz Ahıskalı Türkler Türkiye'ye daha çok serbest göçle geldiler, kendi imkanlarıyla geldiler, yerleştiler. Yoğunluk olarak Bursa'da ikamet ediyorlar. Sonra tabii oturma izinleri ve vatandaşlık gibi konuların hepsi bir sorun haline geliyor ileride. Dünya Ahıska Türkleri Birliği girişimleriyle, 2017'de Sayın Cumhurbaşkanımızın 15 Ağustos 2017'deki Bakanlar Kurulunda çıkan kararıyla, Ahıskalı Türklere Türkiye'de istisnai vatandaşlık hakkı tanındı. O günden bu zamana kadar bu süreç devam ediyor, çalışmalar devam ediyor. Yaklaşık 130.000 civarında insanımız 2017'den bu zamana kadar vatandaş oldu ve vatandaş olmaya da devam ediyor. Bunun yanı sıra yine insanlarımız Türkiye'ye geldiklerinde kısa dönem ikamet izniyle ikamet ediyorlardı. Yine Dünya Ahıska Türkleri Birliği'nin girişimleri ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığımızın koordinasyonunda Ahıskalı Türklere uzun dönem süresiz ikamet izni hakkı verildi. Yani bir defaya mahsus uzun dönem ikamet izni alarak Türkiye'de her türlü iş ve işlemlerini yapabilmektedirler. Bunun da bir amacı vardı. Ahıska Türklerinin yaşadığı bazı ülkelerde çifte vatandaşlık çok büyük sorundu. Bu sorunu çözmek amacıyla süresiz uzun dönem ikamet izniyle bunu bu şekilde telafi etmeye çalıştık.

Yine Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla 2015 yılında Ukrayna'nın sıkıntılı bölgesinde yaşayan Ahıskalı Türkleri oradan, tahmini alarak 3000 kişiyi, Erzincan Üzümlü'ye 600 aile ve Bitlis'in Ahlat ilçesine 72 aile (238 kişiyi) olmak üzere, yerleştirdik iskanlı göç olarak. İnsanlar, orada hazır bulunan TOKİ Konutlarına yerleşti insanlar. Bu insanlarımızın hepsi vatandaş oldular. Artık bu ülkenin öz evlatları, zaten öyleydi o şekilde koparıldı biliyorsunuz Anadolu'nun öz evlatlarıydı Ahıskalı Türkler. Maalesef bu topraklar koparılmış, Çarlık ve Sovyetler Birliği'ne verilmişti. Yine malumunuz, en son Rusya-Ukrayna Savaşında Ahıskalı Türkler sıkıntılı bir duruma düşmüşlerdi. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Türk vatandaşlarının tahliyesine başladığı anda bizler dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu ile görüşerek Ahıska Türklerinin de Türk vatandaşlarıyla birlikte tahliye edilmesini sağladık. Çok az bir kısmı, eli silah tutanları biliyorsunuz Ukrayna devleti silah altına aldı. O süreçte 4500 insanımızı tahliyeyle Türkiye'ye getirildi. Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Güç İdaresi Başkanlığı da işin koordinasyonu sağladı ve bu insanlarımız ilk etapta değişik şehirlerdeki üniversitelerimizin yurtlarında misafir edildi. Daha sonra bunların hepsini toplu bir yerde nasıl misafir ederiz diye bir planlamaya geçildi ve Elâzığ'da hazır bulunan, depremden dolayı yapılmıştı, oradaki konteyner kente insanlarımız yerleştirildi. Bu tahliyeden getirilerek 3000 kişi şu anda Elâzığ'da misafir ediliyor.

Yine malumunuz olduğu üzere, 3 Haziran 2022 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın bir kararı yayınlanmıştı, 1000 Ahıska Türkü aileyi Türkiye'ye iskân ettirmeye dair. Bu karar neticesinde bu insanlarımız, 1000 aile, Ahlat'ta şu an TOKİ'nin yaptığı konutlar devam ediyor, buraya yerleştirilerek Elâzığ'da geçici olarak barınan bütün aileler, Ahlat'a yerleştirilecek gelecek ay, yani önümüzdeki 12. ayda. Birinci etabı da götüreceğiz inşallah. 218 ailenin konutu bitmek üzere, şu anda sadece iç donanımı yapılıyor. Bu şekilde bir çalışma var. Yine

malumunuz, Ahıska sürgününün 75. Yıldönümü anma gününde Sayın Cumhurbaşkanımızdan bir talepte bulunmuştuk; dünyanın dokuz farklı ülkesinde yaşayan Ahıska Türklerinin devletimizin evinde buluşturmak istiyoruz diye. Sağ olsunlar Sayın Cumhurbaşkanımız bu talebi geri çevirmedi ve 10 Aralık'da sürgünün 75. yıl dönümünde, biz 3800 kişiyi bu dokuz farklı ülkeden Külliyeye taşıdık, böylece halkımızı Türkiye'de buluşturmuş olduk.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği'nin bu gibi çalışmaları yürütmekteki amacı şuydu; birlik beraberlik içerisinde halkımızın sorunlarına çözüm yolları bulmak ve en önemlisi vatan Ahıska'ya dönüş ve hakların iadesi ile ilgili bu zorlu mücadelede yorulmadan usanmadan bu mücadelenin sonunda bu başarıyı almak. Ben ümit ediyorum, bu mutlaka bir gün gerçekleşecek. Geçen yıl biz bütün ülkelerden üç kişi alarak vatana dönüş ve hakların mücadelesi ilgili bir komisyon oluşturduk. Bu komisyonda her ülkeden üyeler var. Artık bunlar bu görüşmeleri yapıyor, bu mücadeleyi bunlar devam ettirecek.

Bir de bizim Gençlik Kolları, Kadın Kollarımız ve sürekli Dünya Ahıska Türkleri Birliği içerisindeki birimlerde çalışmalarını yürütüyor. Öğrenci çalışmaları yapıyoruz. Dünyanın değişik bölgelerindeki insanlarımızı Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığıyla Türkiye Bursları Programı çerçevesinde Türkiye'de okutturuyoruz. Onlara imkanlarımız dahilinde burs vermeye çalışıyoruz. Yine Kadın Kollarımız ilk defa geçen yıl Antalya'da dünyadaki bütün kadınlarımızı buluşturdu, çalışma ve sempozyumlarda kadınlarımızla ilgili çalışmaları yapıyoruz. Buradaki birçok akademisyen hocamız da orada bulunmuşlardı. Bu şekilde birçok çalışmaları dünyanın değişik bölgelerinde yapıyoruz ve bundan sonra da yapacağız. Amacımız, Ahıskalı Türklerin, bu mazlum milletin birlik ve beraberliği içerisinde bu mücadeleyi hep beraber yürütmektir.

Ben Sayın Rektörüme ve değerli Niyazi hocama böyle bir organizasyonu yaptıkları için teşekkür ediyorum. Hakikaten Ahıska'nın kapısında, böyle güzide bir üniversite, böyle bir program yapmak bizim için çok anlamlıydı. Kendilerine tekrar teşekkür ediyorum. Allah razı olsun, diyorum. Bu sempozyum içerisinde oturumlarda sunumlarını yapacak değerli akademisyenlerimize de teşekkür ediyorum. Emeklerinize sağlık. Sizlere de teşrifleriniz için tekrar teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun.

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MEHMET BİBER'İN KONUŞMASI

Sayın Belediye Başkanım Sayın Başsavcım, protokolü kıymetli üyeleri, hanımefendiler, beyefendiler, uzaktan yakından üniversitemizi teşrif eden kıymetli akademisyen misafirlerimiz, çok değerli davetli konuşmacı hocalarımız, sevgili öğrenciler, idari ve akademik personelimiz, hepiniz bugün gerçekten örnek bir programın yapıldığı üniversitemize tekrar hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Sağ olun var olun.

21. Yüzyılda Türkiye dış politikasını konuşmak elbette ki Türkiye'nin geldiği noktayı göstermesi açısından ve kurumlar olarak ve biz Ardahan Üniversitesi olarak bu işin neresinde olduğumuzu göstermesi açısından son derece önemli bir program olduğunu düşünüyorum. Programın desteklenmesinde bize çok kıymetli katkıları olan Dünya Ahıska Türkleri Birliği başkanımız Ziyatdin Bey'e ve buradaki misafirlerimize, heyetine saygılarımızı ve teşekkürlerimizi ediyoruz. Hoş geldiler, sefa getirdiler.

Elbette Ahıska Türklerinin mücadelesi aslında Türkiye'nin mücadelesidir ve Türkiye bu mücadelenin her zaman taşıyıcısı olmuştur. Biz de üniversitede yıllardır, ben 7 yıldır buradayım, Sürgün yıllarında Ahıska Türkleri ve vefatlarımız, kayıplarımızı rahmetle anarak bu konuyu nesillerimize unutturmamaya çalışıyoruz. Önümüzdeki hafta ayın 28'inde zannediyorum, bir programla yine Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığımız ve Tarih Bölümümüzün yaptığı bir programla konuyu tekrar üniversitemizde gündeme taşımış olacağız. Bu konu bizim bitmez tükenmez konumuz tabi ki, aynı duyguları paylaşıyoruz.

Kıymetli misafirler, sevgili öğrenciler, Türkiye 21. yüzyılda yeni bir vizyonla yoluna devam ediyor ve bir ufuk çizgisi oluşturmaya çalışıyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle 'Türkiye Yüzyılı', 21. yüzyılın bizim bakışımızla yeni yüzyılın adını ifade ediyorum. Elbette 21. Yüzyıl, inanıyoruz ki, Türkiye olarak ve Türkiye'nin dostu ülkeler, milletler olarak bizim yüzyılımız olacak. Türkiye, 19. yüzyılın sonuna doğru kaybettiği irtifayı, daha doğrusu Osmanlı'nın son dönemlerinde kaybettiği irtifayı yeni bir devletle, Türkiye Cumhuriyeti devletini yeşer bu irtifayı yeniden kazanmaya başlamış. Şu anda geldiğimiz noktada artık dünyaya vizyon çizen bir ufku yakalamış ve bu bilinci yakalamıştır. Bunun için üniversiteler olarak akademisyenler olarak biz de elimizden gelen katkıyı vermek zorunda olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımızın uluslararası düzeyde artık ortaya koyduğu bir motto var, dünya beşten büyüktür. Bütün ülkelerin temsili olmadıkça gerçekten Birleşmiş Milletlerde bir adalet sağlanamaz, ifadesiyle özetlenen bu motto, 21. yüzyılın aslında özeti ve gelecek yüzyılın nasıl şekilleneceği hususunda bize önemli ipuçlarını da verdiğini ifade etmem gerekiyor.

Türkiye, çevresiyle iyi ilişkiler kurmaya çalışırken, ilişkilerini geliştirmeye çalışırken bir yandan da çevremizde bir ateş çemberinin varlığını maalesef üzülerek görmek durumunda kalıyoruz. Kuzeyimizde Rusya-Ukrayna Savaşı, güneyimizde Suriye ve Irak'ta olup bitenler, 7 Ekim'de başlayan İsrail katliamı ve bizim gönül coğrafyamız dediğimiz coğrafyadaki olup bitenler… Buna Afganistan'dan Kırım'a kadar olup bitenleri göz önüne aldığımızda, Türkiye'nin üzerine aldığı sorumlulukların ve bu gönül coğrafyasının bize yüklediği sorumlulukların ne kadar ağır bir yükü olduğunun tekrar bilincinde olunması gerekiyor, kanaatindeyim. Bu sözlerini özellikle genç öğrenci arkadaşlarımız için ifade etmek istiyorum. Eğer gerçekten biz, 21. yüzyılı Türkiye Yüzyılı ve gönül coğrafyamızın bizimle birlikte

‘yükseliş yüzyılı’ olarak tasarlıyorsak çok sağlam kurumsal, akademik ve entelektüel bir birikimle bu yüzyıla girmemiz gerekiyor. Her zaman söylediğim bir husus var; hamaset, bu işin sadece çok küçük bir kısmı. Gençlerimizin sahip olacağı bakış, vizyon ve bu konuda ortaya koyacağı temelli düşünceler, bizim yüzyılımızın şekillenmesinde aslında ne kadar güçlü ya da zayıf gireceğimizin de bir göstergesi. Yani konu gençlerinin, sizlerin elinde sevgili öğrencilerimiz.

Bir hususun altını çizerek sözlerime son vermek istiyorum. Son iki yüz senedir özellikle modern bilimlerin oluşmasıyla, özellikle sosyal bilimlerin sistematik bir hale gelmesiyle ve bizim İslam dünyasının zayıflamasıyla birlikte Batıda gelişen bu kurumsal bilgi üretimi beraberinde kavramların onlar tarafından, Batılılar tarafından oluşturulmasını da sağladı. Bizi hep bu bilgi sistematiği içerisinde tarif ettiler. Mesela orta doğu kavramı kendi içinde bir Batılı orijine sahiptir. Mesela Filistin Sorunu kavramı yine Batılı orijinde üretilmiş bir kavramdır. Mesela Osmanlı'nın son dönemleri için Hasta Adam kavramı yine Batılı orijinde üretilmiş bir kavramdır. Artık Sosyal Bilimlerde geldiğimiz noktada kendi entelektüellerlerimizin, bilim insanlarımızın kavramlar üretmesi gerektiğini, kendi kendimizi tarif edecek kavramları üretmemizin vaktinin geldiğini ve hatta geçtiğini de ifade etmek istiyorum. Bu konuda üzerimize düşen sorumlulukların farkında olmalıyız üniversiteler ve akademisyenler olarak. Mesela bu kavramlardan bir tanesi sevgili gençler şu anda Filistin topraklarında olup biten hadiselerdir. Sorun bir İsrail sorunu olmasına rağmen sorun bir İsrail işgali sorunu olmasına rağmen konunun adı Filistin Sorunu olarak ortaya konulmuş ve sanki Filistinliler orada bir sorun çıkarıyormuş gibi bir bilinçaltıyla hepimizi bu konuda ikna eden bir kavram maalesef üretilmiş durumda. Aslında sorun bir İsrail Sorunudur. Mesela antisemitizm diye bir kavram vardır, yani Yahudi karşıtlığı diye bir kavram vardır ama İslam karşıtlığı diye bir kavram yoktur. Onun yerine ne vardır? İslamofobi vardır. İslamofobi kavramı çok masum, çok hafif, insanın elinde olmayan kendi korkularıdır. Yani ben korkuyorum, ben bu konuda masumum, şeklinde bir ifadedir. Yani Batılıların İslam karşıtlığını İslamofobiyle ifade etmenin ama Yahudi karşıtlığını da bir antisemitizm, bir karşıtlık, bir muhalefet olarak ifade etmenin yine bize Batı tarafından üretilmiş kavramlarla kendilerini ne kadar bu anlamda belirleyici olduklarının ilginç örneklerinden bir tanesidir.

Bunlardan bir tanesi de Kudüs konuşulurken üç semavi dinin kutsal şehri, diye ifade edilmesidir. Sevgili gençler, şu anda Kudüs'te üç tane semavi din yoktur. Dünyada da dünyanın hiçbir yerinde de üç tane semavi din yoktur. Semavi din bir tanedir, onun adı da İslam dinidir. Hristiyanlık ve Yahudilik bugünkü varoluş şekliyle bir semavi din değildir. Hristiyanların ve Yahudilerin kendi süreçlerinde tarihi süreçlerinde ortaya çıkardıkları ve yazdıkları metinlere dayalı olan tamamen vahiyden kopan, başka bir vadiye taşınmış olan bir anlayıştır. Fakat konuyu üç semavi din diye ortaya koyduğunuzda şu an Yahudilerin yaptıklarını İsrail'in yaptıklarını bir semavi din anlayışının gereği olarak anlamak gibi bir hataya da düşebileceğimizi, düşürülmeye çalışıldığımızı ifade etmek isterim. Bunları şunun için özellikle söylüyorum, Batının ortaya koyduğu insan hakları kavramı bugün geldiğimiz süreçte gerçekten sadece kendi insanlarının hakları olarak ifade edilir bir mahiyette olduğunu artık hepimizin anlaması gerekiyor. Bugün Filistin'de katledilen masum çocukların, katledilen yaşlıların, kadınların bir savaşın malzemesi haline getirilmiş ve sadece sayılardan ibaret olan bir istatistik olduğunu maalesef bütün dünya gözlüyor. Yanlış hatırlamıyorsam, Josep Borrell’in El Cezire'ye verdiği bir röportajda kendisine yöneltilen ‘efendim, Filistin'den İsrail'e atılan füzelerle ilgili ne düşünüyorsunuz’ sorusuna verdiği cevap: bu bir savaş suçudur. Filistinliler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde yargılanmalıdır, kanaatini çok açık net ifade ederken; peki ‘İsrail'in yaptıkları konusunda ne düşünüyorsunuz?’ diye sorulduğunda, ‘efendim, ben bir

hukukçu değilim, dolayısıyla bunu bir hukukçunun değerlendirmesi gerekir', şeklindeki yaklaşımının artık dünyanın ortaya koyduğu çifte standardı ne kadar daha bundan açık ifade edebilir noktasında sözün sonuna geldiğimizi görmek istiyoruz. Entelektüel dünyada Habermas üzerinden bir tartışmanın yapıldığına gene şahit oluyoruz. Felsefecilerin bugün paradigma ortaya koyan, sistematik ortaya koyan birçok akademisyenin bu yapılanlar karşısında ortaya koyduğu ama'lı, fakat'lı, ikircikli yapı, maalesef dünyanın artık geldiği noktada Filistin konusunun ve Yahudi Sorununun bir turnusola dönüştüğünü gözlemiş bulunuyoruz. Ümit ediyoruz ki burada olup bitenler bir an önce son bulacak ve bu konuda Türkiye'nin gayretleri, Sayın Cumhurbaşkanımızın gayretleri, yapmaya çalıştıkları, dünyanın belki vicdanında bir akis bulacak, bir karşılık bulacak ve bir an önce bu sorun, insanların, çocukların, masumların katledilişini artık daha fazla görmekten kurtulacağız.

Ben programın düzenlenmesinde emeği geçen, başta Düzenleme Kurulu Başkanımız olmak üzere bütün akademisyen arkadaşlarıma, tekrar Dünya Ahıska Türkleri Birliği'nin desteklerine, programa katılan çok kıymetli duayen hocalarımıza ki kendileri buradalar. İsimlerini söylersem eksik bıraktıklarım benden gücenebilirler. Ama William hocadan bahsetmek istiyorum. Kendisi İngiltere'den kalkarak üniversitemize kadar teşrif ettiler, kendisinin alanının duayeni olduğunu hocalarımız ifade ediyorlar. Kendisine ve kıymetli eşi hanımefendiye çok teşekkür ediyorum. Sağ olsun, var olsun.

Bu vesileyle programın faydalı geçmesi, özellikle gençlerimiz için faydalanılabilir bir program olmasını diliyor, hepinize tekrar saygı, hürmet ve sevgilerimi sunuyorum. Sağ olun, var olun.

ARDAHAN BELEDİYE BAŞKANI FARUK DEMİR'İN KONUŞMASI

Sayın rektörüm, çok değerli başsavcım ve buraya kadar bu önemli sempozyumda Ardahan'a gelen Ardahan Üniversitemizde bu güzel bilgilendirmeyi bizlere yapacak olan bilim insanlarına şehrimize hoş geldiniz diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii geçmişte de mutlaka uluslararası ilişkiler önemliydi ama artık bilimin, iletişimin bu kadar üst düzeyde geliştiği çağımızda uluslararası ilişkilerden kopuk ya da müdahil içerisinde olmadan hiçbir ülke ve toplumun yol alması mümkün değil. Onun için bu alanı masaya yatırdığı için Ardahan Üniversitemize rektörümüzün şahsında bu organizasyonda emeği geçen tüm arkadaşlarımı kutluyorum. Böyle bir Sempozyumun kuzeydoğuda, yani Türkiye Cumhuriyeti'nin en son ilinde, tabii ki DATÜB ile birlikte, onların da desteğiyle yapılmasında Ardahan'ımız için, benim için, şehrim için önemli. Özellikle de gençlerimiz için önemli. Gençler, zaman çabuk geçiyor. Bizler geldik, gidiyoruz. Onun için bu ülkenin ve dünyanın yarınları sizlersiniz ve çok çabuk devralacaksınız, çok çabuk da devralın. Ben daha gencim, ben daha hele bakayım, demeyin. Bizim ülkemizi, biraz önce Hasta Adam deyimini kullanıldı, yani biz kullanmadık, rektörümün dediği gibi Batının uydurduğu kavramı… Mustafa Kemal bu Cumhuriyeti 38 yaşında kurdu. Başladı mücadeleye ve aramızdan 57 yaşındayken gitti. Hasta Adam dedikleri, ekonomisi bitmiş, Çanakkale'de, Dolmabahçe önlerine sorgusuz sualsiz gelen işgalci güçlerin gemilerine bakarak ne demişti? "Geldikleri gibi gidecekler". O hasta adam dedikleri Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne sıfırdan başladı. Osmanlı'nın 1854 yılında başlamış olduğu borçlarını ödemeye başladı. Kurmuş olduğu Cumhuriyetin temelleriyle bundan 20 yıl öncesine kadar dünyanın 17. büyük ekonomisine kavuştuk. Onun için hiç erken değil gençler. Bir an önce devralmaya çalışın.

Ahıska Türklerinin sorunları devam ediyor. DATÜB'e çok teşekkür ediyoruz. Biz de Ardahan Belediyesi ve Ticaret Odası olarak haftaya, zannediyorum tarih kesinleşti, Ahıska'da bir ziyaret ve bir dizi görüşmeler yapacağız. Tabi ki Ahıska Türklerinin sorunları da içerisinde olacak. Çok değerli bilim adamları var. Gençler mutlaka kaçırmayın. Derslerinizden biraz izin alın. Rektör beyimiz burada, hocalarımızdan izin alını. Bir daha görüp göremeyeceğiniz hocalarımız, Allah uzun ömürler versin o ayrı ama her zaman bu hocaları Ardahan'da bulmak mümkün değil.

Buradan, Başkent Üniversitesi Kurucu Rektörü Prof. Dr. Dünya bilim adamı Mehmet Haberal hocamıza da saygılarımızı gönderiyoruz. Onun bir yan kuruluşu, şirketi olan Kanal B televizyonunda uzun yıllar koordinatör ve program yapımcısı olarak görev yaptığım sırada, daha önce TRT ekranlar çok izliyor ve dinliyordum. Bütün bilim adamlarımız birbirinden üstün tabi ki ama Profesör Dr. Hasan Ünal değerli dostumuz olduğu için ve Profesör Dr. Hüseyin Bağcı Hocama da çok teşekkür ediyorum. Mutlu oldum, yıllar sonra sizleri görmüş olmaktan.

Sosyal medya çok yaygın gençler. Bir konuyla ilgili hemen Google'a giriyorsunuz, merakınız olan ya da bir cevap bekliyorsunuz. O ara hangi arama motoru ya da işte kişi çok izlenmiş takip edilmişse hemen o geliyor. Oysa ki bilimi, artık referans olmuş, uluslararası akredite olmuş bilim insanlarından öğrenmelisiniz. Yüz yüze ayağımıza kadar de gelmiş. Biraz önce yine söylendi, eğer tarihi çok iyi bilirsek geleceği çok rahat inşa edebiliriz. Mustafa Kemal çocukluğunda ne diyor diyor? "Ben çok fakir bir çocuktum, elime geçen her iki kuruştan bir kuruşunu kitaba verirdim, okurdum. Bugün eğer bir şey yapabildiysem, o fazla kitap okumamdan kaynaklıdır." Çözerseniz karşınızdaki sorunu, karşıdaki düşmanın silahlarını o zaman daha rahat başarılı olursunuz. Nitekim İsrail-Filistin savaşında, şu anda savaş açmış

soykırım var, ikinci gününde dünyanın en büyük savaş gemisi Amerika'dan oraya hareket ettiğinde zaten anlıyorsunuz ki bu İsrail ile Filistin'in meselesi değil. Üçüncüsü günde bu sefer İngiliz Kraliyet donanması oraya geliyor. Dünyada yüzlerce yerde iki ülke, iki devlet, iki millet birbiriyle çarpışabiliyor ama hemen anında dünyanın bir numaralı silahlı güçleri gitmiyor. Bugün gittiğine göre zaten bu hareketin öyle çok iki ülke arasında ya da iki millet arasında bir savaş olmadığı anlaşılıyor. Ben tekrar teknik konulara girmeyeceğim için haddim de değil, hakkımda değil. Çok değerli bilim insanlarımız var.

Gönül ister ki eğer zamanımız olsa hepsinin konuşacağı kelimeler cümleler on binlerce kitapla araştırılmış, on binlerce uluslararası makaleler yazılmış... Bilim adamının bir kelimesi yanlış olamaz. Çünkü doğru bir tanedir bilimden. Kahvede konuşulur, hele uluslararası ilişkilerde asla politika konuşamazsınız. O zaman yurtta olmaz. Uluslararası ilişkilerde asla rakiplerinizi ya da muhataplarını aldatamazsınız. O çok büyük pahalıya patlar. Ben bu sempozyumun bugüne kadar Ardahan'ımızın gözbebeği üniversitemiz, çok anlamlı çalışmalar yaptı gördüğüm. Ama böyle önemli bir konuda ve dünya tarafından akredite olmuş bilim adamlarıyla bizi buluşturduğu için rektörüm şahsında emeği geçen bütün bilim arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Öğrencilerimizden de ricam, lütfen sempozyumu sonuna kadar izleyin. Bizim bazı işlerimiz oluyor. Şimdi geldik, Başkan makamında yoktun, diye fırçalayan çok oluyor şimdi gittiğimizde. Biz biraz az iştirak edebiliriz ama öğrencilerimizin bu panelleri, bu bilim adamlarımızı birbirinden değerli hocalarımızı sonuna kadar can kulağıyla dinleyip, yirmi bin kitap birden okumuş kadar bilgiyle donanacağınızı söylüyorum. Hepinize saygılarımı sunuyorum. Ardahan'ımıza, ülkemize, Ahıska Türklerine de buradan hayırlı olmasını diliyorum. Selam ve sevgilerimizi sunuyorum. Ardahan'a yine bekliyoruz hocam. Sağ olun, var olun.

AÇILIŞ OTURUMU KONUŞMALARI

TÜRK DIŞ POLİTİKASININ BİRİNCİ YÜZYILI VE İKİNCİ YÜZYILA İZDÜŞÜMLER

Prof. Dr. William HALE

İyi günler efendim, davetinizi için çok teşekkür ediyorum. Benim için çok güzel bir tesadüf, ilk defa olarak güzel şehrinize geliyorum.

Bilhassa Türkiye'nin şimdiki dış siyasetine belki tarihsel bir önsöz olarak konuşacağım. Türkiye'nin Atatürk devrinde ve hemen sonra İsmet Paşa döneminde Türk dış siyaseti hakkında konuşmaya çalışacağım. Bu dönemi dört ayrı döneme ayırarak inceleyebiliriz. Birinci dönem, 1923-1933 seneleri arasındaki dönemdir. Hem Türkiye hem de dünya için genel olarak detant yani yumuşama devriydi. Dolayısıyla öyle bir durumda Türkiye'nin dış siyasete oldukça bağımsız bir yol takip etme zorundaydı. Tabii o dönem Türkiye için o zamanlarda özellikle iktisadi yeniden inşası çok acı olan bir ihtiyaçtı. Onun için dış siyaset belki arka planda kalıyordu o zamanlarda.

1933 senesinden 1938 senesine kadar Avrupa'da gittikçe artan tehditler vardı. Ondan sonra 1938-1939 seneleri arasında yani, İkinci Dünya Harbi'nden hemen evvel çok önemli bir değişim oldu Türk dış siyasetinde. Çünkü müttefik devletleriyle, bilhassa İngiltere ile Fransa arasında, bir ittifak kurulmak zorunda kalındı. Nihayet bu ittifak kuruldu. Fakat 1939-1940 senelerinde hiç beklenmeyen iki büyük şok vardı biliyorsunuz. Bu iki şoktan bir tanesi Nazi-Sovyet Saldırmazlık Paktıydı ve ondan sonra 1939 senesinde ve de ondan sonra 1940 senesinde hiç beklenmeyen Fransa'nın yenilgisi. Türk dış siyasetleri için çok önemli ve de hiç beklenmeyen bir sürpriz oldu. Onun için Türkiye İkinci Dünya Harbi boyunca tarafsız bir siyaset takip etmek zorunda kaldı.

Türk dış politikasının ilk devrinde birçok önemli olay vardı. Osmanlı Devleti ile mukayese edersek çok çarpıcı bir karşıtlık vardı. Yani 19. asırda ve de Birinci Dünya Harbi'nden evvel Türkiye'nin çok tehlikeli ve de zor bir durumda bulunuyordu dış siyasetinde. Lozan Anlaşması yüzünden belki bir 100 sene sonra ilk defa olarak Türkiye'nin dış siyasetinde dıştan gelen bir tehdidi yoktu. Bu Türkiye için, Osmanlı Devleti ile mukayese edersek çok farklı bir durumdu. Onun için Atatürk hükümeti için en önemli ödev, iktisadi anlamda ve halkta görünen zorlukları çözmek ve yeniden inşa etmekti. Bu o zamanki Türk hükümetinin en önemli en acil görevi buydu. Aynı zamanda Rusya'da Bolşevik İhtilali yaşandı ve de Rus devletinin kuvveti çok büyük bir ölçüde azaldı. Rusya o zamanlarda dünyadan izole olmuş bir durumda bulunuyordu. Eğer 19. asır ile mukayese edecek olursak, çok büyük bir değişme yaşandı ve Ankara ile Moskova arasında önceden hiç beklemeyen bir dostluk tesis edildi. Hatta Sovyet hükümeti milli mücadele esnasında Türkiye'ye önemli ölçüde hem silah hem de para gönderdi. Bu, Atatürk hükümeti için önemli bir kazançtı. Sonrasında dünya halklarında büyük ümitler vardı. Şimdi dünyada yeni bir düzen kurulacak diye ümitler çoktu. O zamanlarda bildiğiniz gibi Milletler Cemiyeti kurulmasın yeni bir düzen kurulması umutlarını arttırdı. Türkiye'nin dış siyaseti böyle bir duruma çok uygundu.

1923 senesinde nihayet Antant Devletleri ile Türkiye arasında Lozan şehrinde Barış Antlaşması imzalandı. Bu, Türkiye'nin dış siyaseti için yeni bir çağ doğurdu. Fakat Lozan Antlaşması'ndan sonra birçok mesele kaldı. Evvela İngiltere ile Musul Vilayeti'nin akıbeti hakkında bir anlaşmazlık vardı. Nihayet bu anlaşmazlık 1926 senesinde çözüldü. Musul Vilayeti bildiğiniz gibi Irak devletine bağlandı. Aynı zamanda 1920 senesinden sonra

Yunanistan ile birçok anlaşmazlık devam etti. Evvela Patrikhane'nin durumu hakkında ihtilaflar vardı. Nüfus Mübadelesi'nden kalan birçok mesele devam etti. Fakat 1930 senesinde o zamanki Yunanistan başbakanı Elefterios Venizelos yani Yunanistan'ın Anadolu'yu istilası fikrinin mimarı olan Venizelos, hiç beklenmeyen bir dönüş yaparak Türkiye ile iyi ilişkiler kurma çabasına girdi. 1930 senesinde Türkiye ile Yunanistan arasında bir Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması imzalandı. Dolayısıyla Türkiye eski düşmanlarının hepsiyle bir süre anlaştı, kavga kalmadı.

1925 senesinde Stalin tek ülkede sosyalizm felsefesine uyarak Türkiye'de komünist bir rejimin kurulmayacağını anladı ve kabul etti. Bunun için sosyalizmi tek bir ülkede yani Rusya'da icra edileceğine karar verdi ve Türkiye ile komünist olmamasına rağmen dostluk kurabildi. Bilindiği üzere 1925 senesinde Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması imzalandı. Sonra Başbakan İsmet İnönü 1930 senesinde Moskova'ya resmi bir ziyarette bulundu, Türkiye'nin ilk sanayileşme planı için 8 milyon dolarlık bir yardım alabildi. Hiç beklenmedik bir olay. Ondan sonra bunun karşılığında Kliment Voroşilov 1933 senesinde Ankara'ya resmi bir ziyarette bulundu.

1930'lu senelerin başlarında çok ilginç bazı gelişmeler oldu. Pek bilinmeyen bir olay bu, 1931 senesinde o zamanki Fransız Dışişleri Bakanı Aristide Briand, Avrupa Birliği için ilk projeyi hazırladı. Türkiye o projenin araştırma komisyonunun bir üyesi oldu. Yani o zamanlarda Türkiye, Avrupa Birliği'ne doğru çalışmaya başladı. Maalesef bir sene sonra Aristide Briand vefat etti ve konu suya düştü. Fakat enteresan bir olaydı bu.

1932 senesinde Türkiye nihayet Milletler Cemiyeti'nin bir üyesi oldu ve ondan sonra Milletler Cemiyeti'nin çok sağlam bir üyesi oldu. Özellikle Milletler Cemiyeti'nin Mussolini'ye karşı alabileceği tedbirleri çok destekledi. Yani Sovyetler Birliği'nin çalışmalarına önemli bir ölçüde destek verdi. 1934 senesinde Türkiye, Balkan ülkeleriyle yani kuzey doğu Avrupa ülkeleriyle bir güvenlik ve dostluk anlaşmasını yapmaya çalıştı. Bunun için Balkan Antantı adı denilen anlaşma 1934 senesinde Türkiye ile Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında imzalandı. Bu prensip olarak çok iyi bir fikir fakat maalesef o zaman daha Balkan ülkelerinde çok önemli ihtilaflar vardı. Balkan ülkeleri iki kampa taksim edildi. Bir tarafta İtalya, Macaristan ve Bulgaristan gibi düzeni değiştirmek isteyen revizyonist ülkeler, öte yandan Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya gibi statükocu ülkeler. Onun için maalesef Balkan Paktı fazla etkili olmadı.

1930 senesinden sonra Türkiye'ye karşı yeni tehditler doğmaya başladı. En önemlisi Mussolini İtalya'sıydı. Bilindiği üzere 1934 senesinde Mussolini, İtalya'nın Akdeniz ve Kuzey Afrika bölgelerinde en büyük ihtiraslara sahip olduğunu söyledi. Yani açıkça statükoya karşı çıktı. Onun sonunda 1935 senesinde İtalya, Etiyopya'ya saldırı hazırlandığı zaman Türk Dışişleri Bakanı Rüştü Aras, o zamanki İngiliz seferine Türkiye ile bir ittifak kurulmasını tavsiye etti. Sefire sunulan ilkelere göre eğer İngiltere, Etiyopya için İtalya ile bir harp ederse, Türkiye İngiltere ile bir ittifak kuracaktı. Maalesef İngilizlerin o zamanki hükümeti, Mussolini'ye karşı bir politika icra etmek istemedi ve Aras Bey'in çok güzel fikri suya düştü. Ama bu konu Türkiye'nin genel siyasetinin istikametini göstermesi açısından ilginç bir olaydır.

Mussolini 1934 senesinde İtalya'nın Asya ve Afrika'da da tarihsel ihtirasları olduğunu söyledi. O zaman biliyorsunuz ki 12 Adalar ve Rodos Adaları İtalyan işgali altındaydı. Mussolini 1934 senesinden itibaren bilhassa Rodos Adasında silahlı kuvvetlerini attırmaya başladı. Bu, Türkiye için çok büyük ve açık bir tehditti. Lozan Antlaşmasına göre 12 Adaları

silahsızlandırılmıştı. İngiltere politikasını biraz değiştirerek, 1936 senesinde Montrö Konvansiyonunu imzalandı. Bu, Türkiye için önemli bir ilerlemeydi. Çünkü Montrö şartlarına göre Türkiye, Türk Boğazlarına yeniden silahlı kuvvetlerini göndermek kabiliyetindeydi. Hem Türkiye'nin güvenlik politikası hem de milli prestiji için çok önemli bir kazanç. Bu, İngiltere ile İşbirliği yaparak oldu.

1936 senesinde de Kral 8. Edward, Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulundu. Bu ziyaret esnasında Bayan Simpson, yani 8. Edward'ın o zamanki metresi sonra eşi oldu ve onun için Edward tahttan çekilmek zorunda kaldı. Fakat çok enteresan, Edward'ın çok hoşuna gitti bu çünkü Atatürk metresine çok büyük hürmet gösterdi. Türkiye'den önce Yunanistan'da olduklarında ise Yunan Kral ailesi Bayon Simpson hiçbir ilgi göstermedi ve resmi resepsiyonunda yer vermedi. Kralda bu durum çok hoşnutsuzluk yarattı fakat Türkiye'de daha çok güzel bir ilgi vardı.

Türkiye o zaman Orta Doğu ülkeleriyle önemli bir anlaşma yaptı ve 1937 senesinde İran, Irak ve Afganistan ile Sadabat Paktı imzalandı. Bu, Türkiye ve Orta Doğulu komşular için önemli bir gelişmedir. Şimdiki durumu mukayese edersek, çok büyük bir karşıtlık görüyoruz. Çünkü biliyorsunuz şimdi Orta Doğu Türkiye için en istikrarsız bölge sayılır. Halbuki o zamanlarda Atatürk'ün politikasının ışığında istikrar kuruldu. Rıza Şah Pehlevi o zamanki İran'ın Şahı, eğer yanılmazsam 1934 senesinde Türkiye'ye resmi bir gezide bulundu. Bildiğim kadarıyla Rıza Şah'ın yurt dışına yaptığı tek ziyaret. O dönem için en önemli konu Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasındaki ilişkilerdir. Fakat Türkiye burada büyük bir zorluk çekti. Çünkü 1939 senesine kadar Neville Chamberlain başbakanlıktayken İngiliz hükümeti Türkiye ile bir ittifakta değildi. Hitler ile anlaşarak ödün verme politikasını icra ediyordu. Yanlış bir politika fakat Chamberlain'in hedefi İkinci Dünya Savaşı'nı önlemekti. Fakat tabii onun için Chamberlain hükümeti Mussolini hükümetiyle anlaşarak İtalya'yı Alman tarafından çekebileceğini zannetti. Yanlışlı ama öyle ümitleri vardı. Onun için o zamanki Dışişleri Bakanı 1938 senesinde istifa etti. 1938 senesinde Chamberlain, Edouard Daladier ile birlikte Münih'e gitti ve Hitler ile anlaştı. Bunun için Çekoslovakya'nın Almanca konuşan vilayeti Almanya'ya verildi. Hitler ise sadece bu vilayeti değil Çekoslovakya'nın tüm topraklarını işgal etti. Yani Hitler antlaşmaya hiç dikkat etmedi. Tabi onun için Chamberlain politikası tam anlamıyla suya düştü.

İngiltere için en önemli dönüş noktası 1939 senesinde Mussolini'nin Arnavutluk saldırısıdır. Mussolini, anlayacak bir adam değildi yani bir palyaço gibi hareket ediyordu. Yani gerçekten Avrupa'nın güvenliği için bir tehditti.

1939 senesinde bildiğiniz gibi Fransa ile Hatay meselesi çözüldü ve o zamanki İskenderun (Hatay) Vilayeti Türkiye'ye bağlandı. Bu önemli bir gelişme çünkü ondan sonra İngiltere ve Fransa ile Türkiye arasında tam bir ittifak kurulması mümkün oldu. Buna göre birinci maddesinde harp halinde eğer Türkiye'ye karşı bir saldırı varsa İngiltere Türkiye'ye yardım edecekti. İkinci maddesinde de eğer Avrupa ülkelerinin hareketlerinden yani kısacası İtalya, Akdeniz bölgesinde bir harp çıkarsa o zaman Türkiye, İngiltere'ye ve Fransa'ya yardım etmek mecburiyetindeydi. Önemli bir mecburiyet. Fakat Protokole göre eğer Türkiye ile Sovyet Birliği arasında bir çatışma çıkarsa o zaman Türkiye, mecburiyeti yerine getirmek zorunda kalmayacaktı. Yani ikinci maddede öngörülmüş mecburiyeti.

Fakat ondan sonra iki büyük şok yaşandı. Evvela 1939 senesinde Nazi-Sovyet Saldırmazlık Paktı imzalandı ve bu Türkiye için çok büyük bir şok yaratı. Çünkü 1939 senesine

kadar genel olarak Türkiye, Sovyet Birliği ile oldukça iyi ilişkiler kurabildiğini zannetti. Belki dostluk değil ama en az olarak iyi komşuluk kurulabilir düşüncesindeydi. Bu hem Türkiye hem de diğer müttefikler İngiltere ve Fransa için çok büyük bir şok yarattı. İkinci şey, Almanya'nın hiç beklenmedik bir şekilde 1940'ın mayıs-haziran aylarında Fransa'nın silahlı kuvvetleri yok etmesiydi. Dolayısıyla Üçlü İttifakı icra etme imkânı ortadan kalktı. Çünkü üç devletin biri şimdi hattan çekilmişti. İkincisi de öyle bir durumda ne İngiltere Türkiye'ye yardım edebildi ne de Türkiye İngiltere'ye yardım edebildi. Kuvvetleri çok eski olduğu için Türkiye, harp dışında kalmak zorunda kaldı. Zaten İsmet Paşa, bunun sebebi olarak protokolün ikinci maddesini ileri sürdü. Fakat diğer müttefikler bilhassa İngiltere, bunun gerçekte bir bahane olduğunu anladı. Biliyorsunuz bunun gerçek sebebi, Fransa'nın hiç beklenmeyen yenilgisiydi.

Şimdi birçok sonuca varabiliriz. Türkiye ile Rusya arasındaki iyi komşuluk ilişkileri kurmak, günün şartlarına uygun olursa zor değil, mümkündür. Tabi dünya şartları değişirse ve belki Ukrayna yüzünde Avrupa'da yeniden Soğuk Savaş dönemi başlarsa öyle bir iyi komşuluk ilişkisine devam etmesi çok zor olacaktır. Sanırım şimdiki işaretlere göre Soğuk Savaş'ın yeniden kurulmasından emin değildir. Yani belki ondan kaçınacağız fakat öyle bir tehlike var. Aynı zamanda yani dünya şartları her ne olursa olsun, Türkiye'nin çok kritik bir bölgede bulunmasından dolayı diğer müttefikleriyle bir savunma ittifakında bulunması gerekiyor. O kadarını söyleyebilirim. Size çok teşekkür ederim.

GÜNCEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI HUKUK YAKLAŞIMI

Prof. Dr. Yücel ACER

Saygıdeğer rektörüm, değerli hocalar, değerli protokol, çok sevgili öğrenciler, tabi dünyadaki gelişmeler değişen güç dengeleri neticesinde aslında konumu itibariyle, önemi çok artan üniversitelerimizden birisinde olmaktan özellikle büyük bir mutluluk duyduğumu belirtmek istiyorum. Dünyanın merkezi, bir olmaktan çıkıp birden fazla hale geliyor. O nedenle Ardahan ve buranın ne kadar önemli bir bölge haline geldiğini hepimiz biliyoruz. Ve bu misafirperverlikleri nedeniyle de öncelikle Sayın Rektör'e ve organize eden diğer arkadaşlarımıza, başta Doktor Öğretim Üyesi Niyazi İpek olmak üzere, çok teşekkür ediyorum.

Ben Uluslararası Hukuk hocasıyım, diğer hocalarımız kadar uluslararası politika çalışmıyorum. Türk dış politikasına Uluslararası Hukuk bağlamında bakmak çok geniş bir alan, kısa bir süreye sığdırmak gerçekten çok zor. O nedenle ben çok özet bir şekilde Türkiye'nin uluslararası meselelerinde uluslararası hukuk unsurunun ne ifade ettiğini çok genel birkaç başlık altında sizlerle paylaşmak istiyorum. Umarım bir katkı sağlar. Türk dış politikasının özellikle günümüzde nasıl bir seyir izlediğini anlamanıza katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Tabii bunu ortaya koyabilmek için kısaca Uluslararası Hukuk kavramından bahsetmek isterim. Aramızda sanıyorum uluslararası ilişkiler okumayan öğrencilerimiz de var, onlar için de belki açıklayıcı bir unsur olur. Günümüzde devletlerarası ilişkilerin bir düzene kavuşturulduğu bir uluslararası hukuk alanı var. Bu, şu anlama geliyor; uluslararası hukuk gerçek kişilerin, sınır ötesi faaliyette bulunan şirketlerin ya da kurumların değil, sadece devletlerin ve onların kurduğu uluslararası örgütlerin bütün bu uluslararası ilişkilerde birbirlerine karşı haklarının ve sorumlulukların neler olduğunu söyleyen bir hukuk dalıdır.

Dolayısıyla esasen çok farkında olmasak da ya da çoğu kez işlemese de bütün bu ilişkilerin bir çerçevesini çizen bir alandan bahsediyoruz. Bütün devletlerin aslında bütün faaliyetlerinin bu çerçeve içerisinde cereyan etmesi gerekiyor. Uluslararası hukuk bazen de gerçek kişilerle ilişkili olarak, mesela haklarımız konusunda bizlerin ya da özellikle silahlı çatışmalar olduğu zaman kişilerin hakları veya sorumlulukları konusunda da karşımıza çıktığı için sanki bu bizlerle de ilişkili bir hukukmuş gibi algılanır, öyle değil. Uluslararası Hukuk bizim bildiğimiz bir hukuk dalı değil, bizimle doğrudan ilişkili bir hukuk dalı değil, devletlerin münasebetleriyle ilişkili bir hukuk dalıdır. Öyle olunca da hangi meselelere bakıyorsak bakalım o konuya dair hukuk kuralları nedir mutlaka söz konusu olur ve bu kurallar bağlamında haklar ve sorumluluklar yerine geliyor mu sorusu sorulur.

Türkiye özellikle jeopolitik konumu nedeniyle ve etrafınızdaki bölgenin-bölgelerin içinde bulunduğu sosyo-politik durum nedeniyle dış münasebetleri birçok konuya ilişkin olan bir devlettir. Bununla ilgili olarak birden fazla önemli konu sayabiliriz. Bazı devletler için belki bir ya da iki tane önemli konu sayabilecekken Türkiye gibi bir ülkenin dış münasebetlerine ilişkin sayabileceğimiz önemli konular listesi gerçekten çok uzundur. Ben de bu konuda çok önemli olduğunu düşündüğüm birkaç başlık altında Türkiye'nin uluslararası hukukla olan münasebeti nedir, onu ortaya koymaya çalışacağım.

Bunlardan ilki tabi güvenlik meselesidir. Türkiye, konumu gereği çok fazla güvenlik tehdidiyle karşı karşıya olan bir ülkedir. Biraz önce William Hale Hoca güzel anlattı. Sadece Türkiye Cumhuriyeti'nden bahsedersek, kurulduğumuz günden beri karşımıza çıkan ve bizim

varlığımızı ve güvenliğimizi tehdit eden birçok tehdit oldu. Bunların bir kısmı devletler oldu. Yani bazen devletler Türkiye'ye bir tehdit oluşturur. Bu bazen İngiltere olmuştur bazen Yunanistan olmuştur bazen Sovyetler Birliği olmuştur. Bu son 100 yıl içerisinde karşı karşıya kaldığımız tehditlerin bir kısmı doğrudan devletlerden gelmiştir. Ama günümüzde tehditlerin niteliği çok büyük bir değişim gösterdi. Artık devletler birbirlerini doğrudan tehdit eder olmaktan çıktılar esasen, daha çok aracılar vasıtasıyla tehdit eder hale geldiler. Bu da uluslararası hukukta güvenlik konusunun farklı kurallarla düzenlenmesini gerektirdi. Türkiye'nin özellikle son 50 yıl içerisinde karşı karşıya kaldığı tehdidin merkezini uluslararası terörizm oluşturuyor.

Türkiye özelikle son elli yıldır onu doğrudan tehdit eden devletlerden ziyade bazı devletlerin özellikle kullandığı veya koruduğu terör faaliyetleri nedeniyle büyük bir güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kaldı ve bu tehdit devam ediyor. Üstelik ciddiyeti artarak devam ediyor. Bu konuda ulusları hukukun tabi belirli bazı düzenlemeleri var. Bu bağlamda Türkiye'nin son 50 yılda uluslararası terörizmle mücadelede hukuki sınırlar içerisinde kalmaya çalışarak ama oldukça aktif bir dış politika yürüttüğünü görüyoruz. Bu faaliyetler son yirmi yıl içerisinde daha fazla artış gösterdi. Bu konuda Türkiye'ye yöneltilen en büyük eleştiri, Türkiye'nin bazı uluslararası hukuk kurallarını ihlal ederek terörizmle mücadele ettiği yönünde oldu. Bunlardan bir kısmı gerçek kişilerin korunması istenen haklarının Türkiye tarafından güya korunmadığı ve korunmayarak yürütüldüğü yönündedir.

Bir başkası Türkiye'nin sınır ötesi operasyonlarının bir kısmının uluslararası hukukun ilgili kurallarına aykırı olduğu yönündeydi. Her iki bağlamda da bakıldığı zaman aslında Türkiye'nin bu tür eleştirilerle karşı karşıya kalmasının esas nedenin Türkiye'nin bununla ilgili uluslararası hukuk kurallarını yaygın bir şekilde ihlal etmesinden ziyade daha çok siyasi sebeplerle Türkiye'nin bu süreçte siyaseten zor duruma bırakılması gerekçelerine dayandığını görüyoruz.

Türkiye'nin sınır ötesi operasyonları Kuzey Irak'a yönelik olarak başladı ve ilk operasyon 1983 yılının Mayıs ayındaydı. O tarihten bu tarafa Türkiye'nin sınır ötesi operasyon ya Irak hükümetinin resmi izniyle olmuştur ya da meşru müdafaa hakkına dayanarak olmuştur. Son sınır ötesi operasyonlarımız daha çok Suriye'ye yönelik olmuştur ve bunların tamamı da en son 2021 yılı içerisinde kısmen gerçekleşmiştir. Bunların tamamı meşru müdafaa hakkına dayanarak gerçekleşmiştir. Temel hakların korunması konusunda Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi çerçevesinde hareket eden bir ülkedir. Dolayısıyla bu tür eleştirilerin daha çok siyasi olduğu ama esasen hukuken sürecin hep işlediği terörle mücadele boyunca da bu uluslararası yargı mekanizmasının Türkiye'ye karşı hep işlediği ve dolayısıyla bununla ilgili çok yaygın bir ihlal olmadığı açıkça ortadadır.

Uluslararası hukuk söz konusu olduğu zaman Türkiye bağlamında bir başka önemli konu, deniz alanlarına ilişkin faaliyetlerin çok ön plana çıkmasıdır. Türkiye'nin sadece Karadeniz'de deniz sınırlarını belirleyen uluslararası anlaşmaları vardır. Bu anlaşmalar ilk defa Sovyetler Birliği ile 1978 yılında yapılmıştır. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanan Gürcistan gibi Rusya gibi Ukrayna gibi devletlerle sınır anlaşmalarımız oldu. Dolayısıyla Türkiye, Karadeniz'de sınır sorunu olmayan bir ülkedir.

Ama hem Ege Denizi'nde hem de Doğu Akdeniz'de ilgili ülkelerle uluslararası deniz sınırlarını çizebilmiş değiliz. Bunun yarattığı ciddi sorunlar vardır. Sınırların belli olmadığı sınır alanlarında biz her gün potansiyel olarak ve gerçekte krizler ve hatta bazen silahlı

çatışmalara doğru giden sürtüşmeler yaşıyoruz. Bu da her iki deniz alanın Türkiye için çok hassas olduğunu gösteriyor. Buna rağmen Türkiye hem Yunanistan'a hem İsrail'e hem Rum Kesimi'ne hem de Mısır'a karşı uluslararası hukukun kendine verdiği yetkiler bağlamında hareket etmektedir. Hem bu bağlamda taleplerini ortaya koydu. Bugüne kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Libya ile sınır anlaşmaları imzalayabildik ama henüz sınır anlaşması imzalamamız gereken ülke sayısı epey fazla. Bu da bizim karşımızda ciddi bir deniz sınırları sorunu potansiyeli olduğunu gösteriyor.

Türkiye'nin bir başka önemli meselesi Kıbrıs meselesidir. Kıbrıs meselesine doğrudan tarafız. Zira Türkiye 1974'te Barış Harekâtı'ndan sonra adada asker tutmaya devam ediyor. Bu da Türkiye'nin orada fiilen olması anlamına geliyor. Kıbrıs sorunu, sadece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Rum Kesimi arasındaki bir mesele değil aynı zamanda Türkiye'nin de doğrudan taraf olduğu bir sorundur. Burada Türkiye'nin adaya müdahalesi uluslararası toplumun bazı üyeleri tarafından ciddi eleştirilere konu oldu ve olmaya devam ediyor. Ancak Türkiye 11 Şubat 1959 tarihli Zürih Garanti Anlaşması'nın 2. ve 3. maddelerine dayanarak adaya müdahil oldu. O tarihten bu yana da orada bulunuşunun hukuki bir gerekçesi var ve de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Türkiye'nin faaliyetleri de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin denetimine tabidir. Dolayısıyla bazı devletlerin bunu özellikle böyleymiş gibi göstermeye çalışmalarına rağmen aslında yaygın hukuksuzluk ve hukuk ihlalleri söz konusu değildir.

Üzerinde son olarak duracağım konu, küresel adalet meselesidir. Bunla ilgili olarak biraz daha geleceğe dönük bazı şeyler söylemek istiyorum. Uluslararası hukuktan bahsederken bazılarınızın haklı olarak uluslararası hukukun gerçekten işlemediğini bunu da defalarca gördüğünüzü düşündüğünüzü biliyorum. Uluslararası kamuoyu, özellikle İsrail'in 7 Ekim'den bu tarafa Gazi'ye gerçekleştirdiği hukuk dışı saldırıların neticesinde İsrail'i hukuk dışı faaliyetlerini durdurmaya yarayacak bir mekanizmanın hiç bulunmadığını görüyor.

Özetle şunu vurgulamam lazım, uluslararası hukuk nelerin hak ve sorumluluk olup olmadığını söylüyor ama İkinci Dünya Savaşı'ndan bu tarafa bu hakları ihlal eden devletlerin hukuka uymasını zorlayacak bir mekanizmanın kurulmadığını bilmemiz lazım. Şöyle bir algı var; sanki ortada böyle bir mekanizma var, kuruldu ve bu mekanizma işlemiyor. Ama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan bu sistem içerisinde hukuka aykırı davrananları hukuka uymaya zorlayacak bir mekanizma yoktur. Hatta hukuka aykırı davranarak başkalarına zarar vermiş devletlerin bu zararlarını karşılamasını sağlayacak bir mekanizma da yoktur. Amerika Birleşik Devletleri ve benzeri bazı devletler İkinci Dünya Savaşı sonra bu sistemi kurdu ama bu sistem içerisinde hukuk ihlal edildiğinde hukukun temin edilmesi, tekrar işler hale getirilmesini sağlayacak bir mekanizma kurulmadı.

Kısmen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi var. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, karar alabildiğinde herkesin uyması gereken bir niteliği var. Ama Türkiye Cumhurbaşkanı bunu yıllar önce ilan etti. Dedi ki, 'dünya beşten büyüktür'. Yani bu 'beş', sadece beşinin çıkarı ortak olduğunda işleyecek bir sistem anlamına gelmekte. O da aslında Güvenlik Konseyi kurulduğundan bu tarafa iki olay hariç hiç işlemedi. Şu anda da işlemiyor. Bundan sonra da işlemeyecek.

Şimdi bütün bunlar Türkiye'yi uluslararası hukuk bağlamında şöyle bir noktaya getirdi; Türkiye giderek güçlenen bir ülke. Aslında gücü yükseldiği için, giderek hukuku istismar etmeye potansiyeli yükselen bir ülke. Ancak Türkiye'nin dış politikaya bakış açısıyla ve Sayın Cumhurbaşkanı'nın şahsıyla da ilgili olduğunu düşündüğüm şöyle bir duruşu var. Türkiye

güçlendikçe küresel adalet vurgusunu daha fazla yapan bir ülke haline geldi. Bu küresel adaletin içerisinde esasen Birleşmiş Milletler sistemi var. Birleşmiş Milletler sisteminin adil olmadığını, hukuku işletemediği vurgusunu en fazla Türkiye yapar olmayı başladı.

Bu aslında Türkiye'yi çok özel ve istisnai bir noktaya koyuyor. Bu aslında bir taraftan Türkiye'nin yumuşak gücünü artırırken diğer taraftan Türkiye'nin hedef ülke haline gelmesine yol açıyor. Hedef ülke haline gelmekten kastım şu; büyük güçlerin yani hukuku istismar edebilen devletlerin başta ABD olarak, Türkiye'yi hedefe koymasına yol açıyor. Dışarıda diplomatlarla konuşurken onlar da söylüyor; bu, Türkiye'nin bir nevi bilerek karşılaştığı bir zorluk. Zira böyle yaparsanız bu zorluklarla karşılaşırsınız zaten. Yumuşak gücünüz Afrika'da, Asya'da ve Latin Amerika'da dahi artarken bir taraftan sizin büyük güçlerle mücadele ediyor hale geldiğinizi de göreceğiniz bir süreç.

Bütün bunlara rağmen küresel adaletin sağlanabilmesi için Birleşmiş Milletler sisteminin köklü bir şekilde revize edilmesi gerektiğini söyleyen devletlerin başında Türkiye geliyor. Güvenlik Konseyi'ndeki veto yetkisinin tamamen kaldırılarak kararların geniş çaplı katılımlarla alınmasını, küresel adaletin dünyada ancak böyle sağlanabileceği vurgusunu Türkiye Cumhurbaşkanı düzeyinde yapıyor. Bununla ilgili somut önerileri de var. Hatta bununla ilgili yakın zamanda çıkardığımız İngilizce bir derleme kitap da var. Umarım yakında Türkçesini de çıkarırız. Dolayısıyla Türkiye'nin uluslararası hukukla ilişkisinin istisnai olduğunu günümüzde özellikle takip edilmesi gerektiğini vurgulayarak bitirmek istiyorum. Çok teşekkür ederim.

TÜRKİYE'NİN BATI İLE İLİŞKİLERİNDEKİ SINIRLILIKLARI VE ORTA DOĞU POLİTİKASI

Prof. Dr. Tayyar ARI

Teşekkür ederim sayın Başkan. Sayın rektör, değerli misafirler, bu güzel panelde birlikte olmaktan dolayı ben de oldukça mutluyum. Niyazi kardeşime de teşekkür ederim daveti için.

Madem o İkinci Dünya Savaşı'na kadar getirdi, ben de William Hale'in bıraktığı yerden devam edeyim. Willim Hale bir de vurgu yaptı, aslında o da enteresan bir tespitti; yani Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerin limitini dünya koşullarındaki değişime bağladı. Ben, konuşmam içerisinde ona da yer vereceğim. Yani dünya koşullarıyla değil de Batıyla ilişkilerindeki koşullara dayalı olduğunu düşünüyorum ben. Türkiye'nin Batı ittifakı içerisindeki yeri Türkiye'nin dış politikasında hem Rusya ile ilişkilerindeki sınırlılıkları belirliyor hem de Orta Doğu ile ilişkilerin sınırlarını belirliyor. Türkiye İki Dünya Savaşı arasında Batı ile ilişkilerini tesadüfen yapmadı. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki ilişkilerde de Batının merkezi bir yer alması da yine tesadüfi değil. Tabi burada konjonktürel gelişmeler, sistemik gelişmeler ve güvenlik kaygıları var. Ama bir de tercih var. Bu tercih, Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren Türk entelektüelin Türk aydınlarının zihni geri planında Batının önemli bir etkisi olmasından kaynaklanıyor. Yani burada bir devletin kimlik algısı, dış politikasında çok belirleyici bir yere sahip oldu. Yani bu dönemde Türkiye bilinçli bir şekilde tercihini Batı yönünde yapacağını, demokrasi ve serbest piyasa ekonomisini benimseyeceğini İzmir İktisat Kongresinde ortaya koymuştu. Dolayısıyla bu bir tercihti, yani bilinçli bir tercihti.

Rusya'yla ve Sovyetlerle ilişkilerimiz daha çok konjonktürün getirdiği çıkara dayalı, yani her iki ülkenin de o dönem için antiemperyalist bir mücadele veriyor oluşundan kaynaklı bir yan yana gelmesine dayanıyordu. Ancak bunun sürdürülemeyeceği zaten 1925 ve sonrasında Türkiye'de Komünist Partisi ile ilişkili olanların tutuklanmasıyla belli oldu. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki güvenlik algılarımızda Sovyetlerin etkisi belirgin şekilde arttı. Ama eğer biz Sovyetlerle uzun vadeli bir ilişki kuracak olsaydık ya da böyle bir planlamamız olsaydı zaten Sovyetlerden bize o denli bir tehdit belki olmayacaktı. Yani Türkiye'nin tercihinin aşağı yukarı belli oluşu Sovyetler Birliği'nin artık Türkiye ile yolların ayrıldığının da önemli bir göstergesiydi. Zaten İkinci Dünya Savaşı esnasında Türkiye'nin savaşa girmesi konusunda en fazla baskı yapılmasını isteyen devlet Sovyetler Birliğiydi. Türkiye savaşa girmeyerek tarafsızlığını başarılı bir şekilde korudu. Bunu Türk dış politikası açısından bence önemli bir başarı olarak belirtmekte yarar var. Montrö ve Hatay'ın Türkiye sınırlarına katılmasını da önemli birer başarı olarak düşünüyorum o dönem için. Daha sonraki süreçte de Türkiye Batıyla ilişkilerini bu anlayışla sürdürdü. Yani şöyle bir baktığımız zaman Türkiye, 1950'li yıllarda çetin bir Soğuk Savaş döneminin içinde yer aldı. Soğuk Savaş döneminin getirdiği bir sorun var, ister istemez güvenlik kaygıları Türkiye'nin temel dış politikasını belirleyici bir unsur haline geldi. Sovyetler Birliği'nden algılan tehdit ve sistemin etkisi. İşte o dönem 1956 Süveyş Krizi yaşandı.

Türkiye 1963 Ankara Anlaşmasıyla AB ile o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ortaklık anlaşması imzaladı. Ama 1962 ve 1964'te ABD ile yaşadığı birtakım şoklar var; Küba Krizi, Johnson Mektubu ve Türkiye'nin Kıbrıs meselesindeki pozisyonu. Tabii Türkiye-Batı ilişkilerindeki maalesef Türkiye'nin beklentisi doğrultusunda ilerlemedi, ilerlemiyor. Yani Türkiye kendisini Batı dünyasında görüyor ki bunu tabii ki şöyle ifade etmek lazım; Türkiye'deki bu algı Türkiye'deki tüm halkın tamamının algısı mı? Yani kimin karar

verdiğine bağlı. Bu, daha ziyade hükümetlerin algısıdır çünkü dış politikayı onlar yapıyorlar. Onların zihni algıları daha belirleyici. O nedenle sekülerlik ve muhafazakarlık gibi iki tane kimliği var Türkiye'nin. Ama burada iktidara gelenlerin kim olduğuna bağlı olarak bunlardan birisi daha ağır basabiliyor. Uzun yıllar sekülerlik daha ağır bastı ve bu da Türkiye'nin Batı ağırlıklı bir dış politika izlemesinde önemli bir rol oynadı. Ama diğer taraftan Türkiye Müslüman bir ülke ve muhafazakarlık da ve Müslümanlık da İslam da önemli birer kimliktir. Dolayısıyla kendinizin bu dünyayla ilişkinizin ve onun bir parçası olduğunuzun farkındasınız. Dolayısıyla Türkiye'nin Orta Doğu politikasında kaçınılmaz olarak hem coğrafi yakınlık hem tarihsel derinlik hem kültürel ve dini ögeler haliyle sizi bu coğrafyayla ilgilenmek zorunda bırakıyor. Mecbursunuz buna zaten. Dolayısıyla Türkiye 1956 Süveyş Krizinde mesela fark edilmese de İsrail büyükelçisini maslahatgüzarlık seviyesine indirdi, bir tepki koydu aslında. Mesela 1980'de Kudüs'ün İsrail tarafından başkent ilan edilmesi yani ilhakı esnasında da ikinci katip seviyesine indirdi. Yani o zaman onu 12 Eylül yönetimi yapmıştı. Dolayısıyla Türkiye'de yani hükümetlerden de bağımsız bir Filistin politikasının, bir Orta Doğu politikasının iyi kötü var olduğunu da söylemek lazım. Bu Türkiye'nin hem genel insan yapısından hem de sağ-sol olarak entelektüellerin bölgeye bakışında da farklı nedenler ve farklı kaygılarla da olsa, bir hassasiyetin olduğunu gösteriyor. Burada özellikle Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin Orta Doğu politikasındaki limitleri ki hemen aklıma gelmişken söyleyeyim, 67 ve 73 savaşlarında yine Türkiye mesela İsrail'e yardım etmedi. İsrail'e yardım eden uçakların Türkiye'deki üslerden kalkmasına izin vermedi. Bu tavrını hep koydu. Yani bu önemli bir tavırdı aslında ama bu ilişkileri kalıcı ve derinlikli hale getiremedi Türkiye. Çünkü hem demin belirttiğim Türkiye'deki özellikle sekülerliğin ve Batının etkisinin kimlik ve güvenlik algısında daha belirleyici olması çok daha etkili oldu. Bir de buna bağlı olarak güvenlik algımız etkili oldu. Türkiye hala Sovyetler Birliği'nden ciddi bir endişe içindeydi. Dolayısıyla ondan gelen güvenlik kaygısını NATO ve Batı bağlantısıyla çözmeyi düşünüyordu.

Türkiye'nin Batıyla ilişkilerinde yaşadığı birtakım hayal kırıklıkları var. İşte AB sürecinde geldiğimiz nokta, Kıbrıs hadisesinde hem 64'te hem 74-75'te Türkiye'nin karşılaştığı tavır ve ambargo yemesi. Ege sorunlarındaki ve hatta şu an Doğu Akdeniz'deki pozisyonumuzun haklı gerekçeler taşımasına rağmen, Yunanistan'ın maksimalist politikaları çok meşruymuş gibi Batı toplumu ve AB tarafından hiç eleştirilmeden, hiç bakmadan hiçbir hassasiyet gösterilmeden herhangi bir objektiflik kaygısı taşımadan Yunanistan'ın politikalarının desteklenmesi, Yunanistan'ın maksimalist taleplerinin aynen desteklendiğini gösteriyor. Bu hakikaten Kıbrıs meselesinde ve Ege meselesinde bariz bir şekilde görülüyor. Dolayısıyla Türkiye'nin Batıyla olan ilişkisi problemli olageldi. Bunu da belirtmekte yarar var.

Ama 2000'den sonra tabi 90'dan sonra yavaş yavaş değişen dünya ve 2000'den sonraki dünyayla Türkiye'de AK Parti ile beraber Orta Doğu, hem azalan güvenlik kaygıları hem Türkiye'nin artan ekonomik ve askeri potansiyeli, içeride bir takım sorunların çözülmüş olması, demokrasi konusunda aldığınız mesafe, bütün bu hem iç kapasite hem karar vericilerdeki zihniyet değişikliği hem de uluslararası sistemin etkisiyle ve deminki dediğim yönetimdeki kişilerin kimlik ve ona bağlı olarak güvenlik alanındaki değişimle Orta Doğu daha öne çıkıyor demeyeyim, bir denge unsuru olarak devreye giriyor. Yani Türkiye Batıyla irtibatını koparamıyor ama Orta Doğu'ya biraz daha ağırlık vermeye başlıyor.

Tabii bu, haliyle Türkiye'nin Orta Doğu'yla ilişkilerinde ekonomik boyutunu da belirgin şekilde arttırdı. Yani yok edilecek kadar az olan ticaret hacmimizin 60-70 milyar dolarlara çıktığını görüyoruz ki o da hala çok yeterli değil bana göre. Yani çünkü Türkiye'nin Batıyla ticaret hacmi hala 200 milyar doların üzerinde. Bu oldukça önemli bir rakam ve dolayısıyla

bunun ne kadar problem yaşasanız da devam ettiğini görüyorsunuz zaten. Diğer taraftan biraz da Orta Doğu'ya yakından baktığımızda, bölge hepimizin bildiği gibi enerji kaynakları açısından zengin olan bir coğrafya. Basra Körfezi ve merkezi Orta Doğu'yu ayırmak gerekir. Belki bu noktada merkezi Orta Doğu (Mısır, Ürdün, Filistin, İsrail, Suriye) bu konuda çok önemli kaynaklara sahip değil, orada daha çok Filistin meselesi ya da İsrail işgali İsrail'in varlığından ve işgalinden kaynaklanan sorunlar ama Basra Körfez'inde başka bir tehdit var; İran tehdidi. Bu ülkelerin güvenliklerini kendi imkanlarıyla sağlayacak durumda olmamaları bir sorundur. Çünkü Körfez ülkeleri ciddi bir zenginliği kontrol ediyorlar. Yani Birleşik Arap Emirlikler korkunç bir zenginliği kontrol ediyor. Yani ihracat bakımından sizden daha fazla. 300 milyar dolar ihracatı var, siz 260 milyar doları yakalamaya çalışıyorsunuz. Katar hem petrol hem doğalgaz konusunda zengin, Suudi Arabistan dünyada birinci ya da ikinci sırada geliyor. Yani Venezuela'yı saymazsanız. Çünkü Venezuela'nın petrol rezervi yüksek ama üretimi çok düşüktür. O nedenle Suudi Arabistan'ı ilk sırada sayabilirsiniz. İran hakeza hem doğal gaz hem petrol bakımından dünyada ikinci sırada yer alıyor. Dolayısıyla tüm bunlarla Orta Doğu bir cazibe merkezi olmaya devam ediyor. Yani sizin dünyanın odağı olan bu coğrafyada, dünyadaki finansın da çok önemli bir kısmı petro-dolar olarak buradan gidiyor, karşı mesafeli davranmanız mümkün değil. Çünkü bir taraftan fiziki olarak sizi ilgilendiren bu zenginliğin yanı başındasınız ve bu imkânı kullanabilirsiniz diğer taraftan Orta Doğu'da Filistin sorunu.

Maalesef Filistin işgali yeni bir olay değil. 1947-1948'den itibaren özellikle İsrail'in kuruluşu problemliydi. Yani 1947'de belki şunu hemen belirtmek lazım, çok bilinen bir şey değil çünkü. Arkadaşlar 1947 Taksim kararıyla o güne kadarki Yahudilerin Filistin'deki kontrol ettikleri toprak parçası %6,5. Yani Filistin'in tamamının %6,5'i. 1920-1922'de kurulan İngiliz manda yönetiminin bütün kademelerinde Yahudiler var. Çünkü Araplar beklentileri karşılanmadığı ve Balfour Deklarasyonu ile Filistin bir Yahudi yurdu haline getirilmeye çalışıldığı için protesto edip yönetim kademelerinde yer almıyorlar. Yahudiler tüm yönetim kademelerinde bu imkânı kullanarak Filistin'in %6,5'ini kontrol ediyor olmalarına ve zorlamaya rağmen nüfusun %30'unu oluşturmalarına rağmen bir Genel Kurul karıyla 1947'de Filistin'in %56,5'inde bir Yahudi devlet kurulması söz konusu oluyor. Bu ABD'nin Genel Kurulda çoğunluğu elde etmek için birçok ülkeye baskı yaparak alınmasını sağlamış olduğu bir karar. Yani o güne kadar İngiltere'nin sağladığı imkanlarla çok sınırlı bir varlık tesis eden Yahudiler bir kararla, düşünün, % 6,5'ten % 56,5'inde bir Yahudi devleti kurulmasını sağlıyorlar. İngiltere'nin Filistin'den çekilmesiyle beraber 14 Mayıs 1948'de İsrail kuruluyor ve akabinde birinci Arap-İsrail savaşı başlıyor. Sonucunda Filistin'deki İsrail varlığı %78'e çıkıyor. Ve bu meşru oluyor. Neden? Araplar saldırmış diye. 67 Savaşında, savaş İsrail saldırısıyla başladığı için arkadaşlar, 67 Savaşı baz alınıyor. Yani o gün için Filistin'in %78'ine sahip olan İsrail'in durumunun, bir hak olarak, teyit edilmesidir ve dünya bunu kabul etti, halen de kabul ediyor. Yani İsrail Filistin'in %78'inde meşru hakka sahip gibi. Ama 67'de tümünü işgal etti biliyorsunuz, Gazze dahil %100'ünü. Mısır'ın Sina Yarımadasını, hatta Golan Tepelerini işgal etti. Golan Tepelerinde ve Filistin'de işgal halen devam ediyor. Sadece Sina'dan, 1979'da Camp David Anlaşması ile çekildi. Dolayısıyla İsrail'in varlığı yüzünden Filistin'de bağımsız bir Filistin devleti kurulsa bile, Gazze dahil %22'sinde kurulacak. Ne var ki İsrail hiçbir şekilde ne Kudüs'ten ne diğer işgal ettiği topraklardan ne yerleşimcilerden vazgeçiyor ne de Filistinli mültecilerin Filistin'e geri dönmesini kabul ediyor. Dolayısıyla İsrail'in yaklaşımı çözümsüzlük üzerinedir. Hatta İsrail ne istiyor diye sorarsak, İsrail tek devletli çözümü de istemiyor. İki devletli çözümü de istemiyor. İki devletli çözümü istemiyor çünkü yanı başında bağımsız gerçek bir Filistin devletinin olmasını istemiyor. Tek devletli çözümü istemiyor çünkü o zaman Filistinlilere İsrail vatandaşlığı verecek ve bu, İsrail'deki yönetimin bir gün Filistinlilerin eline geçeceği anlamına geliyor. O da mümkün değil.

Dolayısıyla Trump da şaşırdı zaten. Dedi ki ‘İsrail ne istiyorsa ben onu istiyorum’. Dolayısıyla Amerika'nın tavrı da Filistin sorununa bakışı bu şekilde. Yani zaman olsaydı son Hamas meselesini İran meselesini biraz konuşabilseydik. Belki soru cevap bölümünde onlara sıra gelir inşallah, evet teşekkür ederim.

HUKUKİ AÇIDAN TÜRKİYE'NİN DÜNYA DENİZLERİNE MAVİ VATAN AÇILIMI

Mustafa BAŞKARA

Sayın Rektörüm, saygıdeğer hocalarım ve kıymetli katılımcılar,

Öncelikle böylesi uluslararası bir Sempozyumu organize ettiği için Ardahan Üniversitesi adına Sayın Rektörümüz Mehmet Bey ve organizasyon komitesi adına da hem Niyazi İpek hocamıza hem de Osman Ercan hocamıza teşekkür etmek istiyorum.

Bugün sizlerle hukuki açıdan Türkiye'nin dünya denizlerine ve Mavi Vatan açılımı konusuyla ilgili olarak bir sunum gerçekleştirmiş olacağım. Öncelikle Barbaros Hayrettin Paşa'nın "Denizlere hâkim olan, cihana hâkim olur" sözüyle başlamak istiyorum. Bu noktada bu sözün halen geçerliliğini koruduğunu ifade etmek isterim, ancak farklı bir konsepte. Burada bahsedilenin egemenlik değil denizler üzerinde uluslararası hukukun cevaz verdiği ölçüde faaliyetler icra edebilecek kudret olduğunu ifade etmek isterim. Bunun akabinde yine Mustafa Kemal Atatürk'ün, denizcilik perspektifimizin çerçevesini bundan 100 yıl öncesinde çizen önemli bir sözü var; "topraklarının üç bir yanı deniz olan bir ulusun sınırını, halkının kudret ve yeteneğinin hududu çizer. Denizciliği, Türk ulusunun büyük ulusal ülküsü olarak düşünmeli ve bunu pek bir az zamanda başarmalıyız." Bu noktada vurguladığı iki kelime, 'kudret' ve 'yetenek' önem kazanıyor. Bu kudret ve yetenekle alakalı olarak ülkemiz özellikle 2011 sonrasında daha aktif ve daha güçlü bir şekilde sahada olmak suretiyle bu kudret ve yeteneğini geliştirme kapasitesine önemli bir ivme katmış oldu. Bunu da sunumum içerisinde sizlere aktaracağım. Yine kudret ve yeteneğin farklı alt başlıkları var. Bunlardan birisi mali-ekonomik ve ticari yönü, bilimsel ve teknolojik yönü, askeri-siyasi ve hukuki yönleri var. Bunlardan bahsedip, perspektifi çizme gayretinde olacağız.

Bu kudret ve yetenek noktasında geç mi kalındı? Bunun belli sebepleri vardı. Belki 2000'li yılların başlarına kadar bu kudret ve yeteneğini ülkemizin sahaya yansıtamamış olması, proaktif bir siyaset ve sahada güçlü bir Türkiye görülememesinin nedenleri… Bu noktada karadaki ile kıyaslanamayacak kadar büyük ölçüde riskler barındıran bir denizcilik endüstrisi ve denizcilik faaliyeti olması, bu alanda karadakilerle kıyaslanamayacak yatırım maliyetlerinin olması, ki bugün baktığımızda son on yılda belki de ona yakın uluslararası faaliyet gösterebilecek sondaj ve sismik gemilerini ülkemiz filosuna dahil etmiş oldu. Ancak bu bundan önce mümkün olmadı. Üç tarafı denizlerle çevrili olan bir ülke olmamıza rağmen yine de bir Asya ülkesi geleneğinin sürdürülüyor olması, belki de bunun önündeki engellerde. Ancak son yıllarda bunun aşılabildiğini ifade edebiliriz.

Peki Mavi Vatan kavramı? Mavi Vatan kavramının ilk ortaya atıldığı konferans, 2006 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığında icra edilen bir konferans olarak görünüyor. Ancak ben sunumunda bir Mavi Vatan haritasını, hepimizin alışık olduğu üç tarafı denizlerle çevrili ülkemizin sınırlarını maviye boyamak suretiyle denizlerde de yansıtan haritayı kullanmayacağım. Bunun sebebi de şu; az sonra içerikte de ifade edeceğim üzere, bizim Mavi Vatan diyebileceğimiz alan, uluslararası hukukun izin verdiği ölçüde faaliyet icra edebileceğimiz tüm dünya denizleridir. Sadece kıyıları bulunduğumuz denizler değil. Onun

ötesinde Türk bayrağını dalgalandıran gemilerimiz marifetiyle dünyanın her bir köşesi ve yine uluslararası anlamda herhangi bir ülke egemenliği altında bulunmayan denizler de bu kapsamda değerlendirilebilmektedir. Ben şimdi Mavi Vatanın neden bir doktrin olarak, bir kavram olarak ortaya atıldığı ve sahiplenildi ifade eden ekonomik, siyasi, hukuki, askeri sebepleri anlatacağım ancak sürenin kısıtı nedeniyle bunları biraz hızlı bir şekilde geçmem gerekecek.

Dünyanın %70'i denizle çevrili ve dünyada denizden seyrüsefer imkânı en ucuz taşımacılık yolu olması münasebetiyle dünya deniz ticareti toplam ticaretin %90'ını taşır vaziyettedir. Böylesi büyük bir ekonomik değeri taşıyan denizler, sadece Türkiye için değil bütün dünya için önem arz etmektedir. Yine denizdeki canlı kaynaklar denizciliği ön plana çıkaran önemli bir faaliyet alanıdır. Burada balıkçılık, hepimiz için tanıdık olan bir kavram ve Türkiye sadece Türkiye'nin kıyısı bulunan denizlerde değil ülkemizin yaptığı ikili anlaşmalar ve girişimler sonucu artık Moritanya'da ve farklı destinasyonlarda balıkçılık faaliyetleri yürüten bir ülke konumuna gelmiş durumdadır. Bu bağlamda halihazırda Moritanya gibi bir ülkede bizim Türk büyük denizcilerimiz 7-8 tane balık yağı fabrikalarının olduğunu, onlarca yüzlerce gemilerinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin bu gelişen perspektifi dünyadaki ticarete de katkısıyla orantılı bir şekilde yansımaktadır. Yine denizdeki cansız kaynaklar, burada hidrokarbon kaynaklar ve diğer minerallerden bahsediyoruz, dünyadaki kara kaynaklarındaki tükenmeye yönelik bir sonuçlanma ve denizlerdeki kaynaklardan istifade edebilmeye yönelik teknolojik gelişmeler, artık denizdeki cansız kaynaklardan da istifade edebilme imkanını dünya devletlerine sağladı. Türkiye de bundan istifade etmek noktasında kendi filosunu kurmak marifetiyle dünyada önemli bir sismik ve sondaj faaliyetleri yürüten konuma gelebilmiş durumda oldu. Bunlar da tabii ki Mavi Vatan kavramının içeriğinin devlet faaliyetleri doğrultusunda doldurulmasının birer örneği olarak karşımıza çıktı.

Geçmişe baktığımızda denizlerde cansız kaynak arama faaliyetleri 1960'lı yıllara dayanıyor. Şu anda belirlenen hedeflere göre karadaki kaynaklardan çok daha fazlasının denizlerden istifade edilebilmesi mümkündür. Yine denizlerde yenilenebilir enerji kaynağı dediğimiz dalga, gel-git, rüzgâr ve güneş enerjisi kaynakları bulunmaktadır. Bunlar, bir anlamda açıkçası milli servet diye değerlendirebileceğimiz yani biz faydalanabildiğimiz, istifade edebildiğimiz takdirde, Ege Denizi üzerinden esen rüzgarlar bir anda bizim enerji sistemimize bağlanıp kendi enerji kaynaklarımızı millileştirme anlamında çok ciddi katkılar sunabilecek bir konuma sahiptir. Bu anlamda da ülkemizin özellikle kıyı ötesi rüzgâr faaliyetleri ile ilgili son dönemde açılımları var. 2018'de yapılan bir açılım vardı, o sonuçsuz kalmıştı. Şimdi yeniden bir offshore lisans alanları ilan edildi ve bu noktada da gelişmeler bekleniyor. Yine bahsettiğimiz kıyı ötesi, güneş ve gel-git dalgalar, bu diğer yenilenebilir enerji kaynaklarından diğerleri. Bir de bizim şu anki Mavi Vatan haritası ile ilgili getirmiş olduğumuz yorumun bir gerekçesini oluşturan saha dediğimiz, hiçbir devletin egemenliği altında bulunmayan dünya denizleri var. Bu anlamda devletlerin egemenlik alanları ve egemenlik haklarını kullanabildikleri alanlar uluslararası sözleşmelerle belli mesafelerde sınırlanmış durumdadır. Belli mesafelerin ötesinde kalan hiçbir devletin de egemenliği altında bulunmayan dünya denizlerini insanlığın ortak mirası olarak tanımlayan ve bu alanda bütün devletlerin faaliyette bulunmasına imkân sağlayan bir

mekanizma var. Türkiye'nin Mavi Vatanına biz burayı da dahil ediyoruz. Çünkü Türkiye teknolojisini yeterli seviyeye geliştirebildiği taktirde bu alanlarda da faaliyet gösterecek.

Tam burada karşımıza bir sorun çıkıyor. Çünkü kurulan bir mekanizma var. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku sözleşmesiyle ve bu mekanizmanın ürettiği bir uluslararası deniz yatağı otoritesi var. Merkezi Jameika'da bulunan. Taraf olmayan ülkeler burada sadece observer (gözlemci) konumunda yer alabiliyor ve oradaki karar mekanizmasına katkı sunamıyor katılamıyor. Bu durumda da Türkiye, Amerika ve Venezuela gibi bazı ülkelerin haklarının bu bölgede nasıl teşekkül edeceğine ilişkin bir problem söz konusu. Burada da hukuki anlamda ciddi çalışmalar yapılmak suretiyle egemenlik haklarımızı korumaya dönük çalışmalar icra etmemiz gerektiğini söyleyebiliriz.

Politik sebepler söz konusu. Mavi Vatan meselesine gelindiği zamana kadar küresel güç oluşturma noktasında Türkiye'nin belki de kendi özgüvenini ortaya koyabilmesinde bazen zorluklar yaşanmış olabilir. Artık bu küresel güç oluşturmaya dönük her alanda aktif bir Türkiye görebilmekteyiz ve bunun da sahadaki yansımasını tek taraflı kötü niyetli devlet uygulamalarına karşı kendi politikasını üreten Libya ile Deniz Sınırlandırması Anlaşması yapan, Güney Kıbrıs Yönetiminin lisanslama alanları ilan etmesi üzerine herhangi bir şekilde anlaşmaya yanaşmaması karşılığında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasında Deniz Sınırlandırma Anlaşması yapan daha aktif bir Türkiye görmekteyiz. Mavi Vatan'ı korumak maksadıyla.

Peki neresi Mavi Vatan? Bu sorunun cevabını, başta da ifade etmiştik. Sadece kıyısı bulunan denizler mi? Bunun ötesi de var. Bunu şöyle ifade edebiliriz, üzerinde egemenliğe ilişkin yani, yasama-yürütme-yargı yetkilerinin kullanımında kıyılarımızın bulunduğu Akdeniz, Karadeniz, Ege Denizi ve iç sularımızı oluşturan Türk boğazlarının dışında tüm dünya denizlerini de bu kavrama biz dahil etmiş oluyoruz. Burada bu Türkiye'nin proaktif e politikasını ortaya koyan Sayın Cumhurbaşkanımızın bir sözünü ben ifade etmek istiyorum; Mavi Vatanımızı savunmanın ne kadar önemli olduğunun bilinciyle denizlerimizdeki hak ve çıkarlarımızı korumaya, güçlü ve sarsılmaz bir İnançla devam etmekteyiz. Bu noktadaki bu irade ve inancın sahadaki yansımalarından özet bir şekilde bahsetmek istiyorum. TCG Anadolu'nun sahaya inmesi, Oruç Reis, Barbaros Hayrettin, Fatih, Yavuz ve Kanuni gibi daha sahadaki aktif oluşumuzun göstergeleri yansıdı. Peki bunun bilimsel ve teknolojik yeterliliği ne aşamada? Burada da bilimsel yeterlilik noktasında 2014 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen Türkiye Ulusal Deniz Araştırma Stratejisi Belgesi önem arz etmektedir. Bu belgenin gereklerinden biri olarak yıllık Seyir, Hidrografi, Oşinografi Dairesi koordinasyonuyla yapılan seyir hidrografi oşinografi plan ve koordinasyon toplantılarıyla bütün ilgili kurum kuruluşlarla bilimsel faaliyetleri koordine eden bir mekanizma oluşturulmuş ve işlerlik sağlanmış durumdadır. Biz de bunun işte bir parçası olarak toplantılara katılıyoruz.

Yine söz konusu Bakanlar Kurulu kararının hukuki yeterliliğe bir yansıması olması bakımından vesilesi olan DEHUKAM'ın kurulması meselesi var. Bu noktada da Türkiye'nin deniz hukuku alanındaki insan gücü kapasitesinin artırılmasına yönelik bir öncelik belirlenen Bakanlar Kurulu kararının yansıması olarak 2015 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde Deniz Hukuku

Uygulama ve Araştırma Merkezi kuruluyor. Devletimizin buna vermiş olduğu önemin bir göstergesi olarak da 2020 yılında bu merkez, Ulusal Araştırma Merkezi statüsü kazandırılarak tüm Türkiye'de akademisyenleri tek çatı altında deniz hukuku alanında bilimsel faaliyetlere yönelmek Türk Deniz hukuku ve politikasının oluşturulmasına katkı sağlamak ve bu politikaların uluslararası anlamda tanıtılması noktasında faaliyetlerde bulunmak üzere bir mekanizma kuruluyor. Yine Sayın Yücel Hocamız yönetim kurulu üyesi olarak ben deniz de Müdürü olarak bu merkezde faaliyet göstermekteyiz.

Hukuki yeterliliğin altyapısı olan bu mekanizmanın ötesinde hukukun temel esası olan uluslararası sözleşmeler, örf-adet hukuku ve genel ilkelere değinmek istiyorum. Bu noktada Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler önemli. Türkiye'nin taraf olmadığı ve çoğu zamanda karşı devletler tarafından eleştirilebilir konu olan 1982 Birleşmiş Milletler Deniz hukuku sözleşmesine neden taraf olmadığımızı kısaca özetlemek istiyorum. Bu noktada bu sözleşme yaklaşık 320 maddeden oluşuyor ve Türkiye sadece 3 maddesine sürekli itirazcı konumunu kuruyor. Bu maddeler 3, 33 ve 121 maddeleri. 3. Maddesi, karasuları sınırını düzenliyor ve kıyı devletlerine 12 deniz miline kadar karasularını ilan edebilme yetkisi veriyor. Bizim, Ege Denizi'nin kendine özel konumunu ihlal eden ya da göz ardı eden bu sözleşmenin bu hükmüne ilişkin bir itirazımız var. 33. Madde, 3. maddeyle ilişkili bir konu; bitişik bölgeyi tanımlarken ‘karasuları sınırının iki katı’ demek yerine, 24 deniz mili diyor. Zımnen karasularıyla ilgili itirazımızı burada yenilemiş oluyoruz. Diğer madde ise 121. Madde. 121. madde ise adalara sadece karasuları değil bunun ötesinde münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı ilan etme yetkisi veren maddedir. Bu maddelerin dışındaki Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ne Türkiye olarak itiraz etmeyip, yani sürekli itirazcı konumumuzu tutumumuzu sergilemeyip, uluslararası hukukun örf ve âdet hukuku kuralı olarak Türkiye'ye de uygulanmasına bir anlamda cevaz vermiş oluyoruz. Ülkemiz de Birleşmiş Milletler’e verdiğimiz notalarda dahi sözleşmenin diğer maddelerine atıfta bulunmak suretiyle bunu güçlü bir şekilde sergilemiş oluyor.

Yine Lozan Barış Anlaşması ve Montrö Boğazlar Sözleşmesini, denizle ilgili sözleşmelerde ifade edebiliriz. Az evvel Yücel Hocamızın bahsettiği ‘Karadeniz'le sınırlandırma ve münhasır ekonomik bölgeye ilişkin sorunumuz yok’ diye demiş olduğu çerçeveyi burada yer alan ve zamanında Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği ile yapılan anlaşmalar oluşturulmakta ve bunlar devam eden ülkelerle anlaşmalar yenilenerek nihai hali verilmiş durumdadır. Az önce bahsettiğimiz 2011 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin tek taraflı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının haklarını ihlal eden faaliyetleri sonucu işbirliğine gidilmesine de sıcak bakmaması üzerine Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tarafından imzalanan Sınırlandırma Anlaşması yine 2019 yılında Libya ile imzalanan anlaşma, uluslararası hukuk çerçevesinde Türkiye'nin konumunu ortaya koymaktadır.

Denizcilik ve deniz hukuku dediğimizde ve bunu Mavi Vatanla isimlendirdiğimiz bazen olayın sadece kamu boyutu ön plana çıkmaktadır. Yani egemenlik haklarımız ve bu egemenlik haklarımızla alakalı bir mücadele söz konusu olmaktadır. Ancak bunun ötesinde denizcilik, çok yönlü bir alandır. Buna baktığımızda uluslararası çalışmayla ilgili denizdeki gemi adamlarından tutunuz da uluslararası deniz ticareti, bunun ve güvenliğinin ve emniyetinin sağlanması deniz

altındaki kültürel varlıkların korunmasına ilişkin onlarca sözleşme var. Türkiye, bu anlamda Uluslararası Çalışma Örgütü, Uluslararası Denizcilik Örgütü, UNESCO ve Birleşmiş Milletler Ticaret Hukuku Komisyonu gibi birçok uluslararası yapının sözleşmelerine güçlü bir şekilde taraf olmakta ve bunları parçası olarak kabul etmektedir.

Uluslararası hukukun bir diğer kaynağı, hukukun genel ilkeleridir. Burada karşılıklılık, hakkaniyet, iyi niyet yani hakkın kötüye kullanması yasağı ve işbirliği ilkeleri karşımıza çıkıyor. Bu uluslararası hukukun genel ilkelerine Türkiye Cumhuriyeti olarak sürekli bir şekilde atıf yapıp ve kıyısı bulunan diğer devletleri işbirliğine davet etmek suretiyle sahada da bu ilkeleri vurgulayıp uygulamaya geçirmek yönünde bir irademiz var. Yine 2005'li yıllarda Yücel Acer hocamızın Ege Denizi ile ilgili yazmış olduğu Joint Developed, yani ortak işletme konusu artık Türkiye'de Cumhurbaşkanımız tarafından da dile getirilen 'gelin, kaynakları beraber işletelim, bu konuda bir işbirliği yapalım' konumuna gelmiş durumda. Ne yazık ki karşı taraftan beklenen cevaplar henüz gelmemiş durumda. Ancak Türkiye'nin uluslararası hukukun genel ilkelerine dayanan kendi kabul etmiş olduğu sözleşmelerle bunun güvencesini sağlayan sözleşmeleri kabul etmediği takdirde de örf ve âdet hukukuna dayanarak kendi hukuki statüsünü güçlü bir şekilde ortaya koyan bir Mavi Vatan Deklarasyonu bulunmaktadır.

Peki bu iç hukukumuza nasıl yansımaktadır? Burada Kabotaj Kanunu, Karasuları Kanunu gibi kanunlarımız bulunmakla beraber Türk deniz yetki alanlarının sınırlarını ve bu alanlarda kullanılabilecek yetkileri belirleyen bir kanuna ihtiyaç duyulmaktadır. Buna yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ümit ediyoruz ki en kısa zamanda Türk Deniz Yetki Alanları Kanunu, ülkemize kazandırılarak sadece Türkiye'de değil dünyaya ya da Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne taraf olmamasından kaynaklanan boşluğu dolduracak bir kanunla, hukuki mevzuatla cevap verilmesi oldukça yakındır.

Bu noktada ben son olarak Mavi Vatan için ne yapılması gerektiğini ifade etmek istiyorum. Burada denizlere teknolojik yatırım yapmaya devam etmemiz gerekiyor. Çünkü artık teknolojinin gelişmesiyle denizlerden elde edilebilecek kaynaklar yenilenmekte ve artmaktadır. Bizim bir anlamda milli servetimiz olan bu kaynaklardan faydalanmayı ne kadar erken ve öne çekebilirsin o kadar iyi olacaktır. Bir örnekte de bunun önemine değinmek istiyorum. 1950'li yıllarda Avrupa için kömür çok önemliydi ve Avrupa Kömür Teşkilatı kuruldu. Belki bugün Rusya-Ukrayna Krizi olmasa, kömür çok da fazla talep edilen bir yakıt türü olmayacaktı. Ancak bugün bakıldığında kömür, iklim değişikliği ve yeşil dönüşüm gibi düşüncelerle tercih edilmeyen bir alan. Bugün petrol ve gaz ihtiyacı dünyada çok fazla ve bu ihtiyaç bir süre daha devam edecek gibi görünüyor. Ama yakın zamanda yenilenebilir enerji kaynaklarıyla bu kaynaklardan istifade etmekten vazgeçilebilir. Bu yüzden denizin altındaki bu milli servetler teknolojik yatırımlar yaparak bilimsel faaliyetler yaparak bir an önce faydalanmaz gerektiğinin öneminin altını çizmek istiyorum. Buna da vurgu yapan Türkiye, işbirliğine davet ederek bir an önce bu kaynakların işletilmesine yönelik bir tavrını ve politikasını muhataplarına iletmektedir. Deniz hukuku mevzuatını geliştirmeye ihtiyacımız var. Deniz hukuku sorunlarını barışçıl yollardan çözmek için iyi niyetle barışçıl çözümler önermeye ihtiyacımız var. Deniz çevresinin ve denizin canlı kaynaklarını korumaya ihtiyacımız var. Bu anlamda mesela bugün, şu saatlerde, biz buradayken, Türkiye'nin bu yöndeki bir önemli uluslararası sözleşmeye taraf

olmasına yönelik de çalışmalar devam ediyor. Bunlar ülkemizin deniz çevresi ve deniz canlı kaynaklarına vermiş olduğu önemi gösterecektir. Tüm yetkili makamları, başta donanma ve sahil güvenlik olmak üzere Mavi Vatan üzerinde sahip oldukları yetkileri kullanabilecek ölçüde varlık göstermelerine imkân verecek kapasiteye ulaştırmamız gerekiyor. Bugün yeni teknolojilerle işte insansız deniz araçları insansız hava araçlarının gelişimiyle bunu da daha da ilerilere taşımamız gerekiyor.

Son olarak belki de en önemlisi, Türk kamuoyuna geleceğin denizlerde olduğu algısını yerleştirmeye ihtiyacımız var. Bu algıya yönelik de önemli çalışmalar yapılması gerektiğini ifade ederek ben sözlerimi noktalamak istiyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Kaynakça

Bozkurt, E.; Kütükçü, MA ve Poyraz, Y. *Devletler Hukuku*, (Legem 2012).
Meray, SL. *Lozan Barış Konferansı Tutanaklar Belgeler*, Takım I, Cilt I, Kitap I, (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları 1969).
T.C. Dışişleri Bakanlığı: Başlıca Ege Denizi Sorunları, https://www.mfa.gov.tr/baslica-ege-denizi-sorunlari.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
T.C. Dışişleri Bakanlığı: No: 323, 27 Ekim 2022, Lübnan ile İsrail Arasında Deniz Yetki Alanları Sınırlandırma Anlaşmasının İmzalanması Hk., https://www.mfa.gov.tr/no_-323_-lubnan-ile-israil-arasinda-deniz-yetki-alanlari-sinirlandirma-anlasmasinin-imzalanmasi-hk.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

Resmî Gazete

5 Ağustos 1936 Tarihli ve 3374 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3374.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
11 Aralık 1980 Tarihli ve 17187 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17187.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
11 Aralık 1980 Tarihli ve 17187 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17187.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
6 Mart 1994 Tarihli ve 21869 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21869.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
24 Ağustos 1997 Tarihli ve 23090 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23089.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
11 Eylül 1997 Tarihli ve 23107 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23107.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
10 Ekim 2012 Tarihli ve 23437 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121010-3-1.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
7 Aralık 2019 Tarihli ve 30971 Sayılı Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191207-3.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

Kanunlar

1982 Tarihli ve 2674 Sayılı Karasuları Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2674&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
1926 Tarihli ve 815 Sayılı Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.815.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
1967 Tarihli ve 854 Sayılı Deniz İş Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.854.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
2011 Tarihli ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

Uluslararası Andlaşmalar

Maritime Boundary Agreement Between Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus (GCASC) and Egypt (2003).
Maritime Boundary Agreement Between Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus (GCASC) and Lebanon (2007).
Maritime Boundary Agreement Between Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus (GCASC) and Israel (2011).
Maritime Boundary Agreement Between Egypt and Greece (2020).
Maritime Boundary Agreement Between Israel and Lebanon (2022).
United Nations Convention on the Law of the Sea (1982) https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

ÖZEL OTURUM KONUŞMALARI

THE PLACE OF TURKEY IN THE EMERGING ARCHITECTURE OF MULTIPOLARITY

Aleksandr DUGİN

I would like to greet everybody at this conference. Thank you very much for your invitation. My speech will be dedicated to the main topic; "The Place of Turkey in the Emerging Architecture of Multipolarity".

Now we live in a moment of global transition, from a world order to a new world order. After the fall of the Soviet Union, there began a unipolar world. The global West, the United States of America and the European Union as the most unique hegemonic superstate, hyperbolic. And that was precisely the system that has lasted for thirty years until now, unipolarity. But at the same time in the last decades, we see the emerging of new powers, global powers that challenge this unique polar system. We see these powers in the examples of China that tries to be an independent pole. But as well, Russian state that is fighting for recognition of its sovereignty and independence. We see the same tendencies in India and in Islamic World.

In the case of Turkey fighting more and more to firmly defend its sovereignty. This orientation called sovereignty is the main line of politics of President Erdoğan. So, sovereignty in the system of unipolarity means the challenge to the Western projection. And that means that there are new conflicts, new dividing lines between these emerging poles and global West. This position of two blocks, two alternative visions of the Global situation we can define as conflict between unipolarity and multipolarity. This domination of the West and against that domination is new poles of multipolar world. But the main contradiction of present situation consists in the fact that the West does not want to this multipolar World to obey. That Western unipolarity is defended by globalist autocrats. And we begin to understand the view geopolitics and nature of the conflict between Russia and the West and Ukraine; between Palestine and Israel in the Middle East and possible conflict between China and the West around Taiwan.

So, let us consider what means to be the pole in the multipolar world. That means not only to save national statement but to organize a kind of civilization state or superstate. China is already the most successful example of what independent superstate should be. Because it possesses strong economy, big demography, very high-level industry and military power.

Russia is another prototype of these superstates with our nuclear weapons, huge amount of natural resources, historic condition of defending our civilization of independence. But what is about Islamic pole? That is the main question. Because neither norm of the Islamic state is big enough, united enough, sovereign enough to represent the whole Islamic World, whole Islamic ummah.

There are so many divisions between Arabs, Turks, Persians, Pakistanis, Indonesians and inside of Arab, among Arab countries as well. There are so many divisions between Arabs, Turks, Persians, Pakistanis Indonesians and inside of Arab, among Arab countries as well. And we see that consolidation of Islamic World is not enough to defend the rights of Palestinians. Civil Palestinians, children, women, civil men who are now brutally murdered, assassinated in Gaza. That means that nobody in Islamic World there dare to challenge the only great power of the West and its Israel proxy.

When the NATO, when the unipolar power started to humiliate Russia and Ukraine, Russia answered with counterattack. And now, Islamic World is experiencing humiliation from the unipolarity in the case of murders and killings of Palestinians. And there is no such huge response. So Islamic countries prefer to make a strong statement but they could not do anything concrete to stop by power. Because now only power the strength, military decisiveness to defend global interest of Islamic civilization that is the question that is the crucial point.

So, but nevertheless we are going toward multipolarity and after this Palestinian crisis I am sure that all Islamic countries will think seriously about how to create a kind of Islamic superstate, caliphate, a kind of empire. And to do that, instead of the divided Islamic countries there should manifest itself the new organization, new big space of Islamic world. It will be not as I understand, Islamic state. They will be Islamic civilization, Islamic great space, Islamic civilization state or superstate as independent and self-sufficient Islamic pole in the context of multipolarity. And here, I would like to attract your attention to the philosophy of German thinker Hegel, very known philosopher, famous. Hegel predicts that the real state will be created in the future after the overcoming of the civil society of liberalism.

Liberalism, capitalism is incompatible with the real statehood. Because it is oriented on the individuality on the egoistic interest of individual persons. And when the egoism, it prevails there is no possible real spiritual state. So, in order to create real state when it overcome civil society and capitalism and bourgeois structures. That is very important thing and we see that precisely in China. Chinese state today is the clear example, how successful you can be, how rapidly you can develop your state, your society basing on overcoming the liberalism in the favor of the state.

I think that Russia is going the same way. We are going to create a new Russian empire, a Russian superstate by overcoming civil society and recreating or maybe creating a new type of state, Hegelian state. The state where civil society is overcome. I think that Islamic pole in that multipolar context will be obliged to go the same way, you cannot combine all kinds of bourgeois nationalism that still prevails in Islamic countries.

With the creation of real pole and here I hope a tradition, the heritage, the legacy of Kemal Atatürk, creator, an author of great and prosperous modern Turkey is of crucial meaning of crucial importance. So, I think that Turkey can play that central role in the preparing of this Islamic pole. World scale of Islamic great space because the leader of modern Turkey, Recep Tayyip Erdoğan is example of this wheel of the sovereignty of independence, of the dignity and the wheel to restore the Turkish greatness.

At the same time the Turkey as a state, as a national state is too small to be the full-scale pole of multipolarity. But at the same time, Turkey can play the central role in reviving Islamic civilization and creating a kind of new type of Islamic superstate. And that was the mission of the Ottoman Empire taken by the Turks. And during many centuries, you the Turks, you were the masters of this universal Islamic civilization. That is in your blood and that is in your veins. That is in your historical consciousness. Unite Islamic peoples and to give to them direction to independence and glory of the Islamic tradition and Islamic civilization.

In that sense, Russia or China, neither Russia nor China we're not the enemies or competitors of such creating of great Islamic space. We are allies of that because as well for you, as for us the globalist hegemony of the West could not be any more tolerated. We need

our own state, we need our own constitutions based on the traditional values of our civilization. Civilization of Russia of China of India and of Islam. And Western values should be regarded as something optional, as something limited by the territory of the Western civilization. They are not universal; they are not necessary. We should overcome civil society concept of human rights as the west try to impose on everybody in their Western interpretation. We should overcome capitalism, hedonism, egoism of individualistic society. We need to reject LGBT and all other perversions of the modern liberal morality all that is not for us. And we need to resolve the dignity, the balance and the real inter-civilizational type of democracy. Democracy respecting, the particular identity of each civilization. I think in that global perspective of creating multipolarity, Turkey is distant to be the main power, the leading for us. And in that sense, I think on this mutual understanding of the necessity of the multipolarity should be based our common Eurasian strategy in creating of multipolar world.

All the deep regional problems between Turkey and Russia can be easily solved, if we have the same the global vision, if we understand each other, if we respect each other, imperial global ambitions and working together, Russian Empire and Turkish Empire will be a global and almost absolute power, not against the common enemy but the glory to the independence and the freedom of all the humanity and conservation and restoration and reappropriation of our traditional systems of values.

Between Islam, Christianity in the form of Orthodox tradition there are no contradiction. We have lived together during many centuries and if we overcome with this challenge of the global liberal civil society, we can grant to the people flourishing future and prosperity and the peace. But the peace should be based on the new multipolar system.

Thank you very much and I wish you the greatness of your perfect and wonderful civilization, Turkish and Islamic, and global.

ÇOK KUTUPLULUK VE TÜRKİYE

Prof. Dr. Hasan ÜNAL

Sayın Rektörüm ve değerli misafirler,

Zamanı en iyi kullanabilmek için hemen başlamak istiyorum. Aslında benim yapacağım konuşma ile Dugin'in yaptığı konuşmanın çok sınırlı kısımlarında örtüşmeler varken bazı sınırlı kısımlarında ayrışmalar var. Tespitler üzerinden gitmek istiyorum, örnekler verecek vaktimiz yok. Örnekleri muhtemelen belki sorularda ortaya çıkartabiliriz.

Birincisi, Ukrayna'da silahların patlamasıyla birlikte üç şey gördük. Bunlardan birincisi alanda savaşan devletler arasında bir savaş var, sıcak bir savaş. Bunun bir tarafında Rusya var öbür tarafında Batının büyük bir bölümü var. NATO değil, çoğu zaman söylendiği gibi. Çünkü NATO olsa Türkiye'nin de olması lazım ama Türkiye karışmıyor. Türkiye politikasını daha dengeli dikkatli bir çizgide sürdürüyor ki doğru olan bu.

Öte yandan savaşın başladığı andan itibaren de şöyle bir şey oldu, genel olarak sosyal medyada da bir savaş başladı adeta karşılıklı olarak. Dünyayı çok kutuplu çevirmek isteyen devletlerle dünyayı tek kutuplu, Amerikan hegemonyası altında tutmak isteyen devletler arasında muazzam bir mücadeleye sahne oluyor medya. Bu, ilk defa oluyor. Bu da aslında dünyayı çok kutupluluğa çevirmek için mücadele eden devletlerin, Rusya ve Çin gibi devletler başta olmak üzere, en azından son otuz yıldır enformasyon teknolojilerine muazzam yatırım yaptıklarını gösteriyor. Artık enformasyonun tek kaynağı Amerika ve Batı değil. Bilgiler tek kaynaktan alınmıyor. Her ne kadar Türkiye'deki medya, genellikle enformasyonu tek kaynaktan almakta hala ısrarcı olsa da… Bu da küçük bir eleştiri olarak kalsın.

Ukrayna Savaşıyla üçüncü bir şey daha gördük, o da şu; dünyayı çok kutupluluğa çevirmek isteyen devletlerle ki bunun öncülüğünü Rusya ve Çin yaptılar, bunlar gibi dünyanın çok kutupluluğa çevrilmesini arzu eden devletler, (bunlar mücadeleye katılmadan ama çok kutupluluk fırsat ve imkanlarından faydalanarak hareket ediyorlar), bunlardan bir tanesi de Türkiye, bu devletler de dünyanın çok kutupla çevrilmesi isterken öbür taraftan da dünyanın tek kutuplu olarak kalmasını isteyen Batılı devletler arasında muazzam bir mücadeleye sahne oluyor. Bu mücadele askeri alanda olduğu gibi ekonomik alanda, siyasi alanda pek çok alanda devam ediyor.

Şimdi mevcut Filistin'deki bu Hama ile İsrail arasındaki İsrail'in çok aşırı güç kullanarak hatta soykırımsal katliamlar yaparak sürdürdüğü operasyonlar, bana sorarsanız, dünyanın çok kutupluluğa evrilme sürecine ayrıca katkıda bulunuyor. Amerika'nın ulusal çıkarlarına çok çok fazla katkısı yok. Öte yandan Amerika'ya ve Batı dünyasına muazzam zararları da var. Şöyle; Batı dünyasının bugüne kadar yüksek ahlaki değerler diye diğer toplumlara ve milletlere satmaya çalıştığı çoğu zaman da siyasi ve ekonomik silah olarak kullandığı kavramların tamamının ayaklar altında çiğnendiğini görüyoruz. Öte yandan Rusya ve Çin gibi ülkeler, Batının, özellikle Amerika'nın, bu bölgede kazanamayacağı savaşlarda ha bire yıpranması, vakit kaybetmesi, kaynak israfı yapmasını da memnuniyetle karşılayarak seyrediyorlar. Diğer devletlere yaptıkları çağrılarda da özellikle işte Batı medeniyetinin aslında bu olduğunu ve bu çok kutupluluğa dönüşün bütün bu sorunlara şu veya bu şekilde çare getirecek elimizdeki yegâne mekanizma olduğunu anlatıyorlar. Buna genel hatlarıyla ben de katılıyorum. Dünyanın mutlaka ve mutlaka çok kutupluluğa evrilmesi lazım. Bu tek kutuplu dünya düzeni, zaten dünya

siyasal tarihinin ve dünya güç dengeleri tarihinin incelenmesini yaptığımızda, istisnai bir dönem olarak karşımıza çıkar. Dünya siyasi tarihi ve güç dengeleri tarihi hep çok kutupluluk esasıdır. Son 500 yılı alırsak Batının yükseldiği dönemde dünya hep çok kutuplu olarak güç dengeleri oluşturmuştur kendi içinde. Önce İberik Yarımadası'nın üstünlüğü, sonra Fransa'nın üstünlüğü, sonra giderek Almanya'nın birleşmesini sağladıktan sonra kıta Avrupa'sındaki yükselişi, bu arada İngiltere'nin en büyük kolonyal devlet olarak ortaya çıkması vesaire. Birinci Dünya Savaşı'na giden süreç ve İki Dünya Savaşı arasındaki dönem, hepsi çok kutupluluk esaslıdır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki kutupluluk ortaya çıkmasının iki sebebi vardır. İki büyük savaş meydana gelmiştir ve özellikle iki kutupluluğun sebeplerinden biri de ideolojik iki kutupluluğun oluşmuş olmasıdır. Bugün bütün bu süreçlerin tekrar sonuna geldik. Yani sel akar kum kalır denir ya, tam öyle bir noktaya doğru hızla geliyoruz.

Dünya tekrardan çok kutuplu hale geldi. Şimdi bu çok kutuplu dünya düzeninde temel özellikler neler olacak dersek, benim görüşüm; çok kutuplu dünya düzeninin en önemli özelliklerinden biri süper güçlerin olması olacak. Bu süper güçlerden birisi Batı dünyası olarak bir süre daha kalacak bizimle. Amerika Birleşik Devletleri belki bir beş sene on sene daha dünyanın en büyük gücü olarak kalacak ama içi koflaşmış bir büyük devlet olarak kalacak. Borç batağına batmış, çok büyük açıklar veren, ekonomisinde giderek zorlanan, kendi halkının içerideki problemleriyle uğraşmak zorunda kalacak falan bir devletten bahsediyoruz. Dünyadaki yüksek ahlaki değerler sınavını da tümden kaybetmiş durumda olacak. Yani bundan sonra Amerika'dan hiç kimse demokrasi, insan hakları, özgürlükler vesaire dersi almaz. Bunun için o devletin enayi olması falan lazım ya da çok sıkışık durumda olması lazım ya da Amerika'dan başka kuş tanımaması lazım. Onun dışında Amerika bütün bu karşılaştığı zorluklara rağmen dünyanın en büyük gücü ya da iki büyük gücünden biri olarak varlığını bir süre daha süre sürdürecek. Zaten yaptığımız analizler görülebilir geleceğe yöneliktir. Görünmeyen geleceğe yönelik bazen komplo teorisyenleri, işte yetmiş beş yıl, yüz yıl, yüz elli yıl dünyayı planlıyorlar, derler. İşte 'düğmeye basıyorlar, her şey ona göre işliyor' falan. Onları gördüğümde, böyle İngiliz arşivlerinde sarf ettiğim yılların muhasebesini yapıyorum. Yani ne kadar ucuz şeyler. Yani bu kadar tahsil etmeye, alan araştırmaya falan gerek olmadan bu kadar güzel komplo teorileri üretebilmenin ne kadar kolay olduğunu görüyorum. Şunu da düşünüyorum, eğer komplo teorileri dolara çevrilebilen ihracat ürünleri olsaydı, Türkiye başta olmak üzere, Balkanlar orta doğu falan, dünyanın en zengin ülkeleri arasında olurdu. Fakat komplo teorilerinin özelliği şudur, çok cafcaflı cümlelerden oluşur, akla yatkın görünür; ancak bilgiyle gelip de onun hayır öyle olmadığını söylemeye çalışanlar şöyle iki cümle söylediğinde de yaldızları dökülmeye başlar. Fakat genellikle toplumun önemli bir bölümünde eğer toplum komploları seviyorsa ki bizim toplumumuz da seviyor, alıcısı çoktur fakat paraya çevrilebilir değeri yoktur. Alıcısı çok çoktur ama.

Şimdi bu parantezi de kapattıktan sonra, süper güçler hangi devletler olacak dersek, mesela Çin, bütün dünya düzeninin Avrupalı ve Batılı olmasına son verecek düzeyde büyük bir devlet. Amerika'ya tek başına, Batı dünyasına tek başına meydan okuma potansiyeline sahip bir devlettir. Henüz değil tümüyle ama potansiyeli fazlasıyla var. Zaten Çin'in varlığı ve başka devletlerden de bahsedeceğim, bunlar dünyada çok kutuplu düzeni ilk defa Avrupa ve Batı dünyasının dışına taşıyacaklar. Yani ilk defa çok kutuplu bir dünya düzende olduğumuzda bu, Batı merkezli bir dünya düzeni olmayacak. Oysa son 500 yıldan verdiğim örneklerin hepsinde İberik Yarımadası devletleri olsun, Fransa olsun, Almanya'nın birleşik bir Almanya olarak kurulmasından sonraki dönemi olsun veya İngiltere'nin sömürge dünyasındaki üstünlüğü ve o muhteşem yalnızlık politikası dönemi olsun, hepsinde Batı merkezli bir düzen var. Japonya'nın doğudan sisteme katılması ya da Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra katılmasına kadar

bu böyle devam ediyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki iki kutuplu dönem ise az önce söylediğim gibi zaten bir istisna.

Şimdi ilk defa dünyanın her tarafından süper güçlerin ve orta büyüklükteki devletlerin sistemi etkileme kabiliyeti olacağı yeni bir döneme giriyoruz. Şimdi burada Amerika ve Çin'e ilaveten Rusya, belki bu ikisi kadar normalde potansiyeli olmayan ama özellikle askeri gücü ve kaynakları olarak muazzam bir devlet. Yani Türkiye'nin iki katından daha az bir nüfusa sahip ama Türkiye'nin yirmi katı toprakları olan, topraklarının altında dünyanın en büyük rezervleri bulunan, üstü de dünyanın en verimli topraklar bulunan bir ülkeden bahsediyoruz. Bu arada bilim, teknoloji ve özellikle silah teknolojilerinde dünyanın en iyisi. Yani bir defa daha gördük ki en iyilerinden biri değil, yani hem klasik silahlarda hem de nükleer silahlarda, nükleer silahların fırlatılma mekanizmalarında hepsinde Amerika'nın ve Batı dünyasının önünde ve kat be kat önünde. Ve bazılarında kat be kat önünde. O yüzden de zaten Rusya ile direkt bir çatışmaya cesaret edemiyorlar. Şimdi bunlara ilaveten Hindistan'ın muazzam bir potansiyeli var. Hindistan da eğer birliğini korursa, kalkınma hızını sürdürürse, muazzam bir süper güç olmaya aday. Brezilya'nın da potansiyeli var. Öte yandan dünya güç dengeleri tarihinde ilk defa belki orta büyüklükteki devletleri göreceğiz. Çok sayıda devlet, orta büyüklükteki devletler liginde yer alacak. Türkiye bunlardan biri. İran bunlardan biri. Mısır bunlardan biri. Suudi Arabistan bunlardan bir başkası. Ben, Avrupa Birliği'nin bu çok kutuplu dünya düzeninde ayakta kalamayacağı kanaatindeyim. Avrupa birliği, çok kutupluluğun sert rüzgarlarına dayanamayacaktır. Avrupa Birliğinde her ülke kendi çıkarlarının peşine, zaten şu an da öyle ama daha fazla düşmek zorunda kalacak. Ve böyle bir durumda Avrupa Birliği'nin önde gelen ülkelerinden bazıları da bu orta büyüklükteki devletler liginde yerini alır diye düşünüyorum. İlk defa dünya siyasi tarihinde olsun, güç dengeleri tarihinde olsun, orta büyüklükteki devletlerin güç dengesinin bu taraf ya da bu taraf lehinde değiştirebilecek kadar potansiyeli olacağı bir dönemde oluyoruz. Yani son 500 yılın tarihinde böyle bir şey çıkıyor.

Peki Türkiye'ye dair ne söyleyelim? Bir iki cümle söyleyelim, onun üzerinde belki sorular çıkabilir. Ben, böyle bir dönemde Türkiye'nin NATO'da kalarak Batı dünyası ile ilişkilerini sürdürmesini ama aynı zamanda diğer bütün güç merkezleriyle de kurabileceği en yakın ilişkileri kurarak devam ettirmesinin en uygun olduğu kanaatindeyim. Tek kutuplu dünya düzeni özellikle Amerikalıların Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı her konuda her adımı atmaları yüzünden, eğer devam etseydi felaketimiz olurdu, çünkü amiyane tabiriyle Amerikalılarla neredeyse her konuda papaz olmuş durumdaydık... Ama çok kutuplu bir dünya düzeninde Türkiye'nin imkân ve fırsatları çok daha fazla olacak. Ama burada çok dikkatli bir dış politikaya ihtiyaç var. Dengeli, dikkatli, heyecanla hareket etmeden, ulusal çıkarları ön plana alan… Buna örnek olarak, Türkiye bunu yapabiliyor mu? Evet. Mesela Ukrayna Krizinde bunu yaptı ve bundan muazzam da sebeplendi. Hem Ukrayna hem de Rusya ilişkileri belli bir seviyede tuttu. Ama daha çok Rusya'yla yakın durarak Rusya'dan muazzam şeyler kazandı, özellikle ekonomik olarak. Şimdi buna benzer fırsatları Türkiye değerlendirebilir, genellikle bu yönlü dış politikayı uygun diplomasi adımlarıyla sürdürebilirse, Türkiye'nin önünün açık olacağını düşünüyorum.

Bir cümle, Dugin'in söylediğiyle de alakalı ama aynı görüşte değil, ben bir İslam birliği olabileceği kanaatinde değilim. Bu kadar geniş bir coğrafyaya yayılmış Müslüman ülkelerin birliktelik oluşturabilmesi mümkün değil. Dayanışma oluşturabilmeleri bile çok mümkün değil. İslam tarihini biraz bildiğimizde zaten bunun tarihte de mümkün olmadığını görürüz. Nitekim Arap ülkeleri de İslam birliğinden ziyade daha çok Araplar arasında dayanışmaya doğru gidiyorlar pek çok açıdan. Türk Cumhuriyeti ve Türk devletleri arasındaki ilişkilerde de çok

hassas ve dikkatli sürdürülmesi, kaydıyla burada muazzam bir potansiyel olduğunu düşünüyorum. Ama bu ilişkiler eğer Orta Asya'da özellikle Rusya karşıtı, Çin karşıtı, hatta zaman zaman İran karşıtı Pantürkist eğilimlere, yani Batıdan desteklenen Pantürkist eğilimlerle beslenirse oradan da çok büyük sorunlar ortaya çıkması mümkün. Ama Türkiye eğer dediğim gibi bu dengeli, dikkatli çizgide giderse önünde epeyce imkân bir fırsat olacağını düşünüyorum. Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar, teşekkürler Sayın Başkan.

TÜRKİYE'NİN KÜRESEL BİR AKTÖR OLARAK DEĞİŞEN JEOPOLİTİK GELİŞMELERDEKİ ROLÜ: SINAMALAR VE FIRSATLA

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI

Teşekkürler Sayın Başkan,

Öncelikle çok az sayıda olan öğrenci arkadaşlarımızı tebrik ediyorum. Onların dayanıklılığına hayranım. Çünkü onlar şimdi olduğu gibi sonra da dinleyecekleri ve diğer arkadaşlarına nazaran daha fazla bilgi olacaklar. Yaşam böyle bir şey. Gorbaçov'un cümlesidir; yaşam, geç gelenleri daima cezalandırır. Doğru yerde, doğru zamanda olmak lazım ve doğru bilgiler almak gerekiyor. O nedenle gerçekten arkadaki öğrenci arkadaşlarımı, şuradaki arkadaşları, en arkadakileri tebrik ediyorum.

Niçin böyle başladım? Çünkü genç arkadaşlarımızın bilmesi gereken bir konu var, değerli arkadaşlarımız anlattılar. Bir Barry Buzan alıntısı yapıldı ben de yapayım, 'zamanın ruhu' diye bir kavram var. Spirit of Time. Zamanın ruhunu anlayamazsınız olayları açıklamakta zorlanırsınız. Bunun için de tarih bilmeniz gerekir. Tarih okumak, yemek kitabı okumak değildir. Tarih, uluslararası ilişkilerin amentüsüdür. Tarih, özellikle günümüzde de olduğu gibi bir defa daha görüyoruz, eğer tarihe sahip değilseniz yönetici olarak, bilmiyorsanız, yanlış kararlar alırsınız. Dünya tarihi, büyük devlet adamları olarak gördüğümüz insanların almış olduğu yanlış kararlarla doludur.

Biz akademisyenlerin sizlere burada anlattıkları tarihin ne olduğu üzerinedir. Biz tarihi kararlar almıyoruz. Bizim yazdıklarımızı, çizdiklerimizi dinleseniz ne olur, dinlemeniz ne olur. Sonuç olarak pek fazla etkisi olmaz. Hatta Sayın Rektörüm, maaşlara bile bir etkisi yok. Yani iyi de konuşsanız aynı parayı alıyorsunuz, kötü de konuşsanız aynı parayı alıyorsunuz ama bir şey var; devlet adamları yanlış karar aldığı zaman onların aldığı yanlış kararları toplumlar ve nesiller büyük bir cezayla öderler.

Tarihte iki çeşit lider vardır. Birinci çeşit liderler, toplum liderler toplumları felakete sürükleyen liderlerdir. İkinci liderler de toplularına öncülük eden onları eğiten liderlerdir. O nedenle liderlik kavramını iyi anlamak lazım. Henry Kissinger'ın Türkçeye de çevrilen Stratejik Liderlik kitabı çok önemlidir. Orada altı tane devlet adamını, Adenauer, de Gaulle, Margaret Thatcher, Lee Kuan Yew, Singapur'un devlet başkanını, Richard Nixon ve Enver Sedat'ı anlatır.

Enver Sedat, bizim Gazze ile ilgili olarak yapacağımız konuşmalarda çok önemli. Bir de ülkelerim, ülkeleri yönetenlerin, Sayın Dugin birçok şey söyledi ki %90'ına katılmıyorum, yüksek stratejileri vardır. Hiçbir imparatorluk Sayın Dugin'in dediği gibi davranmaz. İmparatorluk mantığı başka bir şeydir. İmparatorluk mantığıyla ulus devlet mantığı iki farkı şeydir. Türkçe İletişim Yayınları'ndan da çevrilen Humboldt Üniversitesi öğretim üyelerinden Herfried Münkler, "Empire" (İmparatorluklar: Eski Roma'dan ABD'ye Dünya Egemenliğinin Mantığı) isimli kitabında bunu çok açık bir şekilde ortaya koyar. Bizim sorunumuz, mesela Türkiye olarak biz, şu anda 780576-kilometre karelik bir sınır içindeyiz fiziki anlamda. Ama zihinsel anlamda üç milyondan fazla bir alanda sanki yönetiyormuş gibi bir arka plana sahibiz ve arzularımız var. Çok eleştirdiğim Ahmet Davutoğlu'nun bir cümlesi var, diyor ki "biz üç milyon metrekarelik bir alana konuşuyoruz" ve bu doğru.

Değerli dinleyenler, 20. yüzyılda biz büyük bir imparatorluk kaybettik. Bugün için Birleşmiş Milletlerde bulunan 26 ülke, çok değil, yüzyıl evvel Osmanlı İmparatorluğunun topraklarıyla. Bugün üzerinde konuştuğumuz Gazze dahil olmak üzre. 1905 yılına Amin Maalouf'un büyük annesi ki kendisi biliyorsunuz Lübnanlıdır, Amin Maalouf'un kitaplarını kesinlikle öneriyorum, yani Semerkant'tan tutun da Afrikalı Leo'ya kadar, Osmanlı vatandaşıydı. Benim de annem Osmanlı vatandaşıydı. Bulgaristan'daydı. Babam Makedonya'daydı. Bügün onlar Türkiye'den farklı yerden. Yüzyıl evvel. Hasan hocanın yazdığı kitap, Bosna Hersek 1908 yılında Avusturya Macaristan İmparatorluğu'na bir tek kurşun atılmadan teslim edildi.

Biz büyük bir travma yaşadık. Biz büyük bir travma yaşayan milletin çocuklarıyız. Travma yaşayan milletler kolay kolay başkalarından ders almak istemezler. Biz bir travma yaşadık. Rusya iki travma yaşadı. Hem Rus İmparatorluğunu kaybettiler hem de Sovyetler Birliği'ni kaybettiler. Onlar, Çorum usulü lebleri gibi çifte kavrulmuş. O nedenle onların beklentileri farklıdır. İmparatorluk kavramını ilk kullanan Dugin değildir. Tam tersine Putin'dir. 2000 yılında yapmış olduğu konuşma bunun en tipik örneğidir.

Avrasyacılık üzerine Türkiye'de Özgür Tüfekçi'nin Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden doktora tezi olarak basılan tezi çok önemlidir. Avrasyacılığı Türkiye'de çok iyi bilmek lazım. Kimler düşünüyor, nasıl düşünüyor. Türkiye'nin çok önemli bir Jeopolitik konumu var. Benim konum Türkiye'nin jeopolitiği. Değişen coğrafyalar, değişen jeopolitik sizlere yeni fırsatlar sunar ama aynı zamanda yeni sorunlar da getirir. Mayınlı tarlada yürümek gibidir. Adımınız attınız, altta mayın var, çektiniz mi uçarsınız. İran atasözüdür, bin defa ölçeceksin, bir kere keseceksin. Sümer Bank basması kesiyorsan, sorun değil, çok ucuz ama Çin ipeği kesiyorsan çok dikkatli olman lazım. Hanımefendiler beni çok daha iyi anlarlar beni bu konuda. Kestin, geçmiş olsun, ipek gitti. Maliyeti çok yüksek. O nedenle ülkeleri yöneten insanların bir defa tarih bilmeleri gerekiyor. Eski Almanya başbakanı Helmut Schmidt'in söylediği bir şey var, Ex Haushaltshilfe diye bir kitabı, anılarını yayımladı. Diyor ki, 'bir ülkeyi yöneten insanın en azından bir yabancı dil, mümkünse iki ve tarih bilmesi lazım'. Eğer başkalarını empati edebilecek bir bakış açısına sahip değilseniz, işiniz zor.

Dünyada şu anda yaşadığımız en büyük sorunlardan biri, büyük liderlerin olmayışı. Kafa karışıklığı, kaosun ortaya çıkmış olmasının nedenlerinden de biri bu. Robert D. Kaplan'ın çok meşhur bir çalışması var, The Revenge of Geografy, Coğrafya'nın İntikamı. Biliyorsunuz Türkçede, İbni Haldun'un 'coğrafya kaderdir' diye. Napolyon'un söylediği bir sözü vardır, 'bana coğrafi konumunu söyle sana kaderinin ne olacağını söyleyelim'. Şimdi Türkiye bir def bir güç merkezi değil. Biz ne ekonomik olarak ne askeri olarak ne teknolojik olarak bir güç merkezi değiliz. Biz bölgesel bir küresel oyuncu olarak sahadayız ve birçok şeyi etkileyebiliriz. Bizim nükleer silahlarımız yok mesela. İranlılardan tutun işte bilmem Rus'una kadar kafamıza nükleer silah atsa ne yapacaksınız? Cevap veremeyeceksiniz. Nükleer silahlara sahip olan bir ülkenin bakış açısı farklıdır. Sıkıysa nükleer silah sahibi olan bir ülkeye atın bakayım nükleer. Ardından 5-10 tane aldınız mı geriye, görürsünüz ne olacağını. Şimdi Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Çin, İngiltere ve Fransa, bildiğimiz imparatorluklardır. Bunlardan bir tanesi yeni, o da Amerika Birleşik Devletleri. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyayı yönetme planları İngiltere'nin planlarıdır. Tıpkı Romalıları yenemeyeceklerini anlayan Yunanlıların bütün İmparatorluk planlarını, Büyük İskender'in planlarını, Romalılara vermeleri gibi. Roma İmparatorluğu Yunan fikirlerinin devamı niteliğindedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere zayıfladığı için bu görevi Amerika Birleşik Devletleri aldı. Çin, büyük bir devlet değil. Çin bir medeniyettir. Çin'i devlet olarak gördüğünüz zaman, yanlış. Çin bir medeniyet ve Çin

yavaş yavaş geliyor. 19. yüzyılın en büyük ekonomisi Çin'di zaten. Çin ve Hindistan. Yani Çin'in bugün yaptığı şey sadece geriye gelmek, başka bir şey yapmadı ki. Ve Çin, Amerika Birleşik Devletleri'yle çatışmayacak çünkü Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin ile çatışma durumu yok. Bizim gibi ülkelerin, önemli oyuncuların, bu örneği şöyle yapıyorum ben, Ronaldo mesela, şu anda Suudi Arabistan'da oyuyor. Adam Portekizli, İspanya'da da oynadı, İngiltere'de de oynadı. Parayı kim verirse orada oynuyor adam. Niye? Çünkü yeteneği var. Milyon dolarlar kazanıyor, değil mi? Bizim coğrafyamızda, bizim etrafımızda şu anda 10 tane ülke var ve 11.000 kilometrelik bir sınırımız var. Hepsi birbirinden belalı ülkeler. Hani aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık. Bir Alman uyandığı zaman, etrafına şöyle bir bakıyor, oh ne kadar güzel. Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Avusturya, İsviçre… Oh kebap. Siz bir oynuyorsunuz, Ermenistan bir tarafta, Irak bir tarafta, Suriye bir tarafta, İran bir tarafta. Yani belanın katmerlisi… Bizim çok düşünceli ve zeki olmamız lazım. Bizim hata payımız yok. Uçaktaki gibi, hata yaparsan düşersin aşağıya. Bu şey marka araba değil ki, ne bileyim Şahin veya Kartal, çek kenara. Hızlı giderken çekersin kenara, durursun, inersin, öyle bir şey yok. Bu coğrafyadaki bütün hatalar çok büyük maliyete neden olur. İhsan Sabri Çağlayangil'in meşhur sözü vardır: ya menüdesinizdir ya masadasınızdır. Biz, 19. yüzyıl menüdeydik, parçalandık. 20. yüzyılda masada olmak için uğraşıyoruz. Masadaysanız, ona göre konuşurlar. Masada yoksanız arkanızdan konuşurlar. O nedenle bizim diplomasimizin, siyasetimizin, askeri yeteneklerimizin, tarihi bilincimizin çok yüksek olması lazım. Özellikle genç nesle şu mesajı vermemiz lazım, çok fazla çalışmanız lazım. Az değil, çok değil, çok ama çok çalışmanız lazım. Çünkü sizin etrafınızdaki ülkelerin nesillerine baktığınız zaman onların dünyaya bakış açısıyla sizin dünyaya bakış açınız arasında benzerlikler ve farkların ne olduğunu ortaya çıkarmak zorundasınız.

Bugün burada yaptığımız tartışmalar, arkadaşlarımızın söyledikleri; gücün hukuku mu, hukukun gücü mü, sorusu. Uluslararası ilişkilerde bir tek temel prensip var, güçlü iseniz durumu kurtarırsınız, güçlü değilseniz geçmiş olsun. Zayıf olma lüksünüz yok. Bu coğrafyada zayıf olma lüksümüz yok. İnsanıyla, teknolojisiyle, bilimiyle, bilgisiyle. Hamaset edebiyatına da hiç gerek yok. Dünya tarihi hamaset yapanlarla dolu. Sabahleyin gösterdiler. Mussolini'yi göster işte, Hitleri gösterdiler. Dünya tarihini biz Türkiye olarak, özellikle Türk insanları olarak, çok ama çok iyi okumalıyız. Türkiye Yüzyılı kavramını kullanıyoruz. Türkiye'nin önünde çok büyük fırsatlar var. Sorunlar var ama aynı zamanda da çok büyük fırsatlar var. Mustafa Çalık, Türkiye Günlüğü'nün yayınlayıcı, 1990 yılında Turgut Özal'la bir röportaj yaptı. Röportajın özeti şu; 20. Yüzyıl, Türklerin yüzyılı olacaktır. Türkiye değil bakın, Türkiye'nin Türkiye değil, Türklerin yüzyılı olacaktır. Şimdi oradan buraya geldik. Şimdi biz Türkiye'nin yakın tarihini de çok iyi bilmek zorundayız. Hangi sorunlarla karşılaştık, hangi sorunları çözdük. Süleyman Demirel dönemini bilmemiz lazım. Bülent Ecevit dönemini bilmemiz lazım. Turgut Özal dönemini bilmemiz lazım. Yani bizim yakın tarihimizde yaşadıklarımızı çok fazla ülke yaşamadı. İzlanda'da bir 49 yılda yaşananları biz bir günde yaşıyoruz. Allah aşkına ya, bir günün ertesi günün aynı olduğu bir zaman dilimi gösterin, öyle bir şey yok. Yarın kim bilir ne olacak, onu da bilemiyorum.

Genç arkadaşlar, olmayan genç arkadaşlara hocaları söylesin, Peter Frankopan'ın iki tane kitabı, bir tanesi "The Silk Road". Veya da Valerie Hansen'in "Küreselleşmenin İlk Adımları: 1000 Yılı". Bir de "Anlatılmayan Tarih". Şuandaki dünyadaki gelişmeleri anlatan kitabı. Literatür anlamında bizim tabi çok tartışmamız gereken konular var. Hepsine giremiyorum. Ders niteliğinde olmasın diyorum ama şunu bilmemiz lazım, biz akademisyenler başta olmak üzere, bizim dışımızdaki insanların nasıl düşündüğünü bilmemiz lazım. Henry Kissinger'ın "Diplomasi" isimli kitabı, bu açıdan çok önemli. Tarihçiler, dilciler, sosyologlar, fizikçiler…

Kimi istiyorsanız, hepsinin okuması lazım. Çünkü "Diplomasi", biraz sonra Barış Hocama da yol açıyorum, "Diplomasi", ulusların aklı demektir. İngilizce "Diplomasi" kitabını yazdı Henry Kissinger, Türkiye İş Bankası Yaylar yayınlandı. Ama onun Almancası en doğru tercüme; "Ulusların Aklı". Ulusların akılları vardır. Türk aklı farklı çalışır, Japonlar farklı çalışır, Amerikalılar farklı çalışır, Rus farklı çalışır.

Hikâye anlatıyor bana Dugin. Rus tarihini bana sorsun, ben anlatayım ona. Madem İslam ülkeleri çok seviyordu, Rus İmparatorluğunu, 1856'da Kırım'da neden savaş çıkardı biliyor musunuz? Çünkü Osmanlı İmparatorluğundaki Ortodoksların haklarını savunmak için Osmanlı İmparatorluğu'na muhtıra verdi. İngiltere ve Fransa olmasaydı Kırım bugün çok farklı, gerçi yine Rusların ama yani Kırım Savaşını kazandık ve biz Avrupalı olduk onunla birlikte. Allah razı olsun orada önemli bir katkı sağladılar tabi.

Sonuç; Türkiye özellikle bu orta boy güç olarak biz, modifiye edilmiş bir orta boy gücüz. Gücümüzü bileceğiz, sınırlarımızı bileceğiz ve ona göre hareket edeceğiz. İngilizce demiyle overestimation yapmayacaksınız. Gücünüzü tam doğru yapacaksınız. Eğer yeteneklerinizi gücünüzü bilmiyorsanız, altında ezilirsin. O nedenle tarihimizin en zor dönemlerinden geçtiğimiz bir süreç yaşıyoruz. Herkesin kendine çeki düzen vermesi lazım. Çok iyi çalışması lazım. Uluslararası rekabet edebilecek insanları yetiştirmemiz lazım, diyorum ve Sayın Başkana sabrı için teşekkür ediyorum.

21. YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN DİPLOMATİK ROLÜNÜN ANALİZİ

Prof. Dr. Barış ÖZDAL

Sayın Rektörüm, Değerli Oturum Başkanım ve Panelistler,

Öncelikle akademik olarak böylesine güçlü çalışmaların ve konuşmacıların olduğu bir etkinlik düzenlediğiniz için Rektör Prof. Dr. Mehmet BİBER ve Dr. Öğr. Üyesi Niyazi İPEK hocalarımız nezdinde emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Sunum başlığımdan da anlaşıldığı üzere 21. yüzyılda Türkiye'nin diplomatik rolünü sizlere aktaracağım. Sayın Hüseyin Bağcı Hocam biraz önceki konuşmasında tarihten övgüyle bahsetti ve tarihin sosyal bilimlerin anası olduğunu söyledi. Ben ise konumu bir Diplomasi Tarihi hocası ve sosyal bilimci olmama rağmen nicel bir bakış açısı ile irdeleyeceğim. Bu bağlamda doktora tezini Avrupa güvenlik ve savunma politikası üzerine yazan biri olarak askeri güvenlik çalışmalarında çok kullandığımız kuvvet-zaman-mekân ilişkisini diplomasiye uyarlayacak ve 21. yüzyılda Türkiye'nin diplomatik rolünü analiz edeceğim.

Kuvvet-zaman-mekânı bir koordinat ekseninde düşündüğümüzde öncelikle yapılması gereken unsur, aktörü belirlemektir. Bu kapsamda Türkiye'yi iki boyutlu değerlendirebiliriz. Zira Türkiye jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik gücünden yani öneminden ötürü bölgesel bir güçtür. Fakat küresel anlamda orta büyüklükte bir güçtür. Zira nükleer silahınız yoksa uluslararası sistemde orta büyüklükte bir güç olmaya mahkûm bir devletsinizdir.

Zaman boyutu-biz Diplomasi Tarihçileri (Annales Ekolü'nden başlayarak başta Fernand Braudel, Eric Hobsbawm ve Immanuel Wallerstein'ın literatüre katkılarını dikkate alarak) bütünsel bir şekilde yaklaşılması gerektiğini ileri sürer ve aktörlerin eylemlerini olay (event), konjonktür (conjoncture), longue durée (uzun döngüler) üzerinden analiz edilmesi gerektiğini savunuruz. Hiç şüphesiz buradaki ilişkisel anlamdaki koordinat ekseni mekânsal olarak tek boyutlu değildir. Çünkü ulusal ve uluslararası mekânsal eksen üzerinden hem tek bir devlet analizi hem de diğer devletlerle bütünsel bir analiz yapılabilir. Diğer bir deyişle aktörün gücüyle alakalı olmakla birlikte, coğrafya yani mekân da sizi yönlendirir. Tabi ki bu yönlendirme tarihsel süreç içerisinde değişmekle birlikte aktörü zamansal anlamda da etkiler.

Daha somut bir biçimde belirtirsek 21. yüzyılda Türkiye'nin diplomatik rolünü analiz etmemiz için öncelikle 20. yılda Türkiye'nin izlediği diplomasiye bakmamız gerekir. Bu bağlamda Cumhuriyetimizin 100. yılını kutladığımız bu günlerde Türk diplomasisini incelerken öncelikle "*yurtta barış, dünyada barış*" ilkesinin etkileri günümüze değin sürecek bir biçimde uzunca bir süre boyunca savunulduğunu / izlendiğini vurgulamamız gerekir.

2000'li yılların başına yani 21. yüzyıla geldiğimizde ise ilk olarak "*komşularla sıfır sorun*" politikası, bugün itibarıyla baktığımız zaman ise Dışişleri Bakanlığımızın resmi tanımı çerçevesinde "*girişimci ve insani diplomasi*" temel ilke olarak kabul edilmektedir. Ama peki bu değişimler neden yaşanmıştır? Bu değişimlerin yaşanması aslında tamamen Türkiye'nin gücüyle ve uluslararası sistemde yaşanan konjonktürel gelişmeler ile alakalıdır. Zira öncelikle güç analizi yaptığımızda bir aktörün dış politikası araçlarını ve dolayısıyla diplomasisini etkileyen iki temel unsurdan bahsetmemiz gerekmektedir: İçsel faktörler ve dışsal faktörler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 21. yüzyılda diplomatik anlamda içsel gücünü en çok etkileyen gelişme Nisan 2017'de referandumu yapılıp, Temmuz 2018'den itibaren yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'dir. Söz konusu hükümet sistemiyle birlikte Türkiye, dış politika ve bu anlamda diplomasi bağlamında geleneksel kurumlardan aldığı öncü rolleri Cumhurbaşkanımızın lider odaklı diplomasi faaliyetleri üzerinden kurgulamaya başlamıştır. Süreç içerisinde ise başta Dışişleri Bakanlığı gibi geleneksel kurumlar, destekleyici pozisyonda yer alırken, İletişim Başkanlığı gibi yeni kurumlar da oluşturulmuştur. Diplomatik perspektifte Türkiye'nin iç gücünü tespit ederken belirtilmesi gereken bir diğer unsur ise 260 ayrı misyonla dünyada en fazla diplomatik misyona sahip olan 5. devleti olduğu ve e-vize / e-konsolosluk gibi teknolojik gelişmeleri yakından takip ettiğidir. Ana hatları ile belirttiğimiz bu unsurlar üzerinden baktığımız zaman ise aslında Türkiye'nin gerek girişimci ve insani diplomasiyle gerekse 2010'dan itibaren başlayan süreçte Suriye, Ukrayna, Transkafkasya ve diğer çatışma alanlarında bölgesel güç olarak etkin arabuluculuk rolünü nasıl üstlenebildiği daha net anlaşılmaktadır.

Dışsal faktörler olarak 21. yüzyılda Türkiye'nin diplomasisini etkileyen en büyük gelişme ise hiç şüphesiz 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları ve uluslararası sistemde yaşanan büyük dönüşüm gelmektedir. Zira bu tarihten itibaren sadece Türkiye'nin değil, sistemde yer alan tüm aktörlerin saldırı, tehdit ve risk tanımları değişirken, güç analizleri de yeni güvenlik algıları üzerinden yeniden yapılmıştır. Aradan geçen 22 yıllık kısa ama önemli bu dönemde bölgesel bir güç olarak Türkiye'nin diplomasisini etkileyen en önemli olay ise kanaatimce 2015'te Mısır'ın kuzeyinde yani Kıbrıs Adası'nın güneyinde Doğu Akdeniz'in en büyük ~~bir~~ doğalgaz rezervinin bulunmasıdır. Zira Türkiye bu rezervin tespitinin ardından başlayarak yaşanan güç mücadelesi kapsamında 21. yüzyıldaki diplomasisinde ilk defa sert güç unsurlarını etkin olarak kullanmaya başlamıştır.

Bu bağlamda güncel olarak Suriye, Ukrayna, Transkafkasya, Afrika ve Filistin'deki gelişmeleri düşündüğümüzde Türkiye'nin diplomasisini yönlendiren faktörün, askeri teknoloji kapasitesini geliştirmesindeki başarısı ile doğru oranlı olarak sert güç unsurlarını yani zorlayıcı diplomasi unsurlarını kullanması olduğu ileri sürülebilir. Diplomasi 2.0 olarak tanımladığımız tamamlayıcı unsurlar ise kamu diplomasisi bağlamında oluşturulan yeni kurumlar olan başta TİKA, YTB, TMV'dır.

Genel hatlarıyla aktardığım bilgiler doğrultusunda kuvvet-zaman-mekân koordinat ekseninde 21. yüzyılda Türkiye'nin diplomasisini etkileyen tüm unsurları analiz ettiğimizde "*reaktif*" ve "*proaktif*" olmak üzere iki farklı boyut ortaya çıkmaktadır. Zira Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının sınırlandırılması / tespiti sorunu, Ermenistan – Azerbaycan çatışması ve Rusya Federasyonu - Ukrayna çatışmasında örneklerinde görüldüğü üzere Türkiye ağırlıklı olarak reaktif bir diplomasi izlemektedir. Afrika, Balkanlar veya Orta Doğu'daki sorun alanlarında ise ağırlıklı olarak proaktif bir diplomasi yürütmektedir. Diğer bir deyişle 21. yüzyılda Türkiye tarafından "*reaktif*" ve "*proaktif*" diplomasi aynı anda uygulanabilmektedir.

Bu değişimin ve mevcut durumun en temel nedeni ise genel hatlarıyla aktardığım iç ve dış faktörlerdeki gelişmelerdir. Tüm yönleriyle Türkiye'nin diplomasi gücünün geleceği hakkında prospektif bir analiz yapmak ise zordur. Zira uluslararası sistemdeki ve teknolojideki gelişmeler günümüzde, belirleyiciliği daha önceki hiçbir dönemde olmadığı kadar büyük bir önem arz etmektedir. Daha farklı bir ifadeyle öngörüde bulunulamamaktadır çünkü *zeit geist* (zamanın ruhu) uluslararası sistemin geçiş döneminde bulunduğumuz bu süreçte büyük ölçüde belirleyicidir. İlgi ve alakanız için bir kez daha teşekkür ediyorum.

ÖZET BİLDİRİLER

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN YENİ FORMASYONU: YEREL DİPLOMASİ

Akif ÇARKÇI[1]

Özet

Kentlerin ve kent yönetimlerinin kilit rolde olduğu yerel diplomasi, uluslararası ilişkiler alanının yeni bir formasyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte kent yönetimleri yerel diplomasinin ana unsuru olarak uluslararası ilişkiler ağına dâhil olmaktadırlar. Kent yönetimlerinin önde gelen aktörlerinden birisi olan belediye başkanları ise yerel diplomasi sürecinin ana aktörleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Kent yönetimlerinin uluslararası ilişkilerin bu yeni faaliyet alanına dahil olmalarında üç temel etken bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kentler uluslararası ilişkiler faaliyetlerine dahil olarak kendilerinin ve toplumlarının çıkarlarını ulusal ölçek dışına çıkarak temin etmiş olmaktadırlar. İkincisi, vatandaşlar kendilerini yönetenlerin yerel diplomasi sürecine girmelerini talep ediyor olabilirler. Bu noktada vatandaşlar yani yönetilenler yerel diplomasinin aktif tarafını oluşturmaktadırlar. Üçüncüsü ise kentlerin başka kentlerle dayanışma içerisine girerek karşılıklı menfaat temini, bilgi, tecrübe paylaşımı gibi alanlara yönelmeleridir. Bu üç gereklilik üzerinden yerel yönetimler diplomatik girişimlerde bulunabilir, uluslararası düzeyde çeşitli ilişkilere girebilirler.

Yerel diplomasi bir yönüyle kamu diplomasisi faaliyetlerinin içinde değerlendirilebilecek bir kapsama sahiptir. Son yıllarda özellikle yumuşak güç kavramı üzerinden kendisine alan açan kamu diplomasisinin yerel ölçekte gerçekleştirilmesi hem belediyelere, hem vatandaşlara hem de kentlere çeşitli yararlar sağlayacaktır. Bu yararların birinci basamağını yerel kalkınma sürecinde bulunan kentlerin, ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal alanlarda kalkınmasını sağlayacak politika ve uygulamaların devreye sokulması oluşturmaktadır. İkinci basamağını ise bilgi ve tecrübe paylaşımı amaçlı karşılıklı işbirliği oluşturmaktadır. Bu noktada kentlerin kalkınması için yerel politika üretme ve uygulama süreçlerinde ulus aşırı tecrübelerden yararlanmak önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle kardeş belediyecilik uygulamaları ile yerel yönetimler kendi kapasitelerini genişletmenin yanında kent kalkınması sürecine de katkı sağlayabilirler.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Yerel Diplomasi, Kent, Yerel Yönetimler, Belediye Başkanı, Yerel Kalkınma

[1] Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, akif.carkci@gmail.com

New Formation of International Relations: Local Diplomacy

Akif ÇARKÇI[1]

Abstract

Local diplomacy, in which towns and municipal governments play a vital role, develops as a new formation in the sphere of international relations. As the primary component of local diplomacy, municipal governments are integrated in the international relations network as part of this process. Mayors, as one of the key characters in municipal governments, appear to be the main actors in the local diplomacy process.

There are three key reasons for municipal governments to get involved in this new arena of international relations. First, by participating in international relations activities, cities ensure that their interests and the interests of their residents extend beyond the national scale. Second, citizens may demand that those who rule them participate in local diplomacy. The third is that cities develop alliances with other cities and focus on areas such as mutual benefit, knowledge and experience exchange. Local governments can participate in diplomatic activities and enter into various international relationships by meeting these three prerequisites.

Local diplomacy has a scope that might be seen as part of public diplomacy efforts. The fulfillment of public diplomacy at the local level, which has made a name for itself in recent years, particularly through the notion of soft power, would give several benefits to municipalities, residents, and communities. The first step in achieving these advantages is the implementation of laws and practices that will assure the economic, political, cultural, and social growth of cities as part of the local development process. The second phase is mutual collaboration for the exchange of information and expertise. At this stage, incorporating international experiences into local policy-making and implementation processes for urban development presents significant prospects. Local governments may contribute to the process of urban growth while also developing their own capacities, especially through sister municipalities.

Key Words: International Relations, Local Diplomacy, City, Local Governments, Mayor, Local Development.

[1] Associate Professor, Düzce University, akif.carkci@gmail.com

11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI VE DEĞİŞEN DÖNÜŞEN DENGELER

Melahat Burcu KÖSE[1]

Özet

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından çift kutuplu bir dünya düzeni kuruldu. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) başında bulunduğu doğu bloğu ABD'nin başında bulunduğu batı bloğu iki tarafta 1947 – 1991 yıllarını kapsayan süreçte sıcak savaştan kaçınmış olsalar da birbirlerine karşı bir güç yarışına girmişlerdir ve birbirlerini düşman olarak görmüşlerdir. 26 Aralık 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Soğuk Savaş sona ermiştir. Artık ABD'nin karşısında rakibi kalmamış ve dünyada ABD hegemonyası etkin olmuştur. ABD'nin bu yükselişi 11 Eylül terör saldırıları ile bir sarsılma yaşamıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde Salı günü saat 08:46'da 4 yolcu uçağı teröristler tarafından kaçırılmıştır. Uçaklardan ikisi New York'ta bulunan Dünya Ticaret Merkezi'nin binası olan İkiz Kulelere, bir uçak ABD Savunma Bakanlığı binasının batı kısmına çarpmıştır. Dördüncü uçak ise Pensilvanya'nın kırsalında F-16'lar tarafından düşürüldü. Saldırılarda 3000'e yakın kişi hayatını kaybetmiştir.

11 Eylül 2001 terör saldırıları dengelerin değişmesine, yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Bu dehşet verici saldırılar dünya üzerinde travmalara yol açmıştır. Terörizm bu saldırılarla beraber boyut değiştirmiş ve eyleme dönüşmüştür. Devlet dışı aktörler güçlerini şiddet kullanarak yıkıcı sonuçlar doğuracak eylemler gerçekleştirerek, devletleri tehdit algılarını yeniden belirlemeye itmişlerdir. Saldırıların alanının büyük olması, geniş kapsamlı ve ince ayrıntılarında düşünülerek planlanması gibi etkenler bu saldırıyı daha önce gerçekleştirilen terör eylemlerinden ayırmaktadır. ABD "Terörizmle Savaş" söylemlerinin ardından önce Afganistan'ı ardından Irak'ı işgal etti. Saldırılar sonucunda dünyada Müslümanlara karşı bir olumsuz algı oluşmuş ve İslamofobi tetiklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 11 Eylül Saldırıları, Terörizm, İslamofobi

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, burcukose665@gmail.com

September 11 Terrorist Attacks and Changing and Transforming Balances

Melahat Burcu KÖSE[1]

Abstract

After the end of the Second World War, a bipolar world order was established. The eastern bloc, led by the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), and the western bloc, led by the USA, engaged in a power competition against each other and saw each other as enemies, even though both sides avoided a hot war in the period between 1947 and 1991. On December 26, 1991, the Cold War ended with the dissolution of the USSR. The US no longer had any rivals and US hegemony became effective in the world. This rise of the US was shaken by the September 11 terrorist attacks. On September 11, 2001, at 08:46 on Tuesday, 4 passenger planes were hijacked by terrorists. Two of the planes crashed into the Twin Towers, the building of the World Trade Center in New York, and one plane crashed into the western part of the US Department of Defense building. The fourth plane was shot down by F-16s in rural Pennsylvania. Nearly 3000 people lost their lives in the attacks.

The September 11, 2001 terrorist attacks changed the balance and ushered in a new era. These horrifying attacks caused traumas all over the world. With these attacks, terrorism changed its dimension and turned into action. Non-state actors have pushed states to redefine their threat perceptions by using their power violently and carrying out actions that will have devastating consequences. Factors such as the large scale of the attacks and the fact that they were planned in a comprehensive and elaborate manner distinguish this attack from previous terrorist acts. Following the "War on Terrorism" rhetoric, the US first invaded Afghanistan and then Iraq. As a result of the attacks, a negative perception of Muslims was formed and Islamophobia was triggered.

Key Words: September 11 Attacks, Terrorism, Islamaphobia

[1] Master's Degree Student, Ankara Hacı Bayram Veli University, burcukose665@gmail.com

2023 BRICS ZİRVESİ, ALTERNATİF BİR DÜNYA DÜZENİ ARAYIŞI MI?

Sinem ÇELİK[1]

Özet

22-24 Ağustos tarihleri arasında BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) bloğu Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde yıllık liderler zirvesi için bir araya gelmiştir. On beşinci zirvenin en önemli özelliği, altı yeni üye ülkenin kabul edilmesi konusunda varılan anlaşma olmuştur. Anlaşmaya göre, Arjantin, Birleşik Arap Emirlikleri, Etiyopya, İran, Mısır ve Suudi Arabistan Ocak 2024'te gruba resmen katılacaktır. BRICS, bağları derinleştirmek ve kurumsallaştırmak ile dışa açılmak arasındaki yol ayrımında genişlemeyi tercih etmiştir. BRICS genişlemesi, BRICS'in beş yerleşik üyesinin uzlaşmaya varabilme kabiliyetini de göstermiştir. BRICS'in BRICS+ formatına dönüşmesi ve bunun için yol gösterici ilkeler, standartlar ve prosedürlerin benimsenmesi, BRICS'i gelişmekte olan dünyada fikir birliği oluşturma ve diyalog kurma için potansiyel anlamda daha cazip bir kurum haline getirmiştir. BRICS+ ülkeleri, on beşinci zirvede yükselen ve gelişmekte olan ülkelerin kendi ihtiyaç ve gerekliliklerine uymayan bir dünya düzeni ve uluslararası politika pratiğine karşı birleşik bir duruş sergileme konusunda bir anlayış benimseyeceklerini göstermişlerdir.

Genişlemenin getirdiği zorluklar ve fırsatların BRICS'in uyum ve etkinliğini sınayacağı tartışmasız bir husustur. BRICS+ oluşumunun küresel yönetişimi şekillendirmede güvenilir bir güç olarak kalabilmesinin, farklı üyeler arasında uzlaşma sağlama kapasitesine bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada, Küresel Güney'in günümüz dünya meselelerindeki artan önemine atıf yapılarak BRICS'in BRICS+ formatına genişleme süreci analiz edilmiş ve ilerleyen dönemde bu genişlemenin yaratacağı olası etkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: BRICS+, Johannesburg Zirvesi, Genişleme, Küresel Güney

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, sinem.tan@atauni.edu.tr

Is the BRICS Summit 2023 a Search for an Alternative World Order?

Sinem ÇELİK[1]

Abstract

From August 22-24, the BRICS bloc (Brazil, Russia, India, China, and South Africa) met in Johannesburg, South Africa, for its annual summit. The highlight of the fifteenth summit was the agreement to admit six new member states. Under the agreement, Argentina, the United Arab Emirates, Ethiopia, Iran, Egypt, and Saudi Arabia will officially join the group in January 2024. The BRICS have chosen to expand at a crossroads between deepening and institutionalizing relations and opening up. BRICS expansion has also shown that the five established members of BRICS are capable of reaching consensus. The transformation of BRICS into the BRICS+ format and the adoption of guiding principles, standards, and procedures for it have made BRICS a potentially more attractive institution for consensus building and dialog in the developing world. At the fifteenth summit, the BRICS+ countries have showed that they will stand united against a world order and international political practice that is incompatible with the needs and demands of emerging and developing countries.

It is undeniable that the challenges and opportunities of enlargement will test the cohesion and effectiveness of the BRICS. The ability of the BRICS+ to remain a credible force in shaping global governance depends on its ability to build consensus among its diverse membership. Referring to the increasing importance of the Global South in today's world affairs, this study analyzes the BRICS enlargement process to the BRICS+ format and tries to show the possible effects of this enlargement in the future.

Key Words: BRICS+, Johannesburg Summit, Enlargement, Global South

[1] Assistant Professor, Atatürk University, sinem.tan@atauni.edu.tr

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Onur ÇELİK[1]

Özet

Türkiye'de 2017 tarihinde gerçekleştirilen halk oylaması ile birlikte Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş kabul edilmiş olup 2018 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu hükümet sistemindeki değişim yürütme organının da köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. 1982 Anayasasında Parlamenter Hükümet Sistemi ile yürütme organı Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından ifa edilirken, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte Başbakanlık makamının kaldırılması ve Cumhurbaşkanının da direkt halk tarafından seçilmesinin yanı sıra Cumhurbaşkanı tarafından oluşturulan kabinenin de meclis üyeleri dışında olması ya da kabinede yer alan meclis üyesinin üyeliğinin sona ermesi en önemli değişiklik göstergeleridir. Yürütme erkinin yasama kuvvetinden ayrılması ve Başbakanlık makamının kaldırılması, oluşturulan kabine sürecinin farklılaşması, yürütme organının da değişim yaşattığı gibi oluşturulacak politikalara da doğal olarak yansımıştır.

Yaşanan Hükümet Sistemi değişikliği ve anayasa değişikliği Türk dış politikasında da değişikliğe yol açmıştır. Özellikle yasama organının yürütme organı üzerindeki denetleme yetkisinin sınırlandırılmasıyla, daha önceden yasama tarafından çıkarılan kanunla bakanlığın denetimi, iç işleyişi ve atamalar Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yasamanın kontrolünde çıkarılmıştır. Bunun yası sıra savaş ilan etmek ve uluslararası antlaşmaları onaylamak yine yasama tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmada Cumhurbaşkanlığı Hükümet sisteminin getirmiş olduğu değişime yer verilmiş olup bu bağlamda Türk dış politikası süreci değerlendirilmiştir. Türk dış politikasının oluşturulma aşamalarının daha iyi anlaşılması için ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet sisteminden önce yürürlükte olan parlamenter sistemle karşılaştırmalara yer verilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Türk dış politikasının oluşum sürecine yönelik literatür çalışması yapılmış ve Dış İşleri Bakanlığı'nın idari teşkilatı incelenerek, bazı önerilerde bulunulmuştur. Sonuç olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle birlikte yasama kuvvetinin yürütme organı üzerindeki denetimi ve etkisi azaltılmış olup Türk Dış politikasının oluşturulma sürecini de etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Türk Dış Politikası, Dış İşleri Bakanlığı.

[1] Dr. Öğr.Üyesi, Ardahan Üniversitesi, onurcelik@ardahan.edu.tr

The Effect of the Presidential Government System on Turkish Foreign Policy

Onur ÇELİK[1]

Abstract

With the referendum held in Turkey in 2017, the transition to the Presidential Government System was accepted and came into force in 2018. This change in the government system has brought about radical changes in the executive body. While in the 1982 Constitution, with the Parliamentary Government System, the executive body was exercised by the President and the Prime Minister, with the Presidential Government System, the office of the Prime Minister was abolished and the President was elected directly by the people, as well as the cabinet formed by the President was excluded from the parliament members or the membership of the parliament member in the cabinet was terminated. are the most important indicators of change. The separation of the executive power from the legislative power and the abolition of the office of the Prime Minister, the differentiation of the cabinet process, not only caused changes in the executive body, but also naturally reflected in the policies to be created.

The change in the Government System and the constitutional amendment also led to changes in Turkish foreign policy. In particular, by limiting the legislative body's supervisory authority over the executive branch, the supervision, internal functioning and appointments of the ministry have been brought under the control of the legislature through the Presidential government system, with the law previously enacted by the legislature. In addition, declaring war and approving international agreements are also carried out by the legislature.

In this study, the change brought about by the Presidential Government system is included and the Turkish foreign policy process is evaluated in this context. In order to better understand the stages of formation of Turkish foreign policy, comparisons with the parliamentary system that was in effect before the Presidential Government system are included. A literature study was conducted on the formation process of Turkish foreign policy in the Presidential Government System, and some suggestions were made by examining the administrative organization of the Ministry of Foreign Affairs. As a result, with the Presidential Government System, the control and influence of the legislative power over the executive branch has been reduced and it has also affected the process of creating Turkish Foreign policy.

Key Words: Presidential Government System, Turkish Foreign Policy, Ministry of Foreign Affairs.

[1] Assistant Professor, Ardahan University, onurcelik@ardahan.edu.tr

SİYASAL İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE YÜZYILI VİZYONU

Ömer Cenap ÖZDEMİR[1]

Özet

2023 yılı itibariyle 100. Yılını kutlayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, "Türkiye Yüzyılı Vizyonu" ile iç ve dış politikasındaki hedef ve amaçlarını çağın gereklerine göre yeniden güncelleyerek, tüm dünyaya ilan etmiş bulunmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Vizyonu'nda belirtilen hususlar sırasıyla; sürdürülebilirliğin yüzyılı, huzurun yüzyılı, kalkınmanın yüzyılı, değerlerin yüzyılı, gücün yüzyılı, başarının yüzyılı, barışın yüzyılı, bilimin yüzyılı, haklının yüzyılı, verimliliğin yüzyılı, istikrarın yüzyılı, şefkatin yüzyılı, iletişimin yüzyılı, dijitalin yüzyılı, üretimin yüzyılı, istikbalin yüzyılı ve gençliğin yüzyılı olarak sıralanmıştır (www.turkiyeyuzyili.com). Söz konusu vizyonda belirtilen hususlar içerisinde en dikkat çekici olanı ise "İletişimin Yüzyılı" vurgusudur. Çünkü vizyonda belirtilen bütün hususların tam anlamıyla hayata geçirilmesi, tercih edilecek doğru ve etkin iletişim araçlarına bağlıdır.

Siyasi aktörlerin kendi ideolojik amaç ve hedeflerini belli gurup, kitle ve ülkelere kabul ettirebilmek adına çeşitli iletişim tekniklerini kullanma çabaları (Aziz, 2013: 3) olarak tanımlanan siyasal iletişim perspektifinden Türkiye Yüzyılı Vizyonu'na bakıldığında, Türkiye'nin amaç ve hedeflerini 100. Yılında tüm dünyaya deklare ederek diğer ülkelere kabul ettirmek gayesi içerisinde olduğu bilinmektedir. Bu minvalde Türkiye'nin büyüme hedefleri, geçmiş yıllarda yaptığı yatırımlar, kamu diplomasisi faaliyet ve uygulamaları, stratejik iletişim çalışmaları, müzakereler, dünyada güçlü ve bağımsız bir aktör olma isteği ile bu yönde atılan bütün adımlar yürütülen çeşitli siyasal iletişim faaliyetleriyle yerine getirilmektedir. Bu faaliyetlerin pozitif sonuçları belki kısa vadede görülemeyecektir. Fakat bunlar uzun vadede Türkiye Yüzyılı'nın gerçekleşmesini sağlayacak en önemli hamlelerdir. Nihayetinde, vizyonda belirtilen hususların tam anlamıyla hayata geçirilmesi; siyasi aktörler ve liderler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, baskı grupları ile birlikte çeşitli lobicilik faaliyetleri gibi önemli siyasal iletişim tekniklerinin doğru bir biçimde kullanılmasıyla yakından ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyili, İletişim, Siyasal İletişim

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, omercenapozdemir@ardahan.edu.tr

Türkiye's Century Vision from The Perspective of Political Communication

Ömer Cenap ÖZDEMİR[1]

Abstract

The State of the Republic of Türkiye, which celebrates its 100th anniversary as of 2023, has updated its goals and objectives in domestic and foreign policy according to the requirements of the age and announced them to the whole world with the "Türkiye Century Vision".

The issues stated in the Türkiye Century Vision are respectively; century of sustainability, century of peace, century of development, century of values, century of power, century of success, century of peace, century of science, century of right, century of efficiency, century of stability, century of compassion, century of communication, century of digital, century of production, century of future and century of youth are listed as. The most striking thing among the issues stated in the vision in question is the emphasis on the "Century of Communication". Because the full implementation of all the issues specified in the vision depends on the correct and effective communication tools to be chosen.

When looking at the Türkiye Century Vision from the perspective of political communication, which is defined as the efforts of political actors to use various communication techniques in order to impose their ideological goals and objectives on certain groups, masses and countries (Aziz, 2013: 3), we see that Türkiye's goals and objectives will be celebrated in its 100th year. It is known that it aims to declare it to the world and have it accepted by other countries. In this regard, Türkiye's growth targets, investments made in the past years, public diplomacy activities and practices, strategic communication studies, negotiations, the desire to become a strong and independent actor in the world and all steps taken in this direction are fulfilled through various political communication activities. The positive results of these activities may not be seen in the short term. But these are the most important moves that will ensure the realization of the Türkiye Century in the long term. Ultimately, the full implementation of the issues stated in the vision; It is closely related to the correct use of important political communication techniques such as political actors and leaders, local governments and non-governmental organizations, pressure groups and various lobbying activities.

Keywords: Türkiye's Century, Communication, Political Communication

[1] Assistant Professor, Ardahan University, omercenapozdemir@ardahan.edu.tr

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRKİYE-AFRİKA İLİŞKİLERİ

Belma ENGİN GÜDER[1]

Özet

Türkiye'nin kuruluş yıllarından günümüze Afrika ile ilişkilerinde kaydettiği ilerleme son yıllarda daha fazla dikkat çekmektedir. 1990'ların sonunda ilan edilen Afrika'ya açılım politikası ile ivme kazanan süreç itibariyle siyasi, ekonomik, askeri ve sosyo-kültürel alanlarda pek çok adım atıldığı görülmektedir. Resmi ziyaretler, diplomatik girişimler, yatırımlar, iş forumları, insani yardımlar, arabuluculuk çalışmaları ve zirveler, Türkiye'nin Afrika politikasını destekleyen başlıca unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, iş birliği ve ortaklık zirveleri ekseninde Türkiye-Afrika ilişkilerini ele almayı amaçlamakta ve bu zirvelerin ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Zirveler ve zirve diplomasisi kanalıyla Türkiye, bir yandan kıta ülkeleriyle ve Afrika Birliği ile ilişkilerini geliştirmek, diğer yandan kıtadaki küresel rekabette kendisine alan açmak arzusundadır. Türkiye ve Afrika arasındaki ilişkileri kurumsallaştıran ve ortaklık ilişkisini resmî bir zemine oturtan zirveler, ilişkilerin gelişiminin değerlendirilmesi ve daha ileri seviyelere taşınmasını sağlayacak yol haritalarına da olanak tanımaktadır. Günümüze dek gerçekleştirilen üç zirvede stratejik ortaklık, iş birliği ve kazan-kazan anlayışı sıklıkla vurgulanmaktadır. 2008 yılında İstanbul'da "Ortak Bir Gelecek için İş Birliği ve Dayanışma" hedefiyle imzalanan sonuç deklarasyonu; 2014 yılında "Sürdürülebilir Kalkınma ve Bütünleşmenin Güçlendirilmesi için Yeni Bir Ortaklık Modeli" başlıklı tema ile pekiştirilmektedir. 2021 yılındaki son zirve ise "Birlikte Kalkınma ve Refah için Güçlendirilmiş Ortaklık" başlığıyla ilişkilerin gelecek yıllarına dair bir strateji belirlemeyi amaçlamaktadır. Eğitimden sağlığa, altyapıdan tarıma, enerjiden ticaret ve savunmaya kadar pek çok alanda Türkiye ve Afrika arasındaki ilişkilerin güçlü ve zayıf yönleriyle, bölgesel ve uluslararası dinamiklerin beraberinde getirdiği risk ve fırsat analizleriyle birlikte değerlendirilmesinde zirvelerin istikrarlı ve etkili bir şekilde sürdürülmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Türkiye, Stratejik Ortaklık, İş Birliği, Zirveler.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, belmaengin@comu.edu.tr

Türkiye-Africa Relations in the 100th Anniversary of The Republic

Belma ENGİN GÜDER[1]

Abstract

Türkiye's progress in its relations with Africa since its establishment has attracted more attention in recent years. As the process gained momentum with the opening to Africa policy announced in the late 1990s, it is seen that many steps have been taken in political, economic, military, and socio-cultural fields. Official visits, diplomatic initiatives, investments, business forums, humanitarian aid, mediation efforts, and summits are the main elements supporting Türkiye's Africa policy. This study aims to examine Türkiye-Africa relations in the context of cooperation and partnership summits and argues that these summits have played an important role in the enhancement of relations. Through summits and summit diplomacy, Türkiye seeks to improve its relations with the countries of the continent and the African Union on the one hand and to create space for itself in the global competition on the other. Summits, which institutionalize the relations between Türkiye and Africa, and put the partnership relationship on a formal basis, also enable roadmaps to evaluate the development of relations with the continent and to move them to higher levels. In the three summits held so far, strategic partnership, cooperation, and win-win approach are frequently emphasized. In 2008, the final declaration signed in Istanbul with the goal of "Solidarity and Partnership for a Common Future" was reinforced in 2014 with the theme "A New Model of Partnership for the Strengthening of Sustainable Development and Integration". The final summit in 2021, entitled "Enhanced Partnership for Common Development and Prosperity", aims to set a strategy for the coming years of relations. It is important to continue the summits in a consistent and effective manner in evaluating the relations between Türkiye and Africa in many areas from education to health, from infrastructure to agriculture, from energy to trade and defense, together with their strengths and weaknesses, and with the risk and opportunity analysis brought by regional and international dynamics.

Key Words: Africa, Türkiye, Strategic Partnership, Cooperation, Summits.

1 Assistant Professor, Çanakkale Onsekiz Mart University, belmaengin@comu.edu.tr

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA STRATEJİK VİZYON ÖRNEĞİ OLARAK TİKA'NIN FAALİYETLERİ

Halit HAMZAOĞLU[1]

Özet

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye'nin gönül coğrafyasına yönelik faaliyetlerinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'nin yakın çevre ülkeleriyle ilişkilerinde ortak güven ve aidiyet duygusunu pekiştiren birçok projeye imza atan TİKA, Türk dış politikasında stratejik bakış açısının çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır. Türk dış politikasının stratejik vizyonu, ortak tarihi ve kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasını oldukça önemsemektedir. Bu çerçevede TİKA'nın misyon ve faaliyetleri oldukça ehemmiyetlidir. TİKA'nın Türk dış politikasıyla uyumlu bir perspektifte faaliyet göstermesinin altı özellikle çizilmelidir. TİKA, kuruluşundan itibaren dış politikanın tamamlayıcısı olarak kendini ispat etmiştir. Söz konusu uyum ve tamamlayıcılık, etkili stratejik mekanizmaların oluşumuna da önemli katkılar sağlamıştır. Türkiye'nin ortak hafıza ve tarihi aidiyet duygusunu paylaştığı Orta Asya, Kafkaslar ve Balkanlar'daki stratejik vizyonunda insan odaklı yaklaşım belirleyici bir konumdadır. TİKA gerçekleştirdiği projeler ve faaliyetlerle, bu yaklaşımın daha da olgunlaşmasını sağlamaktadır.

TİKA, son yıllarda Türkiye'nin tarihsel ve güncel olarak var olduğu Afrika'da önemli projelere imza atmaktadır. Söz konusu projeler, Türkiye'nin insan odaklı dış politika yaklaşımın en bariz örneklerindendir. TİKA, bugün 61 ülkede 63 Program Koordinasyon Ofisi ile 150 ülkede faaliyet göstermektedir. Türk Dünyası ile olan ilişkilerde yaşanan stratejik dönüşümle birlikte, bölge ülkeleriyle birçok alanda ortak projelerin sayısı artmaktadır. Çalışmada, Türk dış politikasının stratejik vizyonuna önemli katkılarda bulunan TİKA'nın proje ve faaliyetlerinden bahsedilmektedir. TİKA'nın dış politikayla uyum içerisinde hareket ettiği hususu özellikle vurgulanmaktadır. Söz konusu uyum, Türk dış politikasına dinamik bir içerik kazandırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ortak hafıza, TİKA, Stratejik Vizyon

[1] Doç. Dr. Kafkas Üniversitesi, halithamzaoglu85@gmail.com

The Activities of TIKA as a Model of Strategic Vision in Turkish Foreign Policy

Halit HAMZAOĞLU[1]

Abstract

The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) holds a significant role in Turkey's endeavors related to the emotional and sentimental aspect of the region. TIKA has initiated many projects which strengthen the collective security and sense of belonging in Turkey's relationships with its neighboring countries, thereby contributing to the broadening of the strategic outlook in Turkish foreign policy. The preservation and promotion of the common historical and cultural heritage has an important place in the strategic vision of Turkish foreign policy. TIKA's mission and activities hold great significance in this context. It is important to emphasize that TIKA operates from a perspective that aligns with Turkish foreign policy. TIKA has proven itself as a complement to foreign policy since its inception. The development of effective strategic mechanisms has been furthered by this harmonization and complementarity. A people-oriented approach is decisive in Turkey's strategic vision in Central Asia, the Caucasus and the Balkans, where Turkey shares a collective memory and a sense of historical belonging. TIKA ensures that this approach continues to develop and grow through its various projects and activities.

TIKA has been implementing significant projects in Africa in the past few years, taking into account Turkey's historical and current presence. These projects exemplify Turkey's people-oriented foreign policy approach, being among the most evident examples.

Today, TIKA operates in 150 countries with 63 Program Coordination Offices in 61 countries. The number of joint projects in various fields with the countries of the Turkic World is increasing due to the strategic transformation in relations. The projects and activities of TIKA, which has made significant contributions to the strategic vision of Turkish foreign policy, are mentioned in this study. It is emphasized that TIKA's activities are in line with foreign policy. The dynamic content of Turkish foreign policy is enhanced by this harmonization.

Keywords: Collective memory, TIKA, Strategic Vision

[1] Associate Professor Kafkas University, halithamzaoglu85@gmail.com

TÜRKİYE'NİN KÜLTÜR DİPLOMASİSİ: YTB, TİKA VE YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ

Taner ZORBAY[1]

Özet

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun 100. yılında, kültür diplomasisi ve yumuşak güç araçlarından yoğun olarak faydalanan bir ülkedir. Çalışmamıza konu olan YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), TİKA (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı) ve Yunus Emre Enstitüsü bu diplomasi girişimlerinin son yıllardaki en somut örneklerini teşkil etmektedir. Tarihsel bir miras ve sosyokültürel bir arka plana sahip bu durum, bölgesel ve uluslararası dengelerin ve güncel gelişmelerin etkisine de maruz kalmaktadır. Bu üç kurumun, bu alandaki çabalarına kısaca değinecek olan çalışmamız, esasen Türkiye'nin bu çalışmalardaki avantaj ve dezavantajlarının yanı sıra Türk dış politikasındaki yerlerini ve önemlerini inceleyecektir. Böylelikle bu ve benzeri kurumların birer kültür diplomasisi aracı olarak ne derce etkin oldukları konusu irdelenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: YTB, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Kültür diplomasisi, Türk dış politikası

[1] Dr, ODTÜ, taner@metu.edu.tr

Turkiye's Cultural Diplomacy: YTB, TIKA and Yunus Emre Institute

Taner ZORBAY[1]

Abstract

In its 100th anniversary, the Republic of Turkiye is a country that makes extensive use of cultural diplomacy and soft power tools. YTB (Presidency for Turks Abroad and Related Communities), TIKA (Turkish Cooperation and Development Agency) and Yunus Emre Institute, which are the subjects of our study, constitute the most concrete examples of these diplomacy initiatives in recent years. This situation, which has a historical heritage and sociocultural background, is also exposed to the influence of regional and international balances and current developments. Our study, which will briefly touch upon the efforts of these three institutions in this field, will examine Turkiye's advantages and disadvantages in these studies, as well as their place and importance in Turkish foreign policy. In this way, the effectiveness of these and similar institutions as cultural diplomacy tools will be examined.

Key Words: YTB, TIKA, Yunus Emre Institute, Cultural Diplomacy, Turkish foreign policy

[1] PhD, ODTÜ, taner@metu.edu.tr

TÜRKİYE'NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİ VE YUMUŞAK GÜÇ KULLANIMI BAĞLAMINDA BOSNA HERSEK, KOSOVA VE SIRBİSTAN'LA İLİŞKİLERİ

Zefir ADEMİ[1]

Özet

Türkiye gerek tarihi gerekse coğrafi yakınlığı ve sosyo-kültürel bağları nedeniyle Balkan bölgesine yakın ilgi göstermiştir. Bosna Hersek ve Kosova'da yaşanan savaşlar Türkiye'nin bu ülkelerle daha çok ilgilenmesine ve çözüm odaklı politikalar üretmesine sebep olmuştur. Sırbistan'ın bu savaşlarda failin olması, bölge ülkeler arasında en gelişmiş ekonomilerden birine sahip olması ve Türkiye ile ortak tarih paylaşması onu dış siyaset açısından önemli kılmıştır. Bu süreçte üretilen dış politikanın en önemli enstrümanları kültürel diplomasi ve yumuşak güç teorilerin ürünü olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajans Başkanlığı (TİKA) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) gibi kurumları olmuştur. Söz konusu kurumlar eğitim, tarım, sanat, edebiyat, sağlık, arkeoloji gibi farklı alanlarda Türkiye'nin konumunu güçlendiren projeler gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma kültürel diplomasi ve yumuşak güç kullanımı bağlamında Türkiye'nin son 20 yılda Bosna Hersek, Kosova ve Sırbistan gibi Balkan ülkelere yönelik ürettiği politika tahlil edilmiş ve bu kapsamda bu politikanın uygulayıcısı konumundaki YEE ve TİKA'nın faaliyetleri ve Türkiye'nin söz konusu ülkelerle ilişkilerine etkileri incelenmiştir. Parçadan bütünlüğe ulaşma olarak bilinen tüme varım yöntemi kullanan bu çalışma verilere ulaşma sürecinde içerik analizi tekniği kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak güç, Kültür diplomasisi, Türkiye, Balkanlar

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, zefirademi@ardahan.edu.tr

Turkey's Relations with Bosnia and Herzegovina, Kosovo and Serbia in the Context of Cultural Diplomacy and Use of Soft Power

Zefir ADEMİ[1]

Abstract

Turkey has shown close interest in the Balkan region due to its historical, geographical proximity and socio-cultural ties. The wars in Bosnia and Herzegovina and Kosovo have caused Turkey to pay more attention to these countries and to produce solution-oriented policies. The fact that Serbia was a perpetrator in these wars, has one of the most developed economies among the countries in the region and shares a common history with Turkey made it important in terms of foreign policy. The most important instruments of the foreign policy produced in this process have been institutions such as the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) and Yunus Emre Institute (YEE), which are the products of cultural diplomacy and soft power theories. These institutions have carried out projects that have strengthened Turkey's position in different fields such as education, agriculture, art, literature, health and archaeology. This study analyzes Turkey's policy towards Balkan countries such as Bosnia and Herzegovina, Kosovo and Serbia in the last 20 years in the context of cultural diplomacy and soft power use. In this context, the activities of YEE and TIKA, which are the implementers of this policy, and their effects on Turkey's relations with these countries are analyzed. This study, which uses the deductive method known as reaching the whole from the part, has used the content analysis method in the process of reaching the data.

Key Words: Soft power, Cultural diplomacy, Turkey, Balkans

[1] Assistant Professor, Ardahan University, zefirademi@ardahan.edu.tr

KÜRESEL GIDA GÜVENCESİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

Özlem EŞTÜRK[1]

Özet

Küresel gelişmelerin; iklim değişikliği, pandemi ve savaşların da etkisi ile küresel ekonomiyi ve gıda güvencesini domine ettiği günümüzde, küresel gıda sistemleri yeniden yapılanmakta, gıdanın stratejik önemi ve siyasi etkisi gözler önüne serilmektedir. Bölgesel ölçekte ortaya çıkabilecek gıda krizlerinin, sonuçları tüm dünyayı etkilemekte özellikle ekonomisi kırılgan ülkeleri savunmasız bırakabilmektedir.

BM'nin "Dünyada Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Son Durumu" raporuna göre 2,4 milyar kişi yani, dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 29,6'sı orta veya şiddetli gıda güvencesizliği yaşamakta, bunların yaklaşık 900 milyonu ise ciddi gıda güvencesizliği ile karşı karşıya kalmaktadır. Açlık ve yoksulluk halen dünyanın en önemli sorunlarından biridir ve tablo her geçen gün daha da ağırlaşmaktadır. Bu durum, dünyada gıdanın özellikle de tahılın önemini ortaya koymaktadır.

Rusya ile Ukrayna savaşı başladıktan sonra uygulanan ambargo nedeniyle dünya tahıl fiyatları artmış, küresel düzeyde gıda güvencesizliği ve açlık tehdidine sebep olmuştur. BM ve Türkiye'nin çabaları ile yapılan Tahıl Koridoru Anlaşmasıyla sorun geçici olarak aşılmış olsa da kritik süreç devam etmektedir.

Karadeniz tahılının dünyaya ulaşmasında, İstanbul ve Çanakkale Boğazları kilit rol oynamaktadır. Rusya, Ukrayna savaşı öncesinde bu iki ülkenin ihraç ettiği tahılın yaklaşık yüzde 80'i Türkiye boğazlarından dünyaya ulaşmaktaydı. Savaş döneminde bir kez daha görüldü ki, kritik bir bölgede olan Türkiye'nin boğazlarla ilgili bir sorun yaşaması durumunda küresel gıda güvencesizliği tehdidi ile karşı karşıya kalınacaktır. Bütün bu gelişmeler aslında gıda arzının bulunabilirliği kadar erişilebilirliğinin de ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Ekonomik, sosyal, siyasal ve çevresel baskıların yoğunlaştığı bu süreçte ülkeler, gıda tedarikine yönelik tehditleri bertaraf etmenin alternatif yollarını bulmalı ve savunma sanayileri kadar gıda tedarikinde kendine yeterliliğin sağlaması yönünde, gıda sistemlerini geliştirmelidirler. Bu bağlamda çalışmada, gıdanın stratejik önemi ve Türkiye'nin küresel gıda güvencesinin sağlanmasındaki rolü tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Gıda Güvencesi, Tahıl, Türkiye

[1] Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi, ozlemesturk@ardahan.edu.tr

Global Food Security and Turkey's Role

Özlem EŞTÜRK[1]

Abstract

Global developments along with the effecs of climate change, pandemics and wars dominate the global economy and food security. Therefore, global food systems are being restructured and the strategic importance and political impact of food are being revealed. The consequences of food crises arising from a regional conflict could affect the whole world, leaving especially economically fragile countries vulnerable.

According to the UN's "State of Food Security and Nutrition in the World" report, 2.4 billion people, or in another word 29.6% of the world's population, experience moderate or severe food insecurity, and about 900 million of them face severe food insecurity. Hunger and poverty are the world's most crucial problems and the situation is getting worse day by day. This situation highlights the importance of food and especially grain in the world.

After the outbreak of the war between Russia and Ukraine, world grain prices increased due to imposed embargo, leading to threat of global food insecurity and hunger. Although the problem has been temporarily solved with the Grain Corridor Agreement realized by the efforts of the UN and Turkey, the critical process is ongoing.

The Istanbul and Dardanelles Straits play a key role in the transportation of Black Sea grain to the world. Before the Russian-Ukrainian war, about 80 percent of the grain exported by these two countries reached the world through the Turkish straits. The war period once again demonstrated that if Turkey, which is in a critical region, had a problem with the straits, there would be a threat of global food insecurity. All these developments have demonstrated that the availability of food supply is as important as its accessibility.

As economic, social, political and environmental pressures intensify, countries should find alternative ways to eliminate threats to food supply and as well as their defense industries they should develop their food systems to ensure self-sufficiency in food supply. In this study, the strategic importance of food and Turkey's role in ensuring global food security will be discussed.

Key Words: Global Food Security, Grain, Türkiye

[1] Associate Professor, Ardahan University, ozlemesturk@ardahan.edu.tr

DIPLOMACY WITH THE FIVE: IMPLEMENTING FOREIGN POLICY OVER SPEECH AND VOTE

Volkan İPEK[1]
Ali KAYA[2]

Abstruct

A lack of interest and busy agenda limited the Turkish state's interaction with African states with simple diplomacy; recognition, representation, visits, and treaties between 1923 and 1998. Once the agenda was freed and interest raised, Turkey aimed at deepening its interaction with African states through the 1998 Africa Opening Plan. In accordance with, the state adopted diplomatic, political, economic, and cultural programs to make Turkey more familiar and influential in Africa. As part of the political component of the 1998 Africa Opening Plan, more engagement with African states in the United Nations was decided. Turkey's non-permanent membership in the United Nations Security Council (UNSC) in 2009-2010 was a catalyst for tis engagement, in this respect. Among eleven Sub-Saharan African states (Burundi, Central African Republic, Chad, Democratic Republic of Congo, Guinea Bissau, Ivory Coast, Liberia, Rwanda, Sierra Leone, Somalia, Sudan) that were on the agenda of the UNSC sessions in 2009-2010, Turkey achieved a full engagement with Central African Republic, Chad, Sierra Leone, Sudan, and Somalia by both giving speech about and voting for. This article, relatedly, takes bureaucratic politics model which highlights the role of international organizations on foreign policy making and the UNSC main duty to keep peace and stability in the world into account. In accordance with, it argues that Turkey's trials to keep peace and stability in those five states with its speech and votes were then implemented based on Deon Goldenhuys' foreign policy indicators.

Keywords: Africa, Turkey, UNSC, bureaucratic politics model, diplomacy

[1] Associate Professor, Yeditepe University, volkan.ipek@yeditepe.edu.tr
[2] PhD Student, TIKA, alikayamulkiye@gmail.com

Beşliyle Diplomasi: Konuşma ve Oy Üzerinden Dış Politika Uygulaması

Volkan İPEK[1]
Ali KAYA[2]

Özet

İlgi eksikliği ve yoğun gündem nedeniyle Türkiye 1923 ve 1998 yılları arasında Afrika ülkeleriyle olan etkileşimini tanıma, temsil, ziyaretler ve anlaşmalarla sınırlandırmıştır. Gündem rahatlayınca ve ilgi artınca, Türkiye Afrika ülkeleri ile olan bu etkileşimini 1998 yılında duyurduğu Afrika Açılım Planı ile derinleştirmeyi amaçlamıştır. Buna göre, devlet Türkiye'nin Afrika'da daha etkili ve tanınır olması için bir takım siyasi, diplomatik, ekonomik ve kültürel programlar edinmiştir. Siyasi programlardan birinde Türkiye'nin Birleşmiş Milletler boyutunda Afrika ülkeleri ile daha fazla ilişki kurması kararı verilmiştir. Söz konusu ilişkinin kurulmasında da Türkiye'nin 2009 ve 2010 yıllarında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki (BMGK) geçici üyeliği katalizör rolünü oynamıştır. O yıllarda BMGK'nin gündemine giren 11 ülkeden (Burundi, Çad, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Gine Bissau, Fildişi Sahili, Liberya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ruanda, Sierra Leone, Somali, Sudan) Türkiye beş tanesiyle (Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti, Sierra Leone, Somali ve Sudan) ile haklarında konuşmalar yaparak ve oy vererek bütünsel bir ilişki kurmuştur. Bu çalışma, bağlantılı olarak, uluslararası örgütlerin dış politika yapımındaki rolünü kurgulayan bürokratik siyaset modeli ve BMGK'nin dünyada barış ve istikrarı korumadaki görevini esas almaktadır. Çalışma, söz konusu modele ve göreve bağlı olarak Türkiye'nin konuşmalarıyla ve oylarıyla bu beş ülkeye olan diplomasisinin Deon Goldenhuys'ın dış politika göstergeleriyle nasıl uygulandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Türkiye, BMGK, bürokratik siyaset modeli, diplomasi

[1] Doç. Dr., Yeditepe University, volkan.ipek@yeditepe.edu.tr
[2] Doktora Öğrencisi, TIKA, alikayamulkiye@gmail.com

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN YERİ

Hacıbaba MUSTAFAYEV[1]

Özet

Ortak tarihi ve geçmişi olan Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ilişkiler daima dostane olmuştur. Azerbaycanın 1991 yılında bağımsızlığını elde etmesi ile birlikte Türkiye Azerbaycanın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuştur. Bağımsızlığını yeni kazandığı dönemlerde Azerbaycan, yeni ve genç bir ülke olarak karşısına çıkan güçlükleri aşabilmek için Türkiye'nin desteğine ihtiyaç duymuştu. İki ülke birbiri için ekonomik ve sosyal açıdan ilişkileri büyük bir önem taşımaktadır. Kuzey Kafkasya ve Güney Kafkasya arasındaki bölgede bulunan Azerbaycanlıların, Türkiye'nin Kafkasya bölgesi ve ayrıca diğer Türk devletleri ile arasındaki ilişkileri koruma ve bu konuda izleyeceği yol bakımından Azerbaycan, Türkiye için büyük bir önem teşkil etmektedir. 21.yüzyılda daha da gelişen ilişkiler siyasi, askeri ve ekonomik alanda karşılıkı atılan adımlarla birlikte iki ülkenin de bu alanlarda gelişimine yol açarak bölgede önemli projelerin kilit aktörleri olmalarına yol açmıştır. Genel olarak Türkiye'nin Azerbaycan'la ilişkileri çok boyutlu ve stratejik düzeydedir. Yoğun şekilde devam eden karşılıklı üst düzey ziyaretler, ilişkilerin arkasındaki en önemli itici güçtür. Bu çalışma, Türk dış politikasında Azerbaycan ile ilişkilerin rölünü ve Türkiyenin Güney Kafkasya bölgesindeki konumu açısından iki ülkenin stratejik ortaklık ve müttefiklik düzeyinde olan ilişkilerinin önemini tespit etmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Dış Politika, Güney Kafkasya

[1] DATÜB (Dünya Ahıska Türkleri Birliği), haji.mustafayev@gmail.com

The Place of Azerbaijan-Turkiye Relations in Turkish Foreign Policy

Hacıbaba MUSTAFAYEV[1]

Abstract

Relations between Turkiye and Azerbaijan, which have a common history and history, have always been friendly. With Azerbaijan gaining independence in 1991, Turkiye became the first country to recognize Azerbaijan's independence. During the period when it had just gained its independence, Azerbaijan needed Turkiye's support to overcome the difficulties it faced as a new and young country. Economic and social relations between the two countries are of great importance to each other. Azerbaijan is of great importance for Turkiye in terms of preserving the relations between the Azerbaijanis in the region between the North Caucasus and the South Caucasus, Turkiye's Caucasus region and also with other Turkish states, and the path it will follow in this regard. The relations that have developed further in the 21st century, together with the corresponding steps taken in the political, military and economic fields, have led to the development of both countries in these areas, causing them to become the key actors of important projects in the region. In general, Turkiye's relations with Azerbaijan are multidimensional and strategic. Intensive mutual high-level visits are the most important driving force behind relations. This study aims to determine the role of relations with Azerbaijan in Turkish foreign policy and the importance of the relations of the two countries at the level of strategic partnership and alliance in terms of Turkiye's position in the South Caucasus region.

Key Words: Turkiye, Azerbaijan, Foreign Policy, South Caucasus

[1] DATUB (The World of Union Ahıska Turks), haji.mustafayev@gmail.com

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRESEL REFAH: BEŞERİ SERMAYE DAHA YÜKSEK ÇEVRE BİLİNCİ SAĞLAR MI?

Şirvan ALTUN[1]
Nilcan MERT[2]

Özet

Sürdürülebilirlik kavramının ölçülebilir sınırda durdurulabilmesine imkan veren ekolojik ayak izi kavramı, insan ile doğa arasında var olan etkileşimi farklı bir bakış açısı doğrultusunda incelemektedir. Ekolojik ayak izi, toplumun dünyada ki ekosistemler üzerinde yarattığı etkiyi görebilmek adına uygulanan temel bir sürdürülebilirlik göstergesidir. Ülkelerin sürdürülebilir bir gelecek inşa etmelerine, yerel yöneticilerin kamu proje yatırımlarını en iyi bir biçimde kullanmalarına ve bireylerin gezegen üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olan bu gösterge, doğa üzerinde insan faaliyetleri kaynaklı talep ile doğal kaynak arzı arasında ki dengeyi araştırmaktadır. İnsanoğlunun modernleşme uğruna girişimde bulunmaları, seri bir şekil de ilerleme kat eden teknoloji ve nüfusta meydana gelen artış, dünyanın sahip olduğu kapasitede güçlükler yaşanmakta ve bir takım ekolojik yıkımlara sebebiyet vermektedir. Beşeri sermaye, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve çevre koruma süreçlerinde hayati bir rol oynamaktadır. Büyüme ve kalkınma sürecinde daha yüksek ve kaliteli bir eğitimin ekonomik büyümeye katkısının yanında, çevre bilincinin oluşturulmasıyla sürdürülebilir çevre refahına da katkı sunulması sağlanabilir. Buradan hareketle büyüme teorilerinde öne çıkan beşeri sermayenin sürdürülebilir çevresel refah üzerindeki etkilerinin incelenmesi önem arzetmektedir. Bu kapsamda, çalışmada Türkiye ve sınır ülkesi Gürcistan'a ilişkin beşeri sermayenin ekolojik ayak izi üzerindeki etkilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Beşeri sermaye göstergesi olarak literatürde birçok proxy değişken kullanılmaktadır. Bu çalışmada bunlardan patent başvuruları, eğitim harcamaları, sağlık harcamaları, yükseköğrenim kayıt oranı, doğuşta yaşam beklentisi gibi verilerden yararlanılarak ekolojik ayak izi arasındaki ilişki ARDL sınır testi yaklaşımıyla tahmin edilmiştir. Elde edilen bulgular her iki ülke için beşeri sermaye göstergelerinin hem kısa hem de uzun dönemde çevresel refahı etkilediğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Beşeri sermaye, sürdürülebilirlik, sınır testi

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi, altunsirvan3675@gmail.com
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, nilcanmert@ardahan.edu.tr

Sustainable Environmental Welfare: Does Human Capital Lead to Greater Environmental Awareness?

Şirvan ALTUN[1]
Nilcan MERT[2]

Abstract

The concept of the Ecological Footprint, which allows the concept of sustainability to stop at the measurable limit, looks at the interaction between humans and nature from a different perspective. The Ecological Footprint is a basic sustainability indicator used to measure the impact of society on the world's ecosystems. This indicator, which helps countries to build a sustainable future, local governments to make the most of public project investments and individuals to understand their impact on the planet, examines the balance between the demand that human activities place on nature and the supply of natural resources. Humanity's attempts to modernise, the rapid development of technology and the increase in population are causing difficulties in the world's capacity and some ecological destruction. In the processes of sustainable economic growth and environmental protection, human capital plays a crucial role. As well as contributing to economic growth, improved quality of education will help to promote environmental sustainability through increased awareness. It is therefore important to analyse the impact of human capital, which are prominent in growth theories, on sustainable environmental welfare. In this context, the study aims to compare the impact of human capital on the Ecological Footprint of Turkey and its border country Georgia. Many proxy variables are used in the literature as indicators of human capital. In this study, patent applications, education expenditure, health expenditure, tertiary enrolment rate, life expectancy at birth are used as proxies and the relationship with the Ecological Footprint is estimated using the ARDL bounds test approach. For both countries, the results show that human capital indicators have an impact on environmental welfare in both the short and long term.

Key Words: Human capital, sustainability, bounds test

[1] Master's Degree Student, Ardahan University, altunsirvan3675@gmail.com
[2] Assistant Professor, Ardahan University, nilcanmert@ardahan.edu.tr

TURKİYE'NİN YEŞİL ENERJİ İMGELEMİ VE YEŞİL ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ

Emel AKÇALI[1]

Özet

Fosil yakıtların terk edilmesinde ve ülke ekonomilerinin kalkınmasında yenilenebilir enerjilerin payı büyüktür. Türkiye'de yeşil enerjiye dönüşüm kapsamında devletin belirlediği yenilenebilir enerji projeleri için özel tahsis edilen alanlar bulunmaktadır. YEKA yenilenebilir enerji projeleri için tahsis edilen, özellikleri ve kritik unsurları kanun ile belirlenmiş özel nitelikli alanlardır. YEKA projeleri ihale usulüyle devlet tarafından özel kurumlara verilmekte ve devlet, bu projeler için proje büyüklüğüne göre teminat bedeli, projedeki kullanılacak olan ekipmanların yüzdesel olarak yerlilikleri, ayrıca güneş panel verimi olarak da bir alt sınır isteyebilmektedir. Projelerin istenilen takvime uygun olması ve diğer hukuki ve kanuni şartları sağlaması da beklenmektedir. Bunun yanında avantaj olarak; devlet bu projelere 15 yıl alım garantisi verebilmektedir. YEKA genel olarak devlet tarafından açılan yarışmalarla kurulan RES (Rüzgâr Enerji Santrali) ve GES (Güneş Enerji Santrali)'ne dayanır. 2017 itibariyle başlayan YEKA projeleri ile 2021 yılı itibari ile 6 bin megavat güneş ve rüzgâr enerjisi santrali kurulmuştur. YEKA projeleriyle Türkiye'de güneş ve rüzgâr enerjisi alanlarında yerli üretim, yetişmiş eleman, kurulum malzemelerinin yerlileştirilmesi ve tedarik süreçlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) Yeşil Mutabakat çerçevesinde öngörülen yeşil enerji dönüşüm politikalarıma uyması gerekliliği, yenilenebilir enerjinin tamamen yeni bir pazar yaratması ve her sektörde olduğu gibi teknolojik gelişmelerin bu sektöre de etki etmesiyle YEKAlar, ülkemizde sosyo-ekonomik bakımdan çok önemli bir gelişime ve dönüşüme işaret etmektedir.

AB Yeşil Mutabakatı ile AB, 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarını sıfırlama hedefini gütmekte, üye ülkeleri ve yakın komşularını, yeşil büyümeye ve ekonomiye geçişlerinde desteklemek için 'yeşil anlaşma diplomasisi' izlemektedir. Ancak, AB Yeşil Mutabakatı, yalnızca bir iklim değişikliği politikası değil, aynı zamanda, yeni bir sanayi, ticaret ve dış politika çerçevesidir. Bu bağlamda, yeşil adil bir dönüşüm, toplumun yaşamsal enerji ihtiyacını çevreye en az zarar verecek bir yöntemle hayata geçirmeyi ve bunun sürdürülebilir olması için de demokratik, katılımcı ve sürdürülebilir kalkınma programlarını hedeflemelidir. Aksi halde, Akdeniz'de yeşil bir geleceğe geçiş süreci, geleneksel jeopolitik ve küresel ekonomik rekabetin bir parçası olarak görüldüğü, uygulandığı ve yerel sivil aktörlerin sürece aktif olarak dahil edilmediği sürece, küresel ısınmadan önemli oranda etkilenen Akdeniz bölgesi için elzem olan yeşil dönüşüm süreci katılımcı ve sürdürülebilir olmayacak ve çevreci siyaset alanı da daralarak etkisiz kalacaktır.

Bu sunum, bu argümanlardan yola çıkarak, AB-Akdeniz yeşil enerji işbirliğinin ve Akdeniz'e yönelik AB çevreci siyasetinin daha katılımcı ve sürdürülebilir bir yöne evrilmesi yönünde stratejik öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Enerji Dönüşümü, Enerji politikası

---

[1] Doç. Dr., Kadir Has Üniversitesi, emel.akcali@khas.edu.tr

Turkey's Green Energy Imagination and Green Energy transformation

Emel AKÇALI[1]

Abstruct

Renewable energies have a large share in the abandonment of fossil fuels and the development of country economies. In Turkey, there are specially allocated areas for renewable energy projects determined by the state within the scope of transformation to green energy. YEKA are special areas allocated for renewable energy projects, whose features and critical elements are determined by law. YEKA projects are given to private institutions by the state through tender procedure, and the state may ask for a guarantee fee for these projects, depending on the size of the project, the locality of the equipment to be used in the project as a percentage, and also a lower limit for solar panel efficiency. It is also expected that the projects will comply with the desired schedule and meet other legal and statutory requirements. In addition, as an advantage; The state can provide a 15-year purchase guarantee for these projects. YEKA is generally based on RES (Wind Power Plant) and SPP (Solar Power Plant) established through competitions opened by the state. With the YEKA projects that started in 2017, 6 thousand megawatt solar and wind power plants have been established as of 2021. With YEKA projects, it is aimed to develop domestic production, trained personnel, localization of installation materials and development of supply processes in the fields of solar and wind energy in Turkey. With the necessity for Turkey to comply with the green energy transformation policies envisaged within the framework of the European Union (EU) Green Deal, the fact that renewable energy creates a completely new market, and the impact of technological developments on this sector as in every sector, YEKAs have caused a very important development and development in socio-economic terms in our country. indicates transformation.

With the EU Green Deal, the EU aims to zero greenhouse gas emissions by 2050 and pursues 'green deal diplomacy' to support member countries and their close neighbors in their transition to green growth and economy. However, the EU Green Deal is not only a climate change policy, but also a new industrial, trade and foreign policy framework. In this context, a green just transformation should aim to realize society's vital energy needs with a method that will cause the least harm to the environment, and to ensure that this is sustainable, democratic, participatory and sustainable development programs should be implemented. Otherwise, unless the process of transition to a green future in the Mediterranean is seen and implemented as a part of traditional geopolitical and global economic competition and local civil actors are not actively included in the process, the green transformation process, which is essential for the Mediterranean region that is significantly affected by global warming, will be participatory and It will not be sustainable and the field of environmental policy will narrow and become ineffective. Based on these arguments, this presentation aims to develop strategic recommendations for the evolution of EU-Mediterranean green energy cooperation and EU environmental policy towards the Mediterranean towards a more participatory and sustainable direction.

Key words: Green Energy transformation, energy policy

1

TÜRKİYE'NİN KÖMÜRDEN ÇIKIŞ SÜRECİNİN AVRUPALILAŞTIRILMASI İÇİN AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI'NIN TEŞVİK EDİLMESİ

Sevgi BALKAN ŞAHİN[1]

Özet

Çalışma, kömür karşıtı grupların (ulusal ve uluslararası çevresel sivil toplum kuruluşları ve etkili düşünce kuruluşlarının) Türkiye'de kömürden çıkış sürecini Avrupalılaştırmaya yönelik nasıl mücadele ettiğini incelemektedir. Kömür karşıtı gruplar entelektüel bir liderlik üstlenerek, kömürün aşamalı olarak sonlandırılması tartışmalarına ilişkin söylemi proaktif bir şekilde şekillendirmektedir. Enerji bağımsızlığı, arz güvenliği ve hızlı ekonomik kalkınma için kömürün teşvik edilmesi gerektiğine yönelik resmi söylemi gayri meşru kılmak amacıyla, Türkiye'de kömürden çıkış için gerekli rızayı yaratacak güçlü bir söylemsel araç olarak Avrupa Yeşil Mütabakatı'na başvurmaktadırlar. Avrupalılaşma perspektifine dayanan çalışma, kömür karşıtı grupların kömürden çıkış mücadelesinin, Türkiye'nin kömürden çıkış politikasının aşağıdan yukarıya Avrupalılaşması açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Kömürden çıkış, Avrupalılaşma, Yeşil Dönüşüm, Türkiye, Çevre hareketleri, Düşünce kuruluşları

[1] Doç. Dr. Çağ Üniversitesi, sbalkan@cag.edu.tr

Promoting the European Green Deal for the Europeanization of the Turkish Coal-Exit Process

Sevgi BALKAN ŞAHİN[1]

Abstract

The study examines how anti-coal groups -national and international environmental non-governmental organizations (ENGOs) and influential think tanks- struggle to Europeanize the coal exit process in Turkey. By undertaking intellectual leadership, anti-coal groups proactively have shaped the discourse on the coal phase-out debates within civil society. To delegitimize the official hegemonic frame promoting coal for energy independence, supply security, and rapid economic development, they have appealed to the European Green Deal as a powerful discursive tool to create necessary consent for a coal exit in Turkey. Based on the Europeanization perspective, the study reveals that the coal phase-out struggle of anti-coal groups has been important for the bottom-up Europeanization of Turkey's policy of coal exit.

Keywords: Coal-exit, Europeanization, Green Deal, Turkey, Environmental movements, think-tanks

[1] Associate Professor, Çağ University, sbalkan@cag.edu.tr

MİLLİYETÇİLİK TEORİLERİ, ÖZBEK ULUSAL KİMLİĞİ VE TARİH YAZICILIĞI

Songül MIFTAKHOV[1]

Özet

Bu sunumda Özbekistan'ın bağımsızlık sonrası dayandığı milli kimlik ve tarih anlayışı anlatılacaktır. Özbekistan'nın toplumsal ve siyasal yapısını kavrayabilmek için millî kimliğin inşasında dayandığı tarih yaklaşımını anlamak gerekir. Bu çalışmanın tartışma ekseni SSCB dönemiyle bugünkü Özbek kimliği arasında milli bilinç ve tarihe yaklaşım açısından süreklilikler ve kopukluklara odaklanacaktır. Örneğin Özbekistan tarih yazımının en önemli özelliklerinden biri yerel/bölgesel bir anlayışa dayalı olmasıdır ve bu yaklaşım SSCB dönemi anlayışıyla bir süreklilik içermekte aynı zamanda onu aşmaktadır. Özbekistan'da Türk-İslam, Sovyet sentezi olarak değerlendirilebilecek bir oluşum göze çarpmaktadır. Özbekistan'da bir 'özbekleştirme' siyasetinden daha çok kültürel/ticari alanı 'Türkistan' yaklaşımıyla canlandırma hevesi vardır. Türkistan anlayışıyla pazarın canlandırılması kadar sınır ötesi milletini kapsama politikasıyla savunma ve kültürel alanda da güçlenme amaçlanır. Böylelikle tarihsel Türkistan sahası bir ulus-devlet idealinden çok yerel/bölgesel bağlara dayanan kültürel, ticari bir dayanışma alanı olarak ortaya çıkar. Özbekistan ve bölgesinde etnik, linguistik dinsel kimliklerin sınır ötesi bağları vardır. Semerkand ve Buhara bölgesinde Tacikler, Fergana bölgesinde Kırgızlar, Hive bölgesinde Türkmenler önemli bir nüfusa sahiptirler. Tarihin çeşitli dönemlerinde bu halklarla federasyon, konfederasyon gibi idari ortaklıklar yaşanmıştır. Günümüzde ise ekonomik ve kültürel ortaklıklar ön plandadır. Özbekistan bunun bilinciyle 'Türkistan' anlayışıyla tarihsel bir devamlılık kurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Özbekistan, Milli Kimlik, Tarih, Türkistan, ulus-devlet

[1] Dr., songulm@gmail.com

Theories of Nationalism, Uzbek National Identity and Historiography

Songül MIFTAKHOV[1]

Abstract

In this presentation, the understanding of national identity and history on which Uzbekistan is based after independence will be explained. In order to understand the social and political structure of Uzbekistan, it is necessary to understand the historical approach on which it is based in the construction of national identity. The discussion axis of this study will focus on the continuities and discontinuities between the USSR period and today's Uzbek identity in terms of national consciousness and approach to history. For example, one of the most important features of Uzbekistan's historiography is that it is based on a local/regional understanding, and this approach has continuity with the understanding of the USSR period and at the same time goes beyond it. A formation that can be considered as the Turkish-Islamic-Soviet synthesis stands out in Uzbekistan. In Uzbekistan, there is an ambition to revitalize the cultural/commercial area with a "Turkistan" approach rather than a policy of "Uzbekization."With the understanding of Turkestan, it is aimed to strengthen the defense and cultural fields with the policy of covering the cross-border nation as well as revitalizing the market. Thus, the historical Turkestan area emerges as a cultural and commercial solidarity area based on local/regional ties rather than a nation-state ideal. Ethnic, linguistic and religious identities in Uzbekistan and its region have cross-border ties. Tajiks in the Samarkand and Bukhara regions, Kyrgyz in the Fergana region, and Turkmens in the Khiva region have a significant population. In various periods of history, administrative partnerships such as federations and confederations have occurred with these peoples. Today, economic and cultural partnerships are at the forefront. Aware of this, Uzbekistan has constructed a historical continuity with the concept of 'Turkistan'.

Key Words: Uzbekistan, Nanional Identity, History, Turkistan, Nation State

[1] PhD., songulm@gmail.com

TÜRKİYE'NİN KAFKASYA'DAKİ VARLIĞI VE TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ

Mehmet Gökhan ÖZÇUBUKÇU[1]

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Güney Kafkasya'da son yıllarda artan başarısını ortaya koymaktır. Çalışmada tarihsel ve betimsel araştırma yöntemi uygulayarak kavramsal ve kurumsal çevresi bağlamında daha önce kullanılan ilgili yayınlardan yararlanılmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Güney Kafkasya'ya sınır olan Türkiye, bölgeye açılma politikası yürütmüştür. Türkiye bölgeye geç gelen bir aktör olsa da Kafkasya ve Orta Asya'ya yönelik geniş yönlü bir dış politika stratejisi geliştirmiştir. Türkiye, bölge ülkeleri ile ayrı ayrı ilişler kurarak iş birliği içinde etkin bir aktör olma yolunda ilerlemiş ve Güney Kafkasya'da öncelikli olarak bölge ülkelerinin bağımsızlığını destekleyerek, istikrarın ve kalıcı barışın gelmesi adına adımlar atmıştır. Türkiye'nin Azerbaycan ile kurulan tarihsel, etno-kültürel ve sosyal ilişkileri, ''Bir Millet İki Devlet'' şuuru ile hareket ederek her geçen gün gücünü perçinlemiş ve bölgede kalıcı olarak varlık etkisini hissettirerek zamanla iki ülkenin Güney Kafkasya'da yükselen bir güç haline gelmesinin önünü açmıştır. Azerbaycan'ın Karabağ topraklarının Birinci Karabağ savaşından bu yana Ermenistan işgali altında olması ve uzun yıllar boyunca devam eden krizlerde Uluslararası kuruluşların işlevlerinin yetersiz olması sonucunda bölgeye bir türlü kalıcı barış gelmemiştir. Ermenistan kendine ait olmayan toprakları genişletme politikasını sürdürmesi neticesinde Eylül 2020 tarihinde İkinci Karabağ savaşı meydana gelmiş ve 44 gün süren savaş neticesinde Azerbaycan mutlak bir zafer elde etmiştir. Türkiye'nin siyasi, diplomatik ve askeri anlamda yoğun desteği ve bu savaştaki rolü Azerbaycan'ın zaferinde önem teşkil etmiştir. Azerbaycan İkinci Karabağ savaşında elde etmiş olduğu zaferden sonra bölgede etkinliğini daha da arttırmış ve Türkiye ile birlikte hareket ederek Güney Kafkasya'da barışın ve istikrarın kalıcı olması adına birlikte hareket etmeye başlamışlardır. Bu bağlamda çalışmamız Türkiye ve Azerbaycan ilişkilerinin seyri ve İkinci Karabağ savaşı sonucunda bölgenin geleceği üzerine sınırlandırılmış ve Türkiye'nin Güney Kafkasya'da yeni bir aktör olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Güney Kafkasya, Ermenistan, Karabağ Savaşı

[1] Doktora Öğrencisi, Bakü Devlet Üniversitesi, mehmetgokhanozcubukcu@gmail.com

Turkey's Presence in the Caucasus and Türkiye-Azerbaijan Relations

Mehmet Gökhan ÖZÇUBUKÇU[1]

Abstract

The aim of this study is to reveal Turkey's increasing success in the South Caucasus in recent years. By applying historical and descriptive research method in the study, previously used relevant publications were used in the context of its conceptual and institutional environment. After the collapse of the Soviet Union, Türkiye, which borders the South Caucasus, pursued a policy of opening up to the region. Although Turkey is a latecomer to the region, it has developed a broad foreign policy strategy towards the Caucasus and Central Asia. Turkey has progressed towards becoming an effective actor in cooperation by establishing separate relations with the countries in the region, and has taken steps to bring stability and lasting peace in the South Caucasus by primarily supporting the independence of the countries in the region. Turkey's historical, ethno-cultural and social relations with Azerbaijan, acting with the consciousness of "One Nation, Two States", has strengthened its power day by day and made its permanent presence felt in the region, making the two countries a rising power in the South Caucasus over time. It paved the way for his arrival. As a result of Azerbaijan's Karabakh lands being under Armenian occupation since the First Karabakh war and the insufficient functions of international organizations in the crises that have continued for many years, permanent peace has not come to the region. As a result of Armenia continuing its policy of expanding lands that do not belong to it, the Second Karabakh war occurred in September 2020 and Azerbaijan achieved an absolute victory as a result of the 44-day war. Turkey's intense political, diplomatic and military support and its role in this war were important in Azerbaijan's victory. After its victory in the Second Karabakh war, Azerbaijan further increased its influence in the region and started to act together with Turkey to ensure permanent peace and stability in the South Caucasus. In this context, our study is limited to the course of Turkey and Azerbaijan relations and the future of the region as a result of the Second Karabakh war, and it has been revealed that Turkey is a new actor in the South Caucasus.

Key Words: Turkey, Azerbaijan, South Caucasus, Armenia, Karabakh War

[1] PhD Candidate, Bakü State University, mehmetgokhanozcubukcu@gmail.com

GKRY'DEKİ BAŞKANLIK SEÇİMİ VE AB'NİN KIBRIS SORUNUNA KARIŞMASI

Hakan DUMLU[1]

Özet

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde (GKRY) 2023'te düzenlenen seçimlerin ardından Nikos Hristodulidis, Kıbrıs Rum toplumunun yeni lideri olmuştur. Avrupa Birliği (AB) ile yakın ilişkiler sürdüren Hristodulidis, 2017'de Crans-Montana'da kesilen Kıbrıs sorununa ilişkin müzakerelerin kaldığı yerden devam etmesi için Avrupa'nın desteğini aramaktadır. Nitekim beliren her fırsattan istifade ederek AB'yi, Kıbrıs sorununda bir arabulucu olarak kabul ettirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Hristodulidis'in Rum liderliğine seçilmesinin ardından AB'nin Kıbrıs sorununa doğrudan karışması için sarf edilen çabayı göstermektir. Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Rumların uzlaşmaz tutumları sebebiyle müzakerelerin artık bir sürüncemeye dönüştüğüne kanaat getirerek 2017'den itibaren Kıbrıs'ta iki devletli çözümü savunmaya başlamıştır. Ancak Yunanistan ve GKRY, müzakerelerin Crans-Montana'da "kaldığı" yerden devam etmesi için ısrar ederek federasyon modelinde diretmektedir. Bu yüzden AB'nin müzakerelere dâhil edilme çabası, hukuken tanınmayan KKTC ile AB üyesi GKRY arasındaki güç eşitsizliğini artırmaya yöneliktir. Bu çalışmada, GKRY'deki seçimlerin ardından gerek Rum basınında gerekse AB'nin yayın organlarında Kıbrıs sorununa ilişkin yayımlanan haberler dikkate alınarak söz konusu süreç tahlil edilmiştir. Böylece Hristodulidis liderliğindeki Rum yönetiminin, Birleşmiş Milletler (BM) himayesinde yeniden başlatılması öngörülen müzakerelere AB'yi de dâhil etmek için çeşitli uluslararası girişimleri tespit edilmiştir. Ancak bugüne dek uluslararası örgütlerin Türkiye'nin millî meselelerine karışmasıyla bir çözüm üretilmemiş, bilakis çözümsüzlüğün devam etmesine yol açılmıştır. Nitekim AB'nin uluslararası anlaşmalara aykırı olmasına rağmen 2004'te GKRY'yi Kıbrıs'ın tamamını temsilen üye olarak kabul etmesi bunun belirgin bir göstergesidir. Üstelik BM Güvenlik Konseyi'nin 1983'te KKTC'nin bağımsızlığına karşı aldığı karar da çözümsüzlüğe delalet etmektedir. Bu bakımdan çalışma, AB'nin Kıbrıs sorununa karışmasıyla Ada'daki çözümsüzlüğün sürdürüleceğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Sorunu, Avrupa Birliği, GKRY, KKTC, Kıbrıs Müzakereleri

[1] Araştırma Görevlisi, İstanbul Beykent Üniversitesi, hakandumlu@beykent.edu.tr

Presidential Election in Greek Cypriot Administration and EU Intervention in the Cyprus Issue

Hakan DUMLU[1]

Abstract

Following the elections held in 2023 in the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus (GCASC), Nikos Christodoulides became the new leader of the Greek Cypriot community. Christodoulides, who maintains close relations with the European Union (EU), is seeking European support to continue the negotiations on the Cyprus issue, which were interrupted in Crans-Montana in 2017. As a matter of fact, he aims to make the EU accepted as a mediator in the Cyprus problem by taking advantage of every opportunity that arises. The aim of this study is to show the efforts made for the EU to directly intervene in the Cyprus issue after Christodoulides was elected as the Greek Cypriot leader. The Republic of Türkiye and the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) began to advocate a two-state solution in Cyprus as of 2017, realizing that the negotiations had remained inconclusive due to the intransigent attitudes of the Greek Cypriots. However, Greece and the GCASC stand upon the federation model, insisting that the negotiations continue where they "left off" in Crans-Montana. Therefore, the EU's effort to be included in the negotiations is aimed at increasing the power inequality between the legally unrecognized TRNC and the EU member Greek Cypriot Administration. In this study, the process in question was analyzed by taking into account the news about the Cyprus issue published in both the Greek Cypriot press and the EU media following the elections in the Greek Cypriot Administration. Thus, various international initiatives of the Greek Cypriot administration, led by Christodoulides, were identified to include the EU in the negotiations that are planned to be restarted under the auspices of the United Nations (UN). However, to date, the interference of international organizations in Türkiye's national issues has not produced a solution, on the contrary, the deadlock has continued. As a matter of fact, the fact that the EU accepted the GCASC as a member representing the whole of Cyprus in 2004, despite it being against international agreements, is a clear indication of this. Moreover, the decision taken by the UN Security Council against the independence of the TRNC in 1983 also indicates a deadlock. In this respect, the study argues that the deadlock on the island will continue with the EU's involvement in the Cyprus issue.

Key Words: Cyprus Issue, European Union, Greek Cypriot Administration, TRNC, Cyprus Negotiations

[1] Research Assistant, Istanbul Beykent University, hakandumlu@beykent.edu.tr

TÜRKİYE'NİN İTALYA'YA KARŞI ALINAN YAPTIRIM KARARLARINA KATILMASININ TÜRKİYE-İTALYA İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

Melike EKİZ[1]
Ersin MÜEZZINOĞLU[2]

Özet

İtalya'nın kendisi gibi bir Milletler Cemiyeti üyesi olan Habeşistan'ı işgal etmesi Milletler Cemiyeti'nin bu ülkeye yaptırım kararı almasına yol açmıştır. Türkiye de 50'ye yakın ülkeyle birlikte bu karara katılmıştır. Mussolini'nin liderliğinde, 1922'de, İtalya'da hükümeti ve ülke yönetimini ele geçiren faşistler galiplerinden biri oldukları Birinci Dünya Savaşı sonrası kurulan düzenden ve kazanımlarından memnun olmamışlar, dış siyasetlerinde revizyonist ve irredantist bir politika benimsemişlerdir. 1920'lerin başlarında Yugoslavya (1929'a kadar Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı) ve Yunanistan'la yaşadığı sorunlar hariç tutulursa, İtalya, 1930'ların ortasına kadar bu politikasını kuvveden fiile çıkaramamıştır. Ancak 1931'de Japonya'nın Mançurya'yı işgali, 1933'te Almanya'da Nazilerin iktidara gelerek Versay'ı ihlal etmeye başlamaları üzerine Mussolini İtalya'sı da çoktandır arzuladığı büyük İtalya'yı kurmak için harekete geçmiştir. Bu çerçevede 19. Yüzyılın sonlarında ele geçiremedikleri Habeşistan'a göz koymuş ve Ekim 1935'te burayı işgal etmiştir. Milletler Cemiyeti kendi üyelerine, kurucu anlaşması doğrultusunda, savaşa sebep olan İtalya'yla ticarî ve parasal ilişkilerin kesilmesi çağrısında bulunmuştur. Bu çerçevede İtalya'ya silah, stratejik madde ve malzemelerin satılmaması ve kredi verilmemesi kararlaştırılmıştır.

Milletler Cemiyetinin henüz birkaç yıllık bir üyesi olan statükocu ve kolektif güvenlik yanlısı bir politika izleyen Türkiye de dış ticaretinde Almanya'dan sonra en önemli yeri tutan İtalya'ya karşı yaptırım kararlarına katılmıştır. Türkiye'nin bu kararı almasında barışçı genel dış politikasının yanısıra komşusu İtalya'nın Oniki Ada ve Rodos'ta askeri yığınakta bulunması gibi bazı faaliyetlerden duyulan memnuniyetsizlik de etkili olmuştur. Türkiye'nin yaptırım kararlarına katılması ve İtalya'ya ambargo uygulamaya başlaması Türkiye-İtalya arasında ciddi bir soğukluk yaratmış, siyasi ve iktisadi ilişkiler bu durumdan bir hayli olumsuz etkilenmiştir. Türkiye ambargoya katıldığı için diğer devletler gibi İtalya'nın protesto notasına muhatap kalmış, İtalya, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin gözden geçirildiği Lozan Konferansı'na katılmamış ve burada yapılan yeni sözleşmeyi onaylamamıştır. İtalya'nın yaptırım kararına katılan ülkeleri tehdit etmesi üzerine Türkiye, İngiltere ile yakınlaşma sürecine girmiştir. Ambargonun gevşetilmesi ve delinmesi suretiyle iyice etkisiz hale gelmesi, İtalya'nın Habeşistan'daki işgalini tamamlayarak bu ülkeyi ilhak etmesi üzerine Milletler Cemiyeti yaptırım kararını kaldırmıştır. Bu karar, Türkiye'nin İtalya ile siyasi ve iktisadi açıdan yeniden yakınlaşması ve ilişkilerini geliştirmesi gibi bir sonuç yaratmamıştır. Savaşa doğru gidildiği bu dönemde Türkiye, İngiltere ve Fransa ile ilişkilerini güçlendirmeye devam etmiş, bir bakıma onların yanında hizalanmaya başlamıştır. İtalya bir süre bekledikten sonra, 1938'de, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni onaylamıştır. Bu bildiride Milletler Cemiyetinin İtalya'ya karşı aldığı yaptırım kararlarına Türkiye'nin hangi saiklerle katıldığı ve bu kararının İtalya ile ilişkilerini nasıl etkilediği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Türkiye-İtalya İlişkileri, Milletler Cemiyeti, 1935 Yaptırımları, Avrupa Tarihi

---

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, melikeekiz8@gmail.com
[2] Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, ersinmuezzinoglu@karabuk.edu.tr

The Effect of Turkey's Participation in The Sanction Decisions Taken Against Italy on Turkey-Italy Relations

Melike EKİZ[1]
Ersin MÜEZZINOĞLU[2]

Abstract

Italy's invasion of Abyssinia, which is also a member of the League of Nations, led the League of Nations to impose sanctions on this country. Türkiye also participated in this decision along with nearly 50 countries. The fascists, who took over the government and the country's administration in Italy in 1922, under the leadership of Mussolini, were not satisfied with the order established after the First World War, of which they were one of the victors, and their achievements, and they adopted a revisionist and irredentist policy in their foreign policy. Excluding the problems it had with Yugoslavia (Kingdom of Serbs-Croats-Slovenes until 1929) and Greece in the early 1920s, Italy was not able to put this policy into practice until the mid-1930s. However, after Japan invaded Manchuria in 1931 and the Nazis came to power in Germany in 1933 and began to violate Versailles, Mussolini's Italy took action to establish the great Italy it had long desired. In this context, they set their sights on Abyssinia, which they could not capture at the end of the 19th century, and occupied it in October 1935. The League of Nations called on its members, in line with its founding agreement, to cut off commercial and financial relations with Italy, which caused the war. In this context, it was decided not to sell weapons, strategic items and materials to Italy and not to give loans. In addition to Turkey's peaceful general foreign policy, dissatisfaction with some activities of its neighbor Italy, such as its military buildup in the Dodecanese Islands and Rhodes, was also effective in Turkey's decision to make this decision. Turkey's participation in the sanctions decisions and the start of the embargo on Italy created a serious coldness between Turkey and Italy, and political and economic relations were negatively affected by this situation. Since Turkey participated in the embargo, it was subject to a protest note from Italy, like other states. Italy did not attend the Lausanne Conference, where the Montreux Straits Convention was reviewed, and did not approve the new agreement made there. After Italy threatened the countries participating in the sanctions decision, Turkey entered a process of rapprochement with England. The League of Nations ended the sanctions decision after the embargo was weakened and made more ineffective by breaking it, and Italy completed its occupation of Abyssinia and annexed this country. This decision did not result in Turkey getting closer to Italy politically and economically and improving its relations. During this period of war, Turkey continued to strengthen its relations with England and France and, in a sense, began to align with them. After waiting for a while, Italy ratified the Montreux Straits Convention in 1938. In this paper, the reasons why Turkey participated in the sanctions decisions taken by the League of Nations against Italy and how this decision affected its relations with Italy were examined.

Key Words: Turkish Foreign Policy, Turkey-Italy Relations, League of Nations, 1935 Sanctions, European History

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, melikeekiz8@gmail.com
2 Doç.Dr., Karabük Üniversitesi, ersinmuezzinoglu@karabuk.edu.tr

ATATÜRK DÖNEMİNDE DIŞ TÜRKLER MESELESİ: MEHMET EMİN RESULZADE ÖRNEĞİ

Ali Haydar SOYSÜREN[1]

Özet

Osmanlı İmparatorluğu'nda Pantürkizm, Yusuf Akçura'nın 1904'te yayımladığı Üç Tarz-ı Siyaset başlıklı makalesiyle bir siyasal alternatif olarak gündeme gelmiş ve bilhassa Balkan Savaşlarındaki yenilgiden sonra devlet politikasında belirgin bir kuvvet kazanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgiyle zayıflayan Pantürkizme yaklaşımı, milliyetçi/Türkçü Türkiye Cumhuriyeti'nin benimsediği milliyetçilik anlayışının çerçevesini belirlemek bakımından önemli bir parametredir. Bu noktada dış Türklere yönelik tutumu netleştirmek gerekir.

Bu bildirinin amacı Atatürk dönemi Türkiyesinde dış Türklere yönelik olarak benimsenen tutumun çerçevesini çizmektir. Konu Mehmet Emin Resulzade örneği üzerinden değerlendirilmektedir. Resulzade Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan eden, Nisan 1920'de Bolşeviklerin denetimine geçen Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanlığı görevinde bulunmuş, sonraki süreçte ise Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen Azerbaycan bağımsızlık mücadelesinin liderliğini üstlenmiştir. Genel itibariyle 1920'li yıllarda Türkiye'de, 1930'lu yıllarda Avrupa'da bulunan Resulzade'ye ve yürüttüğü faaliyetlere ilişkin olarak Türkiye'nin takındığı tutum açıklayıcı bir çerçeve sunacaktır.

Çarlık Rusyası ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki yıkıcı rekabetin yerini, yeni dönemde milliyetçi Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Sovyetler Birliği arasındaki uzlaşma ve yakınlaşma almıştır. 1926 itibariyle sınırları içerisinde 17 milyondan fazla Türk'ün yaşadığı Sovyetler Birliği ile ilişkiler, Türkiye'nin, Sovyetler Birliği'ne karşı bağımsızlık mücadelesine girişen Türklere yönelik tutumunu doğrudan etkilemiştir. Ortaya çıkan tablo, bir taraftan bağımsızlık mücadelesine girişenler için daha bir hayal kırıklığına işaret ederken, diğer taraftan devletlerarası dengeleri dikkate alarak belirlenen rasyonel dış politikaya işaret etmektedir. Konunun ele alınmasında genel literatürün yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nden alınmış belgelerden elde edilmiş bilgilerden yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Pantürkizm, Milliyetçilik, Türkiye, Atatürk, Resulzade

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, alihaydarsoysuren@ardahan.edu.tr

The Issue of Foreign Turks in the Era of Atatürk: The Example of Mehmet Emin Resulzade

Ali Haydar SOYSÜREN[1]

Abstract

The Pan-Turkism in the Ottoman Empire came to the fore as a political alternative with Yusuf Akçura's article untitled “Three Styles of Politics”, published in 1904; especially after the defeat in the Balkan Wars, this ideological stance gained a significant power in state politics. Arçura’s approach regarding withPan-Turkism, which was weakened by the defeat in the First World War, is an important parameter when it comes to determining the framework regarding the understanding of nationalism adopted by the nationalist/Turkist Republic of Turkey. At this point, it is necessary to clarify the attitude towards foreign Turks.

The purpose of this paper is to outline the attitude adopted towards foreign Turks in Ataturk's period Turkey. The subject is analysed through the case of Mehmet Emin Resulzade. Resulzade served as the President of the Azerbaijan People's Republic, which declared its independence in May 1918 and came under the control of the Bolsheviks in April 1920. In the following period, he takes over the leadership of the Azerbaijani independence struggle against the Soviet Union. In general, Turkey's attitude towards Resulzade, who was in Turkey in the 1920s and in Europe in the 1930s- Therefore, his case provides elements to understand better the position adopted by Turkey in his regard. .

The destructive rivalry between Tsarist Russia and the Ottoman Empire was let behind. These were times for reconciliation and rapprochement between the nationalist Republic of Turkey and the Socialist Soviet Union in the new era. There were more than 17 million Turks lived within the Soviet Union borders as of 1926. These factsdirectly affected Turkey's attitude towards the Turks who fought for independence against the Soviet Union. The main outcomes were, on the one hand, the disappointment for those who embarked on the struggle for independence, and, on the other hand, the foreign policy determined by considering relations between states. The article is ampirically based on documents from the Presidential Republic Archive in addition to scientific and gray literature.

Key Words: Pan-Turkism, Nationalism, Türkiye, Atatürk, Resulzade

[1] Assistant Professor, Ardahan University, alihaydarsoysuren@ardahan.edu.tr

TÜRKİYE İLE FRANSA'DAKİ YEREL YÖNETİMLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Emrah AKDUMAN[1]

Özet

Yerel yönetimler, bir bölgede yaşayanların ortak ihtiyaçlarının karşılanması için meydana getirilen, karar organlarını yine kendisini oluşturan halkın seçtiği, merkezin baskısından uzak, bağımsız bir yönetimi olan bir yönetim yapısıdır. Antik çağda oluşturulan "Antik Site" yönetimleri, Antik Yunan'da karşılaşılan "Polis" denilen kentler ve Roma İmparatorluğunda bulunan "Municipe"ler yerel yönetimlerin ilk örnekleri olarak düşünülebilir.

Batılı ülkelerde yerel yönetimlerin 12. yüzyılda ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Türkiye'de ise yerel yönetimlerin tarihi çok eskiye dayanmamaktadır. 1829 yılına gelindiğinde karşımıza İstanbul'un güvenliğinin kontrol altında tutulması için oluşturulan Muhtarlık örgütü çıkmaktadır. Ayrıca Osmanlı da adaletli şekilde vergilerin toplanabilmesi için içerisinde yöre insanının da bulunduğu Muhassıllık Meclisleri kurulmuştur. Bu meclislere halktan seçimle kişiler alındığı için bu meclisleri, yerel yönetim örgütlerinin ilk örnekleri olarak kabul eden görüşler de olmuştur. Türkiye'de yerel yönetimler, 1982 Anayasası'na göre "Mahalli İdareler" genel olarak belediyeler, il özel idareleri ve köyler şeklinde tasnif edilmektedir. Fransa'da ise, belediyeler, iller ve bölgeler olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi vardır. Bunların yanı sıra denizaşırı topraklar ve özel statülü topluluklar Fransa anakarası dışında yönetim birimleridir ve aynı sistemle yönetilirler.

Çalışmada Türkiye'de bulunan yerel yönetimlerin neler olduğuna ve bunların kısaca tarihsel gelişimlerine değinilmiştir. Türkiye'de bulunan yerel yönetim birimlerinden köyler, il özel idareleri, belediyeler ve büyükşehir belediyeleri ayrı ayrı ele alınmış ve sayılan idarelerin yönetim organları da ayrıca incelenmiştir. Diğer taraftan Fransa da bulunan yerel yönetim birimlerine de değinilerek her iki ülke arasındaki benzerlikler ve farklılıklar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Türkiye, Fransa

[1]İçişleri Bakanlığı, Posof Kaymakamı, akdumanemrah69@gmail.com

Comparative Analysis of Local Governments in Türkiye And France

Emrah AKDUMAN[1]

Abstract

Local governments are a management structure that is established to meet the common needs of the people living in a region, whose decision-making bodies are elected by the people who constitute it, and has an independent management, away from the pressure of the center. "Ancient Site" administrations established in ancient times, cities called "Polis" in Ancient Greece and "Municipes" in the Roman Empire can be considered as the first examples of local governments. It is seen that local governments began to emerge in Western countries in the 12th century. In Turkey, the history of local governments does not date back to very old times. In 1829, we encounter the "Muhtar" organization, which was created to keep the security of Istanbul under control. In addition, in order to collect taxes fairly in the Ottoman Empire, "Muhassıllik Meclisi", including local people, were established. Since people were elected to these assemblies, there were also views that accepted these assemblies as the first examples of local government organizations. Local governments in Turkey are generally classified as "Local Administrations", municipalities, special provincial administrations and villages, according to the 1982 Constitution. In France, there are three types of local government units: municipalities, provinces and regions. In addition, overseas territories and communities with special status are administrative units outside the French mainland and are governed by the same system.

In the study, what the local governments in Turkey are and their historical developments are briefly mentioned. Among the local government units in Turkey, villages, special provincial administrations, municipalities and metropolitan municipalities were discussed separately, and the governing bodies of the mentioned administrations were also examined. On the other hand, the local government units in France were also mentioned and the similarities and differences between the two countries were emphasized.

Key Words: Local Governments, Türkiye, France

[1] Ministry of Interior, District Governor of Posof, akdumanemrah69@gmail.com

1960-1980 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE ARTAN ANTİ-AMERİKANCILIĞI DIŞ POLİTİKA GELİŞMELERİ BAĞLAMINDA ELE ALMAK

Feryat BULUT[1]
Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

Özet

Dünya siyasî tarihi incelendiğinde, bazı dönemlerde muhtelif devletler veya toplumlar içerisinde birtakım eğilimlerin (sosyalizm, ırkçılık vb. gibi) ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Bu eğilimlerin bir kısmı, tarihin akışı içerisinde zayıflamakta veya ortadan kalkmaktadır. Ancak bazı eğilimler var ki, bunlar ortadan kalkmak bir yana, zaman içerisinde devletleri veya toplumları daha da etkisi altına almaktadır. Bu eğilimlerden biri, anti-Amerikancılıktır. Anti-Amerikancı eğilimleri bünyesinde barındıran devletlerin veya toplumların tek bir coğrafî alanla sınırlanmadığı, mezkûr eğilimlerin Batı Avrupa'dan Ortadoğu'ya ve Asya'ya kadar geniş bir coğrafî alana yayıldığı bilinen bir gerçektir. Anti-Amerikancı eğilimlerin bu kadar geniş bir alanda yükselişinin temel nedenlerini kavrayabilmek için, her devletin veya toplumun özgül siyasî, sosyal ve iktisadî koşullarına ve gelişmelerine odaklanmak gerekir. 1945 sonrasında Sovyet Rusya'da, 1960'larda Türkiye'de, günümüzde Kuzey Kore'de veya İran'da var olan anti-Amerikancılığın nedenlerini kavrayabilmenin yolu, bu ülkelerin kendi özgül koşulları ve ABD ile ilişkileri çerçevesinde incelendiğinde doğru şekilde anlaşılabilir. Metodolojik açıdan böyle bir tercih yapılan çalışmada, özgül koşulları bağlamında Türk siyasî tarihindeki anti Amerikancılık eğilimine odaklanmak hedeflenmektedir. Anti-Amerikancılık eğilimi 1960'lardan itibaren Türk siyasî tarihindeki gelişmeleri de derinden etkilemiştir.

Ancak Türkiye'de anti-Amerikancı eğilimlerin miladı 1960'lar değildir. Anti-Amerikancı eğilimlerin kökleri -1960'lara nispeten daha cılız olsa da- 1945 sonrasında Türkiye ve ABD arasında yaşanan ikili dış politika gelişmelerine kadar götürülebilmektedir. Yine de anti- Amerikancılığın yoğun bir biçimde hissedildiği ve Türk toplumunun geniş bir kesimine kadar yayıldığı dönem 1960-1980 arası dönemdir. Öyle ki bu yıllarda anti Amerikancılık eğilimi, "68 Kuşağı" başta olmak üzere muhtelif kesimlerden yükselen tepkisel eylemlerin kaynağı olmuştur. Bu nedenle çalışma, dönemsel bir sınırlandırmaya tâbi tutulacaktır. Bu bağlamda çalışmada, 1960-1980 yılları arasında Türkiye'de artan anti-Amerikancılık eğilimlerini, birtakım dış politika gelişmeleri (Füze Krizi, Kıbrıs Meselesi vb. gibi) üzerinden okumak ve tartışmaya açmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anti-Amerikancılık, Dış Politika, Siyasî Tarih, Eğilim.

[1] Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, feryatbulut@ardahan.edu.tr
[2] Öğr. Gör. Ardahan Üniversitesi, hayrettinalparslancelik@ardahan.edu.tr

Addressing The Increasing Anti-Americanism in Türkiye Between 1960-1980 In the Context of Foreign Policy Developments

Feryat BULUT[1]
Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

Abstract

When world political history is examined, it is observed that some trends (such as socialism, racism, etc.) emerged in various states or societies in some periods. Some of these trends weaken or disappear in the course of history. However, there are some trends that, far from disappearing, affect states or societies even more over time. One of these trends is anti-Americanism. It is a known fact that states or societies that embody anti-Americanist trends are not limited to a single geographical area, but that these trends spread over a wide geographical area, from Western Europe to the Middle East and Asia. In order to understand the main reasons for the rise of anti-Americanist trends in such a wide area, it is necessary to focus on the specific political, social and economic conditions and developments of each state or society. The way to understand the reasons for the anti-Americanism that existed in Soviet

Russia after 1945, in Türkiye in the 1960s, and in North Korea or Iran today can be understood correctly when these countries are examined within the framework of their specific conditions and relations with the USA. In this study, in which such a methodological choice is made, it is aimed to focus on the anti-Americanism trend in Turkish political history in the context of its specific conditions. The anti-Americanism trend has deeply affected the developments in Turkish political history since the 1960s. However, the 1960s are not the beginning of anti-Americanist trends in Türkiye. The roots of anti-Americanist trends - although relatively weaker than in the 1960s - can be traced back to the bilateral foreign policy developments between Türkiye and the USA after 1945. Nevertheless, the period between 1960 and 1980 was when anti-Americanism was felt intensely and spread to a wide segment of Turkish society. So much so that in these years, the anti-Americanism trend became the source of reactive actions rising from various segments, especially the "68 Generation". For this reason, the study will be subject to a periodic limitation. In this context in the study, aims to read and discuss the increasing anti-Americanist trends in Türkiye between 1960 and 1980 through some foreign policy developments (such as the Missile Crisis, the Cyprus Issue, etc.).

Key Words: Anti-Americanism, Foreign Policy, Political History, Trend.

[1] Lecturer, Ardahan University, feryatbulut@ardahan.edu.tr
[2] Lecturer, Ardahan University, hayrettinalparslancelik@ardahan.edu.tr

BÖLGESEL ÇATIŞMALARIN ÇÖZÜMÜNDE TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ZEYTİN DALI HAREKÂTI BÖLGESİ

Gürkan KANAT[1]

Özet

Bölgesel çatışmaların çözümünde terörle mücadele stratejilerinin önemi oldukça büyüktür. Terör örgütleri; bölgesel ve uluslararası güvenliği tehdit eden, istikrarı bozan ve insan haklarına zarar veren unsurlardır. Bu nedenle terörle mücadele; barış ve istikrarın sağlanması için kritik bir unsurdur. Özellikle ulusal ve uluslararası güvenlik bağlamında terör örgütleri, bölgesel çatışma alanlarında faaliyet göstererek hem o bölgede hem de uluslararası düzeyde güvenliği tehdit edebilirler. Terör örgütlerinin bahse konu bu faaliyetleri bölgesel istikrarsızlığa ve kaosa yol açabilir. Suriye'de yaşanan ve devam eden kriz bu bağlamda ele aldığımızda sadece ulusal değil aynı zamanda uluslararası boyutta birçok etkiye neden olmuştur. Küresel olarak birçok ülkeyi derinden etkileyen iç savaş, bölgesel anlamda güvenliğin bozulmasına bölgesel çatışmaların artmasına neden olarak yüz binlerce insanın hayatını kaybetmesine ve maddi/manevi kayıplar vermesine neden olmuştur.

Sonuç olarak; çalışmanın temel amacını gerçekleştirmeye ilişkin olarak yapılan araştırmalarda terörle mücadele stratejilerinin bölgesel çatışmaların çözümünde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Ancak stratejilerin etkinliği, yerel dinamiklerin anlaşılması, sivil toplumun katılımı, adil hukuki süreçlerin sağlanması ve insani değerlere saygı gösterilmesi gibi faktörlere bağlıdır. Zeytin Dalı Harekâtı bölgesinde bölgesel çatışmalar bağlamında güvenliğinin sağlanması aşamasında terörizmle mücadelenin önemli bir unsur olduğu vurgulanmaktadır. Terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerine karşı etkili bir iletişim stratejisinin benimsenmesi, sivil halkın bilgilendirilmesi ve terör örgütlerinin etkisiz hale getirilmesi için önemlidir. Bu faktörler bir araya geldiğinde, Zeytin Dalı Harekâtı bölgesinde bölgesel çatışmalar çözüme kavuşturulabilir ve terörizmle mücadelede önemli adımlar atılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Çatışma, Zeytin Dalı Harekâtı, Terörizm, Terörle Mücadele.

[1] Doktora Öğrencisi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, gurkankanat35@hotmail.com

Evaluation of Counter-Terrorism Strategies in The Resolution of Regional Conflicts: Operation Olive Branch Region

Gürkan KANAT[1]

Abstract

The importance of anti-terrorist strategies in the resolution of regional conflicts is quite great. Terrorist organizations are elements that threaten regional and international security, disrupt stability and harm human rights. Therefore, the fight against terrorism is a critical element for ensuring peace and stability. Especially in the context of national and international security, terrorist organizations can threaten security both in that region and at the international level by operating in areas of regional conflict. These activities of terrorist organizations may lead to regional instability and chaos. When we consider the ongoing crisis in Syria in this context, it has caused many effects not only on the national but also on the international dimension. The civil war, which has deeply affected many countries globally, has caused deterioration of security in the regional sense, increasing regional conflicts, causing hundreds of thousands of people to lose their lives and material/moral losses.

In conclusion; In the research conducted to realize the main purpose of the study, it has been determined that counter-terrorism strategies play an important role in resolving regional conflicts. However, the effectiveness of the strategies depends on factors such as understanding local dynamics, participation of civil society, ensuring fair legal processes and respecting human values. It is emphasized that the fight against terrorism is an important element in ensuring security in the context of regional conflicts in the Operation Olive Branch region. Adopting an effective communication strategy against the propaganda activities of terrorist organizations is important for informing the civilian population and neutralizing terrorist organizations. When these factors come together, regional conflicts in the Operation Olive Branch region can be resolved and important steps can be taken in the fight against terrorism.

Key Words: Regional Conflict, Security, Operation Olive Branch, Terrorism, Counter-Terrorism.

1 PhD Student, Hatay Mustafa Kemal University, gurkankanat35@hotmail.com

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE İKLİM NORMLARININ YAYILMASI SORUNSALI

İlke TAŞDEMİR[1]

Özet

Uluslararası rejimlerin temel bileşenlerinden biri olan normlar, "aktörlerin çıkarlarını ve kimliklerini oluşturan, beklentiler yaratan ve uygun davranışın ne olması gerektiğini belirleyen özneler arası anlayışlar" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede normların rolünün ortaya çıkarılmasında "norm kurumsallaştırılması", "norm içselleştirilmesi", "norm yerelleşmesi" gibi pek çok farklı kavram üzerinde durulmuştur. Uluslararası İlişkiler disiplininde ise normların irdelenmesinde aktörlerin yükümlülük oluşturma çabaları, saygınlıklarını arttırma arzuları, güvenlik ya da savaş gibi olgular etkili olmuştur. Bu bağlamda aktörlerin kendilerini güvensiz hissettiği ve çözüm arayışında olduğu olgulardan biri olan iklim değişikliği, iklim normlarının araştırılmasında rol oynamış, küresel krize yönelik aktörlerce sorumluluk alınması ya da işbirliğinin sağlanması ön plana çıkan tartışma konuları arasında yer almıştır. Söz konusu işbirliğinin oluşturulmasında ise Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi aktörler anahtar görevi üstlenmiştir. Bu bağlamda çalışmamızın temel araştırma sorusunu Avrupa Birliği içinde iklim normlarının nasıl yayıldığı, yerelleşip yerelleşmediği sorunsalı oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi olarak içerik analizini temel alan çalışma, iklim normlarına ilişkin Türkçe literatüre katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Normlar, İklim Normları, Avrupa Birliği, Yerelleşme.

[1] Dr. Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, ilkeulutass@gmail.com

The Problem of The Diffusion of Climate Norms in The European Union

İlke TAŞDEMİR[1]

Abstract

Norms, one of the basic components of international regimes, are "intersubjective understandings that constitute the interests and identities of actors, create expectations, and determine what appropriate behavior should be". In this framework, many different concepts such as "norm institutionalization", "norm internalization" and "norm localization" have been emphasized in order to reveal the role of norms. In the context of International Relations, actors' efforts to create obligations, their desire to increase their prestige, and phenomena such as security or war are effective facts in examining norms. Climate change, which is one of the phenomena in which actors feel insecure and seek solutions, has played an important role in the research of climate norms. And also taking responsibility or ensuring cooperation by actors for the global crisis has been among the prominent discussion topics. Furthermore, actors such as the United Nations and the European Union played a key role in establishing this cooperation. The study, which is based on content analysis as a research method, aimed to contribute to the Turkish literature on climate norms.

Key Words: Climate Change, Norms, Climate Norms, European Union, Localization

1 PhD Student, Bursa Uludağ University, ilkeulutass@gmail.com

UNPOL SEÇİMİNİN YEREL POLİS KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ANALİZİ

Alptekin ASLANTAŞ[1]

Özet

Son zamanlarda Birleşmiş Milletler`in (BM), sivillerin korunmasının yanı sıra, çatışma sonrası toplumlarda yerel kurumların kapasitesinin artırılması çabalarına büyük önem verdiği bilinen bir gerçektir. Bu hedefin yerine getirilmesi amacıyla, çeşitli ülkelerden gelen BM Polis (UNPOL) personeline, insan hakları standartlarına ve demokratik prensiplere uyan bağımsız yerel polis teşkilatlarının kurulması ve güçlendirilmesi sorumluluğu verilmiştir. Ancak bu hedefe ulaşmak, çok sayıda kuruluşun ve bireysel uzmanın koordineli çabalarını gerektiren karmaşık ve zorlu bir süreçtir. BM'nin sürekli bir polis gücü bulundurmadığı göz önüne alındığında bu kritik sorumluluk, genellikle kendi ülkelerinden çağrılan, çoğu kez barışı koruma operasyonlarında ilk kez görev alan sıradan polis memurlarına devredilmektedir. Bu durum genellikle görevin Yetki Belgesinde belirtilen en kritik polislik görevini yerine getirirken gecikmelere, bütçe kayıplarına, gereksiz enerji ve kaynak tüketimine neden olmaktadır. Yerel polisin istekliliğinin kapasite artırma faaliyetlerinin başarısını en fazla etkileyen faktör olduğu genel olarak kabul edilse de, barışı koruma operasyonlarında polisin başarısını etkileyen başka bir kritik noktanın da görev için en yetenekli kişilerin seçimi ve istihdamı olduğu unutulmamalıdır. Bu çalışmada, BM şemsiyesi altıında görev yapacak polis kuvvetlerinin personel seçimi ve görevlendirmesinin misyonun başarısına etkisi analiz edilerek, yerel polisin kapasitesinin artırılmasına olan katkısı değerlendirilecek ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Barışı Koruma, BM Polisi, Kapasite Gelişimi, Personel Seçimi

[1] Dr, Emniyet Genel Mudürlüğü, alpaslantas@gmail.com

Analyzing the Impact of UNPOL Selection on Building the Local Police Capacity

Alptekin ASLANTAŞ[1]

Abstract

It is well known fact that in recent times, the United Nations (UN) has placed increasing importance on the capacity building efforts of local institutions in post-conflict communities, alongside the protection of civilians. In pursuit of this goal, UN Police (UNPOL) personnel from various countries have been entrusted with the responsibility of establishing and bolstering independent local police organizations that adhere to human rights standards and democratic principles. However, achieving this objective is not an easy task as it requires the coordinated efforts of multiple organizations as well as individual experts, making it a complex and challenging process. Given that the UN does not maintain a standing police force, this crucial task is often delegated to ordinary police officers who are called upon from their respective countries, many of whom may be serving in peacekeeping operations for the first time. This situation usually results in delays, loss of budget, energy expenditure, and resource depletion in fulfilling the mission's most critical policing task as stipulated in the mandate. While it is widely acknowledged that the willingness of the local police is the most crucial factor affecting the success of capacity building activities, it is essential not to forget that another critical point influencing the success of the police in peacekeeping operations is the selection and recruitment of the most capable individuals for the task. In this study, the impact of personnel selection and recruitment of police forces operating under the UN umbrella on the success of the mission will be analyzed. The contribution to enhancing the capacity of local police will be evaluated, and potential solutions will be proposed.

Key Words: United Nations, Peacekeeping, UNPOL, Capacity Building, Recruitment

[1] General Directorate of Security., alpaslantas@gmail.com

UKRAYNA KRİZİ SONRASI TÜRKİYE'NİN KIRIM'IN İLHAKINA YÖNELİK POLİTİKASI

Burcu AL[1]

Özet

Bu çalışmada Ukrayna krizi ile birlikte şekillenen Türk dış politikası incelenecektir. Ukrayna krizi uluslararası sistemin geçirdiği önemli bir dönüm noktasıdır. Bu kriz Putin'in Kırım'ı işgali sonucu daha da derinleşmiş ve Putin tek kutuplu düzenin sona erdiğini açıklamıştır. Kırım'ın meşru olmayan işgalinde 1989 yılı sonrasında SSCB'nin parçalanmasıyla bağımsızlığını kazanan Ukrayna'nın liberal politikaları benimsemesi ve batıya olan yakınlığı etkili olmuştur. Putin'in temel amacı eskisi bir küresel güç olmaktır ve bu sebeple dağılan SSCB ülkeleriyle yakın ilişkiler yürütmektedir. ABD, Rusya, Çin AB denkleminde ABD aleyhine gelişen ve giderek artan ABD'nin dünya çapındaki ekonomik ve askeri hegemonyasını kaybetme riski vardır ve bu riskin en etkili faktörü Rusyadır. Bu çalışmada Ukrayna ve Rusya arasındaki ilişkileri kriz noktasına getiren tarihsel süreç, bu krizin savaş noktasına gelmesinde ABD ve Avrupa devletlerinin etkisi ve Türkiye'nin Kırım'ın ilhak öncesi ve sonrası politikaları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Türkiye, Kırımın ilhakı, Rusya, Ukrayna krizi

[1] Yüksek Lisans Ögrencisi, Tokat Gaziosmanpasa Üniversitesi, burcuuual.91@gmail.com

Turkey's Policy Towards the Annexation of Crimea After the Ukraine Crisis

Burcu AL[1]

Abstract

In this study, Turkish foreign policy shaped by the Ukraine crisis will be examined. The Ukraine crisis is a significant turning point in the international system. With Putin's occupation of Crimea, the crisis has deepened and Putin has declared the end of the unipolar order. The adoption of liberal policies by Ukraine, which gained independence after the breakup of the USSR in 1989, and its proximity to the West have had an impact. Putin's main goal is to regain Russia's former global power status, and therefore he maintains close relations with the former USSR countries. In the equation of the US, Russia, China, and the EU, there is a risk of the US losing its global economic and military hegemony, which is increasingly happening against the US, and the most effective factor in this risk is Russia. This study will discuss the historical process that brought the relations between Ukraine and Russia to a crisis point, the influence of the US and European states in the escalation of this crisis, and Turkey's policies before and after the annexation of Crimea.

Key Words: Foreign Policy, Turkey, Annexation of Crimea, Russia, Ukraine crisis.

[1] Master's Degree Student, Tokat Gaziosmanpasa University, burcuuual.91@gmail.com

KARABAĞ SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDEN SONRA TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN NORMALLEŞMESİNDE GÜMRÜ ANTLAŞMASI VE KARS ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMİ

Ali NECEFOĞLU[1]

Özet

2020'deki 44 günlük savaş ve Eylül 2023'de gerçekleşen anti-terör operasyonu ile Karabağ'ın bütünüyle kurtarılması, otuz beş yıldır aktif devam eden Karabağ Sorununu çözüme kavuşturmuştur. Bu çözüm, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini konusunu gündeme getirmiştir. Bilindiği üzere, 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığını elde eden Ermenistan'ı ilk tanıyan ülkelerden biri Türkiye olmuştur. Fakat Karabağ Savaşı'nın başlaması ve 1993 yılında Kelbecer'in işgaliyle birlikte, Türkiye-Ermenistan ilişkileri üç onyıllık bir duraklama sürecine girmiştir. Bozulan ilişkilerin kaynağı sadece Ermenistan'ın Azerbaycan'a yönelik işgalci politikaları değil, aynı zamanda Türkiye'nin doğu topraklarına yönelik talepler ve soykırım suçlamaları olmuştur. 2009 yılında Batılı devletlerin desteğiyle gerçekleşen "Ermeni Açılımı" girişiminin iki ülke arasındaki ilişkileri düzelteceği umulsa da, beklenen gelişme kendisini gösterememiştir. 2018'de yönetime gelen Batı yanlısı Paşinyan hükümetinin Kremlin'in yörüngesinden çıkma arzusu iki ülke ilişkilerinin yeniden tesis edilmesi için bir umut olarak görülse de, Karabağ Sorununun çözümüne kadar bu konuda statüko bozulamamıştır. Günümüzde ise ilişkilerin silbaştan oluşturulması için yeni bir fırsat ortaya çıkmıştır. Yalnız bu süreçte Ermeni devletinin yüzleştiği üç temel meydan okumadan ikisi varlığını hala sürdürmektedir. Bunlar yukarıda da bahsedildiği gibi toprak talebi ve soykırım suçlamalarıdır. Son meydan okuma başka bir çalışmanın konusu olmakla birlikte, bu çalışmada Ermenistan'ın Türkiye toprakları üzerinde hak iddiasının nasıl çözümlenebileceği tartışılacaktır. Bunu yaparken, Türkiye Cumhuriyeti'nin öncülü Ankara Hükümeti ile Ermenistan Cumhuriyeti'nin öncülü Ermenistan Demokratik Cumhuriyeti ve Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti arasında 1920 ve 1921 yıllarında imzalanan Gümrü Antlaşması ve Kars Antlaşması milat olarak alınacaktır. Bu iki antlaşmanın, Türkiye ve Ermenistan'ın karşılıklı toprak bütünlüğünü yeniden tanımaları ve ilişkilerini normalleştirmeleri için örnek birer kazanım olarak görülebileceği sonucuna varılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Ermenistan, Gümrü, Kars

[1] Araştırma Görevlisi, Polis Akademisi, alinecefoglu@hotmail.com

The Importance of the Treaty of Gyumri and the Treaty of Kars in the Normalization of Türkiye-Armenia Relations after the Resolution of the Karabakh Conflict

Ali NECEFOĞLU[1]

Abstract

The conclusion of the Karabakh Conflict, which had remained unresolved for a duration of thirty-five years, was achieved after the 44-day battle in 2020 and additional anti-terrorist operations leading to the complete liberation of Karabakh in September 2023. This solution brought to the agenda the issue that Türkiye-Armenia relations should be reconsidered. As it is known, Türkiye was among the first nations that recognized Armenia's sovereignty following to its gaining independence following the dissolution of the Soviet Union in 1991. Nevertheless, following the outbreak of the Karabakh War and the following capture of Kalbajar in 1993, the diplomatic ties between Türkiye and Armenia faced a prolonged period of stagnation lasting for three decades. The source of the deteriorating relations was not only Armenia's invasive policies towards Azerbaijan, but also its territorial demands against Türkiye and genocide accusations against it. Despite the optimistic anticipation that the Zurich Protocols would serve as an impulse for the normalization of bilateral relations, the anticipated progress was not achieved. The Pashinyan government, which assumed office in 2018, has expressed a desire to distance itself from the influence of the Kremlin. This aspiration is viewed as a potential catalyst for the improvement of bilateral ties between the two nations. However, it is important to note that the existing state of affairs has remained unchanged until the resolution of the Karabakh Conflict. In contemporary times, an intriguing potential has arisen to reconstruct relations from their very beginnings. Nevertheless, within this particular undertaking, it is noteworthy that two out of the three primary obstacles confronted by the Armenian state persist to this day. As mentioned above, these are land demands and accusations of genocide. Although the last challenge is the subject of another study, this study will discuss how Armenia's claim to Turkish territory can be resolved. In doing this, the Treaty of Gyumri and the Treaty of Kars, signed in 1920 and 1921 between the Ankara Government, the predecessor of the Republic of Türkiye, and the Armenian Democratic Republic and the Armenian Soviet Socialist Republic, the predecessors of the Republic of Armenia, will be taken as milestones. It will be concluded that these two agreements can be seen as exemplary achievements for Türkiye and Armenia to re-recognize their mutual territorial integrity and normalize their relations.

Key Words: Turkey, Armenia, Gyumri, Kars

[1] Research Assistant, Police Academy, alinecefoglu@hotmail.com

TÜRKİYE'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELESİNİN BİR PARÇASI OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ

Gökmen KILIÇOĞLU[1]

Özet

Türkiye uzun bir süredir terör tehdidi altındadır. Bölücü bir terör hareketinin hedefi konumunda olan Türkiye, birçok anlamda başarılı bir terörle mücadele yürütmektedir. Terör ile mücadelede askeri yöntemler ön plana çıksa da terörizmle mücadele bunun daha fazlasını gerektirmektedir. Çünkü bu sadece şiddet uygulayan teröristle mücadeleyi değil, onun ideolojisi, destekçisi, sempatizanı ve ulusal ve uluslararası kamuoylarını da kapsayan daha sistematik bir yapıyı içeriyor. Terörle mücadele kapsamında sert güç kullanımı sonuç almanın en temel öğesi olmaya devam etmektedir. Ancak özellikle günümüzde hem bu mücadelenin meşruiyetini anlatmak hem de bizzat bir terörle mücadele yöntemi olarak yumuşak güç kullanımı ön plana çıkmaktadır. Bu da etkin bir kamu diplomasisi uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

Kamu diplomasisi, bir ülkenin kendi hikayesini, değerleri, kültürü, siyasi yapısı, imajı vs. gibi unsurları yardımı ile diğer ülkelerin halklarına anlatarak onları cezbetmeye dayalı yeni diplomasi yöntemidir. Bu bağlamda terörizm ve terör örgütlerinin propagandalarına karşı bir yöntem olarak kullanılabilmektedir. Ayrıca terörle mücadelenin kamuoylarına doğru aksettirilebilmesi için de önem arz etmektedir. Terör örgütleri tarafından uygulanan dezenformasyon faaliyetlerini atıl kılmak kamu diplomasisinin önemli çıktılarındandır.

Bilgi Toplumu olarak adlandırılan çağımızda terörizmle mücadelede enformasyon alanı en az askeri- güvenlik boyutu kadar önem kazanmıştır. Bu aynı zamanda terörizmle mücadelenin ideolojik boyutunu da daha etkili kılmaktadır. Etkili kamu diplomasisi uygulamaları ile hem yabancı kamuoyları hem de karar alıcıları üzerinde bırakılacak olumlu etki, terörle mücadelenin sürdürülebilirliğini ve başarısını arttıracaktır.

Türkiye terörle mücadelesinde önemli müttefiklerince bile yalnız bırakılmıştır. Özellikle sınır ötesi operasyonları söz konusu olduğunda ciddi eleştiri ve tepkilere maruz kalmıştır. Çalışmamızda özellikle bu operasyonlar sonrası Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulamaları değerlendirilecek, başarılı veya başarısız yönleri üzerinde durularak, tespit ve öneriler paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Kamu diplomasisi, yumuşak güç

[1] Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, gokmen36@gmail.com

Public Diplomacy as A Part of Turkey's Counterterrorism

Gökmen KILIÇOĞLU[1]

Abstract

Türkiye has been under the threat of terrorism for a long time. Turkey, which is the target of a separatist terrorist movement, is carrying out a successful fight against terrorism in many senses. Although military methods come to the fore in the fight against terrorism, the fight against terrorism requires more. Because this involves not only the fight against the terrorist who commits violence, but also a more systematic structure that includes his ideology, supporters, sympathizers and national and international public opinion. The use of hard force within the scope of the fight against terrorism continues to be the most basic element of achieving results. However, especially today, the use of soft power comes to the fore both to explain the legitimacy of this struggle and as a method of combating terrorism itself. This requires the implementation of effective public diplomacy.

Public diplomacy tells a country's own story, values, culture, political structure, image, etc. It is a new diplomacy method based on attracting the people of other countries by telling them about them with the help of elements such as. In this context, it can be used as a method against terrorism and the propaganda of terrorist organizations. It is also important for the fight against terrorism to be reflected correctly to the public. One of the important outcomes of public diplomacy is to neutralize disinformation activities carried out by terrorist organizations.

In our age, called the Information Society, the field of information has gained at least as much importance as the military-security dimension in the fight against terrorism. This also makes the ideological dimension of the fight against terrorism more effective. The positive impact on both foreign public opinion and decision makers through effective public diplomacy practices will increase the sustainability and success of the fight against terrorism.

Türkiye has been left alone even by its important allies in its fight against terrorism. It has been subject to serious criticism and reactions, especially when it comes to its cross-border operations. In our study, Turkey's public diplomacy practices will be evaluated, especially after these operations, and findings and suggestions will be shared, focusing on their successful or unsuccessful aspects.

Key Words: Terrorism, Terrorism, Public diplomacy, soft power

[1] Associate Professor, Düzce University, gokmen36@gmail.com

NEO-REALİZM IŞIĞINDA 2023 SONRASI TÜRKİYE'NİN ERMENİSTAN VE KARABAĞ POLİTİKASINI YORUMLAMAK

Keisuke WAKİZAKA[1]

Özet

1991 yılında Ermenistan bağımsızlıkla kavuşur kavuşmaz Türkiye Ermenistan'ın bağımsızlığını tanımış ve iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasına yönelik çabalar başlatılmıştır. Fakat 1993 yılında Ermeni güçler tarafından Kelbecer işgal edildikten sonra Türkiye-Ermenistan sınırı kapatılmış ve bugüne kadar bu sınır "çatışmasız ama kapalı" olmaya devam etmektedir. Diğer yandan, 2020'li yıllarda Kafkasya'daki uluslararası sistem önemli derecede değişmiş ve bu durum Türkiye'nin Ermenistan ve Ermeni dünyasına yönelik politikasının dönüşümünü etkilemektedir. Özellikle 2023 yılına ait politikaya bakıldığında konunun güncelliğinden dolayı konuyla ilgili çalışmalar oldukça azdır ve genellikle belli ideolojinin yoğun etkisi altında kalmıştır. Bu durumu göz önünde bulundurarak bu çalışma özellikle 2020'li yıllarda uluslararası siyasette yaşanan dönüşümlerin Türkiye'nin Ermenistan ve Karabağ politikasına etkilerini neo-realist teorisi bağlamında analiz edecektir. Bu çalışma 2009 yılında Rusya'nın Kafkasya'daki nüfuzun sağlam şekilde mevcut olduğundan ve Karabağ Sorununun çözüme kavuşmadığından dolayı başarısızlığa uğrarken 2023 yılında ise Ukrayna Savaşı'ndan dolayı Rusya'nın Kafkasya'daki nüfuzun azaldığından, Karabağ Sorunu'nun artık "çözülmüş" olduğundan ve dünyadaki Ekonomik durumdan dolayı Türkiye'nin Ermenistan'a açılmasına daha müsait ortamın oluşturulduğunu ileri sürecektir. Araştırma yöntemi konusunda ise karşılaştırmalı yöntemi kullanılacak ve 2009 yılındaki ve 2023 sonrası durumlar birbirleriyle karşılaştırılacaktır. Kaynak konusunda ikincil kaynakların yanı sıra internet haber kaynaklarından da faydalanılacak ve bu kaynaklar hem ampirik kaynak olarak hem de nitel analiz için kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neo-Realizm, Türkiye, Ermenistan, Dağlık Karabağ, Rus Nüfuzu

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, kwakizaka@gelisim.edu.tr

Interpreting Türkiye's Policy towards Armenia and Nagorno-Karabakh after 2023 from Neo-Realist Perspective

Keisuke WAKIZAKA[1]

Abstract

When Armenia became independence in 1991, Türkiye recognized its independence and the efforts started to establish diplomatic relations between the two states. However, after Kalbajar was occupied by Armenian forces in 1993, the Turkish-Armenian border was closed and it is still "conflict-free but closed". On the other hand, the international system in the Caucasus has changed significantly in the 2020s, and it affects Türkiye's policy towards Armenia and the Armenian world. Especially as for the policy in 2023, studies on the subject are rare due to the topicality and are generally under the intense ideological influence. Taking this situation into consideration, this study will analyze the effects of the transformations in international politics, especially in the 2020s, on Türkiye's policy, in the context of neo-realist theory. This study argues that while Türkiye's policy towards Armenia failed in 2009 because of Russia's solid influence on the Caucasus and the existence of Karabakh Problem, the decrease of Russian influence in the region due to the Ukrainian War, the "resolution" of Karabakh Problem and the current world economy created a more suitable environment for Turkey to open up to Armenia. Regarding the research method, the comparative method will be used and the situations in 2009 and after 2023 will be compared with each other. In terms of resources, internet news sources as well as secondary ones will be used, and these sources will be used both as empirical sources and for qualitative analysis.

Key Words: Neo-Realism, Türkiye, Armenia, Nagorno-Karabakh, Russian Influence

[1] Assistant Professor, İstanbul Gelişim University, kwakizaka@gelisim.edu.tr

TARİH BOYUNCA TÜRK-HİNT İLİŞKİLERİ: TESPİTLER VE TEKLİFLER

Suat VURAL[1]

Özet

Türkiye-Hindistan ilişkilerinin başlangıcı, Hindistan'ın 1947 yılında bağımsızlığını kazanması ile başlasa da Türk-Hint ilişkilerinin tarihi derinliği iki bin yıla dayanmaktadır. MÖ. I. binde Hindistan'da görülen Türk kültür unsurları hariç tutulacak olursa, Türklerin bu ülke ile siyasi ilişkileri, Sakaların MÖ. I. Asırda Kuzey Hindistan hakimiyetiyle başlar. Onlara Kuşhanlar (I-IV. asır) son vermiş, Kuşhanları da Akhunlar/Eftalitler (IV-VIII. asır) ortadan kaldırmıştır. Bundan sonra Hindistan'da kurulan büyük Türk devletlerini Gazneliler (963-1186), Gurlular (1157-1216), Dehli Türk Sultanlığı (1206-1414) ve Baburlular (1526-1858) şeklinde özetlemek mümkündür. Bunlara Meysor Sultanlığı, Behmenliler, Nizamşahlar, Adilşahlar, Kutupşahlar, Gücerat Sultanlığı, Bengal Sultanlığı vs. gibi daha küçük Müslüman Türk devletleri de eklendiği zaman, iki bin yıllık Türk-Hint ilişkileri açıklığa kavuşur. İngilizlerin Hindistan'ı 1858 yılında Hindulardan değil Türklerden aldığı gerçeği görülür. Hindistan'da kurulmuş bu devletlerin, çağdaşları olan Türkistan, Horasan ve Anadolu Türk devletleriyle siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkileri son derece stratejik olmuştur. Bugünkü dünya düzeninde ise daha çok önem kazanmıştır.

Bu bildiride Türk-Hint ilişkilerinin tarihi süreci özetlenerek, Türkiye'nin Rusya, Orta Asya, Ortadoğu ve Uzakdoğu siyaseti bakımından, dünyanın beşinci ekonomisi durumundaki Hindistan ile olan ilişkileri tahlil edilecek ve teklifler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, suatvural@ardahan.edu.tr

Turkish-Indian Relations Through History: Observations and Proposals

Suat VURAL[1]

Abstract

Although Turkish-Indian relations began with India's independence in 1947, the historical depth of Turkish-Indian relations dates back to two thousand years ago. B.C. If the Turkish cultural elements seen in India in the first millennium are excluded; the political relations of the Turks with this country begin with the Sakas' domination of Northern India in the 1st century BC. The Kushans (I-IV centuries) shattered them, and the Kushans were demolished by the White Huns/Ephthalites (IV-VIII centuries). It is possible to summarize the great Turkish states established in India after this as Ghaznavids (963-1186), Ghurids (1157-1216), Dehli Turkish Sultanate (1206-1414) and Baburids (1526-1858). When smaller Muslim Turkish states such as Meysor Sultanate, Bahmanids, Nizamshahs, Adilshahs, Qutupshahs, Gujarat Sultanate, Bengal Sultanate are added; two thousand years of Turkish-Indian relations and the fact that the British took India from the Turks, not the Hindus in 1858 become clear. The political, cultural and economic relations of these states established in India with their contemporaries, such as Turkestan, Khorasan and Anatolian Turkish states, were extremely strategic. It has gained more importance in today's world order as well.

In this paper, the historical process of Turkish-Indian relations will be summarized and Turkey's relations with India, which is the fifth economy of the world, in terms of Russia, Central Asia, Middle East and Far East politics will be analyzed and proposals will be presented.

Key Words: Turkey, Iran, Afghanistan, Pakistan, India

[1] Assistant Professor, Ardahan University, suatvural@ardahan.edu.tr

TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİNDE DEĞİŞEN SİYASİ DİNAMİKLERİN TİCARİ BAĞLARA ETKİSİ: 2000-2022 DÖNEMİ

Zuhal ÇALIK TOPUZ[1]

Özet

1949 yılında Türkiye'nin İsrail'i tanımasıyla başlayan ikili ilişkiler, Soğuk Savaş dönemi boyunca Türkiye'nin Orta Doğu'ya yönelik politikasının bölge içi sorunlara karışmamaya ve bölgesel çatışmalarda katı tarafsızlığa dayanmasının bir sonucu olarak sınırlı ve temkinli ilerlemiştir. Soğuk Savaş döneminin ardından ise, ikili ilişkiler askeri, diplomatik, siyasi ve istihbarat unsurlarını içerecek şekilde gelişerek stratejik işbirliği sürecine girilmiştir. Ancak, son yirmi yılda yaşanan gerek uluslararası sistemden kaynaklanan etkiler gerek bölgesel çalkantılar gerekse iç dinamikler nedeniyle Türkiye-İsrail arasındaki siyasi ilişkiler, büyük bir değişim sürecine girerek gerilemeye başlamıştır. 2010 yılında yaşanan Mavi Marmara olayının ardından geçen sürede, Türkiye ile İsrail arasındaki diplomatik ve siyasi gerginliğin ekonomik ilişkilere yansıması endişesini doğurmuştur. Bu noktada, ikili ilişkilerde değişen siyasi dinamiklerin ekonomik ilişkilere yansımasını incelemek, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla çalışmada, 2000-2022 yılları arasında Türkiye ile İsrail arasındaki ekonomik bağımlılığın düzeyini incelemek için ikili ticaret verileri esas alınmıştır. Türkiye ile İsrail arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkiler arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için ticari bağımlılık verisinden bir grafik oluşturulmuş ve grafikteki kırılma verilerine dayanarak ilgili dönemdeki siyasi ilişkilerle bağlantısı açıklanmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, Türkiye ile İsrail arasındaki ticari ilişkilerin siyasi ilişkilerden bağımsız bir şekilde ilerlediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İsrail, Ticaret, İlişki

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Ardahan Üniversitesi, zuhalcaliktopuz@ardahan.edu.tr

The Effect of Changing Political Dynamics in Türkiye-Israel Relations on Commercial Ties: 2000-2022 Period

Zuhal ÇALIK TOPUZ[1]

Abstract

Bilateral relations, which started with Turkey's recognition of Israel in 1949, progressed limitedly and cautiously throughout the Cold War period as a result of Turkey's policy towards the Middle East being based on non-interference in intra-regional problems and strict neutrality in regional conflicts. After the Cold War period, bilateral relations developed to include military, diplomatic, political and intelligence elements and a process of strategic cooperation was entered. However, due to the effects of the international system, regional turmoil and internal dynamics in the last twenty years, political relations between Turkey and Israel have entered a period of great change and have begun to decline. In the period following the Mavi Marmara incident in 2010, there was concern that the diplomatic and political tension between Turkey and Israel would be reflected in economic relations. At this point, examining the reflection of changing political dynamics in bilateral relations on economic relations constitutes the main purpose of this research. For this purpose, the study was based on bilateral trade data to examine the level of economic dependence between Turkey and Israel between 2000 and 2022. In order to determine whether there is a relationship between the economic and political relations between Turkey and Israel, a graph was created from the commercial dependency data and its connection with the political relations in the relevant period was tried to be explained based on the break data in the graph. As a result of the data obtained, it has been revealed that commercial relations between Turkey and Israel are progressing independently of political relations.

Key Words: Turkey, Israel, Trade, Relations

[1] Assistant Professor, Ardahan University, zuhalcaliktopuz@ardahan.edu.tr

TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKASI: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BİR DEĞERLENDİRME

Metin BULU[1]

Özet

Bu çalışma, Türkiye'nin göç politikasının tarihsel evrimini, göçün siyasi, sosyal ve kültürel etkilerini ve Türkiye'nin göç yönetişimi mevzuatını, uygulamalarını ve sorunlarını ele almaktadır. Mübadele sonrası nüfus değişikliği, Türkiye'nin modern göç politikalarının temellerini atmıştır. Soğuk Savaş dönemi ve ardından gelen işçi göçü anlaşmaları ise Türkiye'nin uluslararası iş gücü hareketlerindeki rolünü vurgulamaktadır. Suriyeli sığınmacı krizi, Türkiye'nin göç politikalarını yakından incelediği bir dönemi temsil etmektedir. Türkiye, milyonlarca Suriyeli sığınmacıyı ülkesine kabul etmiş ve insani yardım konusundaki çabaları takdirle karşılanmıştır. Ancak, bu durum aynı zamanda entegrasyon, insan hakları ve sığınmacıların uzun vadeli refahı açısından önemli sorunları gündeme getirmiştir. Cumhuriyet döneminin başlangıcından günümüze kadar Türkiye'ye yönelik göç hareketlerini dört ana dönemde incelemektedir: İlk olarak, 1923-1950 yılları arasında nüfus mübadelesi ve Balkan göçleri; ardından 1951-1989 Arası Avrupa'ya İşçi Göçü ve Ortadoğu'dan Gelen Siyasi Sığınmacılar; devamında 1990-2010 arasında Sovyetler Birliği'nin çökmesinin ardından Türk kökenli göçmenler ve Kuzey Irak'tan gelen mülteciler; son olarak da 2011'den itibaren Suriye iç savaşı kaynaklı kitlesel göç hareketi. Bu dönemlerdeki göç politikalarının temel belgeleri olan İskân Kanunları da incelenmekte ve bu kanunların göçmen kabulü, yerleştirme, uyum ve vatandaşlık süreçlerindeki değişiklikler analiz edilmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin uluslararası arenadaki konumu, AB uyum süreci, insan hakları standartları ve sivil toplum örgütleri gibi faktörlerin Türkiye'nin göç politikasını nasıl etkilediği tartışılmaktadır. Son olarak Türkiye'nin güncel göç politikası sorunlarına odaklanmakta ve özellikle Suriyeli sığınmacıların entegrasyonu, geri dönüşü veya üçüncü ülkelere nakli gibi konulara ve gelecekteki olası senaryolara ışık tutmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin göç politikalarının karmaşıklığını ve evrimsel doğasını kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Yüzyıl, Göç, Göç Politikası

[1] Öğretim Görevlisi, Ardahan Üniversitesi, metinbulu@ardahan.edu.tr

Turkey's Immigration Policy: An Evaluation from Past to Present

Metin BULU[1]

Abstract

This study examines the historical development of Turkey's migration policy, assessing the political, social, and cultural effects of migration and Turkey's migration governance legislation, practices, and challenges. The transformation of Turkey's contemporary immigration policies finds its roots in the population exchange's population shift. The Cold War era and succeeding labor migration accords highlight Turkey's position in global labor movements. The Syrian refugee crisis prompts Turkey to scrutinize its immigration policies. Turkey welcomed millions of Syrian refugees and received accolades for its humanitarian assistance. Yet, it also brought to the surface crucial concerns with respect to integration, human rights, and the refugees' long-term welfare. The paper analyses the migration patterns to Turkey in four major stages, beginning from the early years of the Republic era until today. First, there was the population exchange and Balkan migrations between 1923 and 1950. Next, there was Labor Migration to Europe from 1951-1989 and Political Refugees from the Middle East. Following the collapse of the Soviet Union between 1990 and 2010, immigrants of Turkish origin and refugees from Northern Iraq arrived. Since 2011, there has been a mass migration movement resulting from the Syrian civil war. The study evaluates Settlement Laws, the fundamental documents guiding immigration policies during this period, and scrutinizes alterations in these laws' procedures for immigrant approval, settlement, assimilation, and naturalization. Furthermore, the analysis explores the effects of various factors, including Turkey's position in the global arena, the EU harmonization process, human rights standards, and non-governmental organizations, on the country's migration policy. Finally, this study examines the challenges in Turkey's immigration policy, including the integration, return, or transfer of Syrian refugees to third countries and potential future outcomes. The complex and evolving nature of Turkey's immigration policies are comprehensively explained.

Key Words: Türkiye, Century, Immigration, Immigration Policy

[1] Lecturer, Ardahan University, metinbulu@ardahan.edu.tr

2. DAĞLIK KARABAĞ SAVAŞI'NI "HAKLI SAVAŞ" KAVRAMI ÜZERİNDEN RETROSPEKTİF BİR YAKLAŞIMLA OKUMAK

Yusuf Alperen ÇELİK[1]
Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

Özet

Tarih, ilkçağlardan bu yana dinî, siyasî veya iktisadî gerekçelerle yapılan savaşlara tanıklık etmiştir ve görünen o ki, etmeye de devam edecektir. Özellikle 21. yüzyılda yaşanan gelişmeler (Kafkasya'da, Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler vb.) bu durumu ortaya koymaktadır. Yine de bu gibi meselelere eğilen bilim insanları, yapılan savaşları ve çatışmaları -her ne kadar istenmeyen durumlar olsa da- aynı gözle değerlendiremezler. Çünkü yayılmacı güdülerle yapılan keyfî savaşlarla, yurdunu ve üstünde yaşayan insanları korumak üzere yapılan savaşlar arasında bir ayrıma gitmek gerekmektedir. Bu hususu bilim insanlarından önce gözeten birtakım düşünürler, tarihin muhtelif dönemlerinde var olmuştur. Bugün siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanındaki araştırmacılar tarafından üzerine kafa yorulan kavramlardan biri olan "haklı savaş" kavramı, mezkûr düşünürlerin fikirlerinden türeyen bir kavramdır. Özellikle savaşın ve savaşta zor kullanmanın hangi durumlarda haklı olabileceği üzerine fikir yürüten düşünürler, fikirleriyle kavramın muhtevasını belirlemişlerdir. Kavram, ilk bakışta savaşı meşrulaştırmanın bir aracı olarak değerlendirilebilir. Ancak kuramsal yönü iyi irdelendiğinde, savaşların yıkıcılığını azaltmaya dönük düşüncelerin kavrama yön verdiği anlaşılabilmektedir. Bu çalışmada da kavram, bu yönüyle ele alınmaktadır. Çalışmanın esas inceleme konusu, 2020 yılının Eylül ayında Azerbaycan topraklarına Ermenistan tarafından yapılan saldırılar neticesinde gerçekleşen ve Azerbaycan'ın zaferiyle sonuçlanan 2. Dağlık Karabağ Savaşı'dır. İki devlet arasında yaşanan savaş, uzun süreli bir husumetin ürünüdür. Bu yüzden çalışmada 2. Dağlık Karabağ Savaşı, retrospektif bir yaklaşımla ele alınacak olup, geçmişte yaşanan olayları da hesaba katarak analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, 2. Dağlık Karabağ Savaşı'nı (bilhassa da Azerbaycan'ın savaştaki durumunu), "haklı savaş" kavramı üzerinden geçmişte meydana gelen gelişmeleri de dikkate alarak incelemek ve tartışmaya açmaktır.

Anahtar Kelimeler: 2. Dağlık Karabağ Savaşı, Haklı Savaş, Azerbaycan, Ermenistan, Retrospektif Yaklaşım.

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi, yalperencelik98@gmail.com
[2] Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, hayrettinalparslancelik@ardahan.edu.tr

Reading The 2nd Nagorno-Karabakh War with A Retrospective Approach Through the Concept Of "Just War"

Yusuf Alperen ÇELİK[1]
Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

Abstract

History has witnessed wars fought for religious, political or economic reasons since ancient times, and it seems that it will continue to do so. Especially the developments in the 21st century (developments in the Caucasus, the Middle East, etc.) reveal this situation. Nevertheless, scientists who focus on such issues cannot evaluate wars and conflicts in the same light, even though they are undesirable situations. Because it is necessary to make a distinction between arbitrary wars waged with expansionist motives and wars waged to protect the homeland and the people living there. Some thinkers who considered this issue before scientists existed in various periods of history. The concept of "just war", which is one of the concepts pondered by researchers in the field of political science and international relations today, is a concept derived from the ideas of the mentioned thinkers. In particular, thinkers who speculate on the situations in which war and the use of force in war may be justified have determined the content of the concept with their ideas. At first glance, the concept can be considered as a tool to legitimize the war. However, when the theoretical aspect is examined well, it can be understood that thoughts aimed at reducing the destructiveness of wars guide the concept. In this study, the concept is discussed from this aspect. The main subject of analysis of the study is the 2nd Nagorno-Karabakh War, which took place as a result of the attacks on Azerbaijani lands by Armenia in September 2020 and resulted in the victory of Azerbaijan. The war between the two states is the product of a long-term hostility. Therefore, in the study, the 2nd Nagorno-Karabakh War will be discussed with a retrospective approach and will be tried to be analyzed by taking into account the events of the past. In this context, the aim of the study is to examine and discuss the 2nd Nagorno-Karabakh War (especially Azerbaijan's situation in the war), taking into account the developments that have occurred in the past through the concept of "just war".

Key Words: 2. Nagorno-Karabakh War, Just War, Azerbaijan, Armenia, Retrospective Approach.

[1] Master's Degree Student, Ardahan University, yalperencelik98@gmail.com
[2] Lecturer., Ardahan University, hayrettinalparslancelik@ardahan.edu.tr

21. YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN BALKANLAR POLİTİKASI'NA ETKİ EDEN DİNAMİKLERİN ANALİZİ

Kader ÖZLEM[1]

Özet

Balkanlar, Türkiye açısından komşu bir coğrafya olmasının ötesinde stratejik bir çıkar alanınıda oluşturmaktadır. Zira Türkiye'nin bölgeye yönelik politikalarının oluşumunda geleneksel olarak ifade edebileceğimiz tarihsel, coğrafi, demografik faktörlerin yanı sıra dinamik bir süreci ihtiva eden bölge içi gelişmeler ve küresel aktörlerin Balkanlar'a ilişkin yaklaşımları da belirleyici olmaktadır. Daha detaylı bir biçimde analiz edildiğinde ise 20. yüzyılın genelinde Türkiye'nin Balkanlar'a yönelik politikalarında geleneksel parametrelerin ön plana çıktığı tespit edilmektedir. Bu durum hiç şüphesiz iki Dünya Savaşı ile Soğuk Savaş döneminin yarattığı uluslararası konjonktürden kaynaklanmaktadır. Ancak 21. yüzyılın neredeyse ilk çeyreğinde bölgedeki aktörlerin kendi içerisindeki dönüşüm süreçlerine bağlı olarak yaşananAvro-Atlantik genişleme süreci ile Rusya Federasyonu'nun hibrid metotlarla ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin ise ekonomik bir perspektifle etkin olmaya başladığı bir Balkanlar yapıyla karşılaşılmıştır. Her ne kadar bu durum bölgeyi uluslararası politikanın merkez üssü haline getirmese de küresel ölçekte yaşanan güç ve çıkar mücadelesinin önemli bir parçası yapmıştır. Bu bağlamda çalışmada, 21. yüzyılda oluşan bölgesel denkleme ilişkin Türkiye'nin Balkanlar politikasında belirleyici olan geleneksel faktörlerdeki mevcut durumun analizi yapılarak hem bölge içi gelişmelerde hem de küresel aktörlerin bölgedeki rekabetinde Türkiye'nin politikalarına etki eden yeni dinamikler analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Balkanlar, Türkiye'nin Balkanlar Politikası, Küresel Rekabet, Bölgesel Güç Mücadelesi

[1] Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Diplomasi Araştırmaları Derneği (DARD) Genel Sekreteri, kaderozlem@uludag.edu.tr.

Analysing The Dynamics Affecting Turkey's Balkans Policy in the 21st Century

Kader ÖZLEM[1]

Abstract

For Turkey, the Balkans constitute not only a neighbouring geography but also an area of strategic interest. In addition to the traditional historical, geographical, and demographic factors, the intra-regional developments and the approaches of global actors towards the Balkans, which involve a dynamic process, are also determinants in the formation of Turkey's policies towards the region. When analysed in more detail, it is determined that traditional parameters come to the fore in Turkey's policies towards the Balkans throughout the 20th century. This is undoubtedly due to the international conjuncture between the two World Wars and the Cold War period. However, in almost the first quarter of the 21st century, with the Euro-Atlantic enlargement process due to the transformation processes within the actors in the region, a Balkans structure was encountered in which the Russian Federation started to be effective with hybrid methods and the People's Republic of China with an economic perspective. Although this has not made the region the epicentre of international politics, the region has become an important part of the global struggle for power and interests. In this context, this study analyses the current situation in the traditional factors that are determinants in Turkey's Balkans policy regarding the regional equation that emerged in the 21st centuryand the impact on Turkey's policies both in intra-regional developments and in the competition of global actors in the region.

Keywords: Turkey, Balkans, Turkey's Balkans Policy, Global Competition, Regional Power Struggle

[1] Associate Professor, Bursa Uludağ University, Diplomatic Research Association (DARD) Secretary General,, kaderozlem@uludag.edu.tr.

BREXIT SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK DIŞ POLİTİKASINDA HİNT-PASİFİK EĞİLİMİ

Kübra ÇAĞLAR HEKİMOĞLU[1]

Özet

Haziran 2016'da gerçekleştirilen Brexit referandumundan ayrılık doğrultusunda karar çıkması sonrasında Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği (AB) ayrılık müzakerelerine başlamış ve bu müzakerelerin sonucunda Birleşik Krallık, AB'den ayrılmıştır. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması yani Brexit ile birlikte Birleşik Krallık'ın dış politikası yeniden yapılanmaya başlamıştır. Brexit sonrası Birleşik Krallık, dünya siyasetinde bağımsız bir rol üstlenme çabası içinde olmuştur. Bu bağlamda, Birleşik Krallık'ın, Brexit sonrası dış politikada bağımsız ve daha aktif hareket etme stratejisi olan "Küresel Britanya", Hint-Pasifik bölgesini odak noktası olarak belirlemiştir. Birleşik Krallık Hükümeti tarafından ilan edilen ve Brexit sonrası dış politika vizyonunun ortaya koyulduğu "Rekabetçi Bir Çağda Küresel Britanya: Güvenlik, Savunma, Kalkınma ve Dış Politikanın Entegre İncelemesi" adlı belgede, Hint-Pasifik bölgesi, "artan jeopolitik ve ekonomik öneme sahip" olarak belirtilmiştir. Brexit sonrası Birleşik Krallık dış politikası Hint-Pasifik'e yönelik bir eğilim göstermiş ve Birleşik Krallık'ın dış politika önceliklerinden biri Hint-Pasifik'te varlığını güçlendirmek olmuştur. Bu bağlamda, çalışma, Brexit sonrası Birleşik Krallık dış politikasında yaşanan Hint-Pasifik eğilimini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma kapsamında, Brexit sonrası Birleşik Krallık'ın Hint-Pasifik bölgesine yönelik dış politikası ekonomik, güvenlik ve normatif unsurlar üzerinden incelenmiştir. Söz konusu çerçevede, Brexit sonrası Birleşik Krallık dış politikasının Hint-Pasifik bölgesine doğru eğilim gösterdiği ve bu bağlamda Birleşik Krallık'ın Hint-Pasifik'te aktif bir şekilde varlığını sürdürerek küresel etkisini arttırmak istediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Brexit, Birleşik Krallık, Dış Politika, Hint-Pasifik.

[1] Arş. Gör. Dr. Atatürk Üniversitesi, kubra.caglar@atauni.edu.tr

The Indo-Pacific Tilt in post-Brexit United Kingdom Foreign Policy

Kübra ÇAĞLAR HEKİMOĞLU[1]

Abstruct

After the decision for separation emerged from the Brexit referendum held in June 2016, the United Kingdom and the European Union (EU) initiated separation negotiations, and as a result of these negotiations, the United Kingdom has departed from the EU. With the United Kingdom's departure from the European Union, known as Brexit, the country's foreign policy has begun to undergo a restructuring. Post-Brexit, the United Kingdom has sought to assume an independent role in world politics. In this context, the United Kingdom has adopted the strategy of "Global Britain" in its post-Brexit foreign policy, aiming to act more independently and actively, as part of this strategy, the focus has been placed on the Indo-Pacific region. In the document titled "Global Britain in a Competitive Age: An Integrated Review of Security, Defence, Development, and Foreign Policy" declared by the United Kingdom government, the Indo-Pacific region is highlighted as "having increased geopolitical and economic importance" in the context of the post-Brexit foreign policy vision. After Brexit, the United Kingdom's foreign policy has demonstrated a tilt to the Indo-Pacific, with strengthening its presence in the region becoming one of the country's foreign policy priorities. In this context, the study aimed to identify the Indo-Pacific tilt in United Kingdom's foreign policy after Brexit. Within the scope of the study, the post-Brexit foreign policy of the United Kingdom towards the Indo-Pacific region has been examined through economic, security, and normative elements. In this context, it has been concluded that the post-Brexit United Kingdom foreign policy tilt to the Indo-Pacific region, and in this regard, the United Kingdom aims to actively sustain its presence in the Indo-Pacific to enhance its global influence.

Key Words: Brexit, United Kingdom, Foreign Policy, Indo-Pacific.

1 Research Assistant, PhD., Atatürk University, kubra.caglar@atauni.edu.tr

TÜRKİYE'NİN AFRİKA POLİTİKASINDA "KURUMSALLAŞMA" DÖNEMİ: NİJERYA ÖRNEĞİ

Gökhan KAVAK[1]

Özet

Türkiye'nin dış politikası iç ve dış şartlara bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. Kimi zaman dış politikada komşu ülkeler ya da Arap dünyası kimi zaman da AB ve NATO gibi uluslararası kuruluşlar merkezi konuma oturmuştur. Türkiye'nin dış politikasında yaşanan bu değişimde son yıllara Afrika ülkelerinin damgasını vurduğu gözlemlenmektedir. Afrika ülkeleriyle ilişkilerin derinleşmesinde; diplomatik ve ticari adımların yanında son yıllarda etkisini artıran kitle iletişim araçlarıyla kıtanın daha yakından tanınması ve özellikle THY uçuşlarının kıtanın farklı noktalarına sefer düzenlemesinin ve TİKA, YEE, TMV, AFAD, DEİK ve MÜSİAD gibi kurumların faaliyetlerini genişletmesinin önemli payları olduğunu söylemek gerekir. Diplomatik temsilcilikler ve kurumların yanında STK ve şirketler de Türkiye'nin dış politikasındaki araçları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte 54 devleti sınırlarında barındıran Afrika ülkeleriyle kurulan ilişkilerde de söz konusu araçların önemi daha da artmakta ve ilişkilerin derinleşmesine katkı sağlamaktadır. Tüm bunlara ek olarak Türkiye'de yaşanan siyasal, ekonomik ve sosyal gelişmeler de Türkiye'nin dış politikasını doğrudan etkilemektedir. Bu ektiyi hiç kuşkusuz Batı Afrika ülkesi Nijerya ile kurulan ilişkilerde doğrudan gözlemlemek mümkündür. Bu çalışmada, Türkiye'nin Nijerya ile kurduğu siyasi, ekonomik ve sosyokültürel ilişkilerin seyri ve son yıllarda yaşanan gelişmeler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Nijerya, Dış politika, Osmanlı Devleti

[1] Dr, Anadolu Ajansı, kvkgokhan@gmail.com.

Turkey's Africa Policy: The "Institutionalization" Era - The Example of Nigeria

Gökhan KAVAK[1]

Abstract

Turkey's foreign policy has exhibited variations depending on domestic and international conditions. At times, neighboring countries or the Arab world have taken center stage in foreign policy, while other times, international organizations such as the European Union (EU) and NATO have been central. In recent years, it has been observed that African countries have played a prominent role in shaping Turkey's foreign policy. The deepening of relations with African countries can be attributed not only to diplomatic and trade initiatives but also to the increasing influence of mass media in recent years, which has allowed for a better understanding of the continent. Additionally, the expansion of Turkish Airlines (THY) flights to various parts of the continent and the activities of institutions such as the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), the Yunus Emre Institute (YEE), the Turkish Maarif Foundation (TMV), the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD), the Foreign Economic Relations Board (DEİK), and the Independent Industrialists' and Businessmen's Association (MÜSİAD) have played significant roles. In addition to diplomatic missions and institutions, non-governmental organizations (NGOs) and businesses also play a crucial role as instruments of Turkey's foreign policy. Furthermore, the importance of these instruments has grown in relations with African countries, which are home to 54 nations, contributing to the deepening of these relationships. Moreover, it is undeniable that domestic political, economic, and social developments in Turkey directly influence its foreign policy. This impact can be directly observed in Turkey's relations with the West African country of Nigeria. This study will examine the trajectory of Turkey's political, economic, and socio-cultural relations with Nigeria and will also address recent developments in these relations.

Key Words: Afrika, Nigeria, Foreign policy, Ottoman Empire

[1] PhD, Anadolu Agency, kvkgokhan@gmail.com.

TÜRKİYE-TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI İLİŞKİLERİNİN YENİ BÜYÜK OYUN KAPSAMINDA ANALİZİ

Murat JANE[1]

Özet

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra uluslararası sistem değişmeye başlamış ve iki kutuplu sistem sona ermiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nden bağımsızlığını kazanan aktörler arasında Türkistan coğrafyasındaki devletler de yer almıştır. Türkiye açısından bir fırsat olarak görünen bu gelişme beklendiği gibi sonuç vermemiş ve Türkiye ile Türkistan coğrafyasındaki devletler arasındaki ilişkiler büyük oranda kültürel düzeyde kalmıştır. Türkiye'nin bölgeyle ilişkilerini olumlu açıdan etkileyen gelişme İkinci Karabağ Savaşı (44 günlük Vatan Muharebesi) olmuştur. Savaştan sonra Türk Devletleri Teşkilatı'nın kararlı tutumu ve Zengezur Koridoru'nun açılma ihtimali Türkiye'nin bölgeyle ilişkilerinin gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızda Türkiye'nin Türk Devletleri Teşkilatı ile ilişkileri ve Zengezur Koridoru'nun önemi Yeni Büyük Oyun'un dinamikleri çerçevesinde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Büyük Oyun, Türkistan, Rusya Federasyonu, Zengezur Koridoru, Türk Devletleri Teşkilatı

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, muratjane@gmail.com

The Analysis of Türkiye-Organisation of Turkic States Relations within the Scope of the New Great Game

Murat JANE[1]

Abstract

After the end of the Cold War, the international system began to change and the bipolar system came to an end. With the end of the Cold War, the states in the Turkistan geography were among the actors that gained independence from the Union of Soviet Socialist Republics (USSR). This development, which seemed to be an opportunity for Türkiye, didn't yield the expected results and the relations between Türkiye and the states in the Turkistan geography remained largely at the cultural level. The development that positively affected Türkiye's relations with the region was the Second Karabakh War (44-day Homeland War). After the war, the determined attitude of the Organization of Turkic States and the possibility of opening the Zangezur Corridor are important for the development of Türkiye's relations with the region.

In our study, Türkiye's relations with the Organization of Turkic States and the importance of the Zangezur Corridor will be analysed within the framework of the dynamics of the New Great Game.

Key Words: The New Great Game, Turkistan, The Russian Federation, Zangezur Corridor, The Organization of Turkic States

[1] Assistant Professor, İstanbul Aydın University, muratjane@gmail.com

TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKASINDA AFRİKA'DAKİ MEDYA AÇILIMI

Gökhan KAVAK[1]

Özet

Afrika ülkeleri, Türkiye'nin son 20 yıldaki dış politikasında merkezi konuma oturmuştur. Büyükelçilik ve ataşelik/müşavirlik gibi resmi temsilciliklerin yanında TİKA, YEE, TMV, Kızılay ve AFAD gibi kurum ve kuruluşlarla kıtanın birçok noktasında adımlar atılmakta ve Afrika halklarıyla daha yakın ilişkiler kurulmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte Türkiye'nin dış politikasında Afrika'daki medya açılımının önemli bir yeri bulunmaktadır. Daha önce kısa geziler ve bireysel çabalarla Afrika'ya yönelik yapılan basın ve medya ilgisi 2010'lu yıllardan itibaren kurumsallaşmış ve Türkiye'nin Afrika politikasında önemli bir yer almaya başlamıştır. Günümüzde Afrika'nın farklı ülkelerinde görev yapan Anadolu Ajansı (AA) temsilcileri güncel ve doğru bilgileri Türkiye kamuoyuna ulaştırmaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin iç ve dış politikada attığı adımlar TRT Afrika tarafından farklı dillerde Afrika halkları başta dünya kamuoyuna ulaştırılmaktadır. Afrikalı basın mensuplarına verilen eğitimler ya da işbirlikleri de Türkiye'nin Afrika politikasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'nin dış politikasında son 10 yılda Afrika ülkelerine yönelik medya alanında atılan adımlar ele alınacaktır. Türkiye'nin Afrika politikası ve bunda medyanın önemine değinilecektir. Bu vesileyle Afrika'da medya alanındaki adımların dış politikaya katkısı değerlendirilecek ve öneri tespitler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, medya, Dış politika, TRT Afrika, Anadolu Ajansı

[1] Dr, Anadolu Ajansı, kvkgokhan@gmail.com.

Turkey's Media Outreach in Its Foreign Policy Towards Africa

Gökhan KAVAK[1]

Abstract

African countries have assumed a central role in Turkey's foreign policy over the past two decades. Alongside official representations such as embassies and consulates, Turkey has taken significant steps across various African regions through institutions and organizations like TİKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency), YEE (Yunus Emre Institute), TMV (Turkish Maarif Foundation), Kızılay (Turkish Red Crescent), and AFAD (Disaster and Emergency Management Authority). These developments have fostered closer relations with African nations. In this context, Turkey's foreign policy towards Africa has seen a growing emphasis on media outreach. Previously, interest in African press and media was sporadic and driven by short visits and individual efforts. However, since the 2010s, it has become institutionalized and gained prominence within Turkey's Africa policy. Presently, representatives from the Anadolu Agency (AA) stationed in different African countries provide current and accurate information to the Turkish public. Furthermore, TRT Africa disseminates Turkey's domestic and foreign policy actions to the global audience, particularly in various African languages. Collaborations and training programs offered to African media professionals also contribute to Turkey's Africa policy. This study will examine the strides taken by Turkey in the field of media outreach towards African countries over the past decade within its foreign policy. It will emphasize the significance of media in Turkey's Africa policy, evaluate the impact of these media initiatives on foreign policy, and provide recommendations for further improvement.

Key Words: Afrika, Media, Foreign policy, TRT Africa, Anadolu Agency

[1] PhD, Anadolu Agency, kvkgokhan@gmail.com.

ALGI-OLGU İKİLEMİNDE TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ: TAM ÜYELİK MÜZAKERELERİNİN BAŞLAMASI EKSENİNDE BİR OKUMA

Samet ZENGINOĞLU[1]

Özet

Türk dış politikası bağlamında "Batı/Avrupa" ile olan ilişkiler uzun bir geçmişe sahiptir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu açısından 18. yüzyıl itibariyle belirgin bir biçimde bu ilişkiler yeni bir boyut kazanmıştır. Askeri, hukuki, siyasi alanlarda Batı'nın/Avrupa'nın takip edilmesi olarak değerlendirilebilecek bu boyut bir bakıma Türkiye'nin modernleşmesi ya da Batılılaşması olarak da nitelendirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında, temelde Avrupa ile olan ilişkiler devam etmiştir. Soğuk Savaş döneminin başlangıcı itibariyle NATO üyeliğinin yanı sıra, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na, bugünkü adıyla Avrupa Birliği'ne ortak üyelik başvurusunda bulunulmuştur. 31 Temmuz 1959 tarihindeki başvurunun ardından altmış dört yıl geçmiştir. Bu zaman zarfında hukuki ve kurumsal zeminde ilişkiler, aşamalar halinde -istisnai dönemler dışında- ilerlemiştir. Lakin bu ilerleme süreci, beklenenden ve öngörülenden çok daha uzun sürmüştür ve sürmeye de devam etmektedir. Lakin Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin gelecek projeksiyonları açısından bakıldığında, nihai aşamaya dair pozitif perspektifler sunan çalışmalarla ve analizlerle karşılaşmak olasıdır. Esasında bu pozitif perspektiflerle/yaklaşımlarla birçok kez karşılaşılmış olduğu eklenmelidir. Öyle ki ilişkilerin her bir sonraki aşamasının ardından ulusal medyada tam üyeliğin gerçekleşmesi adına son aşamaya gelindiği sıklıkla deklare edilmiştir. Bu çalışma da Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde tam üyelik müzakerelerinin başladığı 3 Ekim 2005 tarihli gelişmenin ulusal medyada nasıl bir etki yarattığını analiz etme amacını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Avrupa Birliği, Tam Üyelik Müzakereleri, Medya.

[1] Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, sametzenginoglu@gmail.com

Turkey-European Union Relations in the Perception-Fact Dichotomy: A Reading Around the Start of Full Membership Negotiations

Samet ZENGINOĞLU[1]

Relations with the "West/Europe" in the context of Turkish foreign policy have a long history. Especially for the Ottoman Empire, these relations gained a new dimension in the 18th century. This dimension, which can be evaluated as following the West/Europe in military, legal and political fields, has also been characterized as Turkey's modernization or Westernization. After the establishment of the Republic of Turkey, relations with Europe basically continued. At the beginning of the Cold War period, in addition to NATO membership, Turkey applied for associate membership to the European Economic Community, now known as the European Union. Sixty-four years have passed since the application on July 31, 1959. During this time, relations on law and institutional grounds have progressed in stages - except for exceptional periods. However, this process of progress has taken and continues to take much longer than expected and envisaged. However, in terms of future projections of Turkey-EU relations, it is possible to come across studies and analyses that offer positive perspectives on the final stage. In fact, it should be added that these positive perspectives/approaches have been encountered many times. So much so that after each subsequent stage of relations, it has been frequently declared in the national media that the final stage has been reached for the realization of full membership. This study aims to analyze the impact of the October 3, 2005 development in Turkey-European Union relations, when full membership negotiations began, on the national media.

Keywords: Türkiye, European Union, Full Membership Negotiations, Media.

[1] Associate Professor, Adıyaman University, sametzenginoglu@gmail.com

OSMANLI MİMARİ MİRASININ GELİŞEN DOĞU AFRİKA VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLİŞKİLERİNDE YENİDEN HAYAT BULMASI

Güneş ALÇI[1]

Özet

Portekizlilerin, Hint Okyanusu ile Kızıldeniz üzerindeki ticarete hâkim olma arzusuyla, bölgedeki sahil şehirlerini yakıp yıkma eylemleri, Osmanlı Devleti'nin güçsüz İslâm devletlerinin koruyuculuğunu üstlenmesiyle neticelenmiş ve Habeş eyaleti kurulmuştur. Bu sebeple başlayan Osmanlı- Doğu Afrika ilişkileri döneminde, halkın ihtiyacına binaen dini ve sivil birçok yapı inşa edilmiştir. Bu yapıların birçoğu zaman içerisinde yıkılmış ve büyük bir ihtimalle de yok olmuştur. 17. yüzyılda Kızıldeniz, "Osmanlı Gölü" olarak kaynaklarda yer almasına rağmen devlet tarafından atanan valilerin, yerlerine vekiller tayin etmeleri sonucunda ilişkilerde bir durağanlık meydana gelmiştir. Bu durağanlık 19. yüzyılda Batılı ülkelerin Kızıldeniz'de yeniden hareketlendiği, Mehmed Ali Paşa döneminde yeniden canlanmıştır. 19. yüzyılda değişen ve gelişen ilişkilere paralel mimari alanda da yeniden inşa ve onarım süreçleri devam etmiştir.

I. Dünya Savaşı sonrası yeniden zayıflayan ilişkiler 1990'lı yıllardan sonra hız kazanmıştır. Türkiye, 1998 yılında gerçekleşen "Afrika'ya Açılım Eylem Planı" çerçevesinde Afrika ve Sahra altı Afrika'nın önemli ülkelerinden olan Sudan ve Etiyopya ile ticari ve siyasi ilişkilerin artırılması için girişimlerde bulunmuştur. 2014'te Etiyopya/Harar'da, Osmanlı devlet adamlarının bir dönem kullandığı bina, ilişkilerin ve geçmişin anısına restore edilmiştir. Etiyopya/Mekele'de bulunan Necaşi Ashame Türbesi Türkiye tarafından ilgi görerek restore edilen yapılar arasındadır. Sevâkin'de bulunan dini ve kamu binalarının Türkiye Cumhuriyeti tarafından restore edilmesi Sudan ile hem dostluk hem de ticari ilişkilerin başlamasında önemli bir rol oynamıştır. Makalemizde Doğu Afrika'da, 2000'li yıllardan sonra gelişen ilişkiler çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti tarafından restore edilen birkaç eser hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Doğu Afrika, Habeş Eyaleti, Dostluk İlişkileri, Mimari.

1 Dr, gunesalc@gmail.com

Reviving The Ottoman Architectural Heritage in The Developing Relations of East Africa and The Republic of Turkey

Güneş ALÇI[1]

Abstract

The actions of the Portuguese to destroy the coastal cities in the region with the intention of dominating the trade on the Indian Ocean and the Red Sea resulted in the Ottoman Empire assuming the protection of the weak Islamic States and the Abyssinian province was established. Ottoman-East African relations commenced accordingly, and this period witnessed the construction of many religious and civil buildings to meet the needs of the people. Most of these structures were destroyed over time and most probably vanished. Although the Red Sea was included in the sources as the "Ottoman Lake" in the 17th century, there was a stagnation in relations. This stagnation was revitalized in the 19th century during the reign of Mehmed Ali Pasha, during which Western countries were once again active in the Red Sea. In the 19th century, reconstruction and repair processes in the architectural field continued in parallel with changing and developing relations.

Following the post-World War I period, relations weakened again but gained momentum after the 1990s. Within the framework of the "Opening to Africa Action Plan" realized in 1998, Turkey took initiatives to increase commercial and political relations with Sudan and Ethiopia, two of the important countries of Africa and sub-Saharan Africa. In 2014 the building in Harar/Ethiopia, which was once occupied by Ottoman statesmen, was restored to commemorate relations and the past. The Najashi Ashame Mausoleum in also located Ethiophia/Mekele, is among the buildings that have been restored by Türkiye. The restoration of religious and public buildings in Sevakin by the Republic of Türkiye played an essential role in the establishment of both diplomatic and commercial relations with Sudan. This paper aimed to provide information about the several buildings restored by the Republic of Türkiye in East Africa within the framework of the relations that developed after the 2000s.

Keywords: Ottoman, East Africa, Abyssinia, Friendly Relations, Architecture.

[1] PhD, gunesalc@gmail.com

RUSYA-UKRAYNA KRİZİNDE TÜRKİYE'NİN ÇATIŞMA ÇÖZÜMLERİ VE TAHIL KORİDORU ANLAŞMASINDAKİ ROLÜ

İlker Salih EBREM[1]
Gülseren DEMİR[2]

Özet

Ukrayna, bağımsızlığını ilan ettiği 1991 yılından itibaren Batı ülkeleri ile iyi ilişkiler kurmayı amaçlamış ve bu kapsamda politikalar üretmiştir. Bu durum Rusya'nın tepkisini çekmiş ve zaman zaman iki ülke arasında gerilimler yaşanmıştır. Ukrayna'nın NATO'ya üye olma girişiminin ardından iki ülke arasındaki ilişkiler iyice gerilmiş ve 24 Şubat 2022 Rusya-Ukrayna savaşı başlamıştır. İki ülke arasında yaşanan savaş bu alanda sınırlı kalmamış, bütün dünyayı etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Savaşın en önemli sonuçlarından biri Dünya'nın tahıl ihtiyacının önemli bir bölümünün karşılandığı coğrafyadan yeterli derecede tahıl sevkiyatın yapılamaması olmuştur. İki ülke arasında yaşanan sıcak çatışma ve tahıl krizinin büyümesi dünyadaki birçok ülkeyi etkileyecek boyuta gelmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin iki ülke ile yürüttüğü iyi ilişkiler sonucunda tahıl krizinde arabuluculuk rolünü üstlenmiştir. Bir NATO üyesi olarak her iki tarafa eşit mesafede yer alması nedeniyle Avrupa ülkeleri tarafından eleştirilse de, esir takası ve sivillerin tahliye edilebilmesi için insani koridorun açılması gibi konularda arabuluculuğuyla sorunları çözüme kavuşturan Türkiye, tahıl koridoru anlaşmasının imzalanmasına da ön ayak olmuştur. Hali hazırda var olan ve savaşın başlaması ile tırmanma ihtimali olası küresel gıda krizinin önüne geçecek tahıl koridoru anlaşması 22 Temmuz 2022 tarihinde imzalanmıştır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Rusya ve Ukrayna arasında oluşan krizde ki arabuluculuğunun önemini ve tahıl koridoru anlaşmasındaki rolünü incelemektir. Çalışma, iki ülke arasında çıkan savaşın meydana getirdiği krizleri ve Türkiye'nin bu krizi önlemedeki çözüm yollarını inceleme açısından önem arz edecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Türkiye, Ukrayna, NATO, Tahıl Koridoru Anlaşması.

[1] Öğretim Üyesi, Siirt Üniversitesi, ilker.ebrem@siirt.edu.tr
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi, gulserendemir2207@gmail.com

Turkey's Role in the Russia-Ukraine Crisis, Conflict Resolution and Grain Corridor Agreement

İlker Salih EBREM[1]
Gülseren DEMİR[2]

Abstract

Since Ukraine declared its independence in 1991, it has aimed to establish good relations with Western countries and has developed policies in this context. This situation has drawn the reaction of Russia, and tensions have arisen between the two nations occasionally. Following Ukraine's attempt to become a member of NATO, relations between the two countries were strained, and the Russia-Ukraine war began on February 24, 2022. The conflict between the two countries went beyond this area and had global consequences.

One of the most important consequences of the war was the lack of sufficient grain shipments from the geography, where a significant portion of the world's grain needs were met. The hot conflict between the two countries and the growth of the grain crisis reached a dimension that would affect various countries worldwide. During this period, Turkey assumed the role of mediator in the grain crisis due to its good relations with both countries. As a NATO member, Turkey was criticized by European countries for being impartial. Turkey resolved the problems through its mediation on issues such as prisoner exchange and opening a humanitarian corridor to evacuate civilians and paved the way for the signing of the grain corridor agreement. The grain corridor agreement was signed on July 22, 2022, which will prevent a global food crisis that will likely escalate with the war outbreak.

This study aims to examine the importance of Turkey's mediation in the crisis between Russia and Ukraine and its role in the grain corridor agreement. The study will be significant in analyzing the crises caused by the war between the two countries and Turkey's solutions to prevent this crisis.

Key Words: Russia, Turkey, Ukraine, NATO, Grain Corridor Agreement.

[1] Assistant Professor, Siirt University, ilker.ebrem@siirt.edu.tr
[2] Master's Degree Student, Siirt University, gulserendemir2207@gmail.com

2005 ANDİCAN OLAYLARI'NIN TÜRK BASININA YANSIMASI VE TÜRK(İYE) – ÖZBEK(İSTAN) İLİŞKİLERİNE ETKİLERİNİN ANALİZİ

Medihanur ARGALI[1]

Özet

Türkiye, 1991'de bağımsızlığını kazanan Özbekistan'a dil, din, kültür, etnik gibi bağlar nedeniyle önem vermiş ve hızlı bir biçimde diplomatik ilişkileri tesis etmiştir. Lakin Özbekistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk devlet Türkiye olmasına rağmen ikili ilişkiler bir süre sonra bozulmuştur. Söz konusu bu durumun Özbekistan'ın iç siyasetinden, Türk Dış Politikası'nda değişen önceliklere kadar birçok nedeni olmakla birlikte 2005'de yaşanan Andican Olayları bizce başat bir rol oynamıştır.

Bilindiği üzere Fergana Vadisi'nde bulunan Andican'da Özbekistan Devlet Başkanı İslam Kerimov'a karşı 13 Mayıs 2005'de gösteriler düzenlenmiş ve dönemin Özbekistan hükümeti bu gösterileri sert bir biçimde bastırmıştır. Hükümet güçleri ve göstericiler arasında çıkan çatışmalar tüm dünyada büyük bir yankı uyandırırken Türkiye'de "Andican Olayları"na ABD ve Batılı Devletler ile benzer bir tepki göstermiştir.

Bu bağlamda bildirinin amacı Andican Olayları'nın Türkiye ve Özbekistan arasındaki ilişkiler üzerindeki etkisini analiz etmek ve dönemin Türk basınına bu durumun nasıl yansıdığını söylem analizi üzerinden tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Özbekistan, Andican Olayları, Türkiye – Özbekistan İlişkileri, Söylem Analizi

[1] Doktora Öğrencisi, medihanurarg@hotmail.com

Analysis of the Reflection of the 2005 Andijan Events in the Turkish Press and Their Effects on Turk(iye) – Uzbek(istan) Relations

Medihanur ARGALI[1]

Abstract

Turkiye attached importance to Uzbekistan, which gained its independence in 1991, due to its linguistic, religious, cultural and ethnic ties, and quickly established diplomatic relations. However, although Turkiye was the first state to recognize the independence of Uzbekistan, bilateral relations deteriorated after a while. Although there are many reasons for this situation, from Uzbekistan's domestic politics to changing priorities in Turkish Foreign Policy, we believe that the Andijan Incidents in 2005 played a dominant role.

As it is known, demonstrations were held against Uzbekistan President Islam Karimov on May 13, 2005 in Andijan, located in the Fergana Valley, and the Uzbekistan government of the time suppressed these demonstrations harshly. While the conflicts between government forces and demonstrators had a great impact all over the world, Turkiye reacted to the "Andijan Incidents" similar to the USA and Western States.

In this context, the aim of the paper is to analyze the impact of the Andijan Incidents on the relations between Turkiye and Uzbekistan and to determine how this situation was reflected in the Turkish press of the period through discourse analysis.

Key Words: Turkiye, Uzbekistan, Andijan Events, Turkiye – Uzbekistan Relations, Discourse Analysis

[1] PhD Candidate, medihanurarg@hotmail.com

2017 KATAR KRİZİNDE TÜRKİYE'NİN POLİTİKASI

Derya SÜRMELIOĞLU PARLAR[1]

Özet

21. yüzyıl Türk dış politikasının hedef bölgelerinden birini Basra Körfezi oluşturmuştur. Ekonomik ve siyasi gayelerle yöneldiği bölgede Basra'nın küçük ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmek Türk dış politikasının amaçları arasında yer almıştır. Özellikle fosil enerji kaynakları bakımından en önemli bölgelerden birini oluşturan Basra Körfeziyle ilgilenmek realist dış politika açısından kaçınılmaz olmaktadır. Bu uzantıda Türkiye, 2000'li yılların başından itibaren kimi zaman ikili kimi zaman da Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) çatısı altında kendisiyle tarihsel bağları bulunan Basra'nın küçük ülkeleriyle dengeye dayalı ilişkileri geliştirmeye özen göstermiştir. Başta Katar olmak üzere bölgeyle ilişkilerin ilerlediği bir dönemde Suudi Arabistan, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn teröre destek verdiği gerekçesiyle Katar'la ilişkileri durdurmuştur. Mısır'ın da dahil olduğu KİK üyeleri arasındaki söz konusu 2017 krizi Türkiye'yi de doğrudan etkilemiştir. Ambargo uygulayan ülkelerin ilişkileri yeniden tesis için Doha yönetimine yönelik yayınladıkları 13 maddelik bildiride Katar topraklarındaki Türkiye askeri üssünün kapatılma talebi, krizin doğrudan tarafı olmayan Ankara'yı da krizin parçası haline getirmiştir. Ankara'yı hedef alan bir maddenin bildiride yer alması doğal olarak Türkiye'yi Katar çizgisine yakın bir noktaya taşımıştır. Kriz boyunca Doha'yı desteklemekle beraber krizin karşıt kampı ile de ilişkileri devam ettirmeye özen göstermiştir. KİK üyeleri arasında patlak veren 2017 krizinde Türkiye'nin politikasını ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Dış politika çıkarları doğrultusunda Türkiye'nin kriz boyunca Doha yönetimine yakın bir çizgide durmakla beraber realist dış politika gereği krizin diğer tarafıyla da ilişkileri kesmemeye gayret ettiği, sorunun barışçıl bir şekilde sonlanmasına yönelik arabuluculuk çabaları desteklediği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, 2017 Katar krizi, Basra Körfezi, Türk dış politikası

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ünviversitesi, deryasurmelioglu@nevsehir.edu.tr

Turkey's Policy in the 2017 Qatar Crisis

Derya SÜRMELIOĞLU PARLAR[1]

Abstract

In the 21st century, one of the target regions of Turkish foreign policy has been the Persian Gulf. Developing relations with the small countries of the Persian Gulf has been among the objectives of Turkish foreign policy in the region, which it has been oriented towards for economic and political purposes. Dealing with the Persian Gulf, which constitutes one of the most important regions especially in terms of fossil energy resources, is inevitable in terms of realist foreign policy. In this context, since the beginning of the 2000s, Turkey has paid attention to developing balanced relations with the small countries of the Persian Gulf, which have historical ties with Turkey, sometimes bilaterally and sometimes under the umbrella of the Gulf Cooperation Council (GCC). At a time when relations with the region, especially with Qatar, were improving, Saudi Arabia, Egypt, the United Arab Emirates and Bahrain have suspended relations with Qatar on the grounds that it supports terrorism. The 2017 crisis between GCC members, including Egypt, directly affected Turkey. The demand for the closure of the Turkish military base in Qatari territory in the 13-point declaration issued by the embargo countries to the Doha administration to restore relations made Ankara, which was not a direct party to the crisis, a part of the crisis. The inclusion of an article targeting Ankara in the declaration naturally brought Turkey closer to the Qatari line. While supporting Doha throughout the crisis, Turkey has also been careful to maintain relations with the opposing camp. The aim of this study is to reveal Turkey's policy in the crisis that erupted among the GCC members in 2017. In line with its foreign policy interests, Turkey has remained close to the Doha administration throughout the crisis, but with its realist foreign policy, it has also tried not to cut relations with the other side of the crisis and supported mediation efforts to end the conflict peacefully.

Key nots: Turkey, 2017 Qatar crisis, Persian Gulf, Turkish foreign policy

[1] Assistant Professor, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Unviversity, deryasurmelioglu@nevsehir.edu.tr

TÜRKİYE'NİN "YENİDEN ASYA" GİRİŞİMİ KAPSAMINDA ÇİN İLE İLİŞKİLERİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİLERİ

Müge YÜCE[1]

Özet

21. yüzyıl uluslararası sistemi aktörler arasındaki güç dağılımının değişimi ve bölgesel çatışmalar ile bölgesel iş birliği süreçlerinin ön plana çıktığı bir nitelik arz etmektedir. Uluslararası çevrede meydana gelen siyasi ve ekonomik değişime paralel olarak bölgesel ve ulusal düzeyde dış politika karar verme süreçlerini etkileyen sorun alanları gündeme gelmektedir. Türkiye, bu uluslararası ve bölgesel dönüşüm sürecinde dış politika çevresi en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. 2011 Arap Baharı ile başlayarak Suriye İç Savaşı ile güneyde, 2014'de Rusya'nın Kırım İlhakı ve 2022'de Ukrayna Savaşı ile kuzeyde, 2022 Azerbaycan-Ermenistan savaşı ile doğuda ve Doğu Akdeniz'de enerji jeopolitiğinin değişmesi ile Akdeniz sınırlarında tehdit algısı artan Türkiye, 2016 yılından itibaren geleneksel müttefikleri olan NATO, AB ve ABD ile giderek zemin kaybeden ilişkilere maruz kalmaktadır. Artan tehditler ve değişen dış çevreye ek olarak ulusal ekonomi-politik yapının istikrarsız bir sürece girmesi ile Türkiye, Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri ile iş birliği ve iletişim sürecini hızlandırma kararı alarak 2019 yılında Yeniden Asya Girişimi'ni resmen ilan etmiştir. Bu inisiyatifin ve dış politikada çok boyutlu aktif bir stratejiye geçiş yapmanın sonucu olarak Çin ile Türkiye arasındaki karşılıklı ticaret ilk kez 2021 yılında 35 milyar dolara ulaşmış, Türkiye'nin toplam ithalatında Çin'in payı %11,4'e ulaşarak AB ve Rusya'dan sonra üçüncü sıraya yerleşmiştir. Türkiye'nin ihracatında en önemli pazarlardan birine haline Çin, doğrudan yabancı yatırım ve SWAP ve teknoloji transferi anlaşmalarında da Türkiye için önemli bir partner ülke olarak görülmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin değişen dış politika çevresi içerisinde başlattığı Yeniden Asya Girişimi kapsamında Çin ile ilişkilere odaklanılmakta, ikili ilişkilerin taşıdığı potansiyel risk ve fırsatlar bölgesel gelişmeler kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Yeniden Asya Girişimi, Çin Halk Cumhuriyeti

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, muge.yuce@atauni.edu.tr

Effects of Turkey's Relations with China on Turkish Foreign Policy within the Scope of the "Asia Again" Initiative

Müge YÜCE[1]

Abstract

The 21st century international system is characterised by a change in the distribution of power among actors and the prominence of regional conflicts and regional cooperation processes. In parallel with the political and economic changes in the international environment, problem areas that affect foreign policy decision-making processes at the regional and national levels are coming to the fore. Turkey is one of the countries whose foreign policy environment is most affected by this international and regional transformation process. Starting with the Arab Spring in 2011, Turkey's threat potential is increasing in the south with the Syrian Civil War, in the north with Russia's annexation of Crimea in 2014 and the Ukraine War in 2022, in the east with the Azerbaijan-Armenia war in 2022, and on its Mediterranean borders with the changing energy geopolitics in the Eastern Mediterranean. On the other hand, Turkey, which has been subjected to increasingly losing ground with its traditional allies NATO, the EU and the US since 2016, needs a new strategic position and allies. In addition to increasing threats and a changing external environment, Turkey decided to accelerate the process of cooperation and communication with East and Southeast Asian countries and officially announced the Asia Anew Initiative in 2019. As a result of this initiative and the transition to an active multidimensional strategy in foreign policy, bilateral trade between China and Turkey reached 35 billion dollars for the first time in 2021, and China's share in Turkey's total imports reached 11.4%, ranking third after the EU and Russia. China has become one of the most important markets for Turkey's exports and is seen as an important partner country for Turkey in foreign direct investment and SWAP and technology transfer agreements. This study focuses on Turkey's relations with China within the context of the Asia Anew Initiative launched by Turkey in the context of a changing foreign policy environment, and discusses the potential risks and opportunities of bilateral relations in the context of regional developments.

Key Words: Turkish Foreign Policy, Asia Anew Initiative, People's Republic of China

[1] Assistant Professor, Atatürk University, muge.yuce@atauni.edu.tr

‘YÜKSELEN ASYA TEZİ’ PERSPEKTİFİNDEN KUŞAK-YOL PROJESİ: JEO-POLİTİK YÜKLÜ BİR TRUVA ATI MI? MEDENİYETÇİ BİR PROJE Mİ?

İhsan KURTBAŞ[1]

Özet

Tarihi İpek Yolu’nu yeniden canlandırma girişimi olan Kuşak ve Yol Projesi, ilk kez Çin Devlet Başkanı Xi Jinping’in 7 Eylül 2013 tarihinde Kazakistan’ın Astana şehrinde yaptığı bir konuşmada gündeme geldi. Çin’i, başta Avrupa olmak üzere, Güney Doğu Asya, Orta Doğu ve Afrika’ya bağlamayı hedefleyen Kuşak ve Yol Projesi, güzergâh üzerindeki ülkeleri kara, deniz, hava yolu, boru hatları ve fiber optik ağı üzerinden birbirine eklemlemeyi amaçlamaktadır. Böylelikle ABD ve Batı Bloğu başta olmak üzere ABD orijinli Pasifik Bloğunun kıskacından çıkmak isteyen Çin, ekonomik ve ticari açıdan kullanışlı ve alternatif güzergahlar oluşturmanın peşindedir.

Dünya çapında, Çin Devrimi’nin yüzüncü yılı olan 2049’da tamamlanmak istenen Kuşak ve Yol Projesi, 65 ülkeden fazlasında, 21 trilyonluk bir ekonomik hacmi kapsayacak 900’e yakın alt projeyi içermektedir. Projenin başarısı ve nihayete erdirilmesi için güzergâh üzerindeki ülkelerin kara, hava, deniz yolu bağlantılarını birbirine entegre edecek şekilde altyapı ve üst yapı koşullarını oluşturmaları gerekmektedir. Alan yazında proje, Asya’nın Yükselişi Tezi bağlamında, Çin’i ekonomik ve siyasal açıdan dünyanın en büyük devleti yapmanın stratejik hamlesi olarak görülmektedir. Bu bağlamda proje, dünya güçler dengesi açısından büyük mücadele konusu olup bazı sosyal bilimcilere göre, ABD başta olmak üzere Batı ve Pasifik Bloğu tarafından bilinçli bir şekilde eleştirilmekte, itibarsızlaştırılmakta ve hatta engellenmektedir. Çin ise, Kazan-Kazan Yaklaşımı bağlamında, projeye dahil olan ülkelere ilerlemeci, adil ve medeniyetçi bir paylaşımı vaat etmektedir.

Proje, Çin’in bütün iyi niyetlerine rağmen, tek taraflı tamamlanacak gibi görünmemektedir. Bazı akademik çevreler, ABD’nin başını çektiği Batı ve Pasifik Bloğu’nun dünyanın ekonomik ve siyasal açıdan sıklet noktasının Avrupa-Atlantik’ten, Asya-Pasifiğe kaymasını engellemek için proaktif bir yol izleyerek projenin nihayete erdirilmesine engel olacağını öngörmektedir. Başka akademik çevreler ise, hinterlandı son derece geniş olan Kuşak ve Yol Projesi’nin çok sayıda ülkenin güçlü iradesine bağlı olduğundan çeşitli güçlükler ve hız tümsekleri barındırdığını ifade etmektedirler. Bu tartışmaların yedeğinde Kuşak-Yol Projesi’nin imajı son derece önemli bir hal almıştır. Zira Kuşak-Yol Projesi’nin *jeo-politik yüklü bir Truva Atı mı? olduğu, Yoksa medeniyetçi bir proje niteliği mi taşıdığı* şeklindeki karşı ve zıt iki konu, projenin akıbetini belirleyecek kritik önemi haiz iki sorudur. Bu çerçevede Çin, Kuşak-Yol Projesi’nin kavramsallaştırması ve retorik setinde birtakım tamirlere ve düzenlemelere de başvurmaktadır.

Kullanıma girdiği ilk günden bu yana Modern İpek Yolu Projesi, Çağdaş İpek Yolu Projesi, Yeni İpek Yolu Projesi, Kuşak ve Yol Girişimi, Kuşak ve Yol İnisiyatifi, Bir Kuşak Bir Yol gibi isimlerle kavramsallaştırılan yapı, farklı kaynaklarda yer yer manipülatif ve ideolojik saiklerle değişik şekillerde kullanılagelmiştir. Bu bağlamda Çin Devleti, imaj ve

1 Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal ABD Öğretim Üyesi, ORCID ID: 0000-0002-5828-6887, ihsankurtbas@ardahan.edu.tr, kurtbasihsan@gmail.edu.tr

anlaşılırlık sorunlarını ortadan kaldırmak adına, kavramsallaştırmada bir standartlaşmaya giderek Kuşak ve Yol İnisiyatifi kavramsallaştırmasını kullanma yoluna gitti. Bu çalışma, Kuşak ve Yol Projesi'nin manipülasyon ve imaj yönlerine odaklanarak, projenin literatürdeki imaj tartışmalarının ne'liğin, nasıl'lığını ve niçin'liğini ele almakta ve irdelemektedir. Çalışma nihayetinde, projeye yönelik açık veya örtük olarak *'iyi'* ve *'kötü'* yönündeki yükleme ve ithamların uluslararası güç dengeleriyle doğrudan alakalı olduğu sonucuna varmıştır.

Anahtar kelimeler: Yükselen Asya, Yol Kuşak Projesi, Jeopoliitka ve Medeniyetçilik

Belt-Road Project from The Perspective Of 'Rising Asia Thesis' A Geo-Politically Loaded Trojan Horse? A Civilizational Project?

İhsan KURTBAŞ[1]

The Belt and Road Project, an attempt to revive the historical Silk Road, was first brought to the agenda in a speech made by Chinese President Xi Jinping in Astana, Kazakhstan, on September 7, 2013. The Belt and Road Project, which aims to connect China to Europe, Southeast Asia, the Middle East, and Africa, aims to connect the countries on the route via land, sea, air, pipelines, and fiber optic networks. Thus, China, which wants to get out of the grip of the US-origin Pacific Block, especially the USA and the Western Block, is seeking to create economically and commercially useful and alternative routes.

The Belt and Road Project, which is intended to be completed worldwide in 2049, the centenary of the Chinese Revolution, includes nearly 900 sub-projects in more than 65 countries, covering an economic volume of 21 trillion dollars. For the success and completion of the project, the countries along the route must create infrastructure and superstructure conditions to integrate land, air, and sea connections. In the literature, the project is seen as a strategic move to make China the largest state in the world, economically and politically, in the context of the Rise of Asia Thesis. In this context, the project is a matter of great struggle in terms of the world balance of powers, and according to some social scientists, it is being consciously criticized, discredited, and even blocked by the West and the Pacific Bloc, especially the USA. China, on the other hand, promises progressive, fair, and civilizational sharing to the countries involved in the project in the context of the Win-Win Approach.

Despite all China's good intentions, the project does not seem to be completed unilaterally. Some academic circles predict that the Western and Pacific Bloc, led by the USA, will prevent the completion of the project by taking a proactive approach to prevent the world's economic and political center of gravity from shifting from Europe-Atlantic to Asia-Pacific. Other academic circles, on the other hand, state that the Belt and Road Project, whose hinterland is extremely wide, has various difficulties and speed bumps since it depends on the strong will of many countries. In the backdrop of these discussions, the image of the Belt and Road Project has become extremely important. Why is the Belt and Road Project a geo-politically charged Trojan Horse? Whether it is a civilizational project or whether it is a civilizational project are two questions of critical importance that will determine the fate of the project. In this context, China is also resorting to some repairs and adjustments in the conceptualization and rhetoric of the Belt and Road Project.

The structure, which has been conceptualized with names such as Modern Silk Road Project, Contemporary Silk Road Project, New Silk Road Project, Belt and Road Initiative, Belt and Road Initiative, and One Belt, One Road since the first day it was put into use, has been used in different ways in different sources, sometimes with manipulative and ideological motives. In this context, in order to eliminate image and comprehension problems, the Chinese State adopted a standardization in conceptualization and chose to use the Belt and Road

1 Ardahan University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Department of Politics and Social Sciences, ORCID ID: 0000-0002-5828-6887, ihsankurtbas@ardahan.edu.tr, kurtbasihsan@gmail.edu.tr

Initiative conceptualization. This study focuses on the manipulation and image aspects of the Belt and Road Project and examines the what, how, and why of the project's image discussions in the literature. The study ultimately concluded that the explicit or implicit attributions and accusations of 'good' and 'bad' towards the project are directly related to the international balance of power.

Key words: Rising Asia, Road Belt Project, Geopolitics and Civilization

TÜRKİYE'NİN YENİDEN ASYA GİRİŞİMİNİN ÇİN İLE İLIŞKİLERİNE ETKİSİ

Cemre PEKCAN[1]

Özet

Asya, dünya genelinde en hızlı büyüyen ekonomilere ev sahipliği yapması, ticaret ve yatırım potansiyeli, zengin enerji kaynaklarına sahip olması, tarihi bağları ve küresel dinamiklerin değişen yüzüyle Türkiye açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda Türkiye'nin Yeniden Asya Girişimi, 2019 yılında Türk hükümeti tarafından başlatılan ve Asya ülkeleriyle ilişkileri güçlendirmeyi amaçlayan stratejik bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Yeniden Asya Girişimi, ekonomik iş birliği, savunma sanayi, yeşil enerji ve kültürel değişim gibi çok sayıda konuya odaklanmaktadır. Bu girişim, Asya'daki büyüyen ekonomik fırsatları ve enerji kaynaklarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle, dünyanın ikinci en büyük ekonomisi olan Çin, Türkiye için bu girişimin merkezi bir aktörüdür. Türkiye'nin Asya'ya yönelimi aslında 2013 yılında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in ilan ettiği "Kuşak-Yol Girişimi" ile başlamıştır. Türkiye, Kuşak-Yol Girişimi'nin Orta Asya, Güney Kafkasya ve Türkiye'den geçen bir kara yolu oluşturarak Çin ve Avrupa arasındaki ulaşım ve ticaret bağlantılarını geliştirmeye odaklan "Orta Koridor" projesine dahil olmuştur. Proje kapsamında Türkiye, özellikle Orta Asya ülkeleri ile bağlarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede çalışma Türkiye-Çin ilişkilerinin kısa tarihçesine odaklanarak, Türkiye'nin Yeniden Asya Girişiminin Çin ile ilişkilerine olan etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Türkiye-Çin iş birliği fırsatlarına ve ilişkilerin karşılaştığı zorluklara da ışık tutacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'nin Asya'ya yönelik stratejik yaklaşımının hem bölgesel hem de küresel boyuttaki önemi üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Çin, Yeniden Asya Girişimi, Orta Koridor, Kuşak-Yol Girişimi

[1] Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, cemrepekcan83@hotmail.com

The Impact of Türkiye's Asia Anew Initiative on its Relations with China

Cemre PEKCAN[1]

Abstract

Asia is of strategic importance for Türkiye due to its hosting of the fastest growing economies worldwide, its trade and investment potential, its rich energy resources, its historical ties and the changing face of global dynamics. In this context, Türkiye's Asia Anew Initiative, launched by the Turkish government in 2019, has emerged as a strategic approach aimed at strengthening relations with Asian countries. The Asia Anew Initiative focuses on a wide range of issues such as economic cooperation, defence industry, green energy and cultural exchange. This initiative aims to capitalise on the growing economic opportunities and energy resources in Asia. In particular, China, the world's second largest economy, is a central actor in this initiative for Türkiye. Türkiye's orientation towards Asia actually started with the "Belt and Road Initiative" announced by Chinese President Xi Jinping in 2013. Turkiye is involved in the Belt and Road Initiative's "Middle Corridor" project, which focuses on improving transport and trade links between China and Europe by creating a land route through Central Asia, the South Caucasus and Türkiye. Within the scope of the project, Türkiye aims to strengthen its ties especially with Central Asian countries. In this framework, this study focuses on the brief history of Türkiye-China relations and aims to analyse the impact of Türkiye's Asia Anew Initiative on its relations with China. It will also shed light on the opportunities for Türkiye-China co-operation and the challenges facing these relations. In this context, the importance of Türkiye's strategic approach towards Asia in both regional and global dimensions will be emphasised.

Key Words: Türkiye, China, Asia Anew Initiative, Middle Corridor, Belt and Road Initiative

[1] Asocciate Professor, Çanakkale Onsekiz Mart University, cemrepekcan83@hotmail.com

YENİDEN ASYA GİRİŞİMİ'NDE HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ

Merve ÖZTEN YILDIZ[1]

Özet

21. Yüzyıldaki küresel ekonomi ve jeopolitiğin Asya'ya doğru kaydığı bir düzlemde, Türk Dış Politikasında önemli bir adım olarak değerlendirilen Yeniden Asya Girişimi 2019 yılında ilan edildi. Bu girişim, bir dış politika stratejisi olarak ortaya konsa da ekonomik ve ticari bağlar üzerinden gelişim gösteren bir çizgide yoluna başladı. Asya bölgesi, dünyanın en iyi ekonomilerine ev sahipliği yapan bir bölgedir. 2030 yılına gelindiğinde dünyanın ilk beş ekonomisinin dördü Asya ülkelerinden olacaktır. Çin'in ardından Hindistan'daki ekonomik yükseliş, dünya üretim hacmi ve ticareti açısından bölgenin öncül bir rol üstleneceğini göstermektedir. Yeniden Asya Girişimi de Türkiye ve Asya ülkeleri arasındaki ticari ilişkiler üzerine bina edilen ve bu ticaret açığını dengeleme üzerine kurulan bir ilişkiyi kapsamaktadır. Geleneksel Türk dış politikasının batıcılık ve statükoculuk anlayışının 2011 yılı ile değişmeye başladığı ve hem bölgesinde hem küresel ölçekte pro-aktif bir dış politika izleyerek çok-yönlülük üzerine dış politikasını şekillendiren Türkiye, Asya ile ilişkilerini de bu düzlemde inşa etmeye başladı. Fakat Asya bölgesi, Avrupa'nın doğusundan Büyük Okyanus'un batısına kadar uzanan geniş bir coğrafyadır. Bu sebeple Yeniden Asya Girişiminde belirlenecek politikalar için bölgesel bir ayrışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, Yeniden Asya Girişimi'nin 21. Yüzyıl Türk Dış Politikası içerisinde izleyeceği yol haritasına katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Literatür incelendiğinde Yeniden Asya Girişimi'ne ilan edildiği tarihten bugüne yapılan katkılar, bu politikanın önemi üzerine olmuştur. Buna göre; "Bu girişimin amacı nedir? Yeniden Asya derken bölgedeki hangi ülkeleri kapsamaktadır? Ekonomik ve ticari ilişkilerin yanı sıra dış politikada Asya'daki hangi ülkelerle nasıl stratejiler belirlenmiştir?" gibi soruların yanıtsız kaldığı görülmektedir. Çalışmada, Yeniden Asya Girişimi'nin alt bölgelere ayrılarak her bölgenin kendi dinamikleri çerçevesinde ele alınması gerekliliği, Hint-Pasifik örneği ile ortaya konacaktır. Asya içerisindeki alt-bölgeler açısından Hint-Pasifik'e öncelik verilmesi rasyonel karar alma modeliyle belirlenecektir. Dünyanın en hızlı büyüyen bölgesi ve Asya'nın mihenk taşı olacak olan Hint-Pasifik bölgesi, tüm dünyanın dış politikasını yenileyerek Hint-Pasifik ülkeleriyle inşa ettiği bir strateji merkezi haline gelmiştir. Asya-Pasifik yerine artık Hint-Pasifik'in vurgulandığı, dünya nüfusunun yüzde 65'ini barındıran, dünya GDP'sinin yüzde 50'sini oluşturan 40 ülke Hint-Pasifik'te bulunmaktadır. Hint-Pasifik Stratejisinin, Çin yükselişiyle mi yoksa dünyanın en büyük demokrasisi olan Hindistan'ın yükselişiyle mi inşa edileceği yine bu çalışmada Türk dış politikasının 21. Yüzyılı için ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu sebeple çalışma, dış politika analiz metodu olan rasyonel karar alma modeliyle Türkiye'nin 21. Yüzyıldaki dış politikasında yeni bir sac ayağı olarak doğan Yeniden Asya Girişimi'nin taze ve gelişime açık olan literatürüne katkı sağlama açısından önemlidir. Ayrıca Türkiye'nin bir Hint-Pasifik Stratejisinin belirlenmesi adına önemli bir başlangıç sunacaktır. Bu bağlamda Türkiye-Hindistan ilişkileri üzerine de akademik bir katkı sunması kaçınılmazdır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden Asya Girişimi, Hint-Pasifik, Türk dış politikası, rasyonel karar alma modeli, dış politika.

---

[1] Araştırma Görevlisi, Kapadokya Üniversitesi, merveoztenyildiz@gmail.com

The Indo-Pacific Strategy in The Asia Anew

Merve ÖZTEN YILDIZ[1]

Abstract

In the 21st century, with the global economy and geopolitics shifting towards Asia, Asia Anew, which is considered as an important step in Turkish Foreign Policy, was announced in 2019. Although this initiative was put forward as a foreign policy strategy, it started its way in a line that develops through economic and commercial ties. The Asian region is home to the world's best economies. By 2030, four of the world's top five economies will be from Asian countries. The economic rise of India following China shows that the region will assume a leading role in terms of world production volume and trade. The Asia Anew is also based on trade relations between Turkiye and Asian countries, and it involves a relationship built on balancing this trade deficit. In 2011, the westernisation and status quo approach of traditional Turkish foreign policy started to change and Turkiye, which has shaped its foreign policy on multilateralism by pursuing a pro-active foreign policy both in its region and on a global scale, started to build its relations with Asia on this plane. However, the Asian region is a vast geography extending from the east of Europe to the west of the Pacific Ocean. For this reason, there is a need for a regional differentiation for the policies to be determined in the Asia Anew. This study has been prepared in order to contribute to the road map to be followed by the Asia Anew in the 21st Century Turkish Foreign Policy. When the literature is analysed, the contributions made to the Asia Anew since its announcement have been on the importance of this policy. Accordingly; "What is the purpose of this initiative? Which countries in the region are covered by the term "Asia Anew"? In addition to economic and commercial relations, what kind of strategies have been determined with which countries in Asia in foreign policy?" questions remain unanswered. In this study, the necessity of analysing the Asia Anew within the framework of the dynamics of each region by dividing it into sub-regions will be demonstrated with the Indo-Pacific example. Prioritisation of the Indo-Pacific in terms of sub-regions within Asia will be determined by a rational decision-making model. The Indo-Pacific region, which will be the world's fastest growing region and the cornerstone of Asia, has become a strategic centre where the whole world is renewing its foreign policy and building it with Indo-Pacific countries. Instead of Asia-Pacific, Indo-Pacific is now emphasised, and 40 countries, which host 65 per cent of the world population and account for 50 per cent of the world GDP, are located in the Indo-Pacific. Whether the Indo-Pacific Strategy will be built with the rise of China or the rise of India, the world's largest democracy, will be tried to be put forward in this study for the 21st century of Turkish foreign policy. For this reason, the study is important in terms of contributing to the fresh and open to development literature of the Asia Anew, which emerged as a new pillar in Turkey's foreign policy in the 21st century with the rational decision-making model, which is a method of foreign policy analysis. It will also provide an important start for the determination of an Indo-Pacific Strategy of Turkiye. In this context, it is inevitable that it will also make an academic contribution to Turkiye-India relations.

Key Words: Asia Anew, Indo-Pacific, Turkish foreign policy, rational decision-making model, foreign policy.

1 Research Assistant, Kapadokya University, merveoztenyildiz@gmail.com

KUŞAK-YOL PROJESİ'NE YAMUK BAKMAK: BORÇ TUZAĞI DİPLOMASİSİ VE NEO-KOLONYALİZM

İhsan KURTBAŞ[1]

Borç Tuzağı Diplomasisi, Hintli jeostratejist ve Yeni Delhi'deki Politika Araştırmaları Merkezi profesörü olan Brahma Chellaney tarafından ilk kez Ocak 2017 yılında ortaya atılmasıyla literatüre mal olmuştur. Borç Tuzağı Diplomasisi, Kuşak ve Yol Projesi'nin amacının zayıf ve gelişmemiş ülkeleri geri ödeme yapamayacakları ölçüde borçlara boğarak, borçlu olan ülkeyi ekonomik ve siyasi tavizler vermeye zorlanması anlamında kullanılmaktadır. Borç Tuzağı Diplomasisi kavramı, alan yazında yaygın ve egemen bir ifadeye dönüşmekle birlikte, farklı kaynaklarda çeşitli sebeplerle, Rüşvet Diplomasisi, Haydut Yardım, Hilekâr Yardım gibi yakıştırmalarla da anılmaktadır. Bununla beraber alan yazındaki tartışmalar Borç Tuzağı Diplomasisi'ni 'Salam Dilimleme Stratejisi'nin farklı bir versiyonu olarak nitelendirerek, bu politikanın sadece ekonomik ve siyasi tavizler verme veya liman ve toprak edinme ile ilgili olmadığını, egemenlik ve kültürel gaspı da kapsadığını belirterek, neo-kolonyalist bir nitelik taşıdığını iddia etmektedirler.

Borç Tuzağı Diplomasisi veya Hilekâr Yardım gibi birtakım yüklemeler ve ithamlar, ülke ve toplumların Kuşak-Yol Projesine temkinli yaklaşmasına sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra yerel işgücünün Kuşak-Yol Projesi kapsamında yapılan projelerden yeterince faydalanamadığı, Çin'in vaat ettiği kazan-kazan ilkesinin, ülkelere somut ve kesif bir şekilde yansımadığı yönündeki gerekçelerle Kuşak-Yol Projesi çeşitli şekillerde eleştirilmektedir. Birçok bilim adamı ve analist, Çin'in kasıtlı olarak çaresiz ülkelere geri ödeyemeyecekleri miktarda krediler sağladığı ve borç sürdürülemez hale geldiğinde siyasi veya ekonomik tavizler talep ettiğini savunmaktadır. Öte yandan bazı stratejistler ise, ABD, Avrupa Birliği, Hindistan, Japonya, Pilipinler gibi küresel güç dengeleri mücadelesinde Çin'i hazmedemeyen ülkelerin Çin'in doğal ve olağan işlerini hırslı ve hegenomik hedef yüklü bir kalkınma stratejisi olarak servis ederek, kötülediklerini belirtmektedirler. Bu çalışmanın temel argümanı şöyledir: Kuşak Yol Projesi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik, ticari ve siyasi hedefleri doğrultusunda, küresel egemenlik için tasarlanmış jeo-coğrafi, jeo-statejik ve jeo-ekonomik yüklü bir *Truva Atı* olma emareleri taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle Kuşak ve Yol Projesi, Çin Devleti'nin bütünüyle kazan kazan anlayışına dayalı olarak oluşturulan ilerlemeci ve medeniyetçi bir inisiyatif olarak değerlendirilemez.

Diğer taraftan, başta ABD olmak üzere Batı toplumlarının sömürgecilik, hegemonya ve emperyalizmle ilgili kötü sicillerinin, Çin'e yönelik neo-kolonyalizm yüklemelerinin gölgesinde kaldığını göz ardı etmemek gerekir. ABD ve Batı orijinli medya kuruluşlarının yanı sıra bu yöndeki akademik çalışmaların büyük bölümünde açık veya örtük bir şekilde, ya sömürgeciliğin sadece ABD ve Batının hakkıymış gibi bir ima sezilmekte, ya da sadece Çin vurgusu yapılarak ABD ve Batı sömürgeciliği yadsınmaktadır. Bununla beraber Çin'in yükselişi tezi bağlamında Kuşak-Yol Projesi'ne yönelik okumalarının bir ucunda Borç Tuzağı Diplomasisi, diğer ucunda neo-kolonyalizm suçlamaları yer almaktadır. Bu yaklaşımın doğruluğu ve haklılığı bir yana, Batı'nın neredeyse coğrafi keşiflerden bu yana dünya ölçeğinde ulusların zenginliğini söğüşlemesi neo-kolonyal tartışmaların es geçmemesi gereken tarihsel bir gerçekliktir. Bu tartışmalar ışığında, bu çalışmada Kuşak ve Yol Projesine yamuk bir

[1] Dr. Öğretim Üyesi Ardahan Üniversitesi, ihsankurtbas@ardahan.edu.tr, kurtbasihsan@gmail.edu.tr

perspektiften bakılmaya çalışılarak, Borç Tuzağı Diplomasisi ile ilgili karşı ve zıt görüşler ele alınarak, incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yol kuşak Projesi, Borç Tuzağı Diplomasisi ve Neo-kolonyalizm

Looking At the Belt and Road Project in A Trouble: Debt Trap Diplomacy and Neo-Colonialism

İhsan KURTBAŞ[1]

'Debt Trap Diplomacy' became known in the literature when it was first put forward in January 2017 by Brahma Chellaney, an Indian geostrategist and professor at the Center for Policy Research in New Delhi. Debt Trap Diplomacy is used in the sense that the purpose of the Belt and Road Project is to burden weak and underdeveloped countries with debts to the extent that they cannot repay and to force the debtor country to make economic and political concessions. Although the concept of Debt Trap Diplomacy has become a common and dominant expression in the literature, it is also referred to as Bribery Diplomacy, Bandit Aid, and Fraudulent Aid in different sources for various reasons. However, discussions in the literature describe Debt Trap Diplomacy as a different version of the 'Salam Slicing Strategy', stating that this policy is not only about making economic and political concessions or acquiring ports and lands but also includes sovereignty and cultural usurpation, and the neo-colonialist They claim that it has quality.

Some attributions and accusations, such as Debt Trap Diplomacy or Fraudulent Aid cause countries and societies to approach the Belt and Road Project cautiously. In addition, the Belt and Road Project is criticized in various ways on the grounds that the local workforce cannot benefit sufficiently from the projects carried out within the scope of the Belt and Road Project and that the win-win principle promised by China is not reflected in the countries in a concrete and dense way. Many scholars and analysts argue that China deliberately provides loans to desperate countries in amounts they cannot repay, demanding political or economic concessions when the debt becomes unsustainable. On the other hand, some strategists state that countries that cannot tolerate China in the struggle for global balance of power, such as the USA, the European Union, India, Japan, and the Philippines, denigrate China's natural and ordinary affairs by serving them as an ambitious and hegemonic target-laden development strategy. The main argument of this study is as follows: The Belt Road Project has signs of being a geo-geographically, geo-strategic, and geo-economically loaded Trojan Horse designed for global dominance, in line with the economic, commercial, and political goals of the People's Republic of China. In other words, the Belt and Road Project cannot be considered a progressive and civilizational initiative based on the Chinese State's win-win approach.

On the other hand, it should not be ignored that the bad record of Western societies, especially the USA, regarding colonialism, hegemony, and imperialism is overshadowed by the accusations of neo-colonialism towards China. In most academic studies in this direction, as well as media organizations of US and Western origin, there is an explicit or implicit implication that colonialism is only the right of the US and the West, or that US and Western colonialism is denied by emphasizing only China. However, in the context of the rise of China thesis, his readings of the Belt and Road Project include Debt Trap Diplomacy at one end and accusations of neo-colonialism at the other end. Aside from the accuracy and justification of this approach, the West's exploitation of the wealth of nations on a global scale, almost since the geographical discoveries, is a historical reality that neo-colonial discussions should not ignore. In light of these discussions, in this study, the Belt and Road Project will be examined

[1] Asociate Professor, Ardahan University, kurtbasihsan@gmail.edu.tr

from a distorted perspective, and the opposing views on Debt Trap Diplomacy will be discussed and examined.

Key Words: Road Belt Project, Debt Trap Diplomacy and Neo-colonialism

GÖÇ YÖNETİMİNİN DIŞSALLAŞTIRILMASI BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Ayşe Gülce UYGUN[1]

Özet

Bu çalışma Avrupa Birliği (AB)'nin göç yönetimini dışsallaştırma stratejisi bağlamında Türkiye-AB ilişkilerini incelemektedir. Bölgesel istikrarsız ortam ve özellikle Suriye iç savaşının etkisiyle 2011 yılından itibaren yoğun bir göç akını ile karşılaşan Türkiye, hedef ve transit ülke olarak, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en yoğun kitlesel göç hareketliliğinden en çok etkilenen ülke konumuna gelmiştir. Türkiye üzerinden Avrupa'ya yönelen düzensiz göç hareketliliği 2015 itibariyle AB tarafından göçmen krizi olarak adlandırılmış, Birlik sınır güvenliğindeki sorumluluğu üçüncü ülkelerle paylaşmayı seçmiştir. Göç yönetimini kendi sınırlarının ötesine taşımak AB için yeni strateji olmamakla birlikte, düzensiz göç krizi Birliğin ve üyelerinin üçüncü ülkelerle işbirliğinin derinleştirmesine sebep olmuştur. Güvenlik tehdidi olarak inşası ile, AB, düzensiz göçü kaynak ve transit ülkelerde yani sınırlarına ulaşmadan önlenmeye çalışmış ve olağanüstü tedbirler, gerek duyulduğunda askeri araçların ve kuvvet güçlerinin de kullanımıyla tehdidin referans nesnesinin sınırlarının dışında ele almış; göç yönetimini dışsallaştırmıştır. AB'nin önceliği, Avrupa'ya yönelen göçmenlerin en yoğun olduğu Ege Denizi'nde hareketliliği durdurmak olmuş ve sınırlarını güvence altına almak için Türkiye ile Mutabakat (18 Mart 2016) imzalamış, sınır güvenliliğinin sorumluluğunu Türkiye'ye devretmek üzerine bir strateji geliştirmiştir. Halihazırda sorunlu seyreden üyelik sürecinde düzensiz göç yönetimi iki taraf için de araçsallaşmış, önde gelen işbirliği alanlarından birine dönüşmüştür. Bu bağlamda, çalışmada yüksek düzeyde angajmanın sürdüğü nadir alanlardan olan düzensiz göç yönetimi ele alınmakta, AB-Türkiye ilişkilerinin seyrini belirleyen en kritik gündemlerden biri olarak yakın gelecekte de mevcut asimetrik bağımlılığın iki aktör için de önemini koruyacağı iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetiminin Dışsallaştırılması, Avrupa Birliği, Türkiye-AB ilişkileri, Sınır Güvenliği

[1] Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, gulceuygun@comu.edu.tr

European Union-Türkiye Relations in the Context of Externalization of Migration Management

Ayşe Gülce UYGUN[1]

Abstract

This study examines Türkiye-European Union (EU) relations in the context of the EU's externalization of migration management. Faced with an intense influx of migration since 2011 due to the regional instability and especially the Syrian civil war, Türkiye, as a destination and transit country, has become the country most affected by the most intense mass migration mobility since the Second World War. The irregular migration flows to Europe through Türkiye were labeled as a migrant crisis by the EU in 2015, and the Union chose to share the responsibility for border security with third countries. While externalizing migration management is not a new strategy for the EU, the irregular migration crisis has led the Union to deepen cooperation with third countries. By constructing irregular migration as a security threat, the EU has sought to prevent irregular migration before it reaches its borders and has externalized migration management by taking extraordinary measures outside the borders, including the use of military means and force when necessary. The EU's priority has been to stop the mobility in the Aegean Sea, which is the busiest route for migrants heading to Europe. To secure its borders, the EU signed the Memorandum of Understanding with Türkiye (March 18, 2016) and developed a strategy to transfer the responsibility for border security to the latter. In the already problematic accession process, irregular migration management has become instrumentalized for both sides and turned into one of the leading areas of cooperation. In this context, this study focuses on irregular migration management, which is one of the few areas where a high level of engagement continues and argues that as one of the most critical agendas determining the course of EU-Türkiye relations, the existing asymmetric dependency will remain important for both actors in the near future.

Key Words: Externalization of Migration Management, European Union, Türkiye-EU Relations, Border Security

[1] Associate Professor, Çanakkale Onsekiz Mart University, gulceuygun@comu.edu.tr

GÖÇ POLİTİKALARININ GÜVENLİK ALGISI BAĞLAMINDA KAMU POLİTİKALARINA ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Benazir ÖZTÜRK[1]

Özet

İnsan hareketlerinin kitlesel şekilde gerçekleşmesi göçün önemli bir konu olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Söz konusu kitlesel yer değiştirme göç eden bireyleri ve toplulukları etkilediği kadar, göç hareketlerine maruz kalan toplumları da etkilemektedir. Kitlesel yer değiştirmeler göç eden ve göç alan toplumlar için çok yönlü risk faktörleri barındırmakta; ekonomik, sosyal, toplumsal ve güvenlik kaynaklı riskler her iki tarafı da tehdit etmektedir. Güvenliğin merkeze koyulduğu ulus devletlerin göçe karşı yaklaşımı, göç olgusunun uluslararası ilişkiler boyutu dışında ulusal güvenlik boyutuyla da tartışılmasına neden olmuştur. Bu anlamda göç; kültürel asimilasyona sebep olan, ekonomiye çeşitli yükler getiren, toplumsal uyumu bozan ve kamu düzenine zarar veren bir olgu olarak ele alınmaktadır. Göç olgusunun öznesi olan göçmenler göç alan ülkelerdeki toplum nezdinde toplumsal güvenliğe karşı birer tehdit unsuru olarak görülmektedir. Ülkelerin güvenlik algılarının çok boyutlu olması sebebiyle göç sürecinin ortaya çıkardığı tehdit algısı da çok boyutlu bir hal almıştır. Göçün bu şekilde bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilmesi çalışma kapsamında bir kamu politikası olan göç politikalarının kamu politikalarının güvenliğine olan etkilerini anlamak, değerlendirmek ve öneriler sunmak açısından incelenmesini gerektirmiştir. Çalışmada kamu politikası olarak göç politikaları ve güvenlik algısı tarihsel süreç içerisinde ele alınarak, uluslararası sistemin ve devletlerin son dönemlerde göçü güvenlik politikalarıyla birlikte değerlendirmelerinin ardındaki gerekçeler incelenmiştir. Bu kapsamda ülkelerin göç politikalarını oluştururken göçe ilişkin bakış açıları analiz edilmiş, göç ve güvenlik ilişkisi kamu politikaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç Politikası, Güvenlik Algısı, Kamu Politikası

[1] Öğretim Görevlisi Dr., Ardahan Üniversitesi, benazirozturk@ardahan.edu.tr

Evaluation of the Effects of Immigration Policies on Public Policies in the Context of Security Perception

Benazir ÖZTÜRK[1]

Abstract

Massive human movements cause migration to be considered an important issue. This mass displacement affects not only the individuals and communities that migrate, but also the societies that are exposed to migration movements. Mass displacements pose multifaceted risk factors for migrating and receiving societies; Economic, social, societal and security-related risks threaten both parties. The approach of nation states towards immigration, where security is at the center, has caused the phenomenon of migration to be discussed not only in terms of international relations but also in terms of national security. In this sense, migration; It is considered as a phenomenon that causes cultural assimilation, imposes various burdens on the economy, disrupts social harmony and harms public order. Immigrants, who are the subject of migration, are seen as a threat to social security by the society in the receiving countries. Since the security perceptions of countries are multidimensional, the threat perception posed by the migration process has also become multidimensional. Considering migration as a security problem in this way required the study to examine migration policies, which are public policies, in order to understand and evaluate their effects on the security of public policies and to offer suggestions. In the study, migration policies and security perception as public policy were discussed in the historical process, and the reasons behind the international system and states' recent evaluation of migration together with security policies were examined. In this context, countries' perspectives on migration were analyzed while creating their migration policies, and the relationship between migration and security was evaluated through public policies.

Key Words: Immigration Policy, Perception of Security, Public Policy

[1] Lacturer, PhD, Ardahan University, benazirozturk@ardahan.edu.tr

ULUSLARARASI GÖÇ VE SOSYAL HİZMET: TOPLUMLARIN UYUM SÜREÇLERİNDE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ

Hamza AYDEMİR[1]

Özet

Uluslararası göç, günümüz dünyasında giderek artan bir öneme sahiptir. Farklı coğrafyalardan gelen bireylerin yeni toplumlara entegre olma süreci hem göçmenler hem de kabul eden toplumlar için önemli bir zorluk oluşturur. Göçmenler, yeni ülkelerinde iş gücüne katkıda bulunurlar, ekonomik büyümeye destek sağlarlar ve kültürel çeşitliliği artırırlar. Ancak, bu süreç sırasında göçmenler, kültürel uyumsuzluklar, dil bariyerleri, yasal zorluklar ve toplumsal dışlanma gibi sorunlarla karşılaşabilirler.

Sosyal hizmet, göçmenlerin uyum süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Göçmenler, yeni toplumlara entegre olurken karşılaştıkları çeşitli zorluklarla başa çıkmak için sosyal hizmet uzmanlarının desteğine ihtiyaç duyarlar. Dil bariyerleri, iş bulma zorlukları, kültürel çatışmalar ve psikososyal stres gibi sorunlar, sosyal hizmetin müdahalesini gerektiren alanlardır. Sosyal hizmet uzmanları, göçmenlere dil becerileri kazandırmak, iş becerilerini geliştirmek ve topluma entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmak için çeşitli hizmetler sunarlar. Aynı zamanda, sosyal hizmet, göçmenlerin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarına da odaklanır, bu da uyum sürecinin başarılı olması için hayati önem taşır.

Sonuç olarak, uluslararası göç, sosyal hizmetin önemli bir alanıdır ve göçmenlerin toplumların uyum süreçlerindeki sorunlarını ele almak için kritik bir rol oynamaktadır. Sosyal hizmet profesyonelleri, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaktan, psikososyal destek sağlamaktan, toplumsal dışlanmayı azaltmaktan ve toplum içi dayanışmayı artırmaktan sorumludur. Sosyal hizmet, toplumların uyum süreçlerinde köprü kurarak, göçmenlerin yaşamlarını iyileştirmeye ve toplumsal dışlanmayı azaltmaya yardımcı olur. Bu nedenle, sosyal hizmet profesyonellerinin göçmenlerin ihtiyaçlarına ve toplumsal entegrasyonuna odaklanması ve bu alandaki en iyi uygulamaları geliştirmesi göçmenlerin uyum süreci için kritik bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası göç, Entegrasyon, Sosyal hizmet

[1] Öğretim Görevlisi, Ardahan Üniversitesi, hamzaaydemir@ardahan.edu.tr

International Migration and Social Work: The Role of Social Work in the Integration Processes of Societies

Hamza AYDEMİR[1]

Abstract

International migration is of increasing importance in today's world. The process of integrating individuals from different geographies into new societies poses a significant challenge for both immigrants and receiving societies. Immigrants contribute to the workforce in their new countries, support economic growth and increase cultural diversity. However, during this process, immigrants may encounter problems such as cultural incompatibilities, language barriers, legal difficulties and social exclusion.

Social work plays a critical role in the integration process of immigrants. Immigrants need the support of social workers to cope with the various challenges they face while integrating into new societies. Problems such as language barriers, employment difficulties, cultural conflicts and psychosocial stress are areas that require the intervention of social work. Social workers provide a variety of services to immigrants to provide them with language skills, improve their job skills, and facilitate their integration into society. At the same time, social work also focuses on the emotional and psychological needs of immigrants, which are vital for the successful integration process.

As a result, international migration is an important area of social work and plays a critical role in addressing the problems of immigrants in the adaptation processes of societies. Social work professionals are responsible for meeting the basic needs of immigrants, providing psychosocial support, reducing social exclusion and increasing solidarity within society. Social work helps improve the lives of immigrants and reduce social exclusion by bridging the integration processes of societies. Therefore, social work professionals' focus on the needs and social integration of immigrants and developing best practices in this field play a critical role in the adaptation process of immigrants.

Key Words: International migration, Integration, Social work

[1] Lecturer, Ardahan Üniversitesi, hamzaaydemir@ardahan.edu.tr

GÜRCÜ ULUSAL KİMLİK ALGISININ DIŞ POLİTİKA İNŞASINDAKİ ROLÜ

Aytuğ VURAL[1]

Özet

Dış politikayı şekillendiren temel unsur ulusal çıkardır. Bu konu, bir ulusun kendisini ne olarak tanımladığı ile doğrudan ilişkilidir. 1860'ta İlya Çavçavadze tarafından ana hatları çizilen Gürcü milli kimliği, Sovyetler Birliği zamanında olduğu gibi bugün de yeniden şekillendirilmektedir. Her ne kadar Gürcü Ulusu'nun güncel tanımı, Gürcistan'ın kültürel ve siyasi olarak eski Avrupa'nın bir parçası olduğu kabulüne dayandırılarak yapılmışsa da, söz konusu Avrupalılık iddiası, bilimsel gerçeklikten uzak, siyasi bir adlandırmadır. Asya kökenli bir din olan Hristiyanlık inancı ise bu iddiaya dayanak teşkil etmez. Ortaçağ öncesi Avrupa'nın, siyasi ve kültürel yanlarından ziyade coğrafi önemi kayda değerdir. Bundan dolayı "Eski Avrupa" politik çağrışımı, yine kabul oluşturmaya yönelik bir şablondur. Kaldı ki meşru ve haklı sayılabilmek için Avrupalı olmak gerektiği fikrine dayanan kimlik ve dış politika oluşumu, modern dünyanın ihtiyaçlarına cevap vermemektedir.

Özgün bir coğrafyada, farklı kültürleri kapsayan Gürcistan'ın ulusal dış politikasını, daha bağımsız ve rasyonel bir temelde oluşturması gerekmektedir. Gürcistan'ın, dış politika belirlemedeki ortak arayışı; güçlü ortakların bölgedeki baskınlığı riskini yaratmaktadır. Bu da Rusya başta olmak üzere Gürcistan ile bölge devletleri arasında çıkar çatışmasına ve uzlaşma eğiliminin azalmasına neden olmaktadır. Hatta uluslararası dengeler ve jeopolitik konum, Gürcistan ile birlikte Türkiye'yi de kritik siyasi bloklaşmalara itmektedir.

Bu bildiride her iki milletin de kimlik tanımlama normları gözden geçirilecek, bununla birlikte Türk kimliğinin "Orta Doğu" ya da "Avrupa/Batı" gibi yapay adlandırmalarla, dış politika inşasındaki durumuna dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Gürcistan, Türkiye, Rusya, Dış Politika, Kimlik

[1] Uzman, People's Friendship University of Russia, ecavural@gmail.com

The Role of Georgian National Identity Perception in Foreign Policy Construction

Aytuğ VURAL[1]

Abstract

Foreign policy is mainly shaped by national interests, which is directly related to what a nation defines itself as. Georgian national identity, outlined by Ilya Chavchavadze in 1860, is being reshaped today, as it did during the Soviet Union as well. Although the current definition of the Georgian Nation is based on the assumption that Georgia is culturally and politically a part of old Europe, this claim of Europeanness is a political designation far from scientific reality. Christianity, a religion of Asian origin, does not constitute a basis for this claim. The geographical importance of pre-medieval Europe is noteworthy rather than its political and cultural aspects. Therefore, the political connotation of "Old Europe" is again a template for creating acceptance. Moreover, the formation of identity and foreign policy based on the idea that one must be European in order to be considered legitimate and justified does not meet the needs of the modern world.

In a unique geography, encompassing different cultures, Georgia needs to form its national foreign policy on a more independent and rational basis. Georgia's search for partners in determining foreign policy creates the risk of dominance of powerful partners in the region. This causes a conflict of interest and a decrease in the tendency for compromise between Georgia and the regional states, especially Russia. International balances and geopolitical position push Turkey, just like Georgia, into serious political blocs.

In this statement, the identity definition norms of both nations will be reviewed, and attention will be drawn to the situation of Turkish identity in foreign policy construction with artificial names such as "Middle East" or "Europe/West".

Key Words: Georgia, Turkey, Russia, Foreign Policy, Identity.

[1] Specialist, People's Friendship University of Russia, ecavural@gmail.com

CAKSU ATABEKLİĞİ

İkram ÇINAR[1]

Özet

Bu bildiride, Samtshe Sa-Atabago olarak bilinen Atabek Yurdu'nun asıl adının Caksu Atabekliği olması gerektiğini gösteren kanıtlar sunulmaktadır. Atabek Yurdu, İlhanlı Devleti döneminde kurulan ve daha sonra Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Safevi devletlerinden sonra Osmanlı İmparatorluğu'na katılan Posof-Ahıska merkezli siyasi bir yapının ve bölgenin adı olarak kullanılmaktadır. Bu siyasi yapı, genellikle bölgedeki Türk devletlerine bağlı yaşamış ve bu devletler zayıfladığında diğer Hristiyan prenslikleriyle eşitlik koşullarında komşuluk ilişkilerini sürdürmüştür.

Gürcü kaynakları bu yapıyı "Samtskhe Sa-Atabago" olarak adlandırarak, "Samtskhe" teriminin "üç kale" anlamına geldiğini ve "Ahıska" ile eşanlamlı olarak kullanıldığını belirtirler. "Atabago" terimi Türkçedir ve bu yapının Türk kökenli bir oluşum olduğunu beyan eder. Türk akademik kaynakları bu beyliğe "Atabek Yurdu" ve "Ahıska Atabek Yurdu" gibi adlar kullanır. Bu adların Gürcü kaynaklarından çeviri olduğu düşünülmektedir.

Atabeklik, bir Türk yönetim biçimi olarak tanımlanır ve genellikle eyalet yönetim sistemi olarak işlev görür. Atabeyler, genellikle genç yönetici olan şehzadeye yardımcı olan bilgili ve deneyimli Türk komutanlardır. Bu yönetim sistemi, Selçuklular ve diğer Türk-İslam devletlerinde de görülür.

Bu bildiride söz konusu beyliğin adının Caksu Atabekliği olduğu dile getirilmektedir. Caksu adının, bu Atabekliğin kurulduğu sırada İlhanlı ailesinden bir şehzadenin adı olduğu için Türklerde devlete ad verme geleneğine uygun olarak bunun kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Bildiride Gürcüce kaynaklarda Samtskhe Sa-Atabago olarak adlandırılan bu atabeyliğin adının aslında Caksu Atabekliği olabileceği iddia edilmektedir. Bölgedeki bazı köylerin ve kalelerin adlarının İlhanlılar dönemine dayandığı ve bu adların Türkçe kökenli olduğu da gösterilmiştir.

Türk devletlerinin genellikle kurucularının adıyla anıldığına ve bu geleneğin Caksu Atabekliği için de geçerli olabileceğine işaret edilmektedir: Dulkadiroğlu Beyliği, Selçuklu Devleti gibi. Bu bildiride, Atabek Yurdu'nun adının aslında Caksu Atabekliği olduğunu savunarak, tarihi ve kültürel açıklamalar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Caksu, Atabek Yurdu, Ahıska, Çıldır Eyaleti, Posof.

[1] Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, ikramcinar@gmail.com.

Atabek of Caksu

İkram ÇINAR[1]

Abstract

This paper presents evidence supporting the claim that the actual name of Atabek Yurdu, known as Samtskhe Sa-Atabago, should be Atabek of Caksu. Atabek Yurdu refers to a political entity centered around Posof-Ahiska, which was established during the Ilkhanid period and later became part of the Ottoman Empire following the Akkoyunlu, Karakoyunlu, and Safavid states. This political entity had a history of being closely affiliated with various Turkish states in the region, and when these states weakened, it maintained neighborly relations on equal terms with other Christian principalities.

Georgian sources refer to this entity as "Samtskhe Sa-Atabago", suggesting that "Samtskhe" signifies "three castles" and is synonymous with "Ahiska", The term "Atabago" is clearly of Turkish origin, indicating the Turkish nature of this entity. Academic Turkish sources often refer to this principality as "Atabek Yurdu" or "Ahiska Atabek Yurdu", suggesting that these names were translated from Georgian sources.

Atabekship is defined as a Turkish administrative system, typically functioning as a provincial governance structure. Atabeks, knowledgeable and experienced Turkish commanders, often assisted young rulers, such as princes. This governance system can be observed in Seljuk and other Turkic-Islamic states.

This paper contends that the principality in question should be referred to as "Atabek of Caksu". It is suggested that the name "Caksu" corresponds to the name of a prince from the Ilkhanid dynasty during the establishment of this Atabeklik. The paper argues that this nomenclature is consistent with the Turkish tradition of naming states after their founders, such as Dulkadiroglu Beylik and Seljuk Empire. This paper proposes that Atabek Yurdu should be recognized as Caksu Atabekligi, offering historical and cultural explanations.

Key Words: Caksu, Atabek of Caksu, Atabek Yurdu, Ahiska, Childir Province, Posof.

[1] Associate Professor, Kafkas Univeristy, ikramcinar@gmail.com.

TÜRK TARİHİNDE AHISKA'NIN YERİ VE ÖNEMİ

Ayna ASKEROĞLU ARSLAN[1]

Ahıska, coğrafi konumu itibariyle stratejik bir öneme sahiptir. Anadolu'nun doğu sınırının hemen yanında yer alır ve öteden beri Türk yurdudur. Ahıska, sadece Türkiye için değil Gürcistan, Ermenistan ve Rusya için de önemlidir. Osmanlı Devleti topraklarına 1578 yılında katılmış ve Çıldır eyaletinin merkezi olmuştur. Osmanlı Devleti, Ahıska'da idari teşkilatlarını hemen kurmuş ve bölgeyi 250 yıl yönetmiştir. Kafkasya'nın işgalini tamamlayan Ruslar bölgeyi kendi çıkarlarına uygun şekillendirme siyasetini uygulamaya koymuştur. Anadolu ile Kafkasya'nın bağlantı noktası olma sebebiyle Ahıska bölgesinde Türklerin yaşamaları Rus çıkarlarına tehdit idi. Ruslar, Ahıska'da, diğer işgal ettiği bölgelerde olduğu gibi önce nüfus politikaları uygulamak suretiyle bölgenin demografik yapısını değiştirmiş, daha sonra da idari yönetimini kurarak kendisi için sorun teşkil edenlere yaşam hakkı tanımamıştır. Dinini, dilini, kültürünü yaşama imkânını kaybetme korkusu içinde binlerce kişi, Osmanlı Devleti'ne göç etmek zorunda bırakmıştır.

1921 tarihinde imzalanan Moskova Antlaşması neticesinde Ahıska bölgesi Sovyet Rusya'ya, akabinde Kars Antlaşması ile Sovyet Gürcistan'a bırakıldı ve halen Gürcistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ancak peşinen belirtmeliyiz ki, Ahıskalılar öz topraklarından sürüldükten sonra Sovyet yönetimi bölgeye Ermenileri yerleştirdi.

II. Dünya savaşı sırasında, özellikle 1942 yılında Stalingrad Muharebesi sonrası

savaşın Sovyetlerin lehine dönmesi ile Sovyet yönetimi bir takım yaptırımlara gitmiştir. Bunların arasında Sovyet yöneticilerinin kafalarında tekrar gündeme gelen yayılmacı siyasettir. Bilindiği gibi, Rusya'nın Korkunç İvan döneminde ortaya çıkan, Çar Petro dönemine gerçekleşmeye çalışılan ve Çariçe Katerina döneminde zirve yapan sıcak denizlere inme amacı için belirlenen güzergahta stratejik konuma sahip olan Ahıska vardı. Sıcak denizlere inmekle beraber Rusya'nın "Batı Ermenistan" veya "Turetskaya Armenia" dedikleri bölge Türkiye'nin doğusunda, kuzey doğusunda, güney doğusunda ve İç Anadolu'ya kadar uzanan geniş coğrafyayı kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ahıska, Türkiye, Ahıskalı Türkler, sürgün, göç.*

[1] Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, ayna.arslan@istanbul.edu.tr

The Place and Importance of Ahıska in Turkish History

Ayna ASKEROĞLU ARSLAN[1]

Ahıska has a strategic importance due to its geographical location. It is located right next to the eastern border of Anatolia and has always been a Turkish homeland. Ahıska is important not only for Turkey but also for Georgia, Armenia and Russia. It joined the Ottoman Empire in 1578 and became the center of Çıldır province. The Ottoman Empire immediately established administrative organizations in Ahıska and governed the region for 250 years. Having completed the occupation of the Caucasus, the Russians implemented the policy of shaping the region in accordance with their own interests. Since it was the connection point of Anatolia and the Caucasus, the presence of Turks in the Ahıska region was a threat to Russian interests. In Ahıska, as in other occupied regions, the Russians first changed the demographic structure of the region by implementing population policies, and then established the administrative administration, denying the right to life to those who posed a problem for them. Thousands of people were forced to migrate to the Ottoman Empire in fear of losing the opportunity to live their religion, language and culture.

As a result of the Moscow Treaty signed in 1921, the Meskhetian region was left to Soviet Russia, and subsequently to Soviet Georgia with the Kars Treaty, and it is still within the borders of Georgia. However, we must state in advance that after the Meskhetians were expelled from their own lands, the Soviet administration settled Armenians in the region.

II. During World War II, especially after the Battle of Stalingrad in 1942

With the war turning in favor of the Soviets, the Soviet administration imposed some sanctions. Among these, the expansionist policy that came to the fore again in the minds of the Soviet rulers. As it is known, there was Ahıska, which had a strategic location on the route determined for the purpose of reaching the warm seas, which emerged during the reign of Ivan the Terrible of Russia, was attempted to be realized during the reign of Tsar Peter, and reached its peak during the reign of Tsarina Catherine. The region that Russia calls "Western Armenia" or "Turetskaya Armenia", although it goes down to the warm seas, covers a wide geography extending to the east, north-east, south-east of Turkey and Central Anatolia.

Key Words: Meskhetian, Türkiye, Meskhetian Turks, exile, migration.

[1] Associate Professor, İstanbul University, ayna.arslan@istanbul.edu.tr

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHISKALI TÜRK DİASPORASI

Mevlüt IŞIK[1]

Özet

Ahıska Türkleri, II. Dünya Savaşı sırasında, Sovyetler Birliği lideri Stalin tarafından sürgün edilerek vatanlarından uzakta yaşamak zorunda bırakıldılar. Sürgünün acısı ve vatan hasreti Ahıskalı Türk toplumunun yaşamlarını kökten değiştirdi. Ahıska Türkleri hala sürgünde hayatlarını sürdürmekte ve vatanlarına dönme umutlarını korumaktadırlar. Dünyanın dokuz farklı ülkesinde yaşayan Ahıska Türklerinin uluslararası düzeyde tanınırlığını sağlamanın yanı sıra Türkiye ile bağlarını da güçlendirmeyi amaçlayan Türkiye, Ahıska diasporasıyla yakın işbirliği içerisindedir.

Ahıska Türkleri de Türkiye'nin Kafkasya'da ve uluslararası platformlarda daha etkin bir rol oynamasını desteklemektedir. Türkiye, Ahıska Türklerinin yaşadığı sorunları dünya gündemine taşırken Ahıska Diasporası da Türk dış politikası için önemli bir aktör haline gelmiştir. Türk dış politikasında Ahıska diasporasının etkisi, hem diplomatik çabalarda hem de insani yardım ve eğitim programlarında görülmektedir. Ahıska diasporası, Türkiye ile işbirliği içinde, Ahıska Türklerinin kültürel miraslarını koruma ve yaşatma çabalarını desteklemektedir. Bu çalışma, Türk dış politikasında Ahıska diasporasının rolünü ve önemini tespit etmek, daha etkin, aktif ve güçlü bir diaspora için yapılan çalışmaları ve yapılması gerekenleri farklı perspektiflerden ele alarak çözümler önermeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, Türkiye, Sürgün, Vatan, Diaspora

[1] Doktora Öğrencisi, DATÜB, mevlut.ishik@gmail.com

Ahiskan Turkic Diaspora in Turkish Foreign Policy

Mevlüt IŞIK[1]

Abstract

Ahiska Turks, during World War II were exiled by Soviet Union leader Stalin and forced to live away from their homeland. The pain of exile and homesickness radically changed the lives of the Ahiskan Turkic community. Ahiska Turks still live in exile and maintain their hopes of returning to their homeland. Turkey, which aims to ensure international recognition of Ahiska Turks living in nine different countries of the world as well as strengthening its ties with Turkiye, is in close cooperation with the Ahiska diaspora.

Ahiska Turks also support Turkiye to play a more active role in the Caucasus and international platforms. While Turkiye brings the problems experienced by Ahiska Turks to the world agenda, the Ahiska Diaspora has become an important actor for Turkish foreign policy. The influence of the Ahiska diaspora in Turkish foreign policy is seen in both diplomatic efforts, humanitarian aid and education programs. The Ahiska diaspora, in cooperation with Turkiye, supports the efforts of Ahiska Turks to protect and preserve their cultural heritage. This study aims to determine the role and importance of the Ahiska diaspora in Turkish foreign policy, and to propose solutions by considering the work done and what needs to be done for a more effective, active and strong diaspora from different perspectives.

Key words: Ahiska Turks, Turkiye, Exile, Homeland, Diaspora

1 PhD student, DATÜB, mevlut.ishik@gmail.com

ULUSLARARASI PLATFORMDA AHISKA TÜRKLERİNE YÖNELİK UYGULANAN 1944 SÜRGÜNÜ'NÜN BİR SOYKIRIM OLARAK TANINMASI

Minara ALİYEVA ÇINAR[1]

Özet

İnsanlık tarihi boyunca göç, çeşitli sebeplerle gerçekleşen bir olgu olmuştur. Dünyanın her yerinde, tarihin her döneminde göç hareketleri yaşanmış, yaşanmaya da devam etmektedir. Göç hareketleri ya isteğe bağlı ya da zorunlu hallerde gerçekleşmektedir. Ekonomik, sosyal, eğitim, sağlık gibi sorunlar yaşayan insanlar genellikle isteğe bağlı göç eder. İnsanların kendi istekleri dışında çeşitli güçlerin etkisiyle veya doğal afetlerden dolayı gerçekleştikleri göç ise zorunlu göç halini alır.

1930-1950'li yıllar arasında Eski Sovyetler Birliği coğrafyasında yaşayan yirmiden fazla halkın sürgün edildikleri dünyaca bilinmektedir. Tarihçilerin verdiği bilgilere göre de, bu tarihler arasında sürgün edilmiş insanların toplam sayısı altı milyonun üzerindeydi. Bu sürgünlerin bir kısmı İkinci Dünya Savaşı zamanında gerçekleştirilmiştir. Literatürde bu olaylar birer sürgün olarak yerini almıştır. Ancak sürgünde ve sonrasında yaşanan sonuçlara bakılırsa bu olayların sürgünden ziyade birer soykırım olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, literatürde 14 Kasım 1944 yılında Ahıska Türklerinin sürgünü olarak nitelendirilen bu olayın bir soykırım olduğunu ortaya koymaktır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra SSCB'nin Yüksek Şurası'nın, 26 Nisan 1991 tarihinde halklara uygulanan bu sürgün olaylarını "siyasetin iftirası ve soykırım" olarak kabul eden "Sürgün Edilmiş Halkların Rehabilitasyonuna Dair" 1107-1 Sayılı Kanun'un çıkarılması bunu destekler niteliktedir. Nitekim sürgün ve sonrasında yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda 9 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen ve 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe giren "Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 2. Maddesine göre "millî, etnik, ırkî veya dini bir grubu, sırf bu niteliği nedeniyle, kısmen veya tamamen yok etmek kastıyla işlenmesi" bu olayın bir soykırım olduğunu da açıkça göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, Ahıska sürgünü, soykırım

[1] Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, minara.aliyeva72@gmail.com

International Recognition of the 1944 Deportation of Ahiska Turks as a Genocide

Minara ALİYEVA ÇINAR[1]

Abstract

Throughout human history, migration has been a phenomenon that has taken place for various reasons. Everywhere in the world, in every period of history, there have been and continue to be migration flows. These flows are either voluntary or forced. People experiencing economic, social, educational, and health problems usually migrate voluntarily. Migration against one's will, under the influence of various forces or due to natural disasters, becomes forced migration.

The deportation of more than twenty nationalities living on the territory of the former Soviet Union between the 1930s and 1950s is well known across the world. According to historians, the total number of people deported between these dates was over six million. Some of these deportations took place during the Second World War. These incidents are recognized as deportations in the literature.

However, the results of the deportations and their consequences show that these events were genocide rather than deportation. This study aims to show that this act, which is described in the literature as the deportation of Ahiska Turks on November 14, 1944, is genocide. This is supported by the fact that after the collapse of the Soviet Union, the Supreme Council of the USSR issued Law No. 1107-1 "On the Rehabilitation of Exiled Peoples" on April 26, 1991, which recognized these deportations as "political slander and genocide". Considering the deportations and their consequences, Article 2 of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, adopted on December 9, 1948, and entered into force on January 12, 1951, clearly indicates that the events were genocide "committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, solely based on this identity".

Key Words: Ahiska Turks, Ahiska exile, genocide

[1] Associate Professor, Bursa Uludağ University, minara.aliyeva72@gmail.com

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHISKA MESELESİ

İbrahim HASANOĞLU[1]

Özet

Ahıska meselesi 1944 yılında Ahıska Türklerinin toplu olarak vatanlarından Orta Asya'ya sürgün edilmesiyle ortaya çıkmıştır. On yıllar boyunca çözümün tek adresi olan SSCB'nin 1991 yılında dağılmasıyla Ahıska meselesi uluslararası boyut kazanmıştır. SSCB sonrası Güney Kafkasya'da bağımsızlık kazanan yeni cumhuriyetlerle ilişkilerini geliştiren Türkiye, Ahıska konusuyla da yakından ilgilenmeye başlamıştır. Sorunun birincil muhatabı olan Gürcistan, 1999 yılında Avrupa Konseyi'ne giriş şartlarından biri olarak Ahıska Türklerinin geri dönüşünü taahhüt etmiştir. Sorunun tarafları Ahıska Türkleri, Gürcistan ve Avrupa Konseyi olmasına karşın Türkiye de konuyla ilgilenmektedir. Ahıska Türklerinin etnik ve dini kimliği ve Ahıska bölgesinin stratejik konumu Türkiye'nin sorunu yakından takip etmesine neden olurken Gürcistan ile ilişkileri Ahıska politikasını önemli ölçüde şekillendiren faktörler arasında yer almaktadır.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçünü kolaylaştırmak için Türkiye'de siyasi iktidarlar dönem dönem yasal düzenlemeler yaparken sürgün edildikleri Ahıska'ya geri dönüş konusu dikkatle ele alınmakta ve Gürcistan ile ilişkilerin zarar görmemesine özen göstermektedir. Ahıska Türklerinin Ahıska'ya dönüş meselesini Türkiye için "duygusal bir mesele değil jeopolitik bir gereklilik" olduğunu savunan görüşler olduğu gibi Türkiye'nin bu konuda "üçüncü taraf şeklinde hareket ederek dönüşe dışarıdan destek vermesi gerektiğini" savunan görüşler de mevcuttur. Fakat Türkiye, Ahıska Türklerinin geri dönüşünü, Gürcistan'ın Avrupa Konseyi'ne olan yükümlülüklerini referans noktası olarak görme eğilimindedir. Bu çalışmada, yukarıdaki iki temel görüşten hareketle Türkiye'nin Ahıska sorununa yönelik politikası gerek Türkiye-Gürcistan ilişkileri gerekse Türkiye'nin Kafkasya politikası bağlamında ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahıska, Gürcistan, Sürgün, Rehabilitasyon

[1] Dr., DATÜB, ibrasu116@yandex.com

Issue of Akhaltsikhe in Turkish Foreign Policy

İbrahim HASANOĞLU[1]

Abstract

The issue of Akhaltsikhe emerged in 1944 by deporting collectively the Ahiskan Turks from their homeland to Central Asia. With the dissolution of the USSR being the only solution for decades in 1991, the issue of Ahiskan Turks gained an international dimension. Turkiye developing its relations with the new republics that gained independence in the South Caucasus after the dissolution of USSR, began to be closely interested in the issue of Ahıskan Turk. Georgia being the primary addressee of the problem committed to the return of Ahiskan Turks as one of the conditions for entering the Council of Europe in 1999. Although the parties of the problem are Ahiskan Turks, Georgia and the Council of Europe, Turkiye is also interested in the issue. While the ethnic and religious identity of the Ahiskan Turks and the strategic location of the Akhaltsikhe region cause Turkiye to follow the problem closely, its relations with Georgia are among the factors significantly shaping the Ahiskan policy.

While the political powers in Turkiye make legal regulations from time to time in order to facilitate the migration of Ahiskan Turks to Turkiye, the issue of their return to Ahıska where they were exiled, is handled carefully and care is taken not to disturb the relations with Georgia. While there are views that argue that the issue of Ahiskan Turks return to Ahıska is "a geopolitical necessity rather than an emotional issue " for Turkiye, there are also views that argue that Turkiye should "act as a third party and provide external support to the return". But Turkiye tends to see the return of the Ahiskan Turks as a reference point for the obligations of Georgia in front of the Council of Europe. Based on the two basic views above, Turkiye's policy towards the issue of Ahiskan Turks is discussed in the context of both Turkiye-Georgia relations and Caucasus policy of Turkiye in this study.

Key Words: Akhaltsikhe, Georgia, Exile, Rehabilitation

[1] PhD., DATÜB, ibrasu116@yandex.com

LOZAN KONFERANSINDA SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN TEZİ

Ayna ASKEROĞLU ARSLAN[1]

Lozan Barış Konferansı 11 Kasım 1923-24 Temmuz 1923 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir ve İtilaf devletleri ile beraber Türkiye ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği de katılmıştır. Yeni kurulan SSCB'nin katılmasının iki ana sebebi vardır: Boğazlar ve azınlıklar meseleleri. Lozan görüşmeleri sırasında her ne kadar Türkiye'nin güvenliği ile kendi güvenliğinin örtüştüğü izlenimi göstermiş olsa da Sovyetler Birliği'nin özellikle Boğazlar konusunda asırlardır değişmeyen Rus siyasetinin takipçisi olduğu aşikardır. Lozan Barış görüşmelerine katılan Sovyet Rusya heyetinin amacını, tavırlarını, konuşmalarını uluslararası ilişkiler belgeleri doğrultusunda incelenebilir. Moskova, Lozan konferansına çok büyük önem veriyordu çünkü kendisinin tarih boyunca yakın ilgi alanı olan İstanbul Boğazları ve azınlıklar meselesi görüşülüyordu.

Boğazlar meselesine Sovyet bakış açısı V. I. Lenin tarafından Lozan Konferansı'nın açılışından önce bile 27.11.1922 tarihinde bir İngiliz muhabire verdiği röportajda açıkça ifade edilmiştir: Sovyet hükümetinin boğazlarla ilgili programının Türkiye'nin ulusal çıkarlarının karşılanmasını, boğazların barışta ve savaşta tüm savaş gemilerine kapatılmasını ve ticaret gemilerinin tam serbestliğini sağlanması idi.

Sovyetler için diğer önemli husus azınlıklar konusunu “Ermeni Yurdu" meselesine indirgemiştir. G. Çiçerin başkanlığındaki Sovyet heyetinin sunduğu muhtırada Rusya ve Ukrayna'da olası Ermeni yerleşimcilere toprak sağlamaya hazır olduklarını ifade edilmesi son derece ilginçtir.

SSCB'ye göre Lozan süreci anti-Sovyet bir ortama sahipti ve SSCB'yi dışlanmaya yönelikti. Ancak, Lozan görüşmeleri Sovyetler Birliği devletinin uluslararası arenada tanınırlık kazandığı inkâr edilemez bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: Lozan Konferansı, Türkiye, Sovyetler Birliği, Boğazlar, azınlıklar.

[1] Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, ayna.arslan@istanbul.edu.tr

Thesis of the Soviet Union at the Lausanne Conference

Ayna ASKEROĞLU ARSLAN[1]

Abstruct

The Lausanne Peace Conference was held between 11 November 1923 and 24 July 1923, and the Allied Powers, as well as Turkey and the Union of Soviet Socialist Republics, participated. There are two main reasons for joining the newly established USSR: Straits and minority issues. Although it showed the impression that Turkey's security and its own security overlapped during the Lausanne negotiations, it is obvious that the Soviet Union is following the Russian policy, which has not changed for centuries, especially regarding the Straits. The aims, attitudes and speeches of the Soviet Russian delegation participating in the Lausanne Peace negotiations can be examined in line with international relations documents. Moscow attached great importance to the Lausanne conference because the Bosphorus Straits and the issue of minorities, which has been a close interest of Moscow throughout history, were discussed.

The Soviet perspective on the straits issue was clearly expressed by V. I. Lenin, even before the opening of the Lausanne Conference, in an interview he gave to a British correspondent on 27.11.1922: was to ensure full freedom of ships.

Another important issue for the Soviets was that they reduced the issue of minorities to the "Armenian Homeland" issue. It is extremely interesting that in the memorandum presented by the Soviet delegation headed by G. Chicherin, they stated that they were ready to provide land to possible Armenian settlers in Russia and Ukraine.

According to the USSR, the Lausanne process had an anti-Soviet atmosphere and was aimed at excluding the USSR. However, it is an undeniable fact that the Lausanne negotiations gained recognition of the Soviet Union in the international arena.

Key Words: Lausanne Conference, Türkiye, Soviet Union, Straits, minorities.

[1] Associate Professor, İstanbul University, ayna.arslan@istanbul.edu.tr

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ'NİN DAĞILMASININ TÜRKİYE BÜYÜK MILLET MECLİSİ'NDEKİ YANKILARI

Selçuk URAL[1]
Mehtap ÇINAR[2]

Özet

Çarlık Rusya İmparatorluğu 1917'de Ekim Devrimi ile yıkılınca yerine Sovyet Rusya kuruldu. 1922'de Sovyet Rusya ve diğer sovyet cumhuriyetlerinin birleşme kararı almasıyla SSCB ortaya çıktı. SSCB 1991 yılına kadar varlığını sürdürdü. Mihail Gorbaçov'un iktidara gelmesiyle birlikte çözülme süreci başlamış oldu. Gorbaçov çözülmeyi önlemek ve ülkeyi yeniden teşkilatlandırmak üzere 1985'ten itibaren Glastnost (Açıklık) ve Perestroyka (Yeniden yapılanma) politikalarını uygulamaya çalıştıysa da başarılı olamadı. SSCB'nin dağılma süreci dünya tarafından olduğu kadar Türkiye tarafından da yakından takip edildi. SSCB'nin dağılmasıyla Kafkasya ve Orta Asya'da oluşan otorite boşluğu ABD, AB ve Türkiye'nin dikkatinden kaçmadı. Türkiye soğuk savaş döneminde güvenlik politikalarına öncelik verdiği için ikili ilişkilerde SSCB ile sorun yaşanmamasına özen gösteriyordu. Dolayasıyla söz konusu coğrafyalara oldukça mesafeliydi. Türkiye SSCB'nin dağılma sürecinde ortaya çıkan siyasi boşluğu doldurmak üzere harekete geçecekti. SSCB'nin dağılması sürecinde birliğe üye ülkelerin (Azerbaycan-Ermenistan; Özbekistan'da Fergana olayları gibi) birbiriyle sorunlar yaşaması Sovyet coğrafyasını yakından takip etmeyi gerektiriyordu. Nitekim Kafkasya'da Azerbaycan, Orta Asya'da dört Türk cumhuriyetinin ortaya çıkışı, bu ülkelerin sahip olduğu enerji kaynakları ve tarım imkanları dünyanın siyasi yapısını ve küresel ekonomiyi kökünden etkileyebilecek güce sahipti. TBMM SSCB'nin dağılışı başta olmak üzere ortaya çıkan Türk cumhuriyetlerinin durumunu yakından takip eden kurumların başında geliyordu. Türk cumhuriyetleriyle diplomatik temasların kurulmasından başlayarak siyasi, askeri ve iktisadi alanlarda işbirliğine gidilmesi fikri siyasi parti temsilcileri ve milletvekilleri tarafından çeşitli vesilelerle ifade edilecekti. TBMM'de yapılan konuşmalarda bağımsızlığını kazanan bütün ülkelerin dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın bağımsızlığının tanınması fikri ortaya çıktı. Türkiye'nin jeopolitik konumu itibariyle bağımsız devletlere Batı dünyasıyla temas noktasında köprü görevi üstlenebileceği, hükümet politikalarında bu hususa yer verilmesi gerektiği beyan edildi. Bunların dışında Başbakan Süleyman Demirel'in Türk cumhuriyetlerine yönelik ziyaretleri ve tespitleri meclis genel kuruluna sunuldu. Demirel'in ziyaretinin ardından devletlerarasında karşılıklı ziyaretlerin yapıldığı görülecektir. Muhtelif partilerden milletvekilleri Türk devletleriyle ilişkilerin öncelikle kültürel, eğitim ve ekonomi gibi alanlarda iş birliğine gidilmesi, bu devletlerin ulaşım ve haberleşme alt yapılarına destek verilmesi yönünde görüşler ortaya koyarak hükümete yardımcı olmaya çalışmışlardır.

Anahtar Kelimeler: SSCB, Kafkasya, Orta Asya, Türkiye, TBMM

[1] Prof. Dr., Kars Kafkas Üniversitesi, sural25@hotmail.com
[2] Uzman, Kars Kafkas Üniversitesi, mhtpcinar36@outlook.com

Reflections of The Dissolution of The Union Soviet Socialist Republics of Turkish Grand National Assembly

Selçuk URAL[1]
Mehtap ÇINAR[2]

Abstract

When the Tsarist Russian Empire collapsed with the October Revolution in 1917, Soviet Russia was established in its place. The USSR emerged in 1922 when Soviet Russia and other Soviet republics decided to unite. The USSR continued to exist until 1991. The dissolution process began with Mikhail Gorbachev coming to power. Although Gorbachev tried to implement Glastnost (Openness) and Perestroika (Restructuring) policies starting from 1985 to prevent dissolution and reorganize the country, he was unsuccessful. The disintegration process of the USSR was followed closely by Turkey as well as the world. The authority vacuum that emerged in the Caucasus and Central Asia after the collapse of the USSR did not escape the attention of the USA, the EU and Turkey. Since Turkey prioritized security policies during the Cold War period, it was careful not to have any problems with the USSR in bilateral relations. Therefore, he was quite distant from the geographies in question. Turkey would take action to fill the political void that emerged during the dissolution of the USSR.

During the dissolution of the USSR, the member countries of the union had problems with each other (such as Azerbaijan-Armenia; Fergana events in Uzbekistan), which necessitated following the Soviet geography closely. As a matter of fact, the emergence of Azerbaijan in the Caucasus and four Turkish republics in Central Asia, and the energy resources and agricultural opportunities of these countries had the power to radically affect the political structure of the world and the global economy. The Turkish Grand National Assembly was one of the institutions that closely followed the situation of the Turkish republics that emerged, especially after the dissolution of the USSR. The idea of cooperation in political, military and economic fields, starting from the establishment of diplomatic contacts with the Turkish republics, would be expressed on various occasions by political party representatives and members of parliament. In the speeches made in the Turkish Grand National Assembly, the idea of recognizing the independence of all countries that gained their independence, regardless of language, religion or race, emerged. It was declared that Turkey, due to its geopolitical position, could serve as a bridge to independent states at the point of contact with the Western world, and this issue should be included in government policies. Apart from these, Prime Minister Süleyman Demirel's visits and findings to the Turkish republics were presented to the general assembly of the parliament. It will be seen that after Demirel's visit, mutual visits were made between the states. Members of parliament from various parties tried to help the government by putting forward views on relations with Turkish states, primarily cooperation in areas such as culture, education and economy, and support for the transportation and communication infrastructures of these states.

Key Words: USSR, Caucasus, Central Asia, Turkey, Turkish Grand National Assembly

---

[1] Professor, Kars Kafkas University, sural25@hotmail.com
[2] Specialist, Kars Kafkas University, mhtpcinar36@outlook.com

DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI: AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ROLÜ[1]

İsmihan TOPDAĞ[2]
Fuat AKSU[3]

Özet

Doğu Akdeniz'de Türkiye, Yunanistan, KKTC ve GKRY arasında yaşanan deniz yetki alanları uyuşmazlığı çok taraflı ve çok boyutlu, karmaşık bir uyuşmazlık olarak şekillenmektedir. Bir yandan Kıbrıs'ta toplumlar arasında var olan egemenliğe ilişkin tartışma sürerken diğer yandan egemen haklara ilişkin sınırlandırma çabalarının sürmekte oluşu dikkate alındığında egemenliğe ilişkin "sorun" çözülmeden deniz yetki alanlarının hakkaniyetli bir sınırlandırmaya ulaştırılması güç görünmektedir. Doğu Akdeniz'de taraflar arasında bir anlaşmanın gerçekleştirilebilmesinde süreci kısıtlayan bir başka olgu ise Yunanistan ve GKRY'nin AB üyesi ülkeler olmasıdır. Her ne kadar deniz yetki alanlarına ilişkin konular üye devletlerin yetki alanı içerisinde bırakılmış olsa da Türkiye'nin henüz AB'ye üyeliğinin gerçekleşmemiş olması ve KKTC'nin statüsü konusunda yaşanan restleşme bu konuyu bir koşulluluk sarmalına sokmaktadır.

Bu çalışmada Doğu Akdeniz'de sürmekte olan deniz yetki alanlarına ilişkin uyuşmazlık/çatışmanın çözümünde AB'nin rolü ve geliştirdiği politikalar incelenecektir. AB'nin çatışma çözümüne yönelik olarak tarafların kararlarını ve davranışlarını yönlendiren politikaları "koşulluluk", "sosyal öğrenme" ve "pasif uygulama" politikaları bağlamında ele alınacaktır. Koşulluluk politikası AB'nin siyasi, ekonomik, teknik veya hukuki bir yükümlülüğün yerine getirilmesi şartıyla diğer aktöre vaat edilen faydaları sunma ve sunmamasını içerir. Sosyal öğrenme politikası, AB'nin tarafların algı ve kimliklerini kurumsal ve toplumsal temas ile dönüştürerek çatışma çözümünü etkilemesini ifade eder. Pasif uygulama politikasında ise AB'nin belirlediği yükümlülüklerin ve kuralların zorlama içermeksizin taraflarca uygulanmasını sağlamak hedeflenir. Çalışmada AB'nin uyguladığı koşulluluk politikaları ile taraflar arasında asimetrinin oluşmasına zemin hazırladığı ve bunun da uyuşmazlığın çözümünü olumsuz etkilediği savı tartışılacaktır. Bu durum özellikle AB'nin üye devletler ve/veya aday ülkeler arasındaki olası uyuşmazlık/çatışmalarda "çatışma çözücü aktör" rolünü de sorgulamaya fırsat verecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Doğu Akdeniz, Deniz Yetki Alanları, AB, Çatışma Çözümü

1 Tez çalışmasından üretilmiştir

2 Ar. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, ismihantopdag@nevsehir.edu.tr
3 Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, faksu@yildiz.edu.tr

The Dispute of the Maritime Jurisdiction Areas in the Eastern Mediterranean: The Role of the European Union[1]

İsmihan TOPDAĞ[2]
Fuat AKSU[3]

Abstract

The dispute over maritime jurisdiction areas in the Eastern Mediterranean between Turkey, Greece, the TRNC and the GCASC has evolved into a multilateral, multidimensional and complex dispute. Considering that, on the one hand ongoing sovereignty dispute between the communities in Cyprus, and on the other hand, the ongoing efforts to delimit sovereign rights continue, it seems difficult to achieve an equitable delimitation of maritime jurisdiction areas without resolving the "issue" regarding sovereignty. Another factor that restricts the process of reaching an agreement between the parties in the Eastern Mediterranean is the fact that Greece and the GCASC are EU member states. Although maritime jurisdiction issues are left within the jurisdiction of the member states, the fact that Turkey has not yet become a member of the EU and the confrontation over the status of the TRNC puts this issue in a spiral of conditionality.

This study will examine the EU's role and policies in the resolution of the ongoing dispute/conflict over maritime jurisdiction areas in the Eastern Mediterranean. The EU's policies that guide the decisions and behavior of the parties towards conflict resolution will be discussed in the context of "conditionality", "social learning" and "passive enforcement" policies. Conditionality policy involves the EU offering or withholding promised benefits to the other actor on the condition that a political, economic, technical or legal obligation is fulfilled. Social learning policy refers to the EU's influence on conflict resolution by transforming the perceptions and identities of the parties through institutional and social engagement. Passive enforcement policy aims to ensure that the obligations and rules set by the EU are implemented by the parties without coercion. This study will discuss the argument that the EU's conditionality policies have led to asymmetry between the parties, which in turn has a negative impact on conflict resolution. This will provide an opportunity to question the EU's role as a "conflict resolution actor" in potential disputes/conflicts between member states and/or candidate countries.

Key Words: Turkish Foreign Policy, Eastern Mediterranean, Maritime Jurisdiction, EU, Conflict Resolution

1 Derived from the thesis study

2 Research Assistant, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, ismihantopdag@nevsehir.edu.tr
3 Asocciate Professor, Yıldız Teknik University, faksu@yildiz.edu.tr

DOSTROYKA: PUTİN DÖNEMİNİN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI

Niyazi İPEK[1]

Özet

Sovyet sistemi, kapitalizmden radikal biçimde farklı bir sosyo-ekonomik sistem içinde gelişmiştir. SSCB'nin sahip olduğu bu yapısal fark, zamanla onu dünyanın öbür yarısından ayırmış ve güçlü şekilde kalkınmasına olanak tanıyarak onu systemin başat iki aktöründen biri haline getirmiştir. Ancak 20. yüzyılın sonlarına yaklaşıldıkça sistem çözülmeye ve reform ihtiyacı duymaya başlamıştır. Brejnev ile başlayan değişim hareketi Gorbaçov ile zirveye ulaşmış, 1991'de ise Gorbaçov'un istifası ile tarihi bir dönüşüm meydana gelmiştir. Böylece bir defa daha dönüşmeye mecbur kalan Rusya, bu kez yıllarca karşısında durduğu sisteme entegre olma süreci yaşamıştır.

SSCB'nin dağılması ile dünya sisteminin iki kutuplu yapısı çözülmüş ve uluslararası ilişkiler sancılı bir yeniden yapılanma dönemine girmiştir. Bu çalışma, zayıfladığı zamanlarda olduğu gibi güçlendiği zamanlarda da dünya politikasının etkileme gücüne sahip ayrıcalıklı konumuyla Rusya'nın Putin döneminde yaşadığı dönüşüme odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı da söz konusu dönemi kavramsallaştırmaktır. Bu bağlamda çalışmanın analiz düzeyi olarak aktör, analiz birimi olarak ise Putin Dönemi reformlarının neticeleri olarak belirlenmiştir. İnşacı bir perspektiften ele alınacak olan çalışma Putin'in iktidara geldiği 2000 yılı ile 2018 yılları arasına odaklansa da Gorbaçov ve Yeltsin dönemleri de konuyu tamamlayıcı oldukları ölçüde çalışmaya dâhil edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Putin Dönemi, Perestroyka, Dostroyka

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, niyaziipek@ardahan.edu.tr

Dostroyka: Conceptualizing the Putin Era

Niyazi İPEK[1]

Abstract

The Soviet system developed within a socio-economic system radically different from capitalism. This structural difference of the USSR separated it from the other half of the world over time and allowed it to develop strongly, making it one of the two dominant actors of the system. However, as the end of the 20th century approached, the system began to dissolve and needed reform. The change movement that started with Brezhnev reached its peak with Gorbachev, and a historical transformation occurred with the resignation of Gorbachev in 1991. Thus, Russia, which was forced to transform once again, this time went through the process of integrating into the system it had been opposing for years.

With the dissolution of the USSR, the bipolar structure of the world system was dissolved and international relations entered a period of painful restructuring. This study focuses on the transformation experienced by Russia during the Putin period, with its privileged position having the power to influence world politics both when it is weakened and when it is strengthened. The aim of the study is to conceptualize the period in question. In this context, the actor was determined as the level of analysis of the study, and the results of the Putin Era reforms were determined as the unit of analysis. Although the study, which will be discussed from a constructivist perspective, focuses on the period between 2000, when Putin came to power, and 2018, the Gorbachev and Yeltsin periods will also be included in the study to the extent that they are complementary to the subject.

Key Words: Russian Federation, Putin Era, Perestroika, Dostroyka

[1] Assistant Peofessor, Ardahan University, niyaziipek@ardahan.edu.tr

RUSYA FEDERASYONU ENERJİ DIŞ POLİTİKASINDA ARKTİK BÖLGESİ'NİN YÜKSELEN ROLÜ

Azime TELLİ[1]

Dünyanın artmakta olan enerji talebinin karşılanması geçmişte enerji jeopolitiğinde yer almayan bölgelerin 21. yüzyılda ilgi odağı haline neden olmuştur. Bunlardan biri olan Arktik'in sahip olduğu rezervler sadece bölge ülkelerinin değil küresel güçlerin de dikkatini çekmektedir. Rusya Federasyonu küresel sistemde sahip olduğu zengin enerji rezervlerinin sağladığı kaldıraç gücü sayesinde süper güçler arasında yer almaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanılan siyasal ve ekonomik istikrarsızlık döneminin ardından Rusya'nın dünya siyasetine enerji süper gücü olarak yeniden yükselişe geçmiştir. Zengin fosil ve uranyum rezervleri Rusya'nın dış politika amaçlarına ulaşmasında önemli bir araç konumundadır. Ancak Rusya'nın uzun dönem enerji güvenliği kaynakların rezerv ömürlerine bağlı olarak risk altında olduğu için yeni rezervlere ulaşılması önem taşımaktadır. Bu noktada Arktik ülkelerinden biri olan Rusya'nın bölgeye olan ilgisinin enerji güvenliği boyutu öne çıkmaktadır. Öte yandan Rusya, "Arktik Beşlisi" olarak tabir edilen ülkeler arasında enerji kaynaklarının geliştirilmesinde bölgenin çetin koşullarına aşina olmasıyla önemli bir avantaja sahiptir. Çalışmanın hipotezi Rusya'nın kaynak çeşitlendirme başta olmak üzere enerji süper gücü olarak konumunu muhafaza etmek amacıyla bölge kaynaklarıyla ilgilendiğidir. Çalışmada Arktik Bölgesi'nin uluslararası statüsü ve sahip olduğu enerji kaynakları ortaya konularak bölgenin yükselen jeopolitik önemi açıklanacaktır. Vaka analizi yönteminin kullanılacağı çalışmada Rusya'nın 21. yüzyılda bölgeye yönelik izlediği politikalar enerji güvenliği üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Arktik, Rusya, dış enerji politikası, enerji diplomasisi, Arktik Beşlisi

[1] Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, azimetelli@mersin.edu.tr

The Rising Role of the Arctic Region in in Russian Federation's Energy Foreign Policy

Azime TELLİ[1]

Absrtuct

The quest to meet the world's burgeoning energy demands has propelled previously overlooked regions into the forefront of global energy geopolitics in the 21st century. The reserves of the Arctic attract the attention of not only the countries in the region but also the global powers. The Russian Federation is among the superpowers thanks to the leverage provided by its abondant energy reserves in the global system. Following a period of political and economic turbulence in the post-Cold War era, Russia has reemerged as an energy superpower in world politics, thanks in large part to its vast fossil fuel and uranium reserves. However, since Russia's long-term energy security is at risk depending on the reserve life of the resources, making the pursuit of new reserves imperative. At this point, the energy security dimension of Russia's interest in the region, one of the Arctic countries, comes to the fore. On the other hand, Russia has a significant advantage in the development of energy resources among the countries called “the Arctic Five" due to its familiarity with the harsh conditions of the region. The hypothesis of the study is that Russia is interested in regional resources in order to maintain its position as an energy superpower, especially in resource diversification. In the study, the international status of the Arctic Region and its energy resources will be revealed and the rising geopolitical importance of the region will be explained. In the study, where the case analysis method will be used, Russia's policies towards the region in the 21st century will be evaluated in terms of energy diplomacy.

Key words: Arctic, Russia, foreign energy policy, energy diplomacy, the Arctic Five

[1] Associate Professor, Mersin University, azimetelli@mersin.edu.tr

TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASININ KALKINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇATIŞMASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Azime TELLİ[1]

Özet

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunun 100. yılını geride bırakırken ikinci yüzyıl için de hedeflerini belirlemiştir. Dünyanın en büyük on ekonomisi arasına girme hedefi ülkenin enerji talebinde önümüzdeki dönemde artış eğiliminin devam edeceği anlamına gelmektedir. Bir enerji talep ülkesi konumunda olan Türkiye'nin uluslararası enerji politikasında bu duruma bağlı olarak arz güvenliğinin sağlanması bir zorunluluk olarak öne çıkmış durumdadır. Bu durum Türkiye'nin uluslararası enerji politikasında sürdürülebilirlik açısından fırsat içerdiği kadar tehdit oluşturmaktadır. Dünya enerji tüketimi sıralamasında ilk 20 ülke arasında yer alan Türkiye, en fazla sera gazı emisyonuna neden olan ülkeler arasında 16. sıradadır. Ancak gelişmekte olan ülkeler arasında yer almasından dolayı kişi başı emisyon oranlarının her geçen gün artması beklenmekte olup bu noktada artan enerji talebinin yenilenebilir enerji kaynakları ile karşılanması daha da önem kazanmaktadır. Paris İklim Şartı'na taraf olan Türkiye, Birinci Ulusal Katkı Beyanı'nda 2053 yılına kadar karbon nötr hedefine ulaşılacağını ilan etmiştir. Ancak Türkiye'nin enerji politikasında artan talebin karşılanması ve sürdürülebilirlik hedeflerinin sağlanması arasındaki çatışma henüz aşılabilmiş değildir. Araştırmada Türkiye'nin uluslararası enerji politikası taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda analiz edilerek güçlü ve zayıf yanları ortaya konulacaktır. İçerik analizi yönteminin kullanılacağı çalışmada Türkiye'nin karbon nötr hedefine ulaşması için mevcut politikalarında güçlendirilmesi gereken noktalar ortaya çıkarılacaktır. Türkiye'nin küresel sera gazı emisyonlarına tarihsel katkısı %1'in altında olmakla birlikte coğrafi konumu nedeniyle iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkeler arasında yer alması nedeniyle yeşil büyüme politikaları konusunda daha kararlı stratejiler izlemesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, enerji politikası, sürdürülebilirlik, yeşil enerji, karbon nötr, enerji açmazı

[1] Mersin Üniversitesi, azime.telli@mersin.edu.tr

Evaluation of Turkey's Energy Policy in Terms of Development and Sustainability Conflict

Azime TELLİ[1]

Abstruct

As the Republic of Turkey celebrates its 100th anniversary, it has also set its goals for the second century. The aim of becoming one of the ten largest economies in the world implies that the increasing trend in the country's energy demand will continue in the foreseeable future. Consequently, ensuring supply security has emerged as a necessity in Turkey's international energy policy, which is an energy demand country. This situation poses both an opportunity and a threat in terms of sustainability in Turkey's energy policy. Turkey, which is among the top 20 countries in the world energy consumption ranking, ranks 16th for the highest greenhouse gas emissions. Nevertheless, being a developing country, per capita emission rates are expected to increase day by day, and at this point, meeting the increasing energy demand with renewable energy sources becomes even more important. Turkey is also a signatory to the Paris Climate Agreement and has declared in its First National Contribution Declaration its aim to achieve carbon neutrality by 2053. However, reconciling the challenge of meeting increasing demand with the pursuit of sustainability goals remains an unresolved conflict within Turkey's energy policy. In the research, Turkey's international energy policy will be analyzed in line with the international agreements to which it is a party and the UN Sustainable Development Goals, and its strengths and weaknesses will be revealed. In the study, where the content analysis method will be used, the points that need to be strengthened in Turkey's current policies in order to achieve its carbon neutral target will be revealed. Although Turkey's historical contribution to global greenhouse gas emissions is below 1%, it is important for Turkey to follow more determined strategies regarding green growth policies as it is among the countries most affected by climate change due to its geographical location.

Key words: Türkiye, energy policy, sustainability, green energy, carbon neutral, energy trilemma

[1] Associate Professor, Mersin University, azimetelli@mersin.edu.tr

TAM METİNLER

1990-2023 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE AHISKA TÜRKLERİ HAKKINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLER

Zaide GALİP[1]
Minara ALİYEVA ÇINAR[2]

Özet

Sovyetler Birliği döneminde sıkıyönetim rejimi ve yasaklamalarla karşı karşıya kalan Ahıska Türkleri, kültürel değerlerini koruma ve yayınlarını ortaya koyma imkânı bulamamışlardır. Ahıska Türkleri ancak Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gerek bilimsel alanda gerekse edebî alanda eserler ortaya koymaya başlamıştır. Bu eserler literatürde yerini almaya başlayınca Ahıska ve Ahıska Türklerinin tarihi, kültürü, dili ve edebiyatı, sosyolojik durumu gibi konular sadece Ahıskalıların değil Türkiye'deki birçok araştırmacının da ilgisini çekmiştir.

Türk Dünyasının önemli konularından biri olan Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılan bu araştırmalar gün geçtikçe artmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında hem Ahıskalı gençler hem de Türkiyeli araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel araştırmalar kapsamında lisansüstü tezler ele alınmış ve incelenerek sınıflandırılmıştır. Bu tarihler arasında YÖK'ün tezler bölümünden 22 doktora, 78 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlik olmak üzere 101 teze ulaşılmıştır. Çalışmada bu tezler, tarih, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, Türk dili ve edebiyatı, halk bilimi, dilbilim, ilahiyat, güzel sanatlar, hukuk, iletişim, eğitim ve öğretim, sağlık, siyasal bilimler, turizm, psikoloji, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkiler, ekonomi, antropoloji, kamu yönetimi ve sosyal hizmetler olmak üzere alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Ahıska Türkleriyle ilgili alandaki akademik alanda hazırlanmış olan tezlerin derli toplu bir şekilde sunulmasıdır. Ahıska Türklerinin tarihi, kültürü, dil ve edebiyatları vs. konularını ele alan bu yayınlar, bu topluluğun geçmişini anlamak ve geleceğe taşımak adına önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu çalışmayla Ahıska Türkleri üzerine yapılacak olan yeni akademik araştırmalara yol gösteren nitelikte önemli katkılar sunacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Ahıska Türkleri, YÖK, lisansüstü tezler

Giriş

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği döneminde yaşadıkları sıkıyönetim ve kısıtlamalardan dolayı sözlü anlatılarını yazıya aktarma, Ahıska kültürü ve tarihi üzerine bilimsel araştırma yapma özgürlüğünden mahrum bırakılmışlardır (Aliyeva Çınar, 2019: 212). Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önceki son yıllarda parmakla sayılabilecek yayınlar olsa da Ahıska Türkleri hakkında literatürde yer alan bilgiler Rus araştırmacıların "Mesketyalılar" şeklinde uydurulmuş bilgiler yer almaktaydı. Bu bilgiler, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından önceki yıllarda Türkiye'deki kamuoyuna da bu şekilde yansıtılmıştır. 1989 yılında Türk Kültürü

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, zaidegalip@gmail.com.
[2] Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, minara@uludag.edu.tr

dergisinde yayınlatılan "Meshet Türkleri Hakkında*"* adlı yazısı bunlardan biridir. Türkiye'deki araştırmacılar da bu kavramı kullanmak zorunda kalmışlardır. Maalesef bu kavram hâlâ bazı araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır.

Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği dönemindeki kısıtlamalardan dolayı Ahıska Türklerinin konusunu araştıracak ve eser ortaya koyacak bilim insanı yetiştiremediğinden bu alanda çalışmaları Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gerçekleştirmeye başlamıştır. Özellikle Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelen Ahıskalı gençler bu boşluğu doldurmak için akademik alanda araştırmalara imza atmaya başlamıştır.

Türk Dünyasının önemli konularından biri olan Ahıska ve Ahıska Türkleri üzerine yapılan bu araştırmalar gün geçtikçe artmıştır. Günümüzde Türkiye'de yayınlanan birçok bilimsel dergide makaleler, yüksek lisans ve doktora programını tamamlayan genç araştırmacıların tezlerinde, araştırmacıların kaleme aldığı eserlerde Ahıska ve Ahıska Türkleri hakkında bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu çalışmaları kapsayan bibliyografik çalışmalara ulaşmak da mümkündür. Bu çalışmalar arasında, Orhan Uravelli'nin *Bizim Ahıska* dergisinde yayınlattığı "Ahıska Türkleri Üzerine Bibliyografya Denemesi" adlı makalesi, Uravelli'nin M. Aliyeva Çınar'la birlikte *2. Uluslararası Türk Toplulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri* adlı bildiri kitabında yayınlattığı "Ahıska Türkleri Üzerine Başlıca Yayınlar Bibliyografyası" adlı bildirisi, Halida Devrişeva ve Leyla Derviş'in ortaklaşa hazırladıkları "Türkiye'de Ahıskalı Öğrenciler Tarafından Ahıska Türkleri Üzerine Yazılan Tezler" adlı makalesi, Sıla Türkay Yavuzel'in "Türkiye'de Ahıska Türkleri ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi" adlı kitap bölümü gösterilebilir. Ancak yayınlar arttıkça bu çalışmaların da güncellenmesi gerekmektedir.

Bu gereksiniminden hareketle bu çalışmada, Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında hem Ahıskalı gençler hem de Türkiyeli araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel araştırmalar kapsamında sadece lisansüstü tezler ele alınmış ve incelenerek sınıflandırılmıştır. Çalışmada bu tezler; tarih, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, Türk dili ve edebiyatı, halk bilimi, dilbilim, ilahiyat, güzel sanatlar, hukuk, iletişim, eğitim ve öğretim, sağlık, siyasal bilimler, turizm, psikoloji, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkiler, ekonomi, antropoloji, kamu yönetimi ve sosyal hizmetler olmak üzere alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Ahıska Türkleriyle ilgili alandaki akademik alanda hazırlanmış olan tezlerin derli toplu bir şekilde sunulmasıdır. Ahıska Türklerinin tarihi, kültürü, dil ve edebiyatları vs. konularını ele alan bu yayınlar, bu topluluğun geçmişini anlamak ve geleceğe taşımak adına önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu çalışmayla Ahıska Türkleri üzerine yapılacak olan yeni akademik araştırmalara yol gösteren nitelikte önemli katkılar sunacağı ön görülmektedir.

TÜRKİYE'DE 1990-2023 TARİHLERİ ARASINDA AHISKA TÜRKLERİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra günümüze kadar Türkiye'de akademik alanda yapılmış pek çok lisansüstü tez hazırlanmıştır. 1990-2023 tarihleri arasında YÖK'ün veri tabanında 22 doktora, 78 yüksek lisans ve 1 sanatta yeterlik olmak üzere 101 tez tespit edilmiştir. Bu tezler, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezi ana başlık altında sıralanmıştır. Bu ana başlıklar altında yer alan tezler ise konuları bakımından sınıflandırılmıştır. Tezlerin sıralanması hazırlanma yıllarına göre dizilmiştir.

Yüksek Lisans Tezleri

Ahıska Türkleri hakkında 1990 yılından bugüne kadar 78 yüksek lisans tez çalışması yapılmıştır. Bu tezler arasında 15'i tarih, 14'ü sosyoloji, 7'si uluslararası ilişkiler, 7'i halk bilimi, 4'ü Türk dili ve edebiyatı, 4'ü ilahiyat, 3'ü sağlık, 3'ü güzel sanatlar, 3'ü dilbilim, 3'ü biyografi, 3'ü iletişim, 2'si hukuk, 2'si eğitim ve öğretim ve birer tez siyasal bilimler, turizm, psikoloji, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonomi, antropoloji, coğrafya ve aile planlaması alanıyla ilgilidir. Bu tezler, alanlarına göre şöyle sıralanabilir:

1.1. Tarih

Gölen, H. Berşan (1996). *Ahıska'nın elden çıkışı*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Emin Yolalıcı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 95 s.

Baydoğan, Mehmet (2000). *Türk Dünyasında Ahıska Türklerinin yeri*, Danışman Doç. Dr. İbrahim Yılmazçiçek, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Elazığ, 123 s.

Osmanov, Gourban (2001). *Ahıska Türkleri (1908-1989)*, Danışman Prof. Dr. Ahmet Özgiray, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı. İzmir, 215 s.

Cebeci, Erdinç (2010). *Stalin tarafından Kırgızistan'a sürülen Türk topluluklarının yerleşim problemleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bişkek.

Pamuk, Esra (2012). *1 numaralı Ahıska Şer`iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi H. 11831241 / M. 17691825*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Celal Pekdoğan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Gaziantep, 315 s.

Dadayev, Azad (2013). *Osmanlı Devleti-Çarlık Rusya sınırında ve Sovyetlerin sürgün politikasında Ahıskalı Türkler*, Danışman Prof. Dr. İsmail Safa Üstün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, İstanbul, 155 s.

Bekadze, Shota (2014). *XVI. yüzyılda Çıldır Eyaleti Ahıska Sancağı'nın politik ve sosyo-ekonomik durumu*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Reşat Barış Ünlü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Siyaset Bilimi Bilim Dalı, Ankara, 169 s.

Davrishova, Niliufer (2015). *Sovyetler Birliği'nin sürgün politikası ve Ahıska Türkleri sürgünü*, Danışman Yrd. Doç. Dr. İrfan Çiftçi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 183 s

Mirdas, Ali (2016). *Cavaheti bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Esra Hatipoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar Ana Bilim Dalı, İstanbul, 110 s.

Açıkgöz, Mehmet Ali (2016). *II. Dünya Savaşı ve sonrasında SSCB'deki Türk göçleri (Ahıska ve Kırım Tatarları)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Halil Kurt, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası Coğrafyası Anabilim Dalı, İstanbul, 174 s.

Özdeş, Emre (2018). *Rusların Kafkasya'daki yayılma politikası ve Ahıska Türkleri*, Danışman Doç. Dr. Celalettin Güngör, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale, 164 s.

Akbaba, Esra (2018). *Ahıska'dan Anadolu'ya göçler (1828-1991)*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ayna Askeroğlu Arslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul, 134 s.

Keleş, Emre (2020). *Türkiye'deki Ahıskalı Türklerin sosyal ve kültürel yaşamları (Erzincan ili Üzümlü ilçesi örneği)*, Danışman Doç. Dr. Seda Yılmaz Vurgun, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bilecik, 113 s.

Aras, Cemile (2022). *Hurufat kayıtlarına göre Çıldır eyaleti: Ahıska, Ardahan ve Çıldır kazaları örneğinde*, Danışman Doç. Dr. Levent Küçük, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Yeniçağ Tarih Bilim Dalı, Ardahan, 127 s.

Çakıcı, Serpil (2022). *Çarlık Rusya Dönemi'nde Ahıska bölgesi*, Danışman Doç. Dr. Engin Eroğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Amasya, 113 s.

1.2. Sosyoloji

Saygılı, Ali (2004). *Ahıska Türklerinde sosyal yapı Kırgızistan Bağış köyü örneği*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 261 s.

Sürmeli, Murat (2010). *Iğdır'ın demografik yapısında göç ve Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Mustafa E. Erkal, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi[1], İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı, İstanbul, 209 s.

Devrisheva, Fatıma (2010). *Kazakistan'da Ahıska Türklerinin sosyal-kültürel yapılarındaki değişmeler*, Danışman Prof. Dr. Ufuk Tavkul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans

[1] Bu tez, 2016 yılında Ankara'da Türkiye Barolar Birliği tarafından yayınlanmıştır.

Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Ankara, 254 s.

Ağaoğlu, Zeynettin (2011). *Eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin göç koşulları ve sorunları "Yenibosna Örneği"*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nurcan Özgür Baklacıoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 152 s.

Ramadanova, Sabina (2014), *Antalya'da yaşayan Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel yapısı*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Gökhan V. Köktürk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Antalya, 98 s.

Odobasheva, İzmira (2017). *Sürgün edilen halkın vatana dönüş mücadelesinde liderin rolü: Enver Odabaşı örneği*, Danışman Prof. Dr. Fırat Purtaş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara, 143 s.

Dadayeva, Sofia (2018). *Sürgünden günümüze Kazakistan'daki Ahıska topluluğunun sosyo-ekonomik durumu ve problemleri üzerine bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Halk Bilim (Folklor) Bilim Dalı, 89 s.

Topçu, Damla (2018). *Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel özellikleri ile ilgili sosyolojik bir araştırma (İnegöl örneği)*, Danışman Prof. Dr. Kamil Kaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, 199 s.

Keskin, Serhat (2019). *Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki ana vatanlarına geri dönüş süreci: zorluklar ve beklentiler*, Danışman Prof. Dr. Ayşegül Aydıngün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Ankara, 141 s.

Şirinoğlu, Yunus (2019). *Göçmen Ahıskalılarda aile (Bursa örneği)*, Danışman Prof. Dr. Hayri Erten, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din, Konya, 127 s.

Demirtaş, Semiha (2019). *Göç ve değişim: Antalya ilinde yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Doç. Dr. Sinan Yılmaz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Karabük, 107 s.

Özer, Demet Sinem (2019). *Ülke dışından iskânlı göçmen statüsünde Türkiye'ye getirilen göçmenlerin gündelik yaşam pratikleri: Erzincan Üzümlü'de yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Şükrü Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı, İstanbul, 195 s.

Şimşek, Rukiye (2020). *Toplumsal uyum ve din: Erzincan Üzümlü'de yaşayan Ahıskalılar örneği*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Koyuncu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin

Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı, Konya, 95 s.

Ünal, Nejla (2021). *Sürgün edilmiş Ahıska Türkleri üzerine kültürel kimlik incelemesi: Bozüyük örneği*, Danışman Doç. Dr. Çağatay Sarp, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kırklareli, 242 s.

1.3. Uluslararası İlişkiler

Taşdemir, Tekin (2004*). Türkiye'nin Kafkasya jeopolitiğinde Ahıska ve sürgün halkı*, Danışman Prof. Dr. Abdülkadir Akçin, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi[1], Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi Anabilim Dalı, Gebze, 163 s.

Sargın, Hakan (2006). *Ahıska Türkleri ile ilgili politikaların stratejik boyutu*, Danışman Yar. Doç. Nesrin S. Karagür, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 133 s.

Halidov, İslam (2011). *Ahıska Türklerinin uluslararası örgütler nezdindeki temasları*, Danışman Prof. Dr. Alâeddin Yalçınkaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya 115 s.

Şahin, Mehmet Fatih (2014). *Türk dış politikasında Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Mim Kemal Öke, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 116 s.

Bilyadze, Rasul (2015). *Ahıska sorununun uluslararası arenaya taşınması (1944-2013)*, Dnışman Yrd. Doç. Dr. Muharrem Hilmi Özev, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 102 s.

Nazımov, Nadır (2021). *Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türkleri ve DATÜB (Dünya Ahıska Türkleri Birliği)'ün günümüze kadar gerçekleştirdiği faaliyetler*, Danışman Prof. Dr. Betül Karagöz Yerdelen, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Giresun, 94 s.

Kariptaş, Gevher Nesibe (2021). *Uluslararası azınlık hakları bağlamında Ahıska Türklerinin durumu (Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan örneği)*, Danışman Doç. Dr. Erman Akıllı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Kırşehir, 131 s.

[1] Bu tez, *Türkiye'nin Kafkasya Politikasında Ahıska ve Sürgün Halk Ahıskalılar* (2005, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık) adıyla yayınlanmıştır.

1.4. Halk Bilimi

Devrisheva, Fatima (2006). *Ahıska Türkleri (sözlü kültür bağlamında)*, Danışman Prof. Dr. Hasan Özdemir, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara, 283 s.

Köksal, Abdurrahman (2010). *Bişkek'te yaşayan Ahıska Türklerinin folklorik değerleri ve oyun müzikleri*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Göksel Öztürk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkoloji Ana Bilim Dalı, Bişkek/Kırgızistan, 93 s.

Ragibova, İlmira (2008), *Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin folkloru*, Danışman Doç. Dr. Zekeriya Karadavut, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Konya, 155 s.

Etyemez, Ramazan (2016). *Ahıska Türkleri folkloru üzerine bir araştırma (Kazakistan-Almatı Bölgesi)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özçelik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta, 383 s.

Mammadov, Rasim (2016). *Sürgünde yaşayan Ahıska Türklerinin folklor ve etnografyası*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Ali Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan, 161 s.

Güzeloğlu, Cemile (2017). *Kazakistan'da Çimkent bölgesinde sürgünde yaşayan Ahıska Türklerinin kültür çatısı: doğum, düğün, ölüm adetleri*, Danışman Doç. Dr. Ahmet Ali Aslan, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi[1], Ardahan Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan, 144 s.

Uludağ, Havva (2018). *Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin folklorunun incelenmesi*, Danışman Prof. Dr. Abdulkadir Emeksiz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 112 s.

1.5. Türk Dili ve Edebiyatı

Sevim, Pervin (2018). *Mircevat Ahıskalı ve Eyvaz Zeynelov'un hikâyelerinde göç ve sürgün*, Danışman Doç. Dr. Erol Sakallı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Uşak, 121 s.

Kotan, Damla (2019). *Türk romanında Ahıska Türkleri*, Danışman Doç. Dr. Mustafa Aydemir, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ağrı, 372 s.

Şen, Vedat (2020). *Türk romanında ve öyküsünde Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Murat Kacıroğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal

[1] Bu tez, 2018 yılında Ankara'da Gece Akademi tarafından yayınlanmıştır.

Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Erzurum, 412 s.

Mammadova, Zarina (2021). *Erzincan'ın Üzümlü ilçesinde yaşayan Ahıska Türklerinin ağzı*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Yakup Sarıkaya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırıkkale, 232 s.

1.6. İlahiyat

Şakirova, Nigar (2014). *Azerbaycan Ahıska Türklerinin din eğitimi ve dinî hayatı üzerine bir inceleme*, Danışman Prof. Dr. Ramazan Buyrukçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, 139 s.

Kemaloğlu, Yahya (2015). *Ömer Faik Numanzade'nin siyaset, din ve eğitime dair görüşleri*, Danışman Prof. Dr. İsmail Kara, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Felsefesi Bilim Dalı, İstanbul, 194 s.

Şakiroğlu, Rahim (2016). *Sosyal-kültürel ve dini yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı iline bağlı Şirinbey köyü (Ahıska Türkleri örneği)*, Danışman Prof. Dr. Bünyamin Solmaz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Konya, 151 s.

Süleyman, Cihangir (2019). *Bursa'da yaşayan Ahıska Türklerinde dini yaşantı ve din eğitimi*, Danışman Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Konya, 108 s.

1.7. Sağlık

Çelebi, Betül (2019). *Sürgün sürecinde büyük grup kimliğinin travmanın onarımındaki rolünün incelenmesi: Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Gökhan Oral, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 135 s.

Lomanov, Muhammad (2020). *Ahıska Türklerinin aidiyet duygusunun benlik saygısına etkisi*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Serap Güleç, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Çanakkale, 64 s.

Bairamova, Naryn (2021). *Ahıska Türklerinin yaşadığı göçün sebep olduğu travma ve etkilerinin kuşaklararası aktarımı: şiddete yönelik tutum, temel empati yeteneği ve travma sonrası bilişlerin değerlendirilmesi*, Danışman Prof. Dr. İbrahim Balcıoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 84 s.

1.8. Güzel Sanatlar

Tül Demirtaş, Ayşe (2015). *Ahıska Türklerinde göç ve müzikal deneyimlerin etkileşimi Bursa örneği*, Danışman Yrd. Doç. Dr. İlke Boran ve Doç. Dr. Şükrü Aslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzikoloji Ana Bilim Dalı, Etnomüzikoloji ve Folklor Bilim Dalı, İstanbul, 199 s.

Madadova, Kyzkhanum (2022). *Ahıska Türklerinde yer alan geleneksel motifler ile kadın giysi koleksiyonu oluşturulması*, Danışman Doç. Dr. Ömer Zaimoğlu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Antalya, 120 s.

Madzhidov, Mihriban (2022). *Ahıska Türkleri müzik kültürü üzerine bir derleme çalışması*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kenan Serhat İnce, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Türk Müziği Ana Bilim Dalı, Türk Müziği Bilim Dalı, Kocaeli, 73 s.

1.9. Dilbilim

Olieva, Alfira (2012). *Ahıska kültürü ve temel söz varlığı*, Danışman Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 144 s.

Aydın, Elif (2022). *Toplumdilbilim açısından Antalya'da yaşayan Ahıska Türklerinin dil incelemesi*, Danışman Doç. Dr. Ekrem Ayan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Muğla, 287 s.

Gökkaya, Zeynep (2023). *Yozgat'ta Ahıska Türkleri ağzı*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Erdinç Demiray, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Niğde, 285 s.

1.10. Biyografi

Demir, Gökhan (2011). *Yusuf Ahıskalı'nın hayatı, sanatı ve eserleri*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Tacettin Şimşek, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Erzurum, 210 s.

Mustafaev, Jafar (2019). *Kafkasya Türklerinden Ömer Faik Numanzade'nin hayatı ve faaliyetleri (1872-1937)*, Danışman Prof. Dr. Ahmet Kanlıdere, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Genel Türk Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 152 s.

Dal, Kadir (2023). *Ahıskalı Ali Haydar Efendi'nin hayatı, şahsiyeti ve tasavvufî görüşleri*, Danışman Prof. Dr. Mustafa Aşkar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tasavvuf Bilim Dalı, Ankara, 355 s.

1.11. İletişim

Şakirov, Rasim (2004). *Ahıska Türkleri ve Ahıska Türklerinin basında yer alışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul.

Bayramov, Firiddin (2007). *Ahıska Türklerinin anayurda dönüş mücadelesi ve Fergana olaylarının Türk medyasına yansıması,* Danışman Doç. Dr. Murat Özgen, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul, 117 s.

Faigov, Orkhan (2015). *Ahıskalı Türklerin Türk basınında sunum biçimi (1944 Ahıska sürgünü, 1989 Fergana faciası, 2004 Krosnodar göçü ve 2010 Kırgızistan çatışması örnek olayları)*, Danışman Doç. Dr. Yusuf Yurdigül, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Erzurum, 192 s.

1.12. Hukuk

Alpbaz, Eda (2018). *Geri dönüş yasası çerçevesinde Ahıska Türklerinin Gürcistan Cumhuriyeti'ne dönüşü*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Bahadır Bumin Özarslan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara 127 s.

Abbasov, Emin (2021). *İnsan hakları açısından Ahıska Türklerinin geri dönüş sorunu*, Danışman Doç. Dr. Bülent Algan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara, 154 s.

1.13. Eğitim ve Öğretim

Kaya Bağdaş, Çiğdem (2018). *Anasınıfı ve ilkokul 1. sınıfa devam eden Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerine göre ahlaki ve sosyal kural algılarının incelenmesi*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Fatma Elif Kılınç, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, 138 s.

Kara, Sevinç (2020). *Bursa Uludağ Üniversitesinde eğitim gören Ahıskalı Türk öğrencilerin Türkiye Türkçesi konuşma kaygısı üzerine bir araştırma*, Danışman Doç. Dr. Minara Aliyeva Çınar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı, Bursa, 122 s.

1.14. Siyasal Bilgiler

Kamaloğlu, Ağa-Ali N. (1996). *The Phenomenon of wthnic deportations in the Soviet nationality policy: Ahıska (Meskhetian) Turks case*, Danışman Dr. Hakan Kırımlı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 98 s.

1.15. Antropoloji

Akkoyun, Turgay (2009). *Artvin ili Şavşat ilçesi Yavuzköy köyü özelinde Ahıska Türkleri üzerine sosyal antropolojik bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Zafer İlbars, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı, Ankara, 378 s.

1.16. Coğrafya

Şenol, Feridun (2017). *Geç Ortaçağ Güney Kafkasya (Azerbaycan-Gürcistan-Ahıska) tarihi coğrafyası (11. yy. başlarından 15. yy. ikinci yarısına kadar)*, Danışman Prof. Dr. Abdulhalik Bakır, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bilecik, 150 s.

1.17. Turizm

Şah, Cemal (2019). *Diaspora turistlerinin seyahat motivasyonu: Ahıska Türkleri vatan hasreti*, Danışman Doç. Dr. Gökhan Ayazlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Muğla, 96 s.

1.18. Psikoloji

Zhamalov, Alikhan (2021). *Kültürleşme türleri ile mutluluk arasındaki ilişki ABD, Rusya ve Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Dr. Öğr. Üysi Emine İnan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara, 102 s.

1.19. Ekonomi

Kaya, Burcu (2023). *Göçmenlerin sosyal kaynaşmasında sosyal sermaye, pozitif psikolojik sermaye, umut ve ekonomik beklentilerin etkisi Erzincan'a yerleştirilen Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Şerafettin Keleş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Erzincan, 122 s.

1.20. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Feyzullah, Mehebbet (2022). *Türkiye'ye göç eden nitelikli işgücünün çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunlar: Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Doç. Dr. Mete Kaan Namal, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı, Antalya, 104 s.

1.21. Aile Planlaması

Bedel, Madina (2022). *Ahıskalı Türk kadınların aile planlamasına yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi*, Danışman Doç. Dr. Başak Demirtaş, Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Ankara, 85 s.

2. Doktora Tezleri

Ahıska Türkleri hakkında 1990 yılından bugüne kadar 22 doktora tez çalışması yapılmıştır. Bu tezler arasında 7'si sosyoloji, 5'i tarih, 2'si dilbilim, 2'si kamu yönetimi ve birer tez uluslararası ilişkiler, eğitim ve öğretim, halk bilimi, sağlık, iletişim ve edebiyat alanıyla ilgilidir. Bu tezler, alanlarına göre şöyle sıralanabilir:

2.1. Sosyoloji

Aydıngün Baydar, Ayşegül (2001). *Etnik kimlik oluşumu üzerine yeniden düşünmek: Türkiye ve Kazakistan'da Ahıska Türkleri örneği*, Danışman Prof. Dr. Sencer Ayata ve Yrd. Doç. Dr. Ceylan Tokluoğlu, Doktora Tezi, Orta Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara, 320 s.

Oh, Chong Jin (2006). *Sovyetler Birliği sonrası Kazakistan ve Özbekistan'da Ahıska Türkleri ve Koreliler: diaspora kimlik ve kültürünün inşası*, Danışman Doç. Dr. Hakan Kırımlı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara, 319 s.

Bayraktar, Rasim (2011). *Ahıskalı Türklerde göçün dinsel yaşayışa etkileri*, Dnışman Doç. Dr. Erkan Perşembe, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun, 169 s.

Durmaz, Betül (2015). *Sürgün edilmiş topluluklarda etnik sınırlar ve kimlik: Türkiye'de ve ABD'de yaşayan Ahıska Türklerinin karşılaştırmalı analizi*, Danışman Doç. Dr. Dilek Yeşiltuna, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Kurumlar Sosyolojisi Bilim Dalı, İzmir, 259 s.

Mammadova, Malak (2020). *Sürgün toplumlarda vatan algısı: Ahıskalı Türkler üzerine bir araştırma*, Danışman Prof. Dr. Ertan Özensel, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı, Erzurum, 220 s.

Çağırkan, Barış (2020). *Ahıska Türklerinin sürgünü, zorunlu göç süreçleri ve Türkiye'ye dönüşleri Ahlat örneği*, Danışman Prof. Dr. Erol Aksoy, Yayınlanmış Doktora Tezi[1], Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara, 318 s.

Arı, Furkan (2022). *Ahıska Türklerinin göç sonrası uyumlarının sosyal hizmet bağlamında incelenmesi Bursa-Gürsu ilçesi örneği*, Danışman Prof. Dr. Fethi Güngör, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalı, Yalova, 277 s.

[1] Bu tez, 2020 yılında Ankara'da Gazi Kitabevi tarafından yayınlanmıştır.

2.2. Tarih

Feyzullayev, Balabek (2003). *II. Dünya harbinde sürgüne gönderilen Ahıska Türklerinin tarihi (14 Kasım 1944-Kasım 1991)*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Saray, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 138 s.

Buntürk, Seyfettin (2005). *20. yüzyılda Ahıska Türkleri*, Danışman Prof. Dr. Mehmet Şahinöz, Yayınlanmış Doktora Tezi[1], Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Ankara, 377 s.

Tosik Dinç, Fadime (2015). *Ahıska Türkleri (1800-1921)*, Danışman Yrd. Doç. Dr. Ergünöz Akçora, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Elazığ, 517 s.

Dedeoğlu, Azad (2018). *Ahıska bölgesinde Kıpçakların tarihi (XI-XVI. yüzyıllar arası)*, Danışman Prof. Dr. İsmail Hakkı Atçeken, Yayınlanmış Doktora Tezi[2], Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Konya, 372 s.

İdikurt, Derya (2022). *Osmanlı-Rus ve İran üçgeninde Ahıska Bölgesi - 1829 Edirne Andlaşması öncesi*, Danışman Doç. Dr. Cengiz Buyar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Bişkek/Kırgızistan, 386 s.

1.2.3. Dilbilim

Demiray, Erdinç (2011). *Ahıska Türkleri ağzı*, Danışman Prof. Dr. Nevzat Özkan, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kayseri, 603 s.

Ersöz, Serpil (2013). *Türkiye Ahıskalıları ağzı*, Danışman Prof. Dr. Zeki Kaymaz, Yayınlanmış Doktora Tezi[3], Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2028 s.

2.4. Kamu Yönetimi

Mursül, Damla (2018). *Türkiye'ye yerleşme amacıyla gelen Ahıska Türklerine yönelik göç yönetimi stratejisi*, Danışman Prof. Dr. Zerrin Toprak Karaman, Yayınlanmış Doktora Tezi[4], Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir, 235 s.

Aydın, Ayşegül (2022). *Göç olgusu ekseninde mikro sosyal uyum ve aktif vatandaşlık katılımı ilişkisi üzerine bir araştırma: Üzümlü / Erzincan Ahıska Türkleri örneği*, Danışman

[1] Bu tez, 2007 yılında Ankara'da *Rus-Türk mücadelesinde Ahıska Türkler* adıyla Berikan Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.
[2] Bu tez, *Ahıska Bölgesi ve Kıpçak Atabegler Tarihi (XI-XVI. yüzyılları)* adıyla 2021 yılında İstanbul'da Kitap Dünyası Yayınları tarafından yayınlanmıştır.
[3] Bu tez, 2020 yılında Ankara'da *Türkiye'deki Ahıska Türkleri ağzı* adıyla Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmıştır.
[4] Bu tez, 2018 yılında İstanbul'da Nobel Akademik Yayıncılık tarafından yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Şükrü Nişancı ve Prof. Dr. Emel Topçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Erzurum, 254 s.

2.5. Uluslararası İlişkiler

Üren, Mustafa (2015). *Kimlik, çıkar ve jeopolitik ekseninde Ahıska Türkleri sorunu*, Danışman Prof. Dr. Kamer Kasım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Bolu, 585 s.

2.6. Eğitim ve Öğretim

İnan, Kayhan (2018). *Kazakistan'da yaşayan Ahıska Türklerinde Türkçe ana dili bağlılığı*, Danışman Prof. Dr. Necati Demir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 309 s.

2.7. İletişim

Faik, Orhan (2020). *Ahıska Türklerinin yeni medya aracılığı ile sunumu: bir kimlik araştırması*, Danışman Prof. Dr. Nigar Pösteki, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Ana Bilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı, Kocaeli, 331 s.

2.8. Halk Bilimi

Gençer, Berkay (2022). *Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerinin halk müziği kültürünün incelenmesi (Posof, Şenkaya, Şavşat, Yusufeli, Oltu örneği)*, Danışman Dr. Öğr Üyesi Murat Karabulut, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı, Ankara, 210 s.

2.9. Edebiyat

İzzetgil, Zamire (2023). *James Joyce, Vladimir Nabokov, V. S. Naipaul ve Mircevat Ahıskalı'nın seçilmiş romanlarında sürgün*, Danışman Dr. Öğr. Üyesi Nazila Heidarzadegan, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karabük, 249 s.

2.10. Sağlık

Demirtürk Selçuk, Ezgi (2023). *Göçmen kadınlara (Ahıska Türkleri) sağlık sorumluluğu, aile planlaması bilgi ve tutumlarına yönelik verilen hemşirelik girişimlerinin değerlendirilmesi*, Danışman Prof. Dr. Birsel Canan Demirbağ, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Trabzon, 132 s.

3. Sanatta Yeterlik Tezi

Ahıska Türkleri hakkında 1990-2023 tarihleri arasında bir tez de sanatta yeterlik tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tez, Rüstem Şakirov tarafından 2002 yılında Prof. Dr. Semir

Aslanyürek'in danışmanlığında hazırlanan *Tarihte Ahıska Türkleri "Garibim Gurbetlerde"* (Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 154 s.) konulu tezdir.

Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye'de Ahıska Türkleri üzerine hazırlanmış 78 yüksek lisans, 22 doktora ve 1 sanatta yeterlik tezi değerlendirilmiştir. Tezlerin konularına bakılırsa daha çok sosyoloji ve tarih alanında çalışıldığı göze çarpmaktadır. Bu tezlerin ardından halk bilimi, Türk dili ve edebiyatı, uluslararası ilişkiler ve ilahiyat konuları gelmektedir. Son zamanlarda az sayıda da olsa sağlık, hukuk, siyasal bilgiler, kamu yönetimi, eğitim ve öğretim, güzel sanatlar, çalışma ekonomisi, aile planlaması, iletişim, turizm, ekonomi, psikoloji, antropoloji, dilbilim, biyografi gibi alanlarda da tezlerin hazırlandığı da görülmektedir. Bu tezlerin bir kısmı İngiliz dilinde hazırlanmış ve tezlerin yazılış tarihlerine bakılırsa Ahıska Türkleri üzerine hazırlanan tezlerin 2000'den sonra arttığı, 2015 yılından itibaren ise hızla yükseldiği gözlemlenmiştir.

Kaynakça

Aliyeva Çınar, M. (2019). Ahıska Türklerinin romanında 1944 sürgünü, *2. Uluslararası Türk Toplulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri* içinde (ss. 212-219), Türk Ocakları Bursa Şubesi Yayınları.

Devrişeva, H. ve Devrişeva, L. (2018). Türkiye'de Ahıskalı öğrenciler tarafından Ahıska Türkleri üzerine yazılan tezler, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, 18-29.

Ercilasun, A. B. (1989). Meshet Türkleri hakkında, *Türk Kültürü* dergisi, VVVII/315, 389-390.

Türkay Yavuzel, S. (2021). Türkiye'de Ahıska Türkleri ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi, *Yunus Zeyrek Armağanı* içinde (ss. 318-328). Astana Yayınları.

Uravelli, O. (2011). Ahıska Türkleri üzerine bibliyografya denemesi - I, *Bizim Ahıska* dergisi, Yıl 7 Sayı 22, 43-44.

Uravelli, O. ve Aliyeva Çınar, M. (2019). Ahıska Türkleri Üzerine Başlıca Yayınlar Bibliyografyası, *2. Uluslararası Türk Toplulukları Bilgi Şöleni: Ahıska Türkleri* içinde (ss. 258-279), Türk Ocakları Bursa Şubesi Yayınları.

TÜRK DÜNYASINDA DUYGU ORTAKLIĞI: TURAN KONULU ŞİİRLER

Rövşen GULİYEV[1]

Özet

Makalede Turan temalı şiirler incelenmiştir. Türk dilinde konuşan halkların birliğinin çok önemli olduğu düşüncesi ileri sürülmüştür. Turan arzusunda, Türk dilinde konuşan ülkelerin birliği dile getirilir. Türk dilinde konuşanlar, hangi ülkede yaşamasından bağımsız olarak, sevinçte ve kederde ortak olurlar. Bu bildiri, yazarın bu duyguları işleyen şiirlerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Turan, Türkçülük, Ziya Gökalp, Halil Rıza Ulutürk, Karabağ

Abstract

In the article, Turan-themed poems were examined. The idea that the unity of Turkish-speaking peoples is very important has been undermined. The desire for Turan and the unity of the countries speaking the Turkish language are expressed. Those who speak the Turkish language are taught that their joy is our joy and their sorrow is our sorrow, regardless of which country they live in. This paper aims to examine the author's poems that deal with these emotions.

Keywords: Turan, Turkism, Ziya Gökalp, Halil Rıza Ulutürk, Karabakh

GİRİŞ

Fransız Devriminin ardından tüm dünyada var olan milletçilik daha da yayılmaya başlamıştır. Turancılık akımına sanat adamları da bigane kalmamışlardır. Birçok yazar 19. ve 20. yüzyıl boyunca Turancılık akımını desteklemiş ve bu akımla ilgili eserler kaleme almıştır. Bu denilenlere örnek olarak Ziya Gökalp'ın "Altın Işık", "Türkçülüğün Esasları", Mehmet Emin Yurdakul'un "Türk Sazı", "Tan Sesleri" eserleri gösterilebilir.

1922 yılında Sovyetler Birliği'nin kurulması ve 1937 yılında Azerbaycan'da ve Orta Asya ülkelerinde milletçi yazarların Pantürkçü damgası ile damgalayarak hapse atılması bu ülkelerde Turancılık akımının zayıflamasına neden olsa da Halil Rıza Ulutürk gibi bazı şairler Türklük sevdasından vaz geçmemişlerdir. 2. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey merhum Halil Rıza hakkında şunları söylemiştir: "Bana göre Türk aydını Ziya Gökalp'ın fikirlerine dayanmalıdır. Çalışkan ve bilgili olmalıdır. Milletin kötü ve ağır anlarında öne çıkıp milletin yüreğindeki sözünü haykırmalıdır. Halil Rıza böylesi bir aydındır (Ulutürk 1998, önsöz, s. XVI).

[1] Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi, rovsenguliyev@ardahan.edu.tr

20. yüzyılın sonlarında Sovyetler Birliğinin parçalanması ve Azerbaycan'ın Karabağ bölgesinin Rusların yardımı ile Ermenilerin işgal etmesi Azerbaycan'da Turancılık fikrinin yeniden canlandırmıştır. Sesime ses verin eserimde bunu böyle ifade etmekteyim:

Turan yaratmak isteyen, Azerbaycan yolun başı,
Bütöv Azerbaycan olsun, Turan'a dönüş savaşı!
Garp yıllardır unutmadı Osmanlı'nın korkusunu,
Bugün Turan kaçırmakta Garb'ın şirin yukusunu.
Bu sebepten, toprağımda bitmez oldu fitne-fesat,
İşgal oldu topraklarım, dünya susar, kalmışım mat.[1]

(Hasayoğlu, 2014, s. 185)

Bir Türk için vatan doğduğu köyden başlar, sonra Türkleşir ve Turanlaşır (Memmedli, 2015, s. 51).

Onun için dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın Türklerin yaşadıkları olaylardan duygulanmamak mümkün değildir. Irak'ta yaşayan Türklerin doğma topraklardan kovulmaları, "Türkler ağlamasın" şiirimde şu dizelerde ifade edilmektedir:

Türkmen kan ağlıyor doğma elinde,
Turan param parça, gör ne zamandı.
Türkler boğulurlar keder selinde,
Çin'de Uygurların halı yamandı.
Türkmen kan ağlıyor, tekti Telafer,
Halep od içinde, gözlerden uzak.
Türkler kan ağlıyor dünya "bihaber"
Türkmen peren düşüp, boşalıp Irak.
Türkler kan ağlamaz eğer cem olsa,
Birlikten güç doğar deyip babalar.
Türkler kan ağlayar birlik kem olsa,
Düşmana yurt olur eller-obalar.[2]

(Hasayoğlu, 2018, s. 76)

Bugün Karabağ'ın düşman işgalinden özgür olması Azerbaycan ve Türkiye'nin birliğinin sonucudur. Bu birlik param- parça olan Turanın yeniden birleşmesine olanak sunacaktır. Şuşa'nın hürriyete kavuşması Türkün omuzlarında büyük yükü kaldırmıştır. Şuşa'nın bağımsız olmasından sonra yazdığım şiirde (Avanqard.net medenyyet portalı 07.12.20) bunu böyle ifade etmekteyim:

Dağın zirvesinde kartal yuvası,
Kartallar yuvaya döndü, ay Şuşa.
Türklerin yıllardır namus davası,
Düşmanın ocağı söndü, ay Şuşa.
Mermi seslerinde "Cengi" duyuldu,

[1] bütöv: bütün; Garp: Batı; şirin: tatlı; yuku: uyku.
[2] doğma: öz; el: memleket; tek: tenha; od: alev; bihaber: habersiz; peren düşmek: parçalanmak; cem: birlik.

Dağlarım “Cengi’ni” yaydı her yana.
Türk coştu, kanımız kanla yuyuldu,
Kahraman oğullar fahrindir, ana!
Düşmanı atından saldı askerim,
Şuşa’da azatlık güneşi doğdu.
Türkün kısasını aldı askerim,
Azgın düşmanları kanında boğdu.
Ordumun önünde duran tapılmaz,
Şehitlik aşkıyla gelirler cuşa.
Dünyada Şuşa tek mekan tapılmaz,
Uğrunda can vermek şereftir, Şuşa.
Korkmaz kahramandır Türkün askeri
Gavur tek uşağa el kaldırmadı
Bozkurt’tur, aslandır Türkün askeri,
Tarihe şerefle yazıldı adı.
Askerim, sendeki geyrete kurban,
Yüzümü ak edip, destan yarattın.
Sana şükür olsun ulu Yaratan,
Şuşa’mı görmeğe imkan yarattın.
Şuşa’ma hoş geldin yiğit askerim,
Bu toprak Mekke tek azizdir bize.
Dünyaya ses saldı şanlı zaferin,
Azgın düşmanları getirdin dize.
Düşmanı mahvedip geriye döndük,
Alındı gavurdan Şuşa galası.
Birleşip tek yürek gibi dövündük,
Şuşa’mı bürüyüp bayram havası.
Minberden duyuldu ezanın sesi,
Semaya yayıldı “Allah-u Ekber”
Mescitte okundu Kuran suresi,
Şükür namazında saf tuttu asker.
Seslensin Şuşa’da ülkemin marşı,
Dahi Üzeyir’in ruhu şad olsun.
Koroğlu eseri coşturur arşı,
Bülbülün sesiyle bir de okunsun.
Bugün Cıdır Düzü toy libasında,
Türkler devre vurup çeksinler halay.
Ele “Halay” çekek Türk obasında,
Yallını çaldığın hatırlasın Hay.
Payızda gül açtı Harıbülbül’üm,
Göklerden yerlere gülab sepildi.
Dil açıp okudu suskun bülbülüm,
Payız yaza döndü, bu nece sırdır?
İsa Bulağı’nın sel oldu yaşı,
Sevinç göz yaşında boğuldu alem.
Cennet Karabağ’ın ay yüzük taşı,
Sevinç arşa çıktı, yok oldu elem.
Dalgalan gururla üç renkli bayrak,
Şuşa’mın seması çok çekip hasret.

Dalgalan gölgenle öpüşsün toprak,
Çok şükür Şüşa'ma geldi hürriyet![1]

Türklerin daha güçlü olması için tüm Türk dilinde konuşanların birliğine-Turana ihtiyaç duyulmaktadır. Atalar "güç birlikten doğar" demişler.

Birleşelim, koy canlansın Turan'ım,
Ulu halkım, hak yoluna gel artık.
Ne gözlersen tükenmiştir zamanım,
Damlalardan koy yaransın sel artık.
Hazin-hazin esmektedir tan yeli,
Turan Türkün, milletimin tan yeri,
Ruhla beden vahdetinin can yeri,
Aramızdan keçemesin yel artık.
Sözde değil, amellerde yaransın,
Farklar değil, benzerlikler aransın,
Türklerin koy üç tonkalı kalansın,
Turan birlik, Turan güçtür, bil artık.
Birlik bize atalardan emanet,
Emanete edilir mi hıyanet?
Dön özüne, necat tapsın bu millet,
Düşmanları yer yüzünden sil artık.
Turan yeddi devletimdir, varımdı,
Hele yolda nice devlet varımdı,
Kızıl elmam, ant yerim Turan'ımdır
Birleş, Türk'e uzanmasın dil artık.[2]

1 Şuşa: Karabağ bölgesinde kadim bir kültür merkezi olan şehir; yuyuldu: yıkandı; tapılmaz: bulunmaz; tek: gibi; uşak: çocuk; Cıdır Düzü: Karabağ'da geniş bir düzlük; toy: düğün, tören; yallı: Azerbaycan halayı; Hay: Ermeni; payız: sonbahar, güz; Harıbülbül: yalnızca Karabağ'a özgü bir çiçek türü; gülab: gül suyu; yaz: ilkbahar; İsa Bulağı: Şuşa kentinde ünlü bir pınar; üç renkli bayrak: üç renkli Azerbaycan bayrağı.
2 gözlersen: beklersin; tonkal: ateş; hele: henüz.

Sonuç

Şiir yazılı edebiyatta fikir ve duygunun insanlara aktarma aracıdır. Türk dünyasının problemlerini şiirde dile getirmek Türklük düşüncesinin yayılmasına neden olmaktadır. Türklük düşüncesinin yayılması Turan idealini gerçekleştirebilir. Şiirlerde Türkçülük düşüncesi Turancılık ideası bariz şekilde özünü göstermektedir. Türklerin daha güçlü olması için tüm Türk dilinde konuşanların birliğine, Turana ihtiyaç duyulmaktadır. Sovyetler Birliğinin parçalanması ve Azerbaycan'ın Karabağ bölgesinin Rusların yardımı ile Ermenilerin işgal etmesi Azerbaycan'da Turancılık fikrinin yeniden canlandırmıştır. Karabağ'ın düşman işkâlından azat olması Azerbaycan ve Türkiye'nin birliğinin sonucudur. Bütün bunlar onu demeye esas verir ki, bugün farklı bayraklar altında yaşasak da fikirde ve emelde bir olmamız çok önemlidir. Bugün Türk Devletleri Teşkilatının yaranması Turanın ayak sesidir. Türk dilinde konuşanlar hangi ülkede yaşamasında bağımsız olarak sevinçleri sevincimiz, kederleri ise kederimizdir.

Kaynakça

Hasayoğlu, Rövşen (2014). Sesime Ses Verin. Şiirler. Bakü: MBM yayınları.
Hasayoğlu, Rövşen (2018). Kür Harayı. Şiirler. Bakü: Avangard yayınları.
Hasayoğlu, Rövşen (2020). "Şuşa'ma hoş geldin yiğit askerim" (şiir). Avanqard.net medenyyet portalı 07.12.20 Bakü.
Memmedli, Şureddin (2015). "Turan sevdalı şair Rövşen Hasayoğlu". TuranSAM, dergi, Kars, sayı 7/28, s. 49-53.
Ulutürk, Halil Rıza (1998). Azatlık. Şiirler. Önsöz: Seyfettin Altaylı. Ankara: Kültür Bakanlığı yayınları.

GÜNEY KIBRIS'IN SİLAHLANMA/SAVUNMA GİRİŞİMLERİ VE DOĞU AKDENİZ

Halis AYHAN[1]

Özet

Türkiye ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)/Yunanistan ilişkileri genel hatları itibarıyla doku uyuşmazlığı yaşayan bir ilişki türüdür. Bunun nedeni çıkarlar zıtlığıdır. Rumların (ve Yunanların) adadaki emellerini gerçekleştirmeleri için Türk(iye) engelini aşmaları gerekmektedir. Bu itibarla Rumlar (ve Yunanlar), bir savunma ve silahlanma izlencesi yürütmektedirler. Rumlar, sürekli olarak uluslararası destek aramakta ve silahlanmaktadırlar. Bu yüzden sürekli askerî tatbikatlar yapmaktadır. Tatbikatların son on yılda belirgin oranda arttığı söylenebilir. Yine Rumlar, ellerindeki eski silahları güncellemektedirler. Rus ağırlıklı savunma uranına sahip olan GKRY, bundan kaçış içerisindedir. Özellikle dışsal etmenler bunda etkilidir. Rusya'nın Ukrayna saldırısı ve bu nedenle Avrupa Birliği'nin (ve ABD'nin) Rusya'ya yaptırımları Birlik üyesi olarak GKRY'nin AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'na uyma zaruriyetini doğurmuştur. Elindeki Rus savaş aletlerini Rusya ile ilişkileri iyi olan Sırbistan'a devretme/satma/takas etme seçeneğine mecbur gözükmektedir.

GKRY'nin savunma ve silahlanma çabalarında irtibatlı oldukları iki ülke öne çıkmaktadır: İsrail ve Fransa. Bununla birlikte 7.10.2023'te başlayan İsrail'in Gazze'ye saldırısı, Rumlara savunma satışını sekteye uğratacak gözükmektedir. Çünkü İsrail değil silah satmak aksine başta ABD'den olmak üzere silah alımına ihtiyaç duymaktadır.

Çalışmanın amacı, *güvenlikleştirme*nin *güvensizleştirme*yi artırıp artırmadığını anlamaktır. Rum silahlanmasının tek hedefi Türkiye'dir. Bununla birlikte, Rum silahlanması, uluslararası savunma ittifaklarına girmesi, sürekli tatbikatlar yapması şeklinde beliren kendilerini güvenlikleştirme çabaları; Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'ta üs kurmasının, askerî varlığının orada kalmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu da GKRY ve bölge için güvensizleşmeyi artırıcı işlev görmektedir.

Anahtar Sözcükler: Güney Kıbrıs, KKTC, Silahlanma, Doğu Akdeniz.

ARMAMENT/DEFENSE INITIATIVES OF SOUTH CYPRUS AND THE EASTERN MEDITERRANEAN

Abstract

The relations between Turkey and Rum Administration of Southern Cyprus (RASC)/Greece are, in general terms, a type of relationship that is incompatible. The reason for this is contrast of interests. In order for the Rums (and Greeks) to realize their ambitions on the island, they need to overcome the Turkish obstacle. In this respect, Rums (and Greeks) are pursuing a defense and armament programme. Rums are constantly seeking international support and arming themselves. That's why he constantly conducts military exercises. It can be said that the exercises have increased significantly in the last decade. Again, the Rums are updating the old weapons they have. RASC, which has a Russian-dominated defense strategy,

[1] Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, halisayhan@kku.edu.tr

is running away from this. External factors are especially effective in this. Russia's attack on Ukraine and therefore the sanctions of the European Union (and the USA) against Russia have created the necessity for the RASC, as a member of the Union, to comply with the EU Common Foreign and Security Policy. It seems to be forced to transfer/sell/exchange its Russian war equipment to Serbia, which has good relations with Russia.

Two countries that the RASC has contacts with in its defense and armament efforts stand out: Israel and France. However, Israel's attack on Gaza, which started on 7.10.2023, seems to disrupt defense sales to the Rums. Because Israel does not need to sell weapons, but rather to buy weapons, especially from the USA.

The aim of study is to understand that *securization* increases *securization*. The only target of Rum is Turkey. However, Rum efforts to securitize themselves, such as armament, entering into international defense alliances, and carrying out continuous exercises; it reveals the necessity of Turkey establishing a base in Northern Cyprus and maintaining its military presence there. This serves to increase insecurity for the RASC and the region.

Keywords: South Cyprus, TRNC, Armament, Eastern Mediterranean.

Giriş

Kıbrıs Türk tarafının 30.000'e yakın [Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası gereği 650 Türk Alayı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ordusunun 5.000, Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri 24.000] askerî varlığına karşılık 121.000 civarı [Anayasa gereği 950 Yunan Alayı ve 120.000 Rum Millî Muhafız Ordusu (%80'i Yunanistan'dan gelen askerlerden oluşmaktadır)] Rum-Yunan askerî varlığı vardır.1 Görüldüğü üzere Rum-Yunan ikilisinin askeri, Kıbrıs'ta, Türk askerî varlığının 4 katından fazladır. Keza Yunan askerî varlığı da Türkiye'nin 4 katıdır. Bu bariz üstünlüğe göre, esasen Rum-Yunan KKTC'ye tehdit oluşturmaktadır.

GKRY, bizzat Rum savunma yetkililerinin de belirttiği gibi, bir savunma ve silahlanma programı yürütmektedir. Bunu, yaptığı askerî alımlar ve savunma işbirliği anlaşmaları ile ilerletmektedir. Onlara (önceki Savunma Yetkilisi Haralambos Petrides'e) göre, bu programın amacı, "Kuzey Kıbrıs'tan devam eden Türk askerî tehdidi ve Türkiye'nin artan tadilci/genişlemeci siyaseti nedeniyle Rum ordusunu güçlü ve caydırıcılık özelliği yüksek bir ordu haline getirmektir."2 Petrides, 2023 askerî izlencesi içinde sadece silahlanmaya 200 milyon avro ayırdıklarını, bu bütçe ile insansız hava aracı (İHA)'lar, hava savunma dizgesi ve saldırı helikopteri almayı istediklerini belirtti. GKRY'nin silahlanma programının son 20 yılın en yüksek seviyesinde olduğunu söyleyen Petrides, GKRY'nin savunma diplomasisine odaklandığının altını çizerken; ordunun altyapısını güçlendireceğini belirtti.3 Nitekim orduyu güçlendirmeye kararlı olan Niko Hristolides, Mart 2023'te GKRY Gayrı Safi Yurt İçi Hasılası'nın en az %2'sini savunma harcamalarına ayırma sözü Verdi (Kurunç, 2023).

1 Yurdagül Atun vd, "KKTC'de Askeri Üs Kurulmalı mı?", *Turan-sam*, Cilt: 11, Sayı: 42 (İlkbahar 2019), s. 11.
2 GKRY Savunma, 24.6.2022, https://mod.gov.cy/en/announcements/2022/06/24/remarks-by-h.e.-minister-of-defence-on-the-occasion-of-the-signing-of-the-contract-helicopters/, (Erişim: 23.11.2023).
3 "Türkiye korkusu silahlanma bütçesine yansıdı: Rum yönetimi 200 milyon avro ayırdı", 21.11.2022, https://www.yenisafak.com/dunya/turkiye-korkusu-silahlanma-butcesine-yansidi-rum-yonetimi-200-milyon-avro-ayirdi-3891271, (Erişim: 19.11.2023).

Rumların, Yunanistan dışında çok yoğun askerî ilişki içinde olduğu iki ülke göze çarpmaktadır: Fransa ve İsrail. Bunlar özellikle askerî malzeme alımı açısından ilişki kurulan iki ülkedir.

I. GKRY'NİN SAVUNMA ALANINDA İSRAİL VE FRANSA İLE YAKINLAŞMASI

GKRY-İsrail ilişkileri son 15 yılda önemli gelişme göstermiştir. Bunun temelde iki nedeni vardır: Doğu Akdeniz'deki zengin doğal gaz ve petrol yatakları ile *Van Minıt* (*One Minute*) krizi. Türkiye ile İsrail arasındaki, Gazze'den kaynaklı 29.1.2009'daki Van Minıt krizi sonrası, bölgede önemli bir müttefiğini kaybeden İsrail, kaybettiği müttefiğinin iyi ilişki içinde olmadığı ülkelere daha rahat yaklaşır oldu. Bu doğrultuda 2010'da, GKRY ile deniz yetki alanı sınırlandırması anlaşması yaptı. Yine İsrail-Yunanistan ilişkileri gelişti. Tarihte ilk kez bir İsrail başbakanı (Binyamin Netanyahu) 16-17.8.2010'da Yunanistan'ı ziyaret etti. İki ülke arasında yeni bir sayfanın açılması olarak görülen bu gelişme, Türk-İsrail ilişkilerinin bozulmasının sonucu olarak değerlendirildi.

GKRY-İsrail ilişkilerinin temelinde savunma, askerî ticaret/işbirliği ve enerji yatmaktadır.

A. Savunma / Tatbikatlar

Savunma bağlamında GKRY'nin, İsrail ordusunu askerî tatbikatlar için Güney Kıbrıs'ta yetkilendirdiği bir gerçektir. İsrail, Güney Kıbrıs'ı hem istihbarat hem de askerî tatbikatları için üsse dönüştürmüş durumdadır. Burada İsrailli siber casusların bir harekât merkezi vardır (Yenişafak, 2012).

Tatbikatlar konusunda, Güney Kıbrıs hem İsrail'in bireysel hem de GKRY-İsrail ortak tatbikat alanı olarak işlev görmektedir. Bireysel olarak örn. İsrail Hava Kuvvetleri, GKRY hava sahasında Kasım-Aralık 2021'de askerî tatbikat yaptı. Hâlbuki İsrail bu eğitim uçuşlarını, Türkiye ile stratejik müttefik olduğu 1990'larda Konya semalarında yapmaktaydı. İsrail Kara Kuvvetleri de Güney Kıbrıs'ta tatbikatlar yapmaktadır. Örn. İsrail askerleri, Aralık 2019'da Güney Kıbrıs'ta *Taht Oyunları* adlı tatbikatı yapmışlardır (Haberalkibrisli, 2019).

Ortak tatbikatlar da sık sık yapılmaktadır. İki ülke arasında en büyük tatbikat olarak tarihe geçen *Agapinor 2022* askerî tatbikatı 29.5-2.6.2022'de Güney Kıbrıs'ta yapıldı (KKTC Dişiişleri Baknalığı, 2022). Bu tatbikatlar üçlü ve daha fazla katılımlı da olabilmektedir. Örn. Ağustos 2020'deki tatbikat, GKRY, Fransa ve İsrail arasında gerçekleştirildi.

2022'nin sonlarında Fransa-GKRY arasında *TALOS 2/2022 Hava Savunma Tatbikatı* yapıldı. Tatbikat, *Çarls de Gol* uçak gemisinden kalkan Rafale savaş uçaklarının katılımıyla gerçekleşti (Işık, 2022).

GKRY, Fransa, İtalya ve Yunanistan arasındaki *Dörtlü Girişim/İşbirliği* çerçevesinde *EUNOMİA 4-2023* adlı havacılık tatbikatı 11-15.9.2023'te 4. kez düzenlendi (GKYR Savunma, 2023). GKRY'ye göre tatbikat, "*Deniz Hukukunun (BMDHS) ve Uluslararası Yapılageliş Hukukunun uygulanması ve Doğu Akdeniz'de istikrarın artırılması yönündeki ortak niyet ve kararlılığı ifade etmektir.*" Tatbikat kapsamında hava ve deniz tatbikatlarına ilaveten ilk kez siber savaş tatbikatı da gerçekleştirildi (Kıbrıs Postası, 2023; MSB, 2023).

Bölge ülkesi Mısır'la da ittifaklar geliştirilmiştir. GKRY, Yunanistan ve Mısır 2021'de üçlü askerî işbirliği izlencesi anlaşması imzaladılar. "Amaç, üç ülkenin askerî işbirliğini ve birlikte operasyonelliğini daha fazla ortak tatbikat ve eğitim uğraşlarıyla geliştirmektir." İttifağın diğer üyesi İsrail de Güney Kıbrıs'ta askerî işbirliği çerçevesinde 2 gün süren *Onisilos-Gedeon 2021* adlı hava savunma tatbikatına katıldı. Ortak tatbikatta, İsrail *F-35* uçakları GKRY'nin savunma sistemini test etti." (Savunma Sanayi Deergilik, 2023, 2021). Yine Mısır'da 21-27.8.2022'de arasında Mısır, S. Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), GKRY ve Yunanistan'ın katıldığı *Herkül-2* adlı bir tatbikat yapılmıştır.

Yunanistan'ın, Türkiye karşıtı ve/veya GKRY'nin içinde olduğu tatbikatlara her zaman katıldığı veya destek verdiği unutulmamalıdır. Rumlar askerî tatbikatlarla Türkiye'ye sözde gözdağı verdiği gibi ordusunun harekât yeteneğini de artırmaktadır.

B. Askerî Ticaret

GKRY, Türkiye'nin savunma alanındaki gelişmeleri, Türk donanmasının D. Akdeniz'deki artan varlığı üzerine, sözde münhasır ekonomik bölgesini ve bu bölgelerdeki doğal gaz ve petrol yataklarını/varlıklarını korumak amacıyla ordusunu neredeyse tamamen yenilemek ve geliştirmek istemektedir. Elindeki eskimiş ve parça tedariği sorunu nedeniyle yenilenemeyen askerî teçhizatlar (bu sebeple GKRY, Kasım 2019'da süresi geçmiş 7.400 ton askerî mühimmatı denize dökmüştür) yerine güncel silahlanma alımları yapmaktadır.

Bir başka belirgin amacı, GKRY basınından *Sigma*'nın haberine göre, Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'a yerleştirdiği TB2 S/İHA'lara karşı önlem almaktır (Savunmasanaist, 2021). Hâlbuki GKRY, silahlanma yarışına girerek KKTC'ye tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenledir ki Türkiye Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Ercüment Tatlıoğlu, "*Kıbrıs'ta Magosa'nın kuzeydoğusunda İskele bölgesinde yeni bir üs yapıyoruz. Türk deniz kuvvetleri daimî olarak orada konuşlanacak*" dedi ve Mavi Vatan konusunda asla taviz verilmeyeceğini ortaya koymuş oldu (Yeşilniksar, 2023).

Rum ordusunun alım ile güçlendirilmesi öngörülen bir alan hava güçleridir.

- GKRY ile Fransa arasında 4.4.2017'de imzalanan *Savunma Alanında İşbirliği Anlaşması*, 1.8.2020'de yürürlüğe girdi. Türkiye, bu anlaşmaya, hem adanın tamamını temsil yetkisinde olmadığından dolayı GKRY'nin bu anlaşmayı imzalama ehil ve yetkisinin olmaması hem de bölgede gerilimi artırmasından dolayı tepki göstermiştir (Kıbrıspostası, 2023). Bu anlaşma gereğince, teçhizat ve savunma alanında işbirliği, ortak mensup eğitimi ile arama ve kurtarma harekâtları gerçekleştirilmektedir (Doğruhaber, 2022). Rumlar, Fransa'dan *Mistral* hava savunma dizgesi (Fransa, ön anlaşma imzalandığını 2023'te duyurdu), 180 km menzilli *Exocet* füzesi ve saldırı helikopteri almak istemektedir (Güney Kıbrıs Rum Yönetiminden Silahlanma Programı, 2021). 11 adet Rus *Mi-35* helikopterine karşılık GKRY, 2022'de *Airbus*'a 6 adet (tercihen +6) *H145M* türü saldırı helikopteri siparişi verdi. 140 milyon avroluk alımın anlaşması, 24.6.2022'de imzalandı (Savunma, 2022). Bu helikopterlerin Mart 2024'te GKRY'ye gelmesi bekleniyor.

- Üsttekilere ilaveten, bu konuda, Rum basınına göre, almayı kararlaştırdıkları en önemli silah *Demir Kubbe* hava savunmasıdır. 'Savunma zenginlikten önemlidir' ilkesinin temel savunucusu olan İsrail tarafından 2007'de geliştirilen, her türlü hava şartlarında çalışabilen bu

sistem, 70 km menzildeki füzeleri havada imha edebilmektedir. Rumların, İsrail'den bunları almayı kararlaştırmasının sebebi de Türkiye'den ve Kuzey Kıbrıs'tan gelecek tehdidi bertaraf etmektir. 1997'de de S-300 füzelerini satın almış; ancak Türkiye adaya konuşlandırtmamıştı. Buna mukabil Demir Kubbe alımına karşı Türkiye'nin bir itirazının olmadığı görülmektedir. İki ülke arasında alım anlaşması Ağustos 2022'de imzalandı (Euronews, 2022). Rumlara göre, bu hava savunma sistemi mevcutlar içinde en iyisidir. Türk S/İHA'ları için ülkü kabul edilmektedir (Savunmatr, 2022). Şu an GKRY'de Rus yapımı *Tor-M1* ve *Buk-M1* hava savunma sistemleri var.

GKRY, hava kuvvetleri de geliştirilmektedir. Rum yetkililer, Rus yapımı *T-80* tanklarını da güncellemek istemektedirler. Bu doğrultuda İsrail'in *Merkava* tanklarıyla ilgilenmektedirler.

Genel olarak bakıldığında, aslında GKRY'de, Rus askerî teçhizat ve silahlarından bir kaçış vardır. Bunun temel nedenleri gerek Amerika Birleşik Devletleri (ABD) baskısı (ABD'nin 2019 tarihli *Doğu Akdeniz Güvenlik ve Enerji Ortaklığı Yasası* gereğince) gerekse Avrupa Birliği (AB)'nin, Ukrayna'ya saldırısı nedeniyle Rusya'ya yaptırım uygulaması ve GKRY'nin de AB yaptırımlarına uyma zorunluluğundan dolayı yedek parçalara erişimin zorluğu ve maliyetli oluşudur (Kathimerini, 2022). ABD, GKRY ve diğer müttefiklerinin, ellerindeki Rus yapımı askerî/savunma mühimmatlarını Ukrayna'ya göndermesini istemektedir. GKRY, buna karşı çıkmamakla birlikte hem doğrudan Ukrayna'ya göndermek istememekte hem de ABD'den çağdaş silahların alımı karşılığında bunu yapmak istemektedir.

İsrail ile askerî ticarete fazlasıyla yönelmiştir. Çünkü GKRY-İsrail arasında, Rum Millî Muhafız Ordusu'nun *Askerî Kişisel Koruyucu Donanım ve Yük Taşıma Sistemi*'nin yenilenmesi ve yükseltilmesi için 29.6.2022'de anlaşma imzalanmıştır (GKYR Dışişleri, 2022). İsrail, Rumlara askerî teçhizatın yanında sınır gözlem cihazları da sunmaktadır. 2021'de imzalanan bir anlaşma ile Yeşil Hat'tın Rum sınırının bir kısmına elektronik gözetleme cihazları yerleştirme işini İsrail yürütmektedir. GKRY Savunma Sözcüsü Hristo Pieris'e göre, sınır 7/24 gözetlenerek, ordunun harbe hazırlık düzeyi artırılacaktır (Savunmasanayist, 2022).

II. GKRY'NİN DİĞER ÜLKELERLE SAVUNMA İLİŞKİLERİ

GKRY, son dönemde 15'ten fazla ülkeyle savunma ve askerî anlaşma imzaladı ve çok uluslu tatbikatlara katılım sağladı. Örn. İsrail (1985'te), Fransa etkin olmak üzere AB (2006'da) ve Rusya (2015 ve 2017'de) GKRY ile Güney Kıbrıs'taki çeşitli deniz üs ve havaalanlarını kullanma anlaşmaları imzalamıştır. Son olarak 2022'de Almanya ile ilk kez karşılıklı savunma ataşesi atanmasını içeren bir işbirliği izlencesi imzaladı.

ABD, 2020'de, GKRY ordusunu Doğu Akdeniz Güvenlik ve Enerji Ortaklığı Yasası'nda belirtilen *Uluslararası Askerî Eğitim ve Talim* (IMET) kapsamına aldığını açıklamıştır. Böylece bölünmüş adada silahlanma yarışını engellemek amacıyla 1987-2020 arasında adaya yönelik uyguladığı silah ambargosunu, GKRY'ye yönelik olarak 2020'de kaldırmıştır. Bunun üzerine Rumlar, Yeşilırmak Sınır Kapısı'na iki adet seyyar ağır silah mevzisi yerleştirdi. Tabi ki tehdit algılayan KKTC ve Türkiye hem ABD'nin kararına hem de Rumların bu hareketine tepki göstermiştir.

2022'de ise ABD, Rum ordusunu *kardeş ordu* ilan ederek GKRY'yi *New Jersey* eyaleti ile eşleştirdi. ABD, ABD ordusu ile ABD eyalet güçleri arasındaki eğitim ve işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulan *Eyalet Ortaklığı (State Partnership)* askerî programını, 2013'ten beri,

eski Doğu Bloğu ülkelerinin ordularını eğitme amacıyla kullanmaktadır. İşbirliği izlencesine alınan ülkeler, ABD eyaletlerinden biri ile kardeş ilan edilerek eşleştirilmekte, silahlı güçler arasında eğitim ve tatbikatlar düzenlenmektedir (Turkulak, 2022).

GKRY'nin Rusya ile ilişkileri ise günümüzde sorunludur. 8.9.2020'de GKRY'yi ziyaret eden Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, GKRY Önderi Niko Anastasiadis'e, "ABD'nin bölgedeki varlığından rahatsızız" derken, 2022'nin başında da ABD'nin Dedeağaç'a silah yığmasından duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirmiştir (Ekathimerini, 2022). Rusya, GKRY'yi savaş öncesinde; Ukrayna savaşındaki karşıt tutumu nedeniyle de Yunanistan'ı savaş sırasında "Dost Olmayan Ülkeler" sınıfına koymuştur (Ankasam, 2022).

GKRY ile Yunanistan arasında 1993'te *Ortak Savunma Öğretisi* adlı askerî işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Öğreti, Yunanistan'dan Kıbrıs Mağusa'ya kadarki alanın denetim altında tutulmasını öngörmektedir. Bu kapsamda GKRY'de Baf Askerî Havalimanı inşa edilmiştir.

Doğal müttefiği Yunanistan her şartta Rumları desteklemektedir. Bunun son bir göstergesi olarak 2023'te, Yunanistan Savunma Bakanı Niko Dendias, Genelkurmay Başkanı Konstantinos Floros ile birlikte GKRY'nin Bağımsızlık Yıldönümü törenine katıldı. Burada "*Belharra, Rafale ve Viper'li Yunanistan için Kıbrıs çok uzakta değil*" dedi (Birlikgazetesi, 2022). Bu sözden anlaşılmaktadır ki Yunanistan hem Fransa (Belharra ve Rafale) ve ABD'den (F-16 Viper savaş uçakları) alınan helikopter ve uçaklardan dolayı hava gücüne güvenmektedir hem de olası bir saldırıda GKRY'nin yanında yer alacaktır.

GKRY, Sırbistan (21.12.2022) ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) (22.12.2022) ile de savunma anlaşmaları imzaladı. Sırbistan ile GKRY arasında on yıllardır savunma işbirliği var. GKRY, Sırbistan'dan son olarak *NORA* Topçu Sistemi (Büyük İskender Sistemi) aldı. Sırbistan Savunma Bakanı Miloş Vuceviç, 12.6.2023'te GKRY'yi ziyaret etti (Announcements, 2023).

III. RUM SAVUNMA ATILIMLARININ DOĞU AKDENİZ YERPOLİTİĞİNE VE DENİZ YETKİ ALANLARI SORUNUNA ETKİLERİ

Doğu Akdeniz'deki zengin doğal gaz (3.5 katrilyon m^3) ve petrol yatakları, bölgedeki tüm rekabetin ve silahlanmanın temel gerekçelerindendir. Bölge dışı aktörler olarak ABD ve Fransa'nın yeni sömürgeci yaklaşımla bu kaynaklara yönelmesi, buna karşın Akdeniz'e en uzun kıyısı olan Türkiye'nin, Mavi Vatan'ındaki doğal kaynaklarına sahip çıkma siyaseti ve bunları işletme sığası D. Akdeniz'de rekabeti kızıştırmaktadır. Yunanistan, GKRY, bunların yanında yer alan özelde Fransa genelde AB, ABD, Türkiye, İsrail, Mısır denklemine bir de Türkiye'nin desteğiyle Libya müdahil olmuştur.

Doğu Akdeniz'de tam bir kutuplaşma söz konusudur: Bir yanda Türkiye, KKTC, Libya diğer yanda GKRY, İsrail, Mısır, Yunanistan ve delgi/sondaj gemileri aracılığıyla Fransa ve ABD. Katar ortada yer alırken, İsrail ise artık Türkiye ile ilişkisini geliştirmekte, doğal gaz naklinde Türkiye güzergâhını dikkate almaktadır. Fakat Gazze nedeniyle ilişkiler yine bozulmuştur.

27.11.2019'da Türkiye ile Libya (Ulusal Mutabakat Hükümeti) arasında imzalanan *Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası* (ve askerî işbirliği anlaşması), tarihî bir anlaşmadır. Bu, Türkiye'nin kendi deniz alanlarındaki

haklarından vazgeçmeyeceğinin göstergesidir. Bu anlaşmayı AB, Yunanistan, İsrail, GKRY, Fransa gibi örgüt ve ülkeler tanımamaktadır. Bu nedenledir ki Türkiye, Libya'daki iç savaşta; Yunanistan, GKRY, ABD, Fransa, Rusya, BAE ve Mısır gibi Türk savlarına karşı çıkan güçlerin desteklediği Halife Hafter'in başa gelmemesi için, ona karşı Hükümeti desteklemektedir. Bunun için de Libya'ya asker ve savunma desteği vermektedir. 2020 başında, Hafter neredeyse Libya'nın tamamını ele geçirecekken, Türkiye, silahlı insansız hava aracı (SİHA)'ları ile durumu tersine çevirebilmiştir. Örn. 2020'nin baharında, Türk SİHA'ları, Hafter'in eline yeni geçen ve parasını BAE'nin ödediği Rus *Pantsir* hava savunma silahlarını etkisiz hale getirmiştir.

Hafter, Libya'nın başına gelirse, Türkiye-Libya arasındaki bu anlaşmayı yürürlükten kaldıracaktır. Bununla birlikte, böyle olsa bile, artık Türkiye'nin eline bir koz geçmiştir. Bu anlaşma, karşı tarafça yürürlükten kaldırılsa bile, Türkiye bu anlaşmanın kendisi bakımından hâlâ yürürlükte olduğunu ve sınırın buna göre var olduğunu ileri sürmeye devam edebilecektir. Etmelidir de.

Libya'da, Hafter veya bu anlaşmayı çöpe atma niyetindeki bir başka kişi darbe, iç savaş vb gayrı demokratik yollarla iktidara gelirse, Türkiye şu gerekçelerle bu anlaşmanın geçerliliğine sahip çıkabilecektir: 1) Libya'da başa demokratik yolla gelmemesini gerekçe gösterebilir. 2) Yine bunun bir sınırlandırma anlaşması olduğunu, sınırın bir kere belirlendiğini, sınır anlaşmalarının uluslararası hukukta nesnel statü yaratan bir anlaşma olmasından dolayı herkesi bağlayıcı bir anlaşma olduğunu hukuken ileri sürebilecektir. Sınırın değişmesi söz konusu olsa bile, bu ilk sınır artık bir veri kabul edilebilecektir. 3) BM'nin bu anlaşmayı tescil etmesi de güçlendirici bir unsurdur. Zira bu anlaşma, uluslararası hukuka bir aykırılık teşkil etmemektedir.

AB'nin 31.3.2020'de başlattığı ve halen sürmekte olan *İrini Deniz Harekâtı* da Doğu Akdeniz denkleminde Türkiye'nin önünü kesme amacı taşımaktadır. Resmî gayesi, BM'nin Libya'ya yönelik silah kısıtlaması kararını uygulamaktır. Bu doğrultuda Yunan bir komutan tarafından sevk ve idaresi gerçekleştirilen *Hamburg* adlı Alman savaş gemisi, açık sularda, Türkiye'nin Ambarlı Limanı'ndan Libya/Misrata'ya boya ve malzemesi ile insani yardım malzemesi taşıyan *MV Roseline A* adlı Türk bayraklı ticaret gemisini 22.11.2020'de durdurup ayrıntılı bir şekilde sorgulamıştır.

Türkiye, Akdeniz'de kıta sahanlığına *başlangıçtan beri (ab inito)* sahiptir. Bunda bir tartışma yoktur, zira ilana gerek duyulmadan her devlet gibi Türkiye de kıyılarında deniz altında haklara sahiptir. Buna karşın Türkiye, Akdeniz'de henüz bir münhasır ekonomik bölge ilanında bulunmamıştır.

Doğu Akdeniz'de, devletlerin hak sav ettiği, çatışan gaz sahaları vardır:

- Türkiye'nin GKRY ve Yunanistan dışındaki bölge ülkeleriyle bir ihtilafı söz konusu değildir. Lakin Türkiye, GKRY, KKTC ve Yunanistan'ın ilan ettiği sahaların bir kısmı birbirleri ile çakışmaktadır. Türkiye *Fatih*, *Yavuz*, *Kanuni* ve demirbaşa son kaydolan *Abdülhamid Han* delgi gemileri ve *Oruç Reis* ve *Barbaros Hayrettin* sismik araştırma gemileri ile saha çalışmalarını yürütmektedir. D. Akdeniz'deki paylaşım alanları üzerindeki ihtilaf ve delgi çalışmaları nedeniyle 2020, Türkiye-Yunanistan/AB arasında oldukça gergin geçmişti. Türkiye, 2022'de D. Akdeniz'de delgi çalışmalarına tekrar başlamıştır.

Kathimerini Kıbrıs'ta 2013'ten beri Rumların sözde ruhsat bölgelerinde arama ve delgi çalışmaları yürüten İtalyan-Fransız ortaklığındaki *Eni-Total* güçbirliğinin, 22.8.2022'de GKRY'nin sözde 6. bloğunda önemli ve yeni bir doğal gaz yatağı keşfettiği belirtilmektedir. Rumların kendi yetki alanında olduğunu sav ettiği bu bölge, ihtilaflı olup, kuzeyi Türkiye'ye aittir. Dolayısıyla Rumların tahrikleri de düşünüldüğünde Akdeniz'de doğal gaz mücadeleleri sahada yine başlamıştır. Bu nedenledir ki devletler, şirketlerinin gemilerini korumak için sahaya savaş gemileri eşliğinde inmektedir. 2020'de, Fransa Çarls de Gol; Türkiye *Ataman* ve *Cengiz Han* gibi savaş gemileriyle delgi gemilerini korumuştur. Yine böyle olacaktır.

- Bölgedeki başka ülkelerin de çakışan sahaları vardır. Örn. Rumlar ile İsrail, 2021'de, 9 yıldır süren, *Yishai* ve sözde *Afrodit* gaz sahası sınırı uyuşmazlığında ticari kullanım görüşmelerine başlama konusunda mutabakata vardılar.

Rumlar, Türkiye'yi durdurmak için AB'nin bir donanma kurmasını ve D. Akdeniz'de sürekli bulundurmasını (Hürriyet, 2022) ve AB'nin Türkiye'ye karşı daha sert olmasını istemektedir.

7.10.2023'te İsrail'in Gazze'ye yönelik katliam savaşı sürecinde İsrail'e destek amaçlı ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda neredeyse tüm büyük Avrupa devletlerinin gelmesi yanında Yunanistan (Kriakos Miçotakis) ve GKRY (Hristolides, 21.10.2023'te) de İsrail'e destek ziyaretinde bulunmuşlardır. ABD (*USS Gerald R. Ford*) ve İngiltere ise uçak/savaş gemilerini D. Akdeniz'e göndermiştir. Yunanistan 10.10.2023'te, ABD gemisinin yanına *Psara* adlı fırkateynini yollama kararı almıştır. Bu kadar ikmalin İsrail'in Gazze'ye karşı saldırısına desteğin yanında/ötesinde D. Akdeniz'deki doğal gaz ve Suriye'deki petrol yataklarının paylaşımından pay almak olduğu muhtemeldir.

Sonuç

Gerek GKRY'nin gerekse Yunanistan'ın; Türkiye'yi temel tehdit ve ülküleri (tedricen Türkiye'nin Kıbrıs'taki garantörlüğünü ve KKTC'nin varlığını sona erdirme, Kıbrıs Türklerini Rumların hâkimiyetinde azınlık haline getirme, en sonunda da Yunanistan'ın Kıbrıs'ı ilhak etmesi gibi) önünde temel engel olarak görmesi, buna çare arayışlarına girmesine yol açmaktadır. Bu yönde her iki ülke de aynı iki yolu izlemektedir: Silahlanmak ve Türkiye'yi zayıflatmak ve yenmek amacıyla uluslararası müttefik bulmak.

Kaynakça

ATUN Yurdagül Atun vd, "KKTC'de Askeri Üs Kurulmalı mı?", *Turan-sam*, Cilt: 11, Sayı: 42 (İlkbahar 2019), ss. 11-17.

""Belharra, Rafale Ve Viper'li Yunanistan İçin Kıbrıs Çok Uzakta Değil"", *Birlik Gazetesi*, 1.10.2023, https://birlikgazetesi.org/belharra-rafale-ve-viperli-yunanistan-icin-kibris-cok-uzakta-degil/, (Erişim: 7.10.2023).

"Cyprus goes light on Israel's Iron Dome", *Kathimerini*, 22.8.2022, https://www.ekathimerini.com/news/1191565/cyprus-goes-light-on-israels-iron-dome/, (Erişim: 8.11.2023).

"Fransa Savunma Bakanlığı'ndan Mistral füzelerine ilişkin açıklama", *Kıbrıs Postası*, 26.6.2023, https://www.kibrispostasi.com/c58-GUNEY_KIBRIS/n477327-fransa-savunma-bakanligindan-mistral-fuzelerine-iliskin-aciklama, (Erişim: 27.10.2023).

"Fransız savaş uçakları, Kıbrıs Rum Kesimine konuşlandı", *Doğru Haber*, 11.8.2020, https://dogruhaber.com.tr/haber/684252-fransiz-savas-ucaklari-kibris-rum-kesimine-konuslandi/, (Erişim: 22.8.2022).

GKRY Dışişleri, 29.6.2022, https://mod.gov.cy/en/announcements/2022/06/29/remarks-by-minister-of-defence,on-the-occasion-of-the-signing-acquirement-of-military/, (Erişim: 23.8.2022).

"GKRY ile İsrail arasında Demir Kubbe HSS alımı için anlaşma", 21.8.2022, https://www.savunmatr.com/savunma-sanayii/gkry-ile-israil-arasinda-demir-kubbe-hss-alimi-icin-anlasma-h18434.html, (Erişim: 8.11.2023).

GKRY Savunma, 24.6.2022, https://mod.gov.cy/en/announcements/2022/06/24/remarks-by-h.e.-minister-of-defence-on-the-occasion-of-the-signing-of-the-contract-helicopters/, (Erişim: 23.11.2023).

------. "Press Release 14th September 2023 EUNOMIA 4-2023", https://mod.gov.cy/en/announcements/2023/09/14/press-release-to-be-issued-on-14th-september-2023-(0800)-eunomia-4-2023/, (Erişim: 25.10.2023).

------. "Remarks by Minister of Defence Mr. Michalis Giorgallas, on the occasion of formal visit to the Republic of Cyprus by the Minister of Defence of the republic of Serbia H.E Mr. Milos Vucevic", https://mod.gov.cy/en/announcements/2023/06/12/remarks-by-minister-of-defence-mr.-michalis-giorgallas,-on-the-occasion-of-formal-visit-by/, (Erişim: 25.10.2023).

"GKRY'den 6 adet H145M taarruz helikopteri siparişi", 27.6.2022, https://www.savunmatr.com/savunma-sanayii/gkry-den-6-adet-h145m-taarruz-helikopteri-siparisi-h17915.html, (Erişim: 22.8.2022)

"Güney Kıbrıs Rum Yönetiminden Silahlanma Programı", 22.9.2021, https://www.savunmasanayist.com/guney-kibris-rum-yonetiminden-silahlanma-programi/, (Erişim: 22.8.2022).

IŞIK Yusuf Emir, "GKRY ve Fransa'dan ortak hava savunma tatbikatı", 11.12.2022, https://www.defenceturk.net/gkry-ve-fransadan-ortak-hava-savunma-tatbikati, (Erişim: 27.10.2023).

"İsrail komandoları Güney Kıbrıs'ta", 8.12.2019, https://www.haberalkibrisli.net/guney-kibris/israil-komandolari-guney-kibrista-h31974.html, (Erişim: 22.8.2022).

"İsrail üssü Güney Kıbrıs: Hava kuvvetleri tatbikat yapıyor", 25.11.2021, https://www.yenisafak.com/dunya/israil-ussu-guney-kibris-hava-kuvvetleri-tatbikat-yapiyor-3723038 , (Erişim: 22.8.2022).

"İsrail, GKRY için Yeşil Hat' Elektronik Gözetleme Sistemleri Kuracak", 4.11.2021, https://www.savunmasanayist.com/israil-kibrista-yesil-hatta-elektronik-gozetleme-sistemleri-kuracak/ , (Erişim: 22.8.2022).

"Kıbrıs Rum yönetimi, İsrail'den Demir Kubbe savunma sistemi alıyor", 21.8.2022, https://tr.euronews.com/2022/08/21/kibris-rum-yonetimi-israilden-demir-kubbe-savunma-sistemi-aliyor, (Erişim: 22.8.2022).

"Kıbrıs'ta Güçlü Savunma Mekanizması Kurulacakmı?", 18.11.2023, https://www.yesilniksar.com/kibrista-guclu-savunma-mekanizmasi-kurulacakmi/, (Erişim: 19.11.2023).

KKTC Dışişleri Bakanlığı, "GKRY ile İsrail'in ortak askeri tatbikatı hk.", 4.6.2022, https://mfa.gov.ct.tr/tr/gkry-ile-israilin-ortak-askeri-tatbikati-hk-2/, (Erişim: 8.11.2023).

KURUNÇ Kamer, "Yunanistan, Ermenistan ve GKRY, ordularını modernize ediyor", 11.7.2023, https://gdh.digital/yunanistan-ermenistan-ve-gkry-ordularini-modernize-ediyor-71037, (Erişim: 27.10.2023).

Millî Savunma Bakanlığı, "Deniz Güvenliği Tatbikatı-2023 (EXER MARSEC-2023 OPEX) Basın Duyurusu", 7.10.2023, https://www.msb.gov.tr/Basin-ve-Yayin/Aciklamalar/68cd466993574eae89d499fcb92893ad, (Erişim: 25.10.2023).

"Russia voices dismay over US presence in Alexandroupoli", 14.1.2022, https://www.ekathimerini.com/news/1175519/russia-voices-dismay-over-us-presence-in-alexandroupoli/, (Erişim: 13.5.2022).

Savunma Sanayii Dergilik, “Mısır, Yunanistan ve Güney Kıbrıs arasında askeri işbirliği anlaşması”, 8.4.2021, https://savunmasanayiidergilik.com/tr/HaberDergilik/Misir-Yunanistan-ve-Guney-Kibris-arasinda-askeri-isbirligi-anlasmasi, (Erişim: 25.10.2023).
“Son dakika haberi: Rum kesiminden çağrı. Türkiye’yi engelleyecek donanma kur”, *Hürriyet*, 23.6.2020, https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-rum-kesiminden-cagri-turkiyeyi-engelleyecek-donanma-kur-41547631, (Erişim: 22.8.2022).
“Şehit Teğmen Caner Gönyeli Arama Kurtarma Tatbikatı tamamlandı”, *Kıbrıs Postası*, 25.10.2023, https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n492753-sehit-tegmen-caner-gonyeli-arama-kurtarma-tatbikati-tamamlandi, (Erişim: 27.10.2023).
“Türkiye korkusu silahlanma bütçesine yansıdı: Rum yönetimi 200 milyon avro ayırdı”, 21.11.2022, https://www.yenisafak.com/dunya/turkiye-korkusu-silahlanma-butcesine-yansidi-rum-yonetimi-200-milyon-avro-ayirdi-3891271, (Erişim: 19.11.2023).
“Yunanistan’a asker yığan ABD’den yeni hamle: Rum güçlerini ‘Kardeş ordu’ ilan ettiler”, 3.10.2022, https://turkulak.com.tr/yunanistana-asker-yigan-abdden-yeni-hamle-rum-guclerini-kardes-ordu-ilan-ettiler/, (Erişim: 23.11.2023).

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN KAMUSALLIĞI: JÜRGEN HABERMAS ÜZERİNDEN BİR OKUMA

Aşkın HÜSEYİNOĞLU[1]

Giriş

Jürgen Habermas, felsefe, sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji alanlarında yaptığı çalışmaları ile Frankfurt Okulu geleneğinin ikinci kuşağından sayılmaktadır. Habermas, günümüz dünyası için geçerli olan Marksist bir versiyon üreterek "tarihsel materyalizmin yeniden inşasını" ortaya koymaya çalışmıştır. Habermas, böyle bir iddiasının olmadığını söylese de o zamanımızın bir Marx'ı olmaya çalışır.

Haberması'ın ortaya koyduğu görüşler tartışılabilir fikirlerdir ancak özetlenmesi de zor fikirlerdir. Çünkü orijinallikleri ve önemleri konusunda hiçbir şüpheye yer vermeyecek düzeydedir. Frankfurt Okulu ile doğrudan bağına rağmen, Habermas, kabul edilmiş genel fikirlerin yalnızca satıcısı olarak görülmektedir.

Jürgen Habermas, kendine özgü, özgün olan bir düşünce sistemi yaratmıştır. Habermas'ın çalışmalarının temel düşünce tarzı, yirminci yüzyıl dünyasında kuram ile pratik arasındaki boşluğu yeniden birleştirmek için çaba harcamıştır. On dokuzuncu yüzyılda Marx, kuramın hem kapitalist toplumun bir analizini hem de proleterya devrimi aracılığı ile pratikte onu değiştirmenin araçlarını sağladığına inanmıştı. Habermas, Marx'ın bu kavramını ele alarak, Marksizmi eleştirel toplumsal kuram olarak yeniden formüle edilmesi çabası içerisinde olmuştur. Baskı ve sömürgeye dayanan bütün güç ilişkilerini tanımlamaya ve çözümlemeye çalışmıştır.

Bu yönüyle Habermas, yirminci yüzyılda Marksizmi eleştirel bir teori ile ele alan, sosyoloji ve felsefe alanında çalışmalarıyla öne çıkmış çağdaş bir sosyal bilimcidir. Jürgen Habermas'ı tam olarak anlayabilmek için Eleştirel Teori olarak da bilinen Frankfurt Okulu'na dair kısa bir açıklama yapmanın işlevsel olacağı kanısındayım. "Frankfurt Okulu ilk olarak 1920'lerin sonlarında Frankfurt'ta kurulan Toplumsal Araştırma Enstitüsü ile özdeşleşen bir grup felsefecinin toplu adıdır. Üyeleri arasında, Enstitünün uzun yıllar yöneticisi olan Max Horkheimer ve en önemli bir düşünür olarak Theodor Adorno vardır (Skinner, 1998: 157).

Almanya'da kurulan Frankfurt Okulu etrafında bir araya gelen Max Horkheimer, Theodor Adorno, Herbert Marcuse gibi düşünürler, üst yapısal etkenleri ve Hegelci diyalektiğin önemini vurgulayarak, geleneksel Marksizm'den ayrılan 'bir tür yeni Marksçılık' biçimi oluşturmuşlardır. "Felix Weil, enstitünün açılış konuşmasında, kurumun amacının ekonomik alt yapıdan, kurumsal ve düşünsel üst yapıya kadar, 'bütünselliği içinde toplumsal yaşamın bilgisi ve kavranması' olduğunu ifade etmiştir." (Slater 1989:16) "Carl Grünberg'in yöneticiliği döneminde Enstitünün başlıca çalışma konularını siyasal iktisat, sosyalist hareketin tarihi karşıtlığının kökeni oluşturuyordu (Sağ ve Sağır 1989: 4).

"Frankfurt Okulu'nun tarihindeki ilk evrede, Horkheimer ve Marcuse'ün yazıları önemli yer tutar. Kurumun 1932'de çıkarılan 'Sosyal Araştırmalar Dergisi'nin ilk sayısının ön

[1] Ardahan Fen Lisesi Müdürü, ardababa155@hotmail.com

sözünde kuramsal araştırma ile siyaset arasındaki bağın kaçınılmazlığına işaret eden Horkheimer, amaçlarının farklı bilimlerin yöntemlerinin, var olan toplumun çelişkilerine uygulanarak, toplumsal yaşamın değişmesinin kavramlaştırılmasına ulaşmak olduğunu ifade ediyordu." (Sağ ve Sağır 1989:4). Bu dönemim düşünürleri özellikle Marksizm'in ekonomik ağırlıklı yorumuna karşıdırlar. Teori ile pratik arasındaki ilişkiyi derinliğine irdelemektedirler. Teorin değerinin pratikteki karşılığı kadar olduğunu söylemektedirler. Bu bağlamda Frankfurt Okulu, alt yapı incelemesinin tek başına toplumu anlamakta yetersiz oldukları görüşünde birleşirler. Böylece alt yapı dışında diğer etmenlere de yer verirler. "En genel anlamda Frankfurt Okulu, doğaya ait nesnelerin bağımsız birer varoluşa sahip oldukları ve bunun böyle sürdürülmesi gerektiği fakat bunların özne durumundaki insan ve dolayımlı etkileşimde bulunmak durumunda olduklarını unutmamak gerektiği fikrini savunmuştur. Marx'ın söylediği 'Doğanın insanlaştırılması ve insanın doğallaştırılması' gerekli şeylerdir ama bunun birinden birinin diğerine indirgenip yok edilmesi pahasına yapılmaması gerekmektedir. Marti Jay'a göre burada dikkat edilmesi gereken nokta, hiç kuşkusuz enstitünün 1940'larda bu iki (insan ve doğa) arasındaki aykırılığı sürdürmekten çok bunlar arasında bir uzlaşma sağlamaya daha büyük bir ağırlık verdiğidir (Jay 1989:388).

Frankfurt Okulu birinci kuşağı olarak ele aldığımız ve kısaca görüşlerine değindiğimiz düşünürler olan, Max Horkheimer, Theodor Adorno, Carl Grünberg'in ardından Frankfurt Okulu'nun ikinci kuşağı diye adlandırdığımız dönemin en etkin ve en önemli ismi Jürgen Habermas'tır. Habermas, felsefe, sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji alanlarında önemli çalışmalarıyla, Almanya'nın önemli düşünürlerinden biri aynı zamanda da Frankfurt Okulu'nun günümüzde en aktif teorisyenlerindendir. Habermas, kapitalist toplumun kendini kitlelerin gözünde meşrulaştırmasını sağlayan ekonomik, siyasal, ideolojik ve psikolojik mekanizmaları inceledi.

Habermas, Frankfurt Okulu teorisyenleri ile Alman radikal öğrencileri arasındaki ayrılıklardan yola çıkarak, bütüncül bir bakış ile bu iki tarafın dayanışması üzerinde durdu. Habermas, uçtaki liderlerin bazılarının görüşünü 'sol faşizm' olarak suçlamış ve şiddet kullanımına karşı çıkarak demokratik kurumları ve yasa kurallarını savunmuştur. Habermas, Frankfurt Okulu ya da diğer adıyla eleştirel bir toplum kuramı oluşturan okulun en önemli temsilcilerinden biri olması dolayısıyla bu kuramın yöntem bilgisel ve kuramsal olarak kanıtlanması gerektiğini söylemiştir. Habermas, tarih bilimleri ile ilgili diğer kuramsal bilimlerle olan ayırım diyalektik inceleme yöntemi ile ortadan kalkacağını söylemektedir. Çünkü Habermas'a göre toplumu kendi tarihi içinde ele aldığımızda toplumun kendini açığa vuracağını ve öylece toplumsal çözümlemeyi daha iyi yapabileceğimizi söylemektedir. Buradan hareketle Habermas'ın tarihsel yöntem anlayışının toplumsal bilimler için en uygun yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Habermas tarihsel yöntemle, diyalektik yöntemi başat başat yöntemler olarak saptadığını görüyoruz. Bunların yanı sıra anlayıcı yönteminde önemine değinmektedir. Diyalektik düşüncenin dogmatik düşünceleri parçalayacağını söylemektedir (Habermas 1998:78).

Habermas, aydınlanmanın aklı, bilginin ve toplumsal örgütlenmenin güvenilir bir kaynağı olarak aldığını vurgular. Ayrıca aydınlanmayı teori ve pratiğin birleştiği bir dönem olarak görür. Habermas'a göre, "aydınlanma filozofları güçlü bir şekilde kamuoyunu etkileyerek, teorik-pratik olarak bilimin başarılarının kamu tarafından kabul edilebilirliğini sağlamışlardır (Çiğdem 1992:13).

Kamusalcılık

Jürgen Habermas, kamusalcılığın, kamusal alanın kuruluşu, işlevleri ve önemi, vatandaşlığın siyasal anlamı, burjuva toplumu ile sivil toplum ve devlet arasındaki ilişkinin dinamiğini, kamuoyunun yapısının ve etkilerini incelemektedir. Bu eserinde, modern siyasetin ve toplum kuramlarının temel kavram ve ilişkilerini, tarihsel olarak orta çıkışlarını incelemektedir. Asıl önemli olan, bunların 18. yüzyıldan 20. yüzyılda geçirdikleri dönüşümü, demokratik meşrutiyet ve özgürleştirici bir rasyonalite açısından yol kaybı tartışmaya sunuyor. Genel tarihi içerisinde kuramsal bir çerçeve çizerek kamusallığı ele almaktadır.

Habermas, tarihsel süreç içerisinde, burjuva kamusallığı adını verdiği konu üzerinde durmuştur. 17.ve 18. yüzyılda İngiltere başta olmak üzere Fransa ve diğer bazı Avrupa ülkelerindeki özellikle altyapısal hareketlenmeler, farklı bir kamusal yapının oluşmasına olanak sağladı. Fransız devrimi, sanayi devrimi ve daha önceden Reform ve Rönesans hareketleri ile birlikte yöneten ile yönetilen arasındaki ilişkileri boyutunda bir farklılaşmanın olduğu su götürmez bir gerçektir. Kamusallık kavramını buradan başlatan Habermas, onun sosyal devlete doğru olan dönüşümünün liberal unsurlarını ortaya koymaktadır. Kamusalın ve kamu'nun anlamı Habermas'a göre pazar meydanındaki sosyal hayat, mahkeme ve meclis görüşmeleri, müzakereler savaş ve savaş oyunları gibi ortak eylemler, Yunan düşünürlerine göre ise özel alanın karşısında bir özgürlük ve istikrar alemi, kısaca her şeyin açığa vurulabileceği bir sosyal ortamdır.

Habermas, burjuva kamusu ile ilgili olarak, başlangıç olarak Fransa, İtalya ve Almanya'da 18. ve 19. yy başlarında yola çıkarak burjuva kamusunun ideal tipini tanımlamaktadır; şehirli vatandaşları burjuvalardan oluşan tahsilli bir sınıfı aralarında belli bir iletişimin olduğu, kitap, dergi ve gazete üretiminin artması ve bunların kitlelere ulaşması, örgütlenmelerin oluşmaya başlaması, eşitlikçi ilişkilerin kurulabilmeye başlaması gibi ideal tiplemeler burjuva kamusunun temellerini oluşturduğunu söylemektedir. Habermas'a göre kamusal en basit anlamıyla devletle ilişkili olan anlamında kullanılır. Bireyin tekeli değil, birçok öğeden oluşan güçlerin tümüne veriler addır.

Diğer bir anlatımla- kamusal ve kamu kavramları, sanayisi gelişmiş ve sosyal devlet olarak örgütlenmiş, burjuva toplumlarına bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır. Bürokrasi ve kitle iletişim araçlarının etkilerinin artması ile bir kamu oluşumundan söz edilebilinir duruma gelinmiştir. Habermas'a göre kamu ilk anlamda, burjuva topluma özgü bir oluşumdur. Toplumsal yaşamda yani ekonomik ilişkiler ve sosyal emek alanında kendi yasalarına göre kurulaşan bir toplumdur.

Habermas, "temsilli kamu modeli" üzerinde durarak yöneten-yönetilen, burjuva-proleterya, emek-sermaye gibi olgularla kamu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Habermas, kamuya ait olan ile olmayanı ayırt ederek kamunun mallarının neler olduğunu şöyle belirtiyor;

"Komüne ait olup da ortaklaşa işlenip kullanılan toprak, kamusaldır, publica'dır; Çeşme, pazar yeri, ortak kullanıma açıktır, kamusaldır" (Habermas 1997:63).

Habermas, bunlara komünal yer ya da kamusal yer adını verir. "Hangi derecede olursa olsun, toprak beyinin statüsü kendi başına kamusal ve özel ölçütleri karşısında tarafsızdır.

Ancak, sahibi bi statüsünü kamusal ola-rak sunar, kendisini hep daha yüksek bir erkin cisimleşmesi olarak gösterir (Habermas 1997:65).

Diğer taraftan Habermas kamusallığın sınırlarını aşağıdaki gibi çizmeye çalışmaktadır.

1) Devletle ilişki içinde olan (devlet memurları, devletin bina ve kurumları)

2) Temsili kamunun bağlı olduğu feodal erkler (Kilise, prenslik ve beyler zümresi)

3) Bürokrasi ve ordu.

4) Zümreler ve parlamentolar, korporasyonlar.

Habermas'a göre burjuva toplumu ilk anlamda kamusa topluluu ifade eden topluluktur. Bir araya gelmiş olan özel şahıslar, hükümetin kamusal erkine karşı, kamusal bakımdan önem taşıyan mal dolaşımı ve toplumsal emekle ilgili genel kurallar konusunda hesaplaşmaya koyuldular. Kamusal topluluk ya da birjuva toplumuyla ilgili şu sözleri ile Habsermas'ın bu konuda fikirlerini sanırım özetlemiş oluruz;

"Kamusal topluluğun egemenliğini onlara tabi kılıp Özsel olarak değiştirmeyi istediği "akıl" ölçütleri ve "yasa" biçimlerinin sosyolojik anlamı, ancak burjuva toplumundaki kamunun tahliliyle ortaya konabilir. Bu kamu alanında kamusal topluluk olarak yer alarak birbirleriyle ilişkiye girenlerin özel şahıslar olduğu olgusunu göz önüne alırsak bu daha da belirginleşir. Kamusal akıl yürütmez bilincini. Özgül olarak çekirdek ailenin mahremiyet alanının kamuyla bağlantılı özelliğinden doğan özel tecrübeler yönlendirir. Bu mahremiyet alanı, özel alanın modern anlamda doygun ve içselliğini tarihsel çıkış noktasıdır (Habermas 1997:95).

Habermas, kamunun, devlet ile toplum arasındaki gerilimi önlemede siyasal işlevler üstlendiğini söylüyor. "Habermas, kamunun ana hatlarını, toplumsal alanlarının şöyle belirtmektedir"; (Habermas 1997:97).

Özel Alan		Kamusal Erkin Alanı
Burjuva Toplumu	Siyasal	Devlet
(Mal dolaşımı ve toplumsal emeğin alanı)	Kamu	(“Polis”in alanı)
	Edebi Kamu (Kulüpler, Basın)	
Çekirdek Ailenin İçsel Alanı	(Kültürel mal pazarı)	Saray (Soylu-saraylı
(Burjuva entelijensiya) [münevverler]	"Şehir"	toplum)

Habermas'a göre, devletle toplumu birbirinden ayıran çizgi kamusal alanı da özel alanı da birbirinden ayırıyor. Habermas, esas kamunun özel alanında yer aldığını söylüyor. Özel

alanın dar anlamda burjuva toplumu, yani mal dolaşımı ve toplumsal emek alanını kapsıyor. Mahremiyet alanıyla ailenin de adı dahil olduğunu belirtiyor. Siyasal kamu ise edebi kamudan çıktığını söylüyor. Bunu nda kamuoyu yolu ile toplumun ihtiyaçlarının devlete ilettiğini anlatmaktadır.

Habermas kamunun kurumları olarak şu sıralamayı yapmaktadır.

a) Saray ve soylular

b) Şehir aristokrasisi

c) Temsili kamusalcılık (yönetenler)

d) Burjuva kamusallığı (sermaye sahipleri ve şehirliler).

Habermas bütün bunlar süreç içerisinde bir araya gelerek, kamusal topluluğu oluşturduklarını belirtiyor.

"Kamusal topluluk başlangıçta ne kadar dışlayıcı olmuş olursa olsun, kapısının sürgüleyemez ve klik hale gelemez. Bu topluluk daima, mülkiyet ve tahsil temeli üzerinde tartışma nesnelerini oluşturan pazara hakim olmak isteyen özel şahıslardan, okuyuculardan, dinleyicilerden ve seyircilerden oluşan kendisinden daha geniş bir topluluk içinde var olmuştur". (Habermas 1997:105).

Herşeye rağmen, kamusal topluluğa geçişlerinin olduğunu vurgulamaktadır. Habermas, sanat jürisi dediği, konser toplulukları, resim ve ressamlık, müzeler, tiyatrolar, sergiler, edebiyat sanat etkinlikleri ve bunların bir araya gelerek örgütlenmeleriyle kamusal topluluk haline geldiklerini söylüyor. Tüm bu alanların özellikle 18. Yy' da ortaya çıkması, Habermas için hayli dikkat çekicidirber yandan felsefe artık tamamen eleştirel felsefedir, edebiyat ve sanatta artık ancak edebiyat ve sanat eleştirilerisiyle birlikte yürüyebilmektedir. Öte yanda kamusal topluluk da ilk olarak bu yolla felsefeyi, edebiyatı ve sanatı sahiplenerek aydınlanır, evet kendisinin aydınlanmanın canlı süreci içinde kavrar (Habermas 1997:115).

Habermas'a göre burjuvanın siyasal ödevi sivil toplumun düzenlenmesidir. Burjuva devriminin sloganı olan eşitlik ve özgürlük hala bağlarını korur. Burjuva konusundaki akıl yürütme ve muhakeme, Habermas'ın deyişiyle, ilkece toplumsal ve siyasal olarak önceden biçimlenmiş her türlü konumun bir kenara bırakılarak genel kurallar doğrultusunda gerçekleşir. Habermas'a göre kamuoyu, haklı olan ile doğru olanı buluşturmaya çalışan, ahlak açısından rasyonaliteyi iddia eden bir oluşumdur.

"Mülk sahiplerinden" oluşan kamusal topluluğun "insanlardan oluşan" kamusal toplulukla özdeşleştirilmesi burjuva ve özel şahısların toplumsal statüsünün kural olarak mülkiyet ve tahsille birleşmesi oranında çabuk gerçekleşir. Ama birtek kamu hayalini öncelikle kolaylaştıran, onun burjuva toplumunun markantilist düzenlemeden genel olarak, mutlakiyetçi yönetimden siyasal açıdan özgürleşmesi konusunda gerçekten işlevler üstlenmesidir. Alaniyet ilkesini yerleşik otoritelere karşı yönelttiği içindir ki, siyasal kamunun başlangıçta nesnel olan işlevi ile edebi kamunun kategorilerinden elde edilen öz-kavrayış, özel mülk sahiplerinin çıkarları ile bireysel özgürlük birbirlerine yabancılaşabilirler (Habermas 1997:133).

Habermas, kamusal topluluğun oluşmasını, yukarda da belirttiği gibi, mülkiyet ve tahsilin birleşmesiyle oluşur. Habermas, kamusalcılık görüşünde, kamuoyu üzerinde de durmaktadır. Toplumun çeşitli kesimlerinden oluşan bu toplulukların iletişim araçlarının da yardımıyla belirli bir güç ve belirli bir etki oluşturarak kamu alanında oldukça etkili bir yer oluşturduklarının belirtiyor. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve geniş toplumlara ulaşmasıyla belli alanlarda toplumu yönlendirdiği toplum vicdanı ya da toplumun sesi dediğimiz bir oluşum ortaya çıktığını söyler. Çıkan bu oluşuma ise kamuoyu adı verilmektedir.

Habermas, özellikle kamunun siyasal işlevleri üzerinde durmaktadır. 17. ve 18. yy.'larda gelişen Avrupa demokrasisi, sanayileşme ve beraberinde güçlü bir sermaye kesiminin oluşması ile siyasal kararları yönlendirebilecek bir sınıfın oluştuğu, bununda yönetimsel anlamda kamuyu etkilediğini söyleyebiliriz.

Habermas, siyasal işlevli bir kamudan bahsederek gelişmiş bir burjuva kamusallığının toplumsal ön şartı olarak, toplumsal yeniden üretim alanındaki ilişkiyi müknün olduğunca özel şahısların kendi aralarındaki bir sorun haline getirerek, burjuva toplumunun özelleştirilmesini tamamlayan eğilim itibariyle liberalleştirilmiş bir pazar olduğudur. "Mutlakiyet yönetimi altında, burjuva kamusunun özel bir alan olarak inşasından ilkin yalnızca toplumsal ilişkilerin kamusal benzeri karakterlerinden soyutlanmaları şeklindeki özel anlamıyla söz edebiliyordu; siyasal, hukuksal ve idari işlevler, kamusal erki oluşturmak üzere bir araya geldiler" (Habermas 1997:159). Habermas, burjuva toplumunun yanısıra hukuk alanındaki gelişmeler ile kamusallık arasındaki bağlantıya işaret eder. Medeni hukuk ve özel hukukun kamu alanına etkisi üzerinde de durur.

"Siyasal işlev gören bir kamuya ilişkin anayasal düzenleme, artık bütün iktidarın halktan kaynaklandığını ifade eden merkezi hükümde bizzat iktidar sayesinde büyük zahmetle kazanılan bir egemenlik düzeninin karakterinin açığa vurur. Bunun dışında bur juva hukuk devleti, işlevsel bir kamusallık temelinde, kamusal erkin iktidarın tarafsızlaştırdığı ve egemenlikten arındırılmış bir özel alanın ihtiyaçlarına tabi kılınmasını sağlayacak bir örgütlenme iddiası içerir (Habermas 1997:173)

Habermas'ın yukarıda da belirttiği gibi siyasal anlamda yönetimin sosyal hukuk anlayışı ve demokratik yönetim anlayışı ile birlikte, kamusallığında devletten ya da yönetim erkinden bağımsız olarak bir özel alanın ihtiyaçlarna karşılık gelecek bir örgütlenme çabası içerisinde olduğunu vurgulamaktadır. Habermas, kamunun en önemli ögelerinden olan kamuoyu üzerinde özellikle durur. onun deyimiyle burjuva kamusallığının kendi işlevi hakkındaki anlayış, kamuoyu kavramında billurlaşmıştır.

Jürgen Habermas, kamusallık ve burjuva toplumu arasında bir paralellik kurarak kamusallıktan anladığının, öncelikle tarihselgelişim süreci olarak gerçek anlamda bir kamusallığın, sanayi devrimi ve ardalanında gelişen sosyal değişmelerle başladığını söyler. Daha sonrada temsili kamu modeli üzerinde durarak yönetenlerin ve burjuva sınıfının kamuoyunu temsil ettiğini belirtmektedir.

Kamusallığın Diyalektiği Üzerine

Hegel ve Marx: Hegel'e göre kamuoyunun çok sayıda şahıs görüş ve düşüncelerin amprik genelliği [tümelliği] dile gelir. "Hegel, kamusallığın işlevini, egemenliğini rasyonelleştirilmesi

olarak tanımlar. Bunun yanısıra, Hegel bilimi kamuoyunun dışında tutar (Habermas, 1997: 222).

Hegele'e göre kamuoyu "sağduyu biçiminde ortaya çıkar, ön yargılar tarzında halkın içinde doğru eğilimleri yansıtır. Burjuva toplumunu, sivil toplum olarak ele alan Hegel, kamuoyunun burdan oluştuğunu söyler. Hegel kamuoyunu, kamusal topluluğun siyasal muhakemesi diye tanımlar. Hegel burjuva toplumunu yani sivil toplumu, egemenliğe önem veren, akılcılığa önem veren bir toplum olarak tanımlar. Diğer taraftan Marx, kamuoyunu yanlış bilinç olarak tanımlar. Marx'a göre kamuoyu, kendi gerçek karakterini, yani burjuva sınıf çıkarının maskesi olduğunu bizzat kendinden gizlediğini belirtir. Marx'a göre göre kamuoyu, çıkar grubudur ve hakim olan sınıfın çıkarlarının yasallaştırmak için bir çabadan başka bir şey değildir. Marx kamusallığında diğer alanlardaki çözümlemelerinde olduğu gibi, sınıf çatışmaları ya da çıkar bağlamında ele alar. Tarihsel materyalizm ile ilişkilendirip, diyalektik bir oluşum çercevesinde değerlendirmektedir.

"Marx, burjuva kamusallığının içkin diyalektiğinden, kamusal ile özel alan arasındaki klasik ilişkinin tuhaf bir şekilde tersine döndüğünü karşıt bir modelin sosyalistnitelikli sonuçlarını türetir".(Habermas 1997:235). Habermas, kültür ve kamusalcılık arasındaki ilişkiye de değinerek bu ilişkiyi şöyle açıklıyor; "Burjuva kültürü salt ideoloji değildi. Özel şahısların salonlarda klüplerdeki akil yürütme faaliyetleri, üretim ve tüketim döngüsüne, hayati mecburiyetlere dolaysızca tabi olmayıp, hayati mecburiyetlerden özgürleşme şeklindeki Helenistik anlamda "siyasal" karaktere salt edebi biçimi içinde dahi sahip bulunduğundan; daha sonra ideolojiye indirgenen fikrin, yani insanlık fikrinin oluşumu burada mümkün oldu".(Habermas 1997:300).

Habermas, kültür kamuoyu diye kavramdan bahseder. Habermas'a göre kültür kamuoyu, okunacak şeyler, tiyatro, konser ve müze gibi alanlarda yapılan etkinlikler oluşturur. Ayrıca bunun yanında, kitle iletişim araçları ile kamuoşu ile ilişkisine dikkat çekerek, kitle iletişim araçlarını kültüre ve kamuoyuna yaptığı etkiyi vurgulamıştır. Daha öncede belirttiğimiz gibi, Habermas, Frankfurt okulunun yaşayan en önemli düşünürüdür. Kamusalcılık alanındaki görüşlerine yukarda değindiğimiz gibi, kamusallığın önemi, kamusal alanın kuruluşu ve kimlerden oluştuğu, kamunun işlevleri ve önemi, vatandaşlığın siyasal anlamı ve kamu'daki yeri, burjuva toplumu ve sivil toplum ile devlet arasındaki ilişkinin dinemiği kısaca kamunun ve kamuoyunun yapısı ve etkilerini ele alarak kamusalcılıkla ilgili bir çözümlemeye gitmiştir.

Uluslararası İlişkilerin Kamusallığı

Habermas'a göre kamu alanının uluslararası hukuk alanı ile ortak düzenlenmesi zorunludur. Çünkü dünya devletleri uluslararası kamuoyu açısından kamu alanını kendi tanınmışlıkları yönünden kullanmaya yöneltilmiştir. Kamu alanının devletlerarası bir hukuksal durum açısından taşıyacağı işlevler, devletlerarası bir iç hukuk düzeni için taşıyabilecekleriyle aynı olacaktır. Wilson Milletler Cemiyeti'nin yaptırım aracı olarak uluslararası kamuoyuna büyük umutlar bağladığından beri, gerçekten de hükümetler dünya kamuoyunun, en azından propaganda açısından artan ölçüde dikkate almaya itilmiştir. (Habermas 1997:382)

Diğer yandan kamuoyu, uluslararası ilişkilerde bir ilke olarak silahlanmanın etkili bir denetimi açısından, önem kazanmıştır. Niles Bohr yıllar önce Birleşmiş Milletlere yazdığı mektuplarda "Açık Dünya" ilkesini ilan etmişti. Oskar Morgenstern askeri teknolojideki ilerlemelerin aleniyetinin atom çağı stratejisiyle bağını gösteriyor. (Habermas 1997:382)

Habermas, geçmişte olduğu gibi günümüzde de barış fikri ile kamusallık fikrine bağlanmaktadır. O zamanki gibi bu günde barış fikri kamusallık fikrine raptediliyor. O zaman, ahlaki sorumluluk taşıyacak bir hukuksallaştırma beklentisiyle; bugünse uluslararası ilişkilerdeki gerilimin stratejik dayatmalar sonucu düşmesiyle. Hedef aynı: halklar arasında gittikçe müşkülleşen doğa durumunun tasfiyesi (Habermas 1997:382). Habermas'a göre, Uluslararası ilişkiler bakımından kamusal alanın sosyal devlet düzeni, sanayi toplumlarının demokratikleşme ölçüsü teorik ve pratik açıdan herhangi bir sınırlandırma söz konusu olmamıştır.

Sosyal devlet düzeni altındaki Sanayi toplumlarının demokratikleşme boyutu, toplumsal iktidar ve siyasal egemenliğin irrasyonel ilişkileri hakkında gerek teorik açıdan kavranabilir gerekse amprik açıdan kanıtlanmış bir nüfuz edilemezlik ve anlaşmazlık [etkeniyle]daha baştan sınırlandırılmış değildi (Habermas 1997: 383).

DEĞERLENDİRME

Jürgen Habermas günümüzün yaşayan en önemli sosyal bilimcilerinden birisidir. Temel görüş ve düşünceleri Marxist görüş çerçevesinde yoğunlaşmaktadır. Habermas, değişen sosyal ve siyasal koşullara göre yeniden ele almakta ve özünü bozmadan yeni bir Marxsizm oluşturmaya çalışmaktadır.

Habermas, temel olarak ele aldığı görüşler, modernlik, postmodernlik, kamusalcılık, rasyonalizm, epistemoloji, aydınlanma gibi, çağımızın sosyal bilimci ve felsefecileri için başat olan konulardır. Habermas bu görüşleri Marxist çizgiden ayrılmadan, felsefi bağlam ağırlıklı olmak üzere ele alıp tartıştırmıştır. Habermas, baskı ve sömürüye dayanan bütün güç ilişkilerin tanımlamaya ve çözümlemeye çalışmıştır.

Habermas yöntem olarak diyalektik yöntemi kullanır. Tarihsel materyalizm bağlamında olayları tarihsel süreç içerisinde ele alarak, bunları diyalektik yöntemle analiz etmektedir. Olaylar ve olgular arasındaki diyalektik ilişkiye bağlantılı olarak Marxsist bir anlayışla bunları çözümleme yoluna gitmiştir.

Habermas, 17. ve 18. yüzyıldaki burjuva devrimi ve akabinde sanayi devriminden sonra ve daha öncesindeki reform ve rönesans hareketleriyle birlikte, toplumsal yapıyda çok hızlı ve beklenmedik bir yönde değişmenin olduğu ve öyle ki Marx'ın sınıf yapısıyla ilgili görüşlerinin bile bunun arkasında kaldığı bir değişimin yaşandığına dikkati çekmektedir. Zaten Marx'a da bu noktada eleştiri getirerek onun ekonomik yapıyla ilgili görüşlerini yeniden ele almaktadır. Bu bahsettiklerimiz bağlamında bir aydınlanma dönemine girildiğini belirtir. Aydınlanma ile birlikte aklında özgürleştiğini dile getirmektedir...

Habermas, toplumsal bilimler ve doğa bilimleri diye bilimleri iki temel gruba ayırmaktadır. Ayrıca Habermas, bilim ve tekniği bir ideoloji olarak ele alır. Bilim ve tekniği elinde bulunduranların yasal otoriteyi de elde edeceklerini belirtir. Böylece iktidar ile bilgi arasındaki ilişkiyi açıklar. Habermas'a göre bilgiye sahip olan, iktidara da kolayca ulaşabilir.

Diğer yandan Habermas bilgi kuramıyla ilgili olarak ele almakta ve bilginin kaynağı ve bilginin üretilmesi gibi konular üzerinde durarken modernite alanındaki en önemli tespiti "modernite bilmemiş bir proje"dir görüşüdür. Karşısına postmodernitenin koyulduğu görüşü şiddetle reddederek bunun ideolojik bir düşünce olduğunu ve modernitenin, estetik, sanat,

kültür, bilim ve ahlak gibi alanlarda kendini hissettirdiğini vurgulamaktadır. Diğer taraftan Habermas, kamusalcılıkla ilgili olarak da özel alan ve kamusal erkin alanı diye iki alandan söz etmektedir. Kamunun devlet ile toplum arasındaki gerilimi önlemede siyasal işlemler üstelediğini söylemektedir. Yani özel alan ile kamusal erkin alanı arasındaki bir siyasal kamunun varlığından bahsetmektedir.

Habermas, özellikle burjuva kamusu üzerinde duruyor. Kamunun varlığı burjuva sınıfının oluşmasıyla ortaya çıktığını iddia etmektedir. Daha sonra toplumsal örgütlenmelerle birlikte kamuoyu denen kamusalcılığa diğer toplumsal yapıların sokulmasına yol açtığını söylemektedir. Kısaca Habermas, kamusalcılıkla ilgili kamunun yapısı ve kamuoyunun yapısı ve etkileri üzerinde durmuştur. Böylece toplumsal yapıyı çözümlemeye çalışmıştır.

Habermas'a göre kamu alanının uluslararası hukuk alanı ile ortak düzenlenmesi zorunludur. Çünkü dünya devletleri uluslararası kamuoyu açısından kamu alanını kendi tanınmışlıkları yönünden kullanmaya yöneltilmiştir.

Sonuç olarak Habermas, gerek ele aldığı ve gerekse eleştirdiği konular çağımızın en önemli konu ve sorunlarıdır. Toplumsal, siyasal ve felsefe alanındaki görüşleriyle özgün düşünceler üretmiş ve çağdaş kuramsal tartışmalara yeni bir açılım sağlamaya çalışmıştır.

Kaynakca

ÇiGDEM, Ahmet, **Akıl ve Toplumun Özgürleşimi**, Vadi-Toplum Yayınları,
Ankara, 1992.
ÇiGDEM, Ahmet, **Bir İmkan Olarak Modernite**, İletişim Yay. Istanbul 1997
HABERMAS, Jürgen, **Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine**, Çev. Mustafa Tüzel Kabalcı Yay., İstanbul 1998.
HABERMAS,Jürgen,İdeolojiOlarak Teknik Cev.MustafaTüzel,Yapı Kredi Yay. İstanbul 1993
HABERMAS, Jürgen, **Bilgi ve İnsansal İlgiler**, Küyeral Yay. İstanbul 1997
"Modorinite Tamamlanmamış Bir Proje" **Postmodernizm**, Haz N.Zeka, Kıyı Yay. Istanbul 1998.
HABERMAS, Jurgen. (1996). Öteki Olmak, Öteki'yle Yaşamak. Çev: İlknur Aka, İstanbul.
HABERMAS, Jürgen, **Kamusallığın Yapısal Dönüşümü**, İletişim Yay. İstanbul, 1997
HABERMAS, Jürgen, **Postmodernlige Giriş**, "Bir dönüm noktası olarak Nietzche" Çev. M. Küçük, Vad İletişim Yay. İstanbul, 1997.
HABERMAS, Jurgen. (2002). Küreselleşme ve Milli Devletlerin Akibeti. İstanbul: Bakış Yayınları.
KIZILÇELİK, Sezgin, **Postmodernizm Dedikleri**, Saray Kitabevi, İzmir 19996
KIZILÇELİK, Sezgin, **Sosyoloji Teorileri-2**, Emre Yay. Konya 1994
KIZILÇELİK, Sezgin, **Frankfurt Okulu**, Anı Yay. Ankara 2000
SAĞ, Vahap ve SAĞIR Meral, "**Frankfurt Okulu", C.Ü. Sos. Bilimler Derisi**, Sayı 15-16,Sivas1989
SKINNER, Quentin, **Cağdaş Temel Kuramlar**, Çev. Ahmet Demirhan, Vadi Yay. Ankara, 1998
SLATER, Phile, **Frankfurt Okulu**, Çev. Ahmet Özden, BFS Yay. Ankara1989
SUNAR, İlkay, **Düşün ve Toplum**, Vadi ve Toplum Yay. İstanbul, 1986
JAY, Martin, **Diyalektik İmgelem**, Çev. Ü. OSKAY, Ara Yay. İstanbul, 1989

TÜRKİYE'NİN YENİ YÜZYILINDA ENERJİNİN GÖRÜNÜMÜ

Pınar AKGÜL[1]

Özet

Bu çalışmada Türkiye'nin ilk yüzyılında enerjinin rolü incelenecek ve yeni yüzyıla dair değerlendirmeler yapılacaktır.

Türkiye, hem coğrafi konumu hem de artan enerji ihtiyaçları açısından sadece ulusal veya bölgesel değil, küresel anlamda da önemli bir aktördür. Katı yakıt ve yenilenebilir enerji kaynakları sınırlı olmasına rağmen net enerji ithalatçısı ülke olması, Türkiye'nin enerji kaynaklarına bağımlılığını ekonomik, güvenlik ve dış politika unsuru olarak görmesine yol açmıştır. Bu bağlamda bu çalışma "Türkiye'nin enerji politikaları ulusal hedeflerine ulaştı mı?" sorusunun cevabını aramaktadır. Gelişen ekonomisiyle birlikte artan enerji ihtiyacının Türkiye'yi çok boyutlu bir politika izlemeye yönelttiği ileri sürülüyor. Bu bağlamda proje aşamasında kalan ve bugün tamamlanan petrol ve doğal gaz boru hatlarında aktif bir dış politika izlemiş, aynı zamanda kendi kaynaklarını kullanma ve teknolojiyi geliştirme konusunda da önemli adımlar atmıştır. İzlenen politikalar incelendiğinde bu durum Türkiye'nin yeni yüzyılında enerjinin önemli bir politika unsuru olacağını göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin ilk yüzyılında enerjinin rolü, resmi kaynaklardan alınan bilgiler ve akademik çalışmalar ışığında incelenecek ve yeni yüzyıla ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır.

Energy View in Türkiye's New Century

Türkiye is an important actor not only nationally or regionally but also globally, both in terms of its geographical location and increasing energy needs. Although it has a limited amount of solid fuel and renewable energy resources, being a net energy importer country has led Türkiye to view its dependence on energy resources as economic, security and foreign policy elements. In this regard, this paper seeks to answer "Have Türkiye's energy policies achieved its national goals?". It is argued that the increasing need for energy with its developing economy has led Türkiye to pursue a multi-dimensional policy. In this context, it has followed an active foreign policy in the oil and natural gas pipelines that remain in the project phase and have been completed today, and has also taken important steps in utilising its own resources and developing technology. When the policies followed are examined, this situation indicates that energy will be an important policy element in Türkiye's new century. In this context, the role of energy in Türkiye's first century will be examined in the light of information from official sources and academic studies, and evaluations will be made about the new century.

Keywords: Türkiye, energy politics, investments, foreign policy

Giriş

Türkiye hem coğrafi konumu bakımından hem de artan enerji ihtiyacı açısından sadece ulusal ya da bölgesel değil aynı zamanda küresel alanda önemli bir aktör konumundadır. Gelişen ekonomisiyle artan enerji ihtiyacı Türkiye'yi çok boyutlu bir politika izlemeye

1 Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi/Uluslararası İlişkiler Bölümü, pinar.akgul@giresun.edu.tr

yöneltmiş ve bu durum Türkiye'nin yeni yüzyılında da enerjinin önemli bir unsur olacağının işaretlerini vermiştir.

Artan enerji talebi Türkiye'nin siyasi ve ekonomi politikalarını etkileyen en önemli etkenlerden biridir. Bu nedenle de Türkiye'nin ulusal enerji politikaları ulusal enerji kaynaklarının üretimi ve tüketimi arasındaki boşluk ve bu boşluğun ekonomik ve siyasi boyutu üzerinden izlenmelidir. Ağıralioğlu ve Ağıralioğlu (2020, s.193) 1900lerden bugüne Türkiye'nin enerji politikalarının gelişimini beş döneme ayırmıştır, bunlar:

İmtiyazlar ve dağınık uygulamalar dönemi (1900-1970)

Bütünleşme (Yarı Tekel) Dönemi (1970-1982)

Kamu Tekeli Dönemi (1982-1983)

Özel sektöre açılım dönemi (1984-2001)

Serbest Piyasa dönemi (2001 ve sonrası)

Bütünleşme ve kamu tekeli dönemleri enerji açısından planlı kalkınma dönemi olarak adlandırılabilir ve devletçilik etkisini iyice artırmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) bu dönemde kurulmuş ve birçok alt kuruluşu tek çatı altında toplamıştır. Özel sektör piyasa içerisinde yer alsa da enerji yine de devlet için stratejik bir unsur olarak kalmıştır. Bugün için baktığımızda enerji kaynaklarının taşınması, depolanması ve ithalat müzarekerelerinin yapılması BOTAŞ ve TPAO gibi devlet kurumları tarafından yapılmaktadır.

Türkiye'nin hem petrol hem de doğal gaz ihtiyacı ithalattan sağlanmaktadır. Bu da ülkeyi net ithalatçı ve dışa bağımlı yapmaktadır. Her ne kadar sınırlı miktarda katı yakıt ve yenilenebilir enerji kaynaklarına sahip olsa da petrol ve doğal gaz toplam enerji ihtiyacının %70.2'sini oluşturmaktadır (Pamir, 2022). Kaynaklara olan dışa bağımlılık ise petrolde %93 iken bu oran doğal gazda %99dur (IEA, 2022). 2022 yılında Türkiye doğal gaz ithalatını sırasıyla Rusya %39, İran %17, Azerbaycan %15 ve LNG olarak ABD %10 ve Cezayir %9 ile yaparken (Anadolu Ajansı, 2023); ham petrol ve petrol ürünleri ithalatını Rusya %51, Irak %20 ve Kazakistan %5 ile yapmıştır (Dünya Gazetesi, 2022).

Türkiye'nin enerji kaynakları

ABD Enerji Bilgi Ajansı (EIA, 2023) verilerine göre Türkiye 2021 yılında birincil enerji kaynakları ve elektrik tüketiminde dünyada 16., petrol ve türevlerinin tüketiminde 21. sıradadır. Petrol üretimi bakımından kanıtlanmış rezervi Ocak 2023 itibariyle 371 milyon varildir. Rezervler, Batman ve Adıyaman ve Trakya'da bulunmaktadır. Aralık 2022'de TPAO değeri 12 milyar dolar olan 150 milyon varil petrolü Gabar Dağında bulduğunu açıklamıştır (EIA, 2023). 2022 yılı itibariyle Türkiye'nin kendi kaynakları petrol ihtiyacının yaklaşık %9unu karşılamaktadır (EIA, 2023). Doğal gaz açısından, Karadeniz'de ilk milli ve derin deniz sondajını gerçekleştiren Fatih sondaj gemisi, Sakarya Gaz Sahası Tuna-1 kuyusunda 320bcm doğal gaz keşfetmiştir. Bu keşfin ardından Fatih sondaj gemisi yine Karadeniz'de önce 85bcm sonrasında 135bcm'lük doğal gaz bulduğu açıklamıştır. Böylece toplamda 2022 yılı itibariyle 544bcm'e ulaşılmıştır (TPAO, 2023).

Enerji kaynaklarının tedariki yıllık bütçe giderinin en büyük kalemini oluşturmaktadır. Sadece 2022 yılında 323 milyar dolarlık ithalatının 96.5 milyar doları enerji ithalatındandır (ITC, 2023). Bu da enerjinin toplam ithalat içersindeki payını %30 civarında olduğunu göstermektedir. Enerjinin artan önemi Türkiye'nin stratejik amaçlarına da yansımaktadır. Bu amaçlar sürdürülebilir enerji arz güvenliğini sağlamak; enerji verimliğini önceliklendirmek ve arttırmak; kurumsal ve sektörel kapasiteyi güçlendirmek; enerji ve tabii kaynaklarda bölgesel ve küresel etkinliği arttırmak; enerji ve tabii kaynaklar alanında teknoloji geliştirme ve yerlileştirme; piyasalarda öngörülebilirliği arttırmak; sürdürülebilir madencilik ile üretim kapasitesini arttırmak olarak belirtilmiştir (ETKB, 2020).

Türkiye'nin enerji yatırımları

Türkiye jeolojik ve doğal yapısının sonucu olarak çeşitli enerji kaynaklarına sahiptir ancak bu kaynaklardan linyit haricinde tüketilen fosil kaynakların üretim ve rezervleri düşüktür. Ancak özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve son dönemde nükleer enerji santrali ile birlikte kaynaklar çeşitlendirilmeye çalışılmaktadır. Türkiye'nin ilk nükleer santrali Mersin Akkuyu'da bulunmaktadır. Dört reaktörden oluşan santralin ilk reaktörü Nisan 2023 açılmış ve 1.2 gigawatt (GW) elektrik üretmektedir. Tam kapasiteyle çalıştığında toplam elektrik talebinin %10unu karşılaması planlanmaktadır (EIA, 2023). Proje için Rusya'nın ROSATOM firmasıyla anlaşmaya varılmıştır. Firma, projenin %65ine sahiptir, geri kalan hisseler Rusya'nın emri ile yetkilendirilmiş şirketlerdedir (Akkuyu Nükleer Santrali, 2023). Projenin deprem tehlikesinde olan bir yerde olması, fazla tetkik yapılmaması ve doğal gazın yanı sıra nükleer enerjide de Rusya'ya bağımlı olunacak olması eleştiriler arasındadır (Öniş & Yılmaz, 2016, s.85).

Türkiye enerjide konumunu sağlamlaştırmak adına önemli yatırımlarda bulunmaktadır. Yatırımlar içerisinde altyapısını geliştirmeye yönelik yatırımlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu yatırımlar aynı zamanda Türkiye'nin enerji merkezi olma hedefini gerçekleştirme noktasında önemlidir. Örnek olarak, Silivri (Kuzey Marmara) ve Tuz Gölünde doğal gaz depolama tesisleri açılmıştır. Ayrıca, LNG taşıyan gemiler vasıtasıyla temin edilen sıvılaştırılmış doğal gazın yüzer sistemlerle depolanması ve gazlaştırılması işlemini yapan "Yüzer LNG Depolama ve Gazlaştırma Gemileri (Floating Storage and Regasification Unit –FSRU)" konusunda adımlar atılmıştır. Saros FSRU, Aralık 2022'de tamamlanmıştır. Bir diğer ulusal tesis Hatay Dörtyol'da bulunan Dörtyol FSRU Terminalidir. Mevcut tesis ve milli FSRU Yüzer LNG Depolama ve Gazlaştırma gemisi Ertuğrul Gazi; 110 milyon metreküp doğal gaz depolama kapasitesi ile dünyada kapasitesi en yüksek gemilerin başında gelmekte ayrıca 28 milyon metreküplük günlük gazlaştırma kapasitesi ile öne çıkmaktadır (BOTAŞ, 2023). Bunlara ilave olarak, yenilenebilir enerji alanında da yatırımlar yapılmaktadır. Bu bağlamda, Kalyon Karapınar Güneş Enerjisi Santrali Avrupa'nın en büyük, dünyanın beş büyük santralinden biridir (EIA, 2023).

Türkiye'nin enerji merkezi olma arzusu bu yatırımların nedenlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Enerji merkezi kavramı Türkiye'nin petrol ve doğal gaz boru hatlarında artan etkisinin yanı sıra LNG ticaretinde de etkisinin artmasını hedefler. Bu sadece transit şartlarını etkileme yeteneğine sahip olmayı değil aynı zamanda bu kaynakların sistem içerisinde yeniden ticaretini amaçlar (Bilgin, 2010, s.118). Bu amaç doğrultusunda Türkiye özellikle bölgesinde birçok boru hattı projesinde aktif rol oynamış ve kendi kaynaklarını çıkarma noktasında yatırımlar yapmıştır. Bunların yanı sıra, Türkiye envanterinde sondaj ve arama gemilerine sahiptir ve özellikle Karadeniz, Marmara ve Doğu Akdeniz'de bu gemiler görev yapmaktadır.

Yavuz, Kanuni, Fatih ve Abdülhamit Han sondaj gemileri ile MTA Oruç Reis ve Barbaros Hayrettin Paşa sismik arama gemileri bulunmaktadır. Bu adımlar Türkiye'nin siyasi olarak da enerji alanında konumunu sağlamlaştırmayı amaçladığının göstergeleridir.

Türkiye'nin enerji temelli dış politikası

Türkiye aynı zamanda küresel alanda enerji kaynaklarının %75'inin bulunduğu coğrafyaya da komşudur (Demiyol, 2015, s.65) ve bu durum Türkiye'nin enerjiye sadece ulusal bir konu olarak değil aynı zamanda küresel bir konu olarak bakmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Türkiye bu bağlamda çok boyutlu politikalar izlemektedir. Bu politikaların amacı hem kendi kaynaklarını bulma ve çıkarma olarak karşımıza çıkarken hem de enerji diplomasisi yürütmesini öngörmektedir.

Türkiye enerji merkezi ülke haline gelme politikası vesilesiyle hem enerji tedarikçisi ülkelerle hem de enerji tüketen ülkelerle barışçıl ilişkiler geliştirme çabasındadır. Türkiye'nin politik duruşu bu ülkeler tarafından olumlu karşılanmakta ve Türkiye bu ülkeler tarafından güvenilir enerji ortağı olarak görülmektedir. Türkiye, bu güveni sağlama amacıyla örneğin Avrupa sistemine uyumlu politikalar izlemeyi amaçlamış ve bu manada 2006 yılında Enerji Topluluğuna gözlemci statüsüyle katılmıştır (Bilgin, 2015). Bu politik hareketler Türkiye'nin yer aldığı petrol ve doğal gaz boru hatları projeleriyle de kendini göstermektedir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Çin ve Hindistan'ın da büyüyen ekonomilerini karşılama amacıyla ithalata yönelmeleri, Türkiye'nin komşusu olduğu Orta Doğu, Orta Asya ve Hazar Havzası ve son olarak Doğu Akdeniz'e olan uluslararası ilgiyi arttırmıştır. Türkiye özellikle hem ulusal pazarı için hem de dünyanın önemli enerji tüketicisi olan AB ülkelerini tedarikçilerle birleştiren köprü/transit ülke misyonu küresel alanda da önemini artırmıştır.

Türkiye hali hazırda petrol ithalatını Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı (Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı) ve Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı üzerinden sağlanırken; doğal gaz İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı, Mavi Akım, Bakü-Tiflis Erzurum (BTE), Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Enterkonektörü (ITG), Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) ve TürkAkım Doğal Gaz Boru Hattından taşınmaktadır.

Türkiye'nin enerji diplomasisi Karadeniz ve Doğu Akdeniz alanları olarak ayrım yapılabilir. Karadeniz'de hayata geçen projelerden de görüldüğü üzere Türkiye komşu coğrafyasında çok taraflı bir enerji diplomasisi izlemektedir. Bu bağlamda hem Rusya-menşeli hem de özellikle ABD ve AB tarafından desteklenen, Avrupa devletlerinin Rusya'ya olan kaynak bağımlılığının azaltılmasını amaçlayan Rusya-dışı projelerde yer almıştır. Bu farklı projelerde yer alarak Türkiye hem Rusya ile hem de Batıyla ilişkilerini dengeli yürütmeye çalışmıştır. Bunun haricinde her iki tarafı da bir araya getirmek için yoğun diplomasi yürütmüştür. Bir görüşe göre bölgede birbirine rakip aktörle politikalar izlemesi Türkiye'nin bu aktörlerce güvenilirliğini kuşkuya düşürebilir. Ancak bu projeler göstermektedir ki Türkiye'nin NATO üyesi olması ve AB ile üyelik müzakereleri yapması AB ve ABD açısından Türkiye'yi güvenilir ülke yapmaktadır. Ayrıca Azerbaycan ile iki devlet tek millet söylemiyle ilişkilerin barışçıl olması Azerbaycan açısından Türkiye'yi güvenilir yapmaktadır. Son olarak Rusya'nın bölgede yalnızlaşması ve Türkiye ile ilişkilerin çok boyutlu olması Rusya açısından Türkiye'yi güvenilir ülke yapmaktadır. Transit ülke durumunun 1990lardan sonra ortaya çıktığı ve bu süre zarfında birbirine rakip ülkelerce ilişkilerini geliştirip onların güvenini de kazandığı düşünüldüğünde Türkiye'nin Karadeniz'deki enerji politikalarının başarılı olduğu söylenebilir.

Enerji kaynakları bu bağlamda Türkiye için hem ulusal piyasada ihtiyacının karşılanmasında hem de uluslararası alanda önemini pekiştirmesi noktasında katkı sağlamıştır.

Türkiye Karadeniz'de önemli başarılar ve özellikle AB ve ABD'den destekler elde etse de Doğu Akdeniz'de aynı durumla karşılaşamamıştır. Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin en uzun kıyı şeridine sahip ülke olması ancak bunun özellikle Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) tarafından elde ettiği haklarının ihlal edilmeye çalışılması Türkiye'nin burada aktif politika izlemesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Türkiye aynı zamanda AB ve ABD yaptırımlarına da maruz kalmıştır. Türkiye, hem kendi haklarının korunması noktasında hem de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) haklarını önceleyen politikalar izlemektedir.

Değerlendirme

Türkiye enerji alanında merkez ülke olma hedefi doğrultusunda güçlü bir politika izlemektedir. Merkez ülke olma hedefi sadece ulusal pazarı değil aynı zamanda küresel pazarı da içermektedir. Bu bağlamda, Türkiye enerji arz güvenliğinin güçlendirilmesi, yerli ve yenilenebilir kaynakların kullanımı ve öngörülebilir piyasa koşullarının tesis edilmesine dayalı "Milli Enerji ve Maden Politikası" benimsemiştir (ETKB, 2023). Bundan da anlaşılacağı üzere Türkiye yeni yüzyılına kendi kendine yetebilen ve özellikle de yerli ve milli kaynaklarının kullanımını önceleyen politik adımlar atılacağının sinyallerini vermiştir. Bu kapsamda dışa bağımlılığın azaltılması, kaynakların özellikle yerli kaynaklarla (yenilenebilir) çeşitlendirilmesi ve bunun gerçekleşmesi için teknoloji ve yatırımların teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye'nin ilk yüzyılındaki enerji politikalarına bakıldığında başarılı hamlelerde bulunduğu söylenebilir. Arama ve sondaj gemilerine sahip olması, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırımların artması ve petrol ve özellikle doğal gaz boru hattı projelerinde yoğun diplomaside bulunması örnek olarak verilebilir. İkinci yüzyılda da bu politikaların ve uygulamaların artarak devam etmesi gerekmektedir. Kaynakların öncelikli olarak fayda etkin projelere aktarılması gerekmektedir. Küresel ısınmanın bir güvenlik tehdidi olarak belirtildiği bu günlerde Türkiye enerji verimliliğine odaklanarak kaynaklarını daha etkin kullanmaya yönelik politikaları uygulamaya geçmelidir. Çevreye zararlı yenilenemeyen kaynakların kullanımı azaltılmalı ve mevcut yapı yeni AR-GE projeleriyle çevreye duyarlı hale getirilmelidir.

Türkiye kaynak çeşitlendirme noktasında sürdürdüğü politikalarına devam etmelidir. Tek bir kaynağa ya da tedarikçiye bağımlı olmak ülke için önemli güvenlik sorunlarını da beraberinde getirebilir. Özellikle Rusya'ya olan bağımlılık bu bağlamda bazı görüşlerce Rusya'nın güçlü olduğu asimetrik bağımlılık olarak görülmektedir (Köstem, 2018). Nükleer enerji santrali inşasıyla bu bağımlılık ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bunun yanında Türkiye konumu itibariyle tedarikçi çeşitliliği yapabilecek ülkelerden biridir. Özellikle Doğu Akdeniz'in potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin kendisini bölgede sıkıştırmayı amaçlayan politikalara karşı daha aktif politikalar izlemelidir. Bu sadece siyasi anlamda değil, sosyal anlamda da olmalı ve bu bağlamda uluslararası kamuoyunun desteğini yanına almalıdır.

Karadeniz'de doğal gaz ve Gabar Dağında petrol bulunması önemli gelişmelerdir. Özellikle de yerli ve milli kaynaklar ve teknolojiyle çıkarılması Türkiye'nin hem kaynak hem

de teknoloji yönünden dışa bağımlılığını da azaltacaktır. Ancak bunların verimliliğinin kamuoyuna şeffaf bir şekilde anlatılması gerekmektedir.

Sonuç

Türkiye'nin ulusal ve uluslararası politikalarına bakıldığında çok boyutlu bir enerji politikası izlediği söylenebilir. Ulusal anlamda kendi kendine yeter ülke olma, dışa bağımlılığını azaltma amacıyla yatırımları teşvik ettiği görülürken; uluslararası alanda küresel projelerde payını arttırma ve projelere dâhil olma politikaları izlemektedir. Bu politikalar uyarınca geleneksel enerji koridoru ya da transit ülke imajını merkez ülke olma hedefine dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Bunu yaparken de enerjinin tek taraflı politikalardan bağımsız olarak tüm tarafları ilgilendiren bir konu olduğunun farkındadır. Bu nedenle de diyalog yollarını arama öncelikli enerji dış politikasının konularındandır. Tedarikçi ve tüketici ülkelere komşu olması her iki taraf için güvenilir ülke olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bunu göz önünde bulunduran Türkiye, her iki tarafın önceliklerine cevap veren adımlar atmaktadır. Bu politikalar temelde tarafları düşmanlaştırmayan, çıkara dayanan politikalardır. Bu adımlar Türkiye'nin izlediği politikanın başarısını ortaya koymaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki Türkiye konumu itibariyle dinamik ve jeopolitik sorunları olan (Güney Kafkasya, Ukrayna, Suriye vb) bölgelere komşudur. Bu nedenle jeopolitik gelişmeleri sürekli göz önünde bulundurması gerekmektedir. Çünkü bölgede meydana gelebilecek herhangi bir sorun Türkiye'nin enerji merkezi olma hedefini her ne kadar ulusal anlamda önemli adımlar atsa da olumsuz etkileyebilecektir.

İlk yüzyılı başarılı adımlarla bitiren Türkiye, ikinci yüzyılında da artan bir iradeyle hedeflerine ulaşmayı amaçlamalıdır. Bu da mevcut adımlar geliştirilerek devam etmeyi gerektirmektedir.

Kaynakça

Ağıralioğlu, S. & Ağıraliaoğlu N. (2020), Türkiye'de Enerji ve Politikaları, *Takvim-i Vekayi*, 8:2, ss.166-198.

Anadolu Ajansı (2023), Türkiye'nin doğal gaz ithalatı 2022'de yüzde 6,9 azaldı, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-dogal-gaz-ithalati-2022de-yuzde-6-9-azaldi/2915387 adresinden alındı (e.t. Eylül 2023)

Akkuyu Nükleer Santrali (2023), Hakkımızda, https://akkuyu.com/tr/company/info adresinden alındı (e.t. Eylül 2023).

Bilgin, M. (2010), Turkey's energy strategy: What difference does it make to become an energy transit corridor, hub or center?, *UNISCI Discussion Papers*, No:23 Mayıs 2010, ss.113-128.

Bilgin, M. (2015), Turkey's Energy Strategy: Synchronizing Geopolitics and Foreign Policy with Energy Security, *Insight Turkey*, 17:2, ss.67-81.

BOTAŞ (2023b), Dörtyol FSRU https://www.botas.gov.tr/Sayfa/dortyol-fsru/699 adresinden alındı (e.t. Ağustos 2023).

Demiryol, T. (2015), Interdependence, Balancing and Conflict in Russian–Turkish Relations, Klieman, A. (ed) (2015), *In Great Powers and Geopolitics: International Affairs in a Rebalancing World,* London: Springer International Publishing, ss.65-86.

Dünya gazetesi (2022), Türkiye'nin petrol ithalatı 4 milyon 203 bin 519 ton oldu, https://www.dunya.com/ekonomi/turkiyenin-petrol-ithalati-4-milyon-203-bin-519-ton-oldu-haberi-679329 adresinden alındı (e.t. Eylül 2023).

Köstem, S. (2018), The Political Economy of Turkish-Russian Relations: Dynamics of Asymmetric Interdependence, *Perceptions*, 23:2, ss.10-32.

Öniş, Z. & Yılmaz, S. (2016), Turkey and Russia in a shifting global order: cooperation, conflict and asymmetric interdependence in a turbulent region, *Third World Quarterly*, 37:1, ss. 71-95.

Pamir, N. (2022), Türkiye'nin Enerji Krizi ve Arz Güvenliği, https://www.emo.org.tr/ekler/f9751477558b10c_ek.pdf?tipi=1&turu=X&sube=7 adresinden alındı (e.t. Haziran 2023).

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (2020), 2019-2023 Stratejik Planı, https://sp.enerji.gov.tr/ETKB_2019_2023_Stratejik_Plani.pdf adresinden alındı (e.t. Temmuz 2023).

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (2023), Enerji Diplomasisi, https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-enerji-diplomasisi-detay, adresinden alındı (e.t. Ağustos 2023).

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı AŞ. (2023), Deniz, https://tpao.gov.tr/deniz adresinden alındı (e.t. Ağustos 2023).

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) (2022), Turkey 2021 Energy Policy Review, https://www.iea.org/reports/turkey-2021 adresinden alındı (e.t. Temmuz, 2023).

Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) (2023), Trade Map, https://www.trademap.org/Index.aspx adresinden alındı (e.t. Haziran, 2023).

US Energy Information Administration (EIA) 2023, Türkiye https://www.eia.gov/international/analysis/country/TUR adresinden alındı (e.t. Temmuz, 2023).

THE EVALUATION OF TURKISH FOREIGN POLICY TOWARDS PALESTINE CAUSE DURING THE AKP'S TERM

Lokman CÖMERT[1]

Özet

Bu makalenin amacı Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) Filistin-İsrail çatışmasında izlemiş olduğu Türk dış politikası değerlendirilecektir. Türkiye, Filistin-İsrail çözümsüzlüğünün sona erdirilmesi ve adil bir çözüm bulunması noktasında arabuluculuk rolü üstlenmek istemiştir ve bunun için her iki taraflada ekonomik ve politik ilişkileri geliştirmeyi amaçlamıştır. Ancak, İsrailin Filistin'de sürdürdüğü işgal hareketi, Davos, Marmara ve düşük sandalye hadiseleri Türkiye ve İsrail tarafında bütün ilişkileri çıkmaza sokmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan ve İsrail Başbakanı Netenyahu New York'ta Türk evinde ilişkilerin yeniden başlatılması ve Filistin sorunun çözümü için Eylül 2023 te bir görüşme gerçekleştirmiştir ancak akabinde Hamasın Aksa Tufanını başlatması ve İsrail yönetiminin savaş hukukuna uymaması çocuk, kadın, yaşlı gözetmeksizin katliam yapması iki taraf içinde tansiyonu yükseltmiştir ve iki ülke ilişkilerine tekrar zarar vermiştir.Bu çalışmada, Türk hükümetinin Filistin sorununa karşı 2002 yılından itibaren duruşu yapısalcı bir yaklaşımla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk dış politikası, Filistin davası, yapısalcı yaklaşım, İsrail

Abstract

The primary focus of this research is to examine the evaluation of the Palestine-Israel conflict in Turkish foreign policy under the administration of the AKP (Justice and Development Party). The government of Turkiye has sought to play an important role as a mediator in the Palestine-Israel conflict and has endeavored to enhance political and economic initiatives in pursuit of a peaceful resolution for both sides. However, events such as the 2008 Gaza War, the 2009 Davos incident, the Low chair incident, and the 2010 Mavi Marmara incident have led to a shift in Turkiye's foreign policy against Israel, causing a diplomatic impasse between the two countries. Recently, the Turkish government has tried to reconcile the strained relations between the two sides. Both President Erdogan and Prime Minister Netanyahu met at the Turkish house in New York in 2023 intending to rejuvenate diplomatic ties. However, with the outbreak of violence in the Aqsa region on October 7, 2023, Israel has once again initiated a violent crackdown, disregarding the lives of children, women, and the elderly. As a result, the relations between Turkey and Israel have deteriorated once more. This study employs a constructivist approach to delve into and analyze the Turkish Government's stance on the Palestinian cause from 2002 to the present.

Key Words: Turkish foreign policy, Palestinian cause, Constructivist approach, Israel

[1] Öğretim Görevlisi, lokmancomert@atauni.edu.tr

Introduction

"The rise of the West was with the blood of the oppressed; their downfall will be with the tears of the oppressed." - Sultan Abdulhamid Khan

It is not wrong to say that the Palestine- Israel conflict is highly complicated and controversial issue in the contemporary world. A remarkable amount of litearature on the Palestine-Israel conflict has focused on the late Ottoman Empire period, as most historians agree that the roots of this conflict began during that time. At that time, the national ideology affected Arabs, Jews in the Ottoman Empire, and the decline of the Ottoman Empire provided an opportunity for them to establish their nation-states (Oke, 2011). Although the Palestinian territory was considered the homeland by Jews, it was governed by Ottoman Empire until the first quarter of the 20th century, and Palestine is, of course, meaningful for Muslims as well. Moreover, the rulers of the Empire identified themselves as servants of holy lands such as Mecca and Jerusalem (Hayden and Matar, 2012). Thus, it can be clearly said that all Sultan paid attention to these lands until the empire collapsed. Despite the pressure of the Zionist movement and the demands of Arabs to create a nation-state, Sultan Abdulhamid acted as the leader of all Muslims, aiming to gather all Muslims under the umbrella of an Ummah vision.

This study aims to provide historical background information on how Palestine became the national home of Zionist Israel, how to settlers occupied Palestine in Palestine, and how its borders were illegally expanded from the past to the present. Furthermore, it is intends to examine the Republic of Turkey's attitude towards the Israel-Palestine Conflict until AKP's administration. In the second part of this essay evaluates the foreign policy of the AKP towards Palestine Cause from 2002 to present, using constructivist approach.

During the era of the empire, the Jewish community lived in Anatolia in peacefully and without fear. The rise of Zionist movement stemmed from political actions taken against Jews in Western states. Anti-semitic pressure increased in Europe, leading Jewish thinkers to conclude that Jewish community no longer live safely in Europe. Consequently, they believed that the best way to secure Jewish community was to find a homeland and establish a nation-state (Barin, 2014). They believed this state must be a Zionist state, as mentioned as the promised land for Jewish society in the Torah. The first Jewish immigrants arrived in Palestine in 1882, but their numbers were insufficient to change the demographic status. Therefore, they tried to persuade the Ottoman rulers to accept more immigrants into Palestenian territory. According to Sultan Abdulhamid's vision, the Zionist movement aimed to create an independent Jewish state in Palestine. Due to this aim, Sultan Abdulhamid II dismissed Theodor Herzl, the leader of the Zionist movement, from his palace. Additionally, most scholars, such as Yenikececi and Oke (2012), state that the policies of Sultan cannot be identified as anti-semitic strategies, as there was no barrier againist Jewish immigration in the Empire except for Palestinian territories. Moreover, Sultan Abdulhamid II allocated some lands to place Jewish immigrants in Macedonia and Mesopotamia. Similarly, in Theodor Herzl's diary, he noted "Abdulhamid Han opened his Empire to all Jews willingly and excluded Palestine. The Jewish people were allowed to live in Mesopotamia, Syria, Anatolia with the only exception being Palestine." One of the significant reasons for this was to prevent another nationalist movement in the empire. The empire had weakened due to nationalist rebellions in Armenia and Greece, which Sultan closely monitored to be cautious about Jewish immigration movement. The Sultan implemented regulations to settle the Jews in some part of the empire, except for Palestine. There might be some reasons for adoping this lenient policy towards Jewish people. One reason

might be that despite the rise of anti-semitism in European countries. Sultan Abdulhamid II opened his empire's doors and welcomed the Jews, following the same policy as his ancestors did when the Jews were expelled from Spain in 1492. In this regard, this policy can be evaluated from humanitarian perspective. Moreover, the Jews who were citizens of the Ottoman Empire enjoyed good living conditions.

However, the reports from Ottoman diplomats in Europe warned the Sultan about the Jews' purpose to establish a Zionist state in Palestine. Additionally, the passion of Jewish immigrants was focused on settling in Palestinian territories rather than other parts of the Ottoman lands. Hence, Sultan paid attention to his imigration policy towards Jews. Theodor Herzl, the leader of Zionist movement and known as the father of Zionist ideology and modern Zionism, met the Sultan in 1901 to demand a homeland in Palestine. Theodor Herzl offered monetary help to pay off the foreign debt of empire in exchange for meeting his needs (Ekinci, 2017). However, according to Aytekin (2013), as reported in "The Diary of Theodor Herzl", the Sultan's response was unequivocal: "The Jewish citizen can have millions; if the Islamic Caliphate is one day abolished, they would be able to have Palestine without paying a price. While I am alive and represent all Muslims as an Islamic Claiphate, I would rather thrust a sword into my body than see the land of Palestine out of the Ottoman territories or Islamic state. It will never happen, and I will not operate on our bodies while we are alive." Similarly, the Sultan's response to Herzl's homeland demand in Palestine was clear: "I cannot give a handful of the soil of Palestine because it is not mine; it belongs to all Muslims who fought for the sake of this land and watered this holy land with their blood." (Aytekin, 2013). Therefore, it is not wrong to say that although poor economic conditions and difficult political circumstances weakened his hand againsit Jews, Sultan Abdulhamid II restrained the Zionist's desire to establish a state in Palestine.

After Sultan Abdulhamid II was removed from the throne, the Young Turks, who had been sent to Western countries as student to learn technical, economic and political sciences to improve the technical and social sciences abilities of the empire, came to power. They believed in the necessity of Westernization for the resurgence of the empire, although the structure of the Ottoman empire was fundamentally different from that nation-state. The revolutions in Europe deeply influenced many of these students. As reported by Ormeci (2010), due to this influence some of these intellectuals, referred to as the Young Turks (Jon Turkler), truly belived that only way for the empire's resurgence was to follow the path of reforms observed in Western countries. However, Herzl was disappointed in reaching his dream after meeting Sultan Abdulhamid, and changed his approach to reach his target. He contacted the Young Turks to improve his relations with them. Hanioglu (2001) cites that there were good relations between Zionist and Young Turks. However, Herzl used this relationship as a bargaining chip to strengthen his position against the Sultan. It is understood that the aims of the Young Turks and Zionists coincided, and they had more common interests to support each other against Sultan.

During WWI, the interests of Britian and France conflicted in the Middle East. These two countries prepared a secret plan, called the Sykes-Picot agreement, in 1916 to share ottoman lands. According to Sykes-Picot agreement, Great Britainn and France promised to support Arabs in establishing independent countries in the Middle East. However, these two countries dominated these lands rather than Arabs, and there was no agreement about the Palestinian land between the two countries. Therefore, Palestinian borders were left under international administration. Subsequently, Great Britain took steps towards controlling Palestinian territories. Moreover, in 1917, Arthur James Balfour, the foreign secretary of Great Britain,

wrote a letter supporting the establishment of a Jewish state in Palestine, which he sent to Lord Rothschild, a leader of the Jewish community. Until 1947, the Great Britain held and dominated Palestine as a colonial mandate. After WWII, the British administration applied to the United Nations regarding the Palestine-based conflict and abolished the colonial mandate poistion in Palestine. On November 29, 1947, the United Nations adopted Resolution 181 (Partition Resolution), and, in 1948, divided Palestinian terrotories into Jewish and Arab States. Jerusalem was proposed to become an international zone in the UN partition plan. Consequently, the Israel established and accepted as a state on May, 14, 1948, followed by the Arab-Israel's Wars started. In 1948, the first Arab-Israeli War began and ended in 1949 with Israel's victory. However, almost 750,000 Palestinians were displaced, and Palestinian territory was divided into three parts: the State of Israel, the West Bank and The Gaza Strip, respectively. Israel conducted operations in Palestine, resulting in roughly 500 Palestenian cities, towns and villages being destroyed between the years 1947 and 1949. Palestinians called this operation the Nakba or Catastrope in Arabic. The Zionist movement occupied 78 % of Palestine, while the remaining 22% was divided into the West Bank and Gaza Strip. Additionally, due to the outcome of War in favour of Israel, significant consequences emerged in both regional Middle Eastern politics and internatiol relations (Rai, 2021). The two most apparent consequences were destruction and loss of life (ibid). Finally, UN accepted Israel as its 59th member on May 11, 1949.

In July 1956, Gamal Abdel Nasser, the President of Egypt, anounced the nationalization of the Suez Canal Company, a cooperation of Britis-French enteprises that had owned and operated the Suez Canal since 1869. In November 1956, after defeating the Egyptian air force, Britain and France occupied some strategic points of the Canal. Simultaneously, Israeli forces occupied the Sinai Peninsula. However, under intense pressure from International Community, especially the US, Britain and France withdrew their forces, replaced by United Nations troops. The sovereignty of Suez Canal was granted to Egypt by United Nations, and in April 1957, the Suez Canal reopened again for shipping.

In 1967, the second Arab-Israel's War lanched (Six- Day War) was launched between Israel and Syria, Jordan, and Egypt. Israel emerged victorious, seizing the Sinai Peninsula and Gaza Strip from Egypt, the Golan Heights from Syria and the West Bank and East Jerusalem from Jordan (McGreal, 2023). On October 6, 1973, Egyptian and Syrian armies attacked Israel's forces during Jewish holiday, Yom Kippur. Egypt and Syria's main objective was to reclaim their lost lands from previous Arab-Israeli War. After 19 days, Israel repelled Arab armies with heavy casulties for all sides. In 1978, Camp David Accords were signed between Egypt and Israel. As reported by this agreement, President Anwar Sadat recognized the State of Israel, becoming the first Arab leader to do so, although Egypt regained the Sinai Peninsula lost in the Six-Day War (Li, Mounier, 2023).

The first intifada, which launched in 1987, exemplified the Palestinians's significant success. The first intifada was a civilian-based resistance of unarmed individuals against Israel's occupation. The mass movement involved many palestinian cities, towns, villages and refugee camps. The primary aim of this first intifada was to end Israel's occupation and establish Palestine's independence. Moreover, it encouraged solidifying Palestine's identity forced Israel into negotiations, and paved the way for strengthening Arafat's position to engage in peace negotiations known as the Oslo Accords. Israel's administration to adopt the principles of two state solution (McGreal, 2023). In 1993, Palestinian leader Yasser Arafat and Israeli Prime Minester Yitzhak Rabin compromised and signed the Oslo Accords to achieve peace

within five years. This meeting was crucial as it marked the first recognition between the two sides. Although Rabin did not accept the principle of Palestinian state, he promised to fulfill Palestinian people's right to self-determination.

The second intifada began on September 28, 2000, when Ariel Sharon provocatively visited the Al-Aqsa Mosque with thousands of security forces. Over the next following days, several demonstrations ensued in the West Bank and Gaza Strip. On September 11, 2001, the turning point occured not only in World politics but also Israel's stance towards Palestinians. Israel began to pursue more proactive measures and incursions into Palestinian territories (Jaeger and Paserman, 2005). Futhermore, Israel started constructing a separation wall in the West Bank in 2002. During the second intifada, Israel increased its security forces' presence, and extended its settlements in the West Bank, and strained its blockade on Gaza (Erdogan and Habash, 2020). The second intifada was different from the first intifada as the former one was democratic and involved every strata of population to contribute to peace process, but the latter involved the strata of a few population, and used to violence against military and civilians alike (Baylouny, 1970). This intifada clearly highlighted the failure of the World to broker peace between Palestine and Israel. Although President Trump promised to initiate peace process in the Middle East during the 2016 election campaign, he exacerbated Palestine-Israel conflict, sidelining the progress toward a two-state solution and tilting the power balance in favour of Israel (Erdogan and Habash, 2020). Undoubtedly, the US and Israel have formed one of the most powerful political and military alliances in the Middle East. In 2017, the US government announced recognization of Jerusalem as the capital of Israel. In 2020, the US government announced its recognition of Jerusalemas as the capital of Israel. In 2020, US undertook a mediator role to normalize relations between Israel and UAE, Bahrain, Sudan and Morocco within the framework of the Abraham Accords.

On October 7, 2023, the al-Qassam Brigades, the military wing of Hamas, have initiated an opeartion, which is calling Al- Aqsa Flood, againist Israel. Shortly after, Prime Minister Benjamin Netanyahu addressed the nation and declaring that the state of war has begun for Israel. He stated taking unperecedent mesures and emphisezed nothing would ever be the same. Moreover, Netenyahu clearly articulated Zionism's aim to alter the Middle East map following the Aqsa Flood, and he highlighted there is no electricity, water, medicenes for Palestinians, and emphisezed that everything has been bombing including hospitals as well without regard for childeren, women, men, and the elderly. Of course, US has been most important partner of Israel providing significant financial and military support. The U.S. foreign aid has been a cornerstone in strengthening ties, stemming from the U.S.'s support for the creation of Israel (Erdogan and Habash, 2020). Moreover, both US Secretary of State Antony Blinken, adopting a Zionist stance rather than that of foreign secretary, and President Biden's visit to Israel, affirm strong economic and military support for the country. Even though Israel's heavy attacks in the Palestine, Egypt and Qatar have taken on mediation roles to facilitate the exchange of captives between Palestine and Israel within in a few days. However, Israel has continued to target innocent Palestinians disregarding the elderly, children, and the wounded, forcing local community to evacuate to Palestine. Israel has shown disregard for International law and war crimes. In addition, Israel has focused only on displacing Palestinians from their borders, expanding its territory and establishing larger Israel. Conversely, several Western and non-Wetern Countries have called for a permanent ceasefire, with Turkiye particularly emphasizing Israel's accpettance of a free Palestine within the 1976 borders and East al-Quds as the capital.

As for Turkiye, Israel was established as a state in 1948, and Turkiye recognized Israel as a state in 1949, initiating bilateral relations that grew over the years especially in economic aspects. Following World War II, because of the impacts of U.S.'s foreign policy worldwide and Turkiye's Western-oriented foreign policy, Turkiye estalished ties with Israel was aligned with its relationship with the US. However, from 1960s onward, Turkiye leaned towards favoring Arab countries over the US and Israel due to economic crises. In 1988, Turkiye became the first Muslim country to recognize Palestine as a state and accepted the PLO as the representetive of the Palestinian people. The UN Resolution 242 was seen as the most effective way to resolve the Palestine-Israel conflict (Ceylan,2021). In 1990s, Turkiye pursued a balanced foreign policy toward Israel, signing security and military agreements due to the high-security conflict against two countries. In 1996, Turkiye and Israel signed bilateral agreements involved the modernization of Turkish forces and permission for the Israeli air force to use air space (Ceylan,2021). In 2002, the Justice and Development Party won elections, adopting a foreign policy aim at maintaining good relations with neighbouring countries under "zero problem" strategy. By the end of May 2003, Prime Minister Erdogan expressed support for peace talks between Palastine and Israel. Moreover, during Silvan Shalom's visit Turkiye, he explicitly opposed the establishment of a Kurdish state in northern Iraq (ibid). However, due to Israel's aggressive policies in Palestine and the Middle East, relations between Turkiye and Israel fluctuated until 2008. After 2008, the relationship between the two countries deteriorated significantly and has not been the same as in previous years. The subsequent section of this study will analyze the AKP's foreign policy towards the Palestine Cause from 2002 to present, utilizing a constructivist approach.

The foreign policy of Justice and Development party (AKP) towards Palestine Cause from 2002 to Present

The Palestine-Israel conflict involves several factors such as religious, ethnic, national and hitorical dimensions. The territories of Palestine hold significant meaning within the Islamic religion. Jerusalem, in particular, holds a privileged place s the home of the Temple Mount and Al-Aqsa Mosque, which was the first Muslim Qiblah. As reported by Qur'an, Jerusalem is also the place where Prophet Muhammad's Isra and Miraj took place; Miraj signifies the ascension to heaven, also known a Journey. From this perspective, even today, the Palestine-Israel conflict can be examined through a constructivist approach. According constructivist theory, ideology, identity and discourse play important roles in explaining the principles of this theory. In line with Constructivism, state relations cannot be solely defined by national interests. The impacts of ideological, identity-related, and cultural factors play vital roles in state interactions or conflicts. Therefore, considering the aforementioTurkiye's approach (under AKP authorities) towards Palestine can be explained using constructivism. President Erdogan highlighted that Israel engaged in state terrorism, citing the death of almost 2000 civilians during Israel's 2008 operation Cast lead. Since then, relations between Turkiye and Israel has never been the same. Moreover, President Erdogan, as the President of Republic of Turkiye, has often stated that Israel does not act like a state and is, in fact, a terrorist organizatin. In addition, President Erdogan consistently highlits in his speeches that Jerusalem is the home of all Muslims and initial Qiblah. Simultaneously, he has stated that if Jerusalem is not secure, the protection of Mecca, Medina and Istanbul becomes uncertain. Erdogan emphasizes that Jerusalem has always been a matter of honor, and belongs to all Muslims forever. President Erdogan has consistently stated the need to stop Israel's attack againist the Palestinians, and highlighted the necessity of two state solution. He firmly states that Turkiye

does not owe any debt to Israel, whereas Western countries, owing debts, cannot Express like themselves freely.

Turkish foreign policy underwent significant changes during the 2000s, and both regional and international developments deeply impacted Turkish foreign policy, particularly in its relations with Israel. The AKP government initially pursued a zero-problems policy with neighbors, but tensions escalated due to Israel's actions against Palestinians. In response to Israel's actions, Bulent Arinc, a top official of the AKP, accused Israel of war crimes, drawing parallels between Israeli Prime Minister Ariel Sharon and Adolf Hitler (Tür, 2012a). Prime Minister Erdogan also criticized Israeli state terror in June 2004 following the killing of Sheikh Yassin, the founder of Hamas, by Israel (ibid). Erdogan's visit to Israel in 2005 aimed to establish a dialogue policy in the Middle East, but tensions resurfaced when Khaled Mashaal, a Hamas leader, unexpectedly visited Ankara. Turkey became the first country to officially meet with Hamas, leading to increased tensions. The spokeperson of Israel attempted to draw an analogy between Hamas and the PKK, asking how Turkish authorities would feel if they were to meet Abdullah Ocalan. This statement further hieghtened tensions between the two countries. In 2007, President Shimon Peres visited Turkiye calling on Turkiye to assume a mediator role between Hamas and Israel and play an active role in Syrian-Israel peace negotiations (Ceylan, 2021).

Even though the ongoing crisis between two countries in 2008, Turkiye's mediator role to solve the conflict beetwen Syria and Israel was very important. Negotiations between two countries began in Ankara, and both sides represented a very close relationship and satisfaction. However, the outbreak of Operation Cast Lead again strained the relations between two sides. Erdogan stated that talking about peace between Syria and Israel on one side, while Israel initiated the operation "on civilian" onthe other side without considering children, women, and elders. Furthermore, Prime Minister Erdogan described Israel's attack as state terrorism and a crime aginst humanity, as it caused the death of almost 1400 Palestinians in Gaza in December 2008. Moreover, at the Davos meeting the following year, Erdogan expressed anger towards Shimon Peres, telling him, "When you want to kill, you know well how to kill." Since then, the relations between two countries have remained at a low level. In the subsuquent period, Turkiye did not want Israel to participate in the military portion of the Anatolian Eagle exercises. Additionally, Turkish TV channels depicted Turkish TV series like "Ayrılık and Kurtlar Vadisi" to portray how the Mossad agency kidnaps in Palestine, and Israeli soldiers depicted fun to shoot and kill men and women randomly in Palestine, and Israeli soldiers are depicted having fun shooting and killing men and women randomly in Palestine. Since then, both diplomatic incidents involving low chair and the Mavi Marmara incident have brought the relations of two countries to a crucial stage.

On May 31, 2010, during the Mavi Marmara incident, a ship carrying humanitarian aid aim at breaking Israel's Gaza blockade to help Palestinians was assaulted by Israeli soldiers in international waters. Nine people were killed, and several others were wounded. As a result of the Marmara incident, on June 31, 2010, Ahmet Davutoglu, who was the foreign Minister of Turkiye, and Binyamin Eliezer, who was Minister of Industry, Trade and Labour of Israel, secretly negotiated in Brussels. Turkish side emphasized its demands for normalisation of relations with Israel, including an apology, compensation and lifting of the blockade on Gaza. In 2013, US President Barak Obama pressured Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu to call Erdogan and apologize. Finally, on June 27, 2016, Turkiye and Israel eventually intented to end the crises between them after six years. Both Prime Minister Binali Yildirim and Prime

Minister Netanyahu met and expressed their agreement simultaneously. Israel accepted Turkiye's conditions as follows.

- Compensation $20 million
- The initiation of military agreements between tow countries
- The mutual reopening of Embassies between two countries
- Turkiye's projects towards Gaza

Thus, the relations between the two countries remained at a to low level from 2009 to 2016. In 2016, the two countries met to reduce tension, but Trump administration announced that Jerusalem is center of Israel. In reaction of this movement, for the first time in the history of the two countries, relations once again deteriorated to a very low level. On the other hand, Yitzak Hertzog, the president of Israel, visited Turkiye in 2022 and expressed a willingness to open a new page for normalisation in the Turkiye-Israel relations. On August 17, 2022, the two leaders decided to appoint new ambassadors mutually. Moreover, when Turkish President Erdogan attended the UN General Assembly in the US in 2023, he met with Netanyahu in the Turkish house. The two leaders expressed satisfaction at seeing each other again and highlighted their commitment to improving relations once more. They aslo empasized this meeting marked the begining of a new era, and increased normalisation between two countries.

However, on October 7, 2023, the outbreak the Aqsa flood shocked Turkiye and the World. Unfortunately, Turkiye and Israel's relations have declined considerably because of disaster in Gaza. In the days fallowing the War, Turkish President stated that Turkiye has been ready to undertake a mediator role to solve this conflict. He emphasized that there will be no peace in Palestine without establishing a free Palestine within the 1967 territories with Jerusalem as its capital (Guldogan, 2023). Israel, however, has been accussed of targeting civilians and pressuring Palestinians to leave their homes, ultimately aiming to change the map of the Palestine and establish a greater Israel. In response, President Erdogan higlighted that Netanyahu is not just a Prime Minister, but a butcher of Gaza who should stand trial at the International Court of Justice. Even today, Israel continues its massacres in Gaza, and increases tension in the West Bank as well. Many people around the World are protesting, demanding ceasefire. Furthermore, some groups question the absence of human rights, international organisations, and how many people must die to stop the war. Additionally, UN Secretary-General Antonio Guterres emphasized and warned that the humanitarian support network in Gaza is facing a "total collapse", and if the negotiations fail, there could be "devastating consequences" for the region (Hernandez, 2023). In my opinion, 9/11 was a crucial turning point to end unipolarity and US' hegemony in the world specifically in the Middle East. After 9/11, US justified its presence in the Middle East by claiming to fight terrorist groups and promote equal justice, human rights, and democracy. However, one might ask where is the freedom, human rights, equaljustice, and democracyin Iraq and Afghanistan. On October 7, 2023, another turning point revealed the real face and intention of Zionist movement not only towards Muslim Countries but also Western Countries. Although Western leaders have mostly been remained silent againist Zionist genocide in Palestine, particularly in Gaza, thousands of people, both Muslim and non-Muslim, have observed the reality of what has been happening in Gaza. Israel may find itself isolated in the near future.

Conclusion

In this study, the aim to analyze the evaluation of the Palestine-Israel conflict in Turkish foreign policy under the administrationof the AKP (Justice and Development Party). The primary objective, in the first part, is to provide a historical background on the initiation of Jewish settlements in Palestine, and to emphasize the importance of Palestine, rejected Herzl's offer, and took measures to prevent the immigration of Jews to Palestine until his abdication. In the second Part, the study explores the AKP's approach to the Palestinian Cause using a constructivist approach. After the Justice and Development Party won the 2002 election, the AKP administration anounced the foreign policy structured around the perspective having zero-problem with neighboring countries.

However, the misbehaviour of Israel's authorities leads to a reduction in relations between Turkiye and Israel. Turkish authorities attempted to turn a new page with Israel several times. For example, in 2005, Prime Minister Erdogan paid a visit Israel, and higlighted the need to normalize relations and increase cooperation between the two countries. In addition, Shimon Peres visited Turkiye and addressed the Turkish Parliament, urging Turkiye to play a mediating role for Palestine-Israel and Syria-Israel conflicts. However, incidents such as the Cast lead operation by Israel, the Davos, the Low chair and the Mavi Marmara incidents became major reasons for increased tensions between Turkiye and Israel, and things were never the same again. Finally, although Yitzak Hertzog, the president of Israel, visited Turkiye in 2022, and highlighted the deire to open new page in the relations of the two countries, and Turkish President hosted Prime Minister Netanyahu in the Turkish House in 2023, the outbreak of Aqsa flood, and Israel's subsequent bombing hospitals, mosques, bakeries, houses and the killing of babies, women and elders led to the freezing of relations between Turkey and Israel.

Reference List

Aytekin, M., 2013. Lifting the veil of obscurity: Abdulhamid II, the issue of Palestine. [Online]Available at: https://www.worldbulletin.net/historical-events/lifting-the-veil-of-obscurity-abdulhamid-ii-the-issue-of-palestine-h113589.html [Accessed 11 November 2023].

Barin, B., 2014. The Ottoman Policy Towards Jewish Immigration and Settlement in Palestine: 1882-1920 (Doctoral dissertation, Middle East Technical University).

Baylouny, A.M. (1970) The Palestinian intifada, Handle Proxy. Available at: http://hdl.handle.net/10945/35593 (Accessed: 05 December 2023).

Ceylan, T.E. (2021) 'Israel and Turkey: Once comrades now frenemies', Contemporary Review of the Middle East, 8(3), pp. 338–355.

Ekinci, E. B., 2017. The Palestine issue that cost Sultan Abdülhamid II the Ottoman Throne. [Online]Available at: https://www.dailysabah.com/feature/2017/03/10/the-palestine-issue-that-cost-sultan-abdulhamid-ii-the-ottoman-throne [Accessed 12 11 2023].

Erdogan, A. and Habash, L. (2020) 'U.S. policy toward the Israeli-palestinian conflict under the Trump administration: Continuity or change?', Insight Turkey, pp. 125–146.

Guldogan, D. (2023) Türkiye ready for any kind of mediation between Israel, Palestine: President Erdogan, Anadolu Ajansı. Available at: https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkiye-ready-for-any-kind-of-mediation-between-israel-palestine-president-erdogan/3013384 (Accessed: 08 December 2023).

Hanioglu, M.S., 2001. Preparation for a revolution: The Young Turks, 1902-1908. Oxford University Press.

Hayden, J.A. and Matar, N., 2012. Through the Eyes of the Beholder: The Holy Land, 1517 1713. Boston: Brill.

Hernandez, M. (2023) US signals it will not support humanitarian cease-fire in Gaza ahead of critical UN vote, Anadolu Ajansı. Available at: https://www.aa.com.tr/en/americas/us-signals-it-will-not-support-humanitarian-cease-fire-in-gaza-ahead-of-critical-un-vote/3077621 (Accessed: 08 December 2023).

Jaeger, D.A. and Paserman, M.D. (2005) 'The cycle of violence? an empirical analysis of fatalities in the Palestinian-israeli conflict', SSRN Electronic Journal [Preprint].

LI, N. and MOUNIER, J.-L. (2023) From 1947 to 2023: Retracing the complex, tragic Israeli-palestinian conflict, France 24. Available at: https://www.france24.com/en/middle-east/20231011-from-1947-to-2023-retracing-the-complex-and-tragic-israeli-palestinian-conflict (Accessed: 30 November 2023).

Mcgreal, C. (2023) What are the roots of the Israel-Palestine Conflict?, The Guardian. Available at: https://www.theguardian.com/world/2023/nov/09/why-israel-palestine-conflict-history (Accessed: 29 November 2023).

Oke, M. K., 2011. Zionism and Palestine Issue, 1889-1923. Second Edition ed. Istanbul: Kirmizi Kedi Press.

Ormeci, O., 2010. The Committee of Union and Progress. Dergi Park, Volume 3, pp. 95-109.

Rai, S.K. (2021) What were the causes and consequences of the 1948 Arab-Israeli War?, E. Available at: https://www.e-ir.info/2014/01/15/what-were-the-causes-and-consequences-of-the-1948-arab-israeli-war-2/ (Accessed: 04 December 2023).

Tür, O. (2012a) 'Turkey and Israel in the 2000s—from cooperation to conflict', Israel Studies, 17(3), p. 45.

Yenikececi, M. and Öke, K., 2012. Zionism, and Palestine Issue (1880-1923). Kırmızı Kedi Press.

TARİHSEL VE GÜNCEL PERSPEKTİFTEN TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İSRAİL-FİLİSTİN SORUNU

Damla KOCATEPE[1]

Özet

1948'de İsrail devletinin kurulmasıyla başlayan ve dönemsel olarak yoğunluğu ve şiddeti artan İsrail-Filistin çatışmaları, son olarak 7 Ekim 2023'te HAMAS tarafından başlatılan "Aksa Tufanı" operasyonu ile devam etmektedir. İsrail'in büyük bir tepkiyle cevap verdiği çatışmalarda binlerce sivil yaşamını yitirirken Gazze'de henüz ne zaman sonlanacağı bilinmeyen büyük bir insanlık dramı yaşanmaktadır. Bunun yanında çatışmaların bölgesel bir savaşa evrilme potansiyeli de güncelliğini korumaktadır. Zira Batılı devletler İsrail'in yanında bir tutum sergilerken başta İran olmak üzere bölgedeki birçok devlet Filistinlileri desteklemektedir. Elbette böyle bir tablo içinde bölgedeki en önemli devletlerden biri olan Türkiye'nin benimsemiş olduğu tutum merak edilmektedir. Kurulduğu günden bu yana dış politikasında "denge"ye önem veren Türkiye, savaşın başında HAMAS'ın İsrailli sivillere yönelik saldırısını eleştirirken her iki tarafa da itidal çağrısı yapmıştır. Ancak İsrail'in Gazze'de bir hastaneye yönelik yapmış olduğu saldırılarda yüzlerce sivilin hayatını kaybetmesi üzerine Türkiye İsrail'e bir örgüt gibi değil devlet gibi davranması çağrısında bulunarak tutumunu biraz daha sertleştirmiş ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan bir açıklamada HAMAS'ın bir terör örgütü değil, mücahid grup olduğu da bildirilmiştir.

Hazırlanan çalışmada İsrail-Filistin çatışmalarında Türkiye'nin benimsemiş olduğu politika tarihsel olarak ele alınmakta ve bu çatışmalarda Türkiye'nin oynadığı rolün değişip değişmediğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Genel bir tarihsel okumanın ardından varılan sonuç ise Türkiye'nin bağımsız bir Filistin devleti kurulmadan bölgedeki savaşın sona ermeyeceği düşüncesinin yanında taraflar arasında bir denge politikası izlemiş olduğu ve bölgesel bir güç olarak arabuluculuk için aktif bir diplomasi yürüttüğü gerçeğidir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İsrail, Filistin, HAMAS, Türk Dış Politikası

The Israel-Palestine Issue in Turkish Foreign Policy from A Historical and Contemporary Perspective

The Israel-Palestine conflict, which began with the establishment of the state of Israel in 1948 and periodically escalated in intensity and violence, continues with the recent "Al- Aqsa Storm" Operation initiated by HAMAS on October 7, 2023. In the ongoing conflict, Israel has responded vehemently, resulting in the loss of thousands of civilian lives in Gaza, with an uncertain end in sight, leading to a significant humanitarian crisis. Furthermore, there is the potential for these conflicts to evolve into a regional war, as Western nations largely support Israel, while many regional states, particularly Iran, support the Palestinian cause. Within this context, Turkey's stance, as one of the most influential states in the region, has garnered interest. Turkey has traditionally emphasized a policy of "balance" in its foreign policy. At the beginning of the conflict, Turkey criticized HAMAS for its attacks on Israeli civilians and called for restraint on both sides. However, when Israel's attacks on a hospital in Gaza resulted in the loss

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, dml.sahinn@gmail.com

of hundreds of civilian lives, Turkey urged Israel to act more like a state rather than an organization, adopting a firmer stance. In a statement by President Erdoğan, it was also mentioned that HAMAS is not a terrorist organization but rather a group of fighters.

The research aims to provide a historical perspective on Turkey's adopted policy in the Israel-Palestine conflict and determine whether Turkey's role has changed over time. The general conclusion reached after a historical analysis is that Turkey believes the conflict will not end in the region until an independent Palestinian state is established. Turkey has pursued a policy of balance and has actively engaged in diplomacy to mediate as a regional power.

Key Words: Turkey, Israel, Palestine, HAMAS, Turkish Foreign Policy

GİRİŞ

Sahip olduğu enerji kaynakları, içinde barındırdığı farklı kültürler, diller ve dinler, tarihi zenginlik, jeopolitik konum ve daha birçok özelliği ile dünyanın en önemli/gözde coğrafyalarından biri olan Orta Doğu diğer taraftan çatışma ve istikrarsızlığın eksik olmadığı, sorunların kronik bir hale büründüğü ve kısacası İsmet Giritli'nin ifadesi ile "siyaseten kaynayan bir kazan" olma özellikleriyle de sürekli tartışmalara konu olan bir bölgedir (Giritli, 2021, s. 7). Arap-İsrail çatışmalarının özünü oluşturan "Filistin sorunu" ise Orta Doğu'nun kaynayan kazan olma özelliğini canlı tutan en önemli konulardan biridir.

Sebep ve sonuçlarıyla bölgesel ve küresel aktörleri içine çeken ve Orta Doğu'daki barış sürecinin önündeki en önemli engellerden biri olan Arap-İsrail husumeti/savaşları, 7 Ekim 1923 tarihinde HAMAS'ın İsrail'e yönelik başlattığı saldırılarla yeniden dünya gündemine oturmuş ve yazının kaleme alındığı tarih itibarıyla üzerinden iki ay geçmesine rağmen bölgedeki çatışmalar henüz sona ermemiştir. HAMAS'ın başlattığı saldırıya İsrail çok sert tepki göstermiş ve aralarında büyük çoğunluğunu çocukların oluşturduğu binlerce sivilin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Durumun vahameti canlılığını korurken bölgedeki en önemli devletlerden biri olan Türkiye'nin taraflar arasında konumlandığı yer önem kazanmaktadır.

Kuruluş felsefesinin özünü batıcılık ve statükoculuğun oluşturduğu Türkiye, 1960'lı yılların ortalarına kadar batı yanlısı politikalar izlemiş ve bölgesel ve küresel meselelere de bu politikasını aksettirmiştir. Ancak batı yanlısı politika izlediği dönemlerde dahi denge politikasını devam ettirmiş ve Sovyetlerle arasının tamamen bozulmasına izin vermemiştir. Arap İsrail savaşları özelinde ise bir yanda batılı devletler ve batı yanlısı politikalar diğer yanda Müslüman kimliği arasında bir denge kurmaya çalışan Türkiye, batı yanlısı politika izlemesinin zararlarını özellikle Kıbrıs meselesinin tartışıldığı BM oturumlarında yalnız kalarak gördüğü için 1960'lı yılların ortalarından itibaren Orta Doğu'da "batının sözcüsü" olma rolünden sıyrılarak Arapların yanında bir tutum sergilemiştir. Ancak Arapların yanında yer alması İsrail ile sürdürdüğü ticari ve ekonomik ilişkilerin devam etmesini engellememiş ve doksanlı yıllarla beraber siyasi ilişkiler de yeniden üste düzeye çıkarılmıştır. Kısacası ulusal ve uluslararası konjonktüre göre denge politikası dönem dönem bir tarafın lehine ve dolayısıyla diğer tarafın aleyhine bozulsa da Türkiye hiçbir zaman bu politikasından vazgeçmemiştir.

Arap- İsrail çatışmaları özelinde Türkiye'nin rolünü sorgulayan bu çalışmada, İsrail'in kuruluşundan Aksa Tufanı Operasyonu'na kadar Türkiye'nin konumlandığı nokta ve izlemiş olduğu politikalar tarihsel ve güncel perspektiften ele alınarak anlatılacak ve konunun daha

sağlıklı anlaşılabilmesi/aktarılabilmesi için kronolojik bir sıralama takip edilerek Arap-İsrail savaşları ve son dönem "Aksa Tufanı Operasyonu" ayrı başlıklar halinde analiz edilecektir.

İSRAİL'İN KURULMASI VE TÜRKİYE'NİN TUTUMU

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Orta Doğu'da yaşanan ve etkilerinin hala devam ettiği en önemli gelişme 1948 yılında Filistin'de İsrail devletinin kurulmasıdır. Devletin kurulmasından önce 1947'de Birleşmiş Milletler (BM)'de alınan 181 sayılı kararla Filistin topraklarının taksimine karar verilmiş ve Türkiye taksim oylamasında Arapların yanında yer alarak ret oyu kullanmıştır. Türkiye'nin taksim aleyhinde oy kullanmasının asıl sebebi ise Arapların yanında bir tutum sergilemekten ziyade Sovyetler Birliği (SSCB)'nin Orta Doğu'da bir Yahudi devleti kurdurtarak bu devleti bölgeye bir sıçrama tahtası olarak kullanmak istediği düşüncesiydi. Ancak ilerleyen süreçte SSCB'nin böyle bir niyetinin olmadığı anlaşılınca Türkiye'nin politikası da değişecektir (Yılmaz).

Araplar tarafından Nakba (Felaket) (Özkoç, 2009, ss. 167-195) olarak adlandırılan/değerlendirilen İsrail devletinin kurulmasının hemen ertesinde Arap Birliği İsrail'e karşı saldırıya geçmiş ve Arap-İsrail savaşlarının ilki bu şekilde başlamıştır. Türkiye'nin bu dönemdeki Araplara yönelik bakış açısı Batı ile ilişkileri çerçevesinde belirlendiği ve sınırlandırıldığı için (Yavuz, Khan, 1992, s. 73) Türkiye savaşın sonlandırılmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (BMGK)'da alınan kararlarda Batılı devletler ile birlikte hareket etmiş ve 12 Aralık 1948'de BMGK'da kurulmasına karar verilen Filistin Uzlaştırma Komisyonu'na ABD ve Fransa ile birlikte seçilen üçüncü ülke olmuştur. Arap devletleri ile Türkiye kurulan komisyon konusunda ilk kez ayrışmış olsa da Türkiye komisyonda yer almasına rağmen tarafsız bir tutum benimsemiş ve sorunun görüşmeler yoluyla çözümlenmesi gerektiğini savunmuştur (Yılmaz).

Türkiye, İsrail devletini kurulduktan yaklaşık bir yıl sonra 28 Mart 1949'da de facto olarak tanımış ve Seyfullah Esin'i daimi maslahatgüzar olarak 7 Ocak 1950'de Tel Aviv'e göndererek diplomatik ilişkileri başlatmıştır (Özcan, 2005, ss. 16-17). 9 Mart 1950 tarihinde ise Türkiye'nin İsrail'i de jure tanımasıyla diplomatik ilişkilerin seviyesi büyükelçilik düzeyine yükseltilmiştir. Türkiye İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olarak tanıma gerekçesini su sözlerle ifade etmiştir: (Yılmaz, 2016, s. 17)

İsrail, BM'ye üye olmuştur; dolayısıyla Türkiye de yeni kurulan bu devleti BM Örgütünün evrenselliği prensibi çerçevesinde tanımıştır. Mademki BM, iki toplumdan birisinin kendi kaderini tayin hakkını kullanmasını kabul ediyor, biz de yeni kurulan bu devleti tanıyacağız. Ancak unutulmaması lazım ki aynı prensipten hareketle kendi devletlerini kuracaklarını açıkladıkları zaman Türkiye, Filistinlilerin de bağımsızlığını tanıyacaktır.

SÜVEYŞ KRİZİ VE TÜRKİYE'NİN TUTUMU

Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdülnasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirme hamlesine karşılık başlayan ve ikinci Arap-İsrail Savaşı olarak nitelendirilen Süveyş krizi/savaşı Türkiye İsrail ilişkilerinin gerilmesine neden olmuştur. Türkiye, Bağdat Paktı'nın bir üyesi olarak savaşın hemen ardından İran'da yapılan toplantıya katılmış ve İsrail'i kınayan ve İngiltere ve Fransa'nın Mısır'dan askerlerini çekmesini isteyen ortak metne imzasını atmıştır. Ancak İsrail'i kınama mesajı Arap ülkelerinde ve Türk kamuoyunda yeterli görülmeyince artan baskılar karşısında İsrail Büyükelçisi Şevkati İstinyeli'yi 23 Kasım 1956 yılında geri çağırarak, İsrail ile

olan diplomatik ilişkileri "maslahatgüzar" düzeyine indirmiştir (Kaya, 2019, s. 1056). Bu dönemde Arap-İsrail savaşlarındaki Türkiye'nin denge politikası İsrail aleyhine görünse de Soğuk Savaş dönemindeki en önemli krizlerden biri olan 1957'deki Türkiye-Suriye krizi hem Türkiye'nin Suriye ile olan ilişkilerini olumsuz etkilemiş ve bir kırılma noktası meydana getirerek bölge ülkeleriyle ilişkilerine de yansımış hem de SSCB ile ABD'yi ilk kez karşı karşıya getirerek sıcak bir çatışmanın eşiğinden dönülmüştür (Kıyan., 2022).

1967 SAVAŞI VE TÜRKİYE'NİN DENGE POLİTİKASINA YANSIMALARI

1960'lı yıllarda ulusal ve uluslararası konjonktürde meydana gelen birtakım gelişmeler Türk dış politikasını da etkilemiş ve bir önceki döneme kıyasla çok yönlü bir dış politika izlenmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. 1962'de yaşanan Küba Krizi ve akabindeki yumuşama dönemi, 1963 yılından itibaren başlayan Kıbrıs olayları, 1964 Johnson Mektubu gibi gelişmeler hem Batı'dan kopmadan SSCB ile ilişkilerin geliştirilmesini hem de Türkiye'nin Arap-İsrail husumetindeki denge politikasını şekillendirmiştir. Bu dönemde özellikle Kıbrıs meselesi nedeniyle uluslararası destekten yoksun kalması, Türkiye'nin Batı merkezli bakış açısının sorgulanmasına neden olmuştur. Özellikle BM toplantılarında ve oylamalarında Arap devletlerinin desteğini kazanma güdüsü Türkiye'nin bu dönemde Araplarla ilişkilerinin seyrine olumlu yansımıştır.

Altı Gün Savaşı olarak da bilinen 1967 Arap-İsrail Savaşı, Nasır'ın 1948 ve 1956 savaşlarının intikamını almak için Arap devletlerine liderlik ettiği ve fakat İsrail'in saldırısıyla başlayarak Arapları yenilgiye uğratan ve İsrail'in topraklarını dört katına çıkarmasına neden olan üçüncü Arap-İsrail savaşıdır. Türkiye savaştaki gelişmeler karşısında temkinli yaklaşmış ve BM kararları doğrultusunda adım atılması gerektiğini savunmuştur. NATO üyesi olarak NATO'nun alacağı savunma tedbirlerine katılacağını açıklamakla birlikte Türkiye'de bulunan üslerinin kullanımına izin vermeyeceğini belirterek üstü kapalı da olsa Arapların yanında olacağını göstermiştir (Demir, 2021, s. 175). Ayrıca Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil Türkiye'nin kuvvet kullanımı yoluyla toprak kazanılmasını desteklemeyeceğini belirterek İsrail'in 5 Haziran 1967 öncesi sınırlarına çekilmesi tezini dile getirmiştir (Kasapsaraçoğlu, 2021, s. 274). Arap ülkeleri tarafından memnuniyetle karşılanan Türkiye'nin bu tutumu, Arapların İsrail'e destek veren ülkelere petrol ihracını durdurma kararından da etkilenmeyeceği anlamına gelmekteydi (Demir, 2021, s. 175).

YOM KİPPUR'DAN SOĞUK SAVAŞ'A TÜRKİYE'NİN DENGE POLİTİKASI

Yahudiler için kutsal bayrama (Yom Kippur) tekabül eden 6 Ekim 1973'te Mısır ve Suriye birliklerinin 1967 savaşının intikamını almak için koordineli bir şekilde İsrail'e saldırısıyla başlayan savaş, İsrail'in modern tarihindeki en travmatik olay olarak değerlendirilmektedir (Joseph, 2009, s. 1). Zira Arap devletleri ilk kez saldıran tarafta yer almış ve İsrail sürpriz bir saldırıya uğradığı için toparlanması biraz zaman almıştır. Savaş İsrail'in galibiyetiyle sonuçlanmış olsa da Arap devletlerinin ilk kez İsrail karşısında başarı kazanabildiklerini göstermesi ve İsrail'in yenilmezliği mitini ortadan kaldırması bakımından önemlidir. Türkiye 1973 savaşında 1967 savaşında olduğu gibi Arapları destekleyen bir politika izlemiştir. Bu bağlamda ABD'nin İncirlik üssünü kullanarak İsrail'e yardım etmesine izin vermediği konjonktürde Araplara yardım götüren SSCB uçaklarının Türk hava sahasını kullanmasına ses çıkarmamıştır. Bu politikasının karşılığını ise OPEC ülkelerinin Türkiye'yi petrol kısıtlamasından muaf tuttuklarını açıklamasıyla alacaktır. Ayrıca 1974 Kıbrıs

çıkarmasında Kaddafi, Türk uçaklarının uçabilmeleri için gerekli olan yakıt ve lastik ikmalini temin ederek Türkiye'yi desteklediğini fiili olarak da gösterecektir (Oran, 2009, s. 795).

1975 yılına gelindiğinde Türkiye BM'de Siyonizmi "ırkçılık" olarak tanımlayan karara olumlu oy kullanarak ve 1979'da Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)'nün Ankara'da temsilcilik açmasına izin vererek dengeyi Araplar lehine devam ettirmiştir. Ancak denge Araplar lehine gelişim gösterse de Türkiye bu dönemde İsrail ile olan ilişkileri Araplardan gelen yoğun baskılara rağmen tamamen kesmeyip sürdürmeyi tercih etmiştir (Özcan, 2005, ss. 33-34).

1980'li yıllarda Türkiye, Arap-İsrail husumetinde Arapların yanında durmaya devam etmiştir. 1980'de İsrail'in 1967'de işgal ettiği Doğu Kudüs'ü ilhak ederek "ebedi ve değişmez başkent" olarak ilan etmesi Türkiye ile olan diplomatik ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Zira Türkiye İsrail'in bu hamlesini kabul edilemez olarak değerlendirmiş ve Doğu Kudüs'teki Başkonsolosluğunu kapatarak İsrail ile 1956 yılından itibaren maslahatgüzar seviyesinde sürdürülen diplomatik ilişkilerini ikinci katip düzeyine indirmiştir.

Türkiye'nin Arapların lehine sürdürdüğü denge politikası 1980'li yılların ortalarından itibaren değişmeye başlayacaktır. ASALA ve PKK terör örgütlerine yönelik operasyonlarda Türk ve İsrail istihbaratının işbirliği içinde hareket etmesi, Batı ile olan ilişkilere önem veren Turgut Özal'ın 1983'te başbakan seçilmesi, kıdemli elçi Ekrem Güvendiren'in Tel Aviv elçiliğine atanması gibi gelişmeler Türkiye-İsrail ilişkilerini olumlu anlamda etkilemiştir.

İsrail'in ağır top ve silahlarına Filistinli sivil halkın ve hatta çocukların taş ve sopalarla karşılık verdiği ve 1987'den 1993 yılına kadar İsrail'in tüm engellemelerine rağmen bir direniş eylemi olarak süren İntifada hareketi, Filistin Milli Konseyi'nin 15 Kasım 1988'de Cezayir'de başkenti "el- Kuds eş- Şerif (Kutsal Kudüs) olan bağımsız Filistin devletinin ilan edilmesini de beraberinde getirmiştir (Armaoğlu, 2017, s. 761). Türkiye ilan edilen devleti İsrail'in tüm muhalefetine rağmen kuruluşundan altı saat sonra tanıdığını açıklayarak denge politikasını Araplar lehine korumaya devam etmiştir. Ancak 1989 yılında İran'ın başını çektiği bir grup İslam devletinin "İsrail'in BM'de temsil edilmesinin yasaklanmasını" öngören teklife "hayır" diyerek bu kez dengeyi İsrail lehine bozduğunu gösterecektir (Yılmaz, 2016, s. 64).

SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEMDE TÜRKİYE'NİN DENGE POLİTİKASI

Soğuk Savaş'ın sona ermesi uluslararası konjonktürde yeni bir dönemin kapılarını açmıştır. Uluslararası sistemdeki bu değişiklik hem küresel anlamda önemli yenilikler getirmiş hem de bölgesel konular ve bölge devletleri üzerinde etkiler yaratmıştır. Arap-İsrail husumeti noktasında Türkiye'nin denge politikasını etkileyen ilk önemli gelişme 1990 yılında Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan Körfez Savaşı'dır. Türkiye, İsrail ve birçok Arap ülkesi bu savaşta ABD'nin kurmuş olduğu koalisyona katılarak Kuveyt'in yanında yer alırken FKÖ ve lideri Yaser Arafat süreç boyunca Irak'ı destekleyerek İntifada hareketinde kazanmış olduğu uluslararası sempatiyi kaybetmiştir. Ayrıca Suudi Arabistan başta olmak üzere birçok Körfez ülkesi Filistin'e verdikleri maddi ve manevi desteği keserek Arafat ve FKÖ'yü Filistin mücadelesinde yalnız bırakmıştır. Bu durum Türkiye'nin İsrail ile olan ilişkilerindeki FKÖ ve Arap devletleri ipoteğini kaldırarak daha rahat hareket etmesini sağlamıştır.

Doksanlı yıllarda ABD'nin girişimleriyle başlatılan barış süreci Filistin-İsrail sorununa yeni bir soluk getirmiştir. Madrid görüşmeleriyle başlatılan ve Oslo Anlaşmaları ile devam eden süreçte FKÖ İsrail'in varlığını kabul ederken İsrail de FKÖ'yü Filistinlilerin tek meşru

temsilcisi olarak tanımıştır. Karşılıklı taviz verilemeyen noktalar nedeniyle ulaşılmak istenen nihai hedefte Filistinlileri çok tatmin etmeyen bu sürecin başlangıçta getirmiş olduğu barış havası Türkiye'nin İsrail ile olan ilişkilerine de yansımış ve Türkiye 19 Aralık 1991'de Filistin ve İsrail ile olan diplomatik ilişkilerini eş zamanlı olarak büyükelçilik seviyesine yükseltmiştir. Diplomatik ilişkilerin yanı sıra karşılıklı yapılan üst düzey ziyaretler ve hemen hemen her alanda imzalanan anlaşmalar Türkiye ve İsrail'i doksanlı yıllarda stratejik bir ortağa dönüştürmüş ve iki devletin "altın yılları" olarak tarihe geçmiştir. Dolayısıyla Türkiye doksanlı yıllarda sürdürmüş olduğu denge politikasını önceki yıllara nazaran daha "özgür" ve "ipoteksiz" olarak devam ettirmiştir.

2000'Lİ YILLARDA TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA DENGE

Uluslararası sistemde ABD'nin ikiz kulelerine yapılan 11 Eylül 2001 saldırıları 21. yüzyıl dünya gündemine damgasını vurmuş ve devlet politikalarında güvenlikçi yaklaşımları ön plana çıkararak aslında 2003 yılında ABD'nin "insani gerekçelerle" Irak'a yapmış olduğu müdahaleye de bir meşruiyet zemini oluşturmuştur. Türk ulusal sisteminde ise 2002 yılında AKP hükümetinin yönetimi devralmasıyla bölgesel ve küresel anlamda dış politika değişikliğine gidilmiştir.

Filistin-İsrail çatışmaları özelinde bakıldığında 2000 yılında Filistinlilerin El-Aksa İntifadası olarak isimlendirdikleri 2. İntifada başlamış ve 2005 yılına kadar sürecek yeni bir direniş hareketini ve yeni bir aktörü- HAMAS ortaya çıkarmıştır. Filistin davasının radikal fraksiyonunu temsil eden ve İsrail devletinin varlığını kabul etmeyerek iki devletli çözümü imkansızlaştıran (Cleveland, 2008 s. 522.) ve silahlı mücadele yoluyla bağımsız Filistin devletinin kurulacağını savunan HAMAS, esasında 1987 yılında başlatılan intifadada yavaş yavaş ortaya çıkmış ancak direniş hareketine öncülük yapacak güce ulaşamamıştı. Oysa HAMAS 2. İntifadaya öncülük eden direniş örgütlerinin başında gelerek harekete damgasını vurmuş ve 2006 yılında yapılan seçimlerde 132 sandalyeli Filistin Meclisinde 76 sandalye kazanarak en güçlü parti olarak mücadelesine başlamıştır (Yılmaz, 2016, s. 150).

Genel olarak bakıldığında 2000'li yıllarda Türkiye-İsrail ilişkilerinin doksanlı yıllardaki stratejik işbirliği/ortaklık çizgisinden sıyrılarak çatışma ve gerginlik üzerinden temellendirildiği görülmektedir. Filistin'de HAMAS'ın güçlenmesi ve Filistin davasına yaklaşımı ile İsrail'de Ariel Şaron liderliğindeki Likud'un iktidara gelmesi, Türkiye'nin iki taraf arasında konumlandığı noktayı da etkilemiştir (Tüysüzoğlu, 2004, s. 148). Örneğin HAMAS'ın Siyasi Büro Şefi Halid Meşal'in Türkiye'yi ziyareti İsrail tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Türkiye bu ziyaretin resmi olmadığını, AKP Genel Merkezinin yapmış olduğu bir davet açıklamasını yaparak ortamı yumuşatmaya çalışsa da arkasından meydana gelen bir dizi olay Türk İsrail ilişkilerini olumsuz anlamda etkilemiş ve denge yeniden Filistinliler lehine bozulmuştur (Yılmaz, 2016, s. 68).

2009 yılında İsrail'in Gazze'ye yönelik başlatmış olduğu Dökme Kurşun Operasyonu'nda yüzlerce sivilin hayatını kaybetmesi Türkiye tarafından ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Yine aynı yıl dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Davos'ta düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nda İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e "yeri geldiğinde siz öldürmeyi çok iyi bilirsiniz. Çocukları nasıl öldürdüğünüzü çok iyi biliyorum" diyerek tepki göstermesi (Tuiç, 2011) ve Davos'u terk etmesi iki ülke ilişkilerinde "Davos Krizi" olarak tarihe geçmiştir. Türkiye ile İsrail ilişkilerini asıl etkileyen ve diplomatik temsilciliğin yeniden ikinci katiplik seviyesine düşmesine neden olan olay ise 2010 yılında

yaşanan Mavi Marmara krizidir. 2013 yılında ABD Başkanı Barack Obama'nın araya girerek İsrail'in Türkiye'den özür dilemesiyle başlatılan normalleşme süreci 28 Haziran 2016'da iki devlet arasında imzalanan anlaşmayla tamamlanacaktır. Yapılan anlaşmayla iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler yeniden karşılıklı olarak büyükelçilik düzeyine çıkarılmış ve denge politikası sağlanmaya çalışılmıştır (Sarıaslan, 2019, s. 1048). Filistinlilerin 2018 yılında 1948'de İsrail tarafından zorla yerlerinden edilen binlerce Filistinlinin geri dönüş hakkını savunmak için başlattıkları "Büyük Dönüş Yürüyüşü" sırasında İsraillilerin Filistinlilere yönelik saldırısı ve orantısız güç kullanımı neticesinde Mayıs 2018'den Aralık 2022'ye kadar diplomatik ilişkiler yeniden maslahatgüzar seviyesinde sürdürülmüş ancak 17 Ağustos 2022'de karşılıklı olarak yeniden büyükelçi ataması kararı alınmıştır (TC DİB). Mamafih, Türkiye ile İsrail'in diplomatik olarak en kötü seviyede ilişkilerini yürüttüğü dönemlerde bile iki devlet arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin azalmadığı, aksine devamlılık gösterdiğini belirtmekte de fayda bulunmaktadır (Sarıaslan, 2019, s. 1096). Zira Türkiye denge politikasını Araplar lehine bozmuş olsa da İsrail ile olan ilişkilerini hiçbir zaman tam anlamıyla sona erdirmemiştir.

AKSA TUFANI OPERASYONU VE TÜRKİYE'NİN YAKLAŞIMI

7 Ekim 2023 tarihinde HAMAS'ın silahlı kanadı İzzeddin El Kassam Tugayları tarafından İsrail'e yönelik karadan, havadan ve denizden başlatılan saldırılar İsrail için adeta bir şok etkisi yaratmıştır. Tıpkı 1973'te Mısır'ın Yom Kippur (Kefaret Günü) saldırısında olduğu gibi 7 Ekim de Yahudiler için kutsal olan Şabat gününe denk getirilmiş ve yine 50 yıl öncesine benzer şekilde sürpriz bir saldırı olarak gerçekleştirilmiştir (Congressional Research Service, 2023). Ancak HAMAS'ın 7 Ekim'deki saldırılarını önceki Arap-İsrail savaşlarından ayıran iki önemli nokta bulunmaktadır: (Bassou, 2023, s. 3)

Savaş iki ya da daha fazla devlet arasında değil, İsrail ile silahlı mücadele yürüten bir örgüt/grup arasında gerçekleşmektedir.

İsrail daha önceki hiçbir savaşta kendi topraklarında saldırıya uğramamış ve bu derece kayıp vermemiştir.

İsrail Devlet Başkanı Binyamin Netanyahu saldırılardan hemen sonra savaş ilan ederek bedeli ne olursa savaşı kazanacaklarını belirtmiş ve topyekün bir savaş başlatmıştır. Türkiye savaşın başında HAMAS'ın sivillere yönelik saldırısını kınarken her iki tarafa da itidal çağrısında bulunarak çatışmayı büyütmemelerini tavsiye etmiştir. Ancak İsrail'in sivillere yönelik şiddetini artırması, Gazze'de elektriği ve suyu kesmesi, yapılan insani yardımların girişini engellemesi ve benzer birçok olay Türkiye'nin İsrail'e yönelik açıklamalarını sertleştirmesine neden olmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İsrail'e yönelik "Devlet aklını tamamen yitirdiği görülen ve örgüt gibi davranan İsrail'in, bir an önce durdurulması gerektiğine inanıyoruz" (Erdoğan, 2023) sözleri ve İsrail'in El Ehli Baptist hastanesine yaptığı saldırı sonrasında Erdoğan'ın "İçerisinde kadınların, çocukların, masum sivillerin olduğu bir hastaneyi vurmak, İsrail'in en temel insani değerlerden yoksun saldırılarının son örneğidir." (Euronevs, 2023) açıklaması ve son olarak HAMAS'ın terör örgütü olmadığına dair "Ey İsrail, sen bir örgüt olabilirsin çünkü Batı'nın sana borcu çok. Ama Türkiye'nin sana borcu yok. Batı HAMAS'ı bir terör örgütü olarak görüyor. HAMAS bir terör örgütü değil, topraklarını korumaya çalışan bir kurtuluş ve mücahitler grubudur" (Erdoğan, 2023) yorumu son dönemde ibrenin yeniden İsrail aleyhine döndüğünü göstermektedir.

Türkiye savaşın başından beri arabuluculuk ve garantörlük çağrısında bulunarak 1967 sınırlarında başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin Devleti kurulmadan bölgede kalıcı ve adil bir barışın tesis edilemeyeceğini savunmaktadır. Bu iddiasını ise garantörlük formülü üzerinden açıklamakta ve bazı ülkelerin İsrail'e aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bazı ülkelerin ise Filistin'e garantör ülke olmasını ve hem yapılan antlaşmada hem de antlaşma sonrasında devletlerin sorumluluklarını yerine getirme noktasında garantör ülkelerin devreye girmesini önermiştir (NTV, 2023). Garantörlük ve iki devletli çözüm konusunda henüz bir adım atılmaması ve İsrail'in Gazze'deki sivil halka yönelik şiddet eylemlerine devam etmesi Türkiye'nin iki taraf arasında izlemiş olduğu denge politikasını yeniden İsrail aleyhine bozmasına neden olmuştur.

SONUÇ

Orta Doğu'nun en çetrefilli ve çözümü zor sorunlarından biri olan Filistin- İsrail sorunu, Türkiye'nin de bölgede yer alan önemli bir devlet olarak soruna kayıtsız kalmasını zorlaştırmaktadır. Hem Orta Doğu'daki önemli bir bölgesel güç olması hem İsrail ile uzun yıllardan beri siyasi ve özellikle ticari ve ekonomik ilişkilerinin devam etmesi hem de Müslüman kimliği ve dolayısıyla Filistinlilerin yanında durma arzusu gibi etkenler Türkiye'yi istemese de soruna dahil olmak zorunda bırakmaktadır.

Türkiye tarihsel olarak İsrail'in 1948'de kuruluşundan itibaren iki taraf arasında inişli çıkışlı da olsa bir denge politikası izlemeye çalışmaktadır. Yaşanan dört Arap-İsrail savaşında, İsrail'in Kudüs'ü bütün bir şekilde başkent ilan etmesi olayında ve Gazze'ye yönelik başlattığı operasyonlarda Türkiye denge politikasını Arapların lehine uygulamış olsa da İsrail'i tanıyan ilk Müslüman devlet olarak İsrail ile olan diplomatik, siyasi ve ticari ilişkilerini hiçbir zaman tam anlamıyla sona erdirmemiştir. Hatta siyasi ve diplomatik olarak ilişkilerin en kötü olduğu dönemler dahi Türkiye ile İsrail arasındaki ekonomik ilişkileri olumsuz etkilememiştir.

Aksa Tufanı Operasyonu olarak isimlendirilen ve HAMAS'ın İsrail'e yönelik sürpriz saldırısıyla başlayan son dönemdeki çatışmalarda Türkiye yine denge politikasını izlemeye gayret etmiş ve her iki tarafa da itidalli olmaları konusunda çağrıda bulunmuştur. Hatta savaşın başında HAMAS'ın sivillere yönelik saldırısı kınanarak İsrail'in yanında bir görünüm sergilenmiştir. Ancak İsrail'in gün geçtikçe şiddetin boyutlarını artırması ve Gazze'de binlerce insanın ölümüne sebebiyet vermesi Türkiye'nin denge politikasını yeniden İsrail'in aleyhine bozmasına neden olmuştur. 1967 sınırlarında ve başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız Filistin devletinin sorunun karşısındaki tek çözüm olduğuna inanan Türkiye'nin, savaşın henüz noktalanmadığı bu konjonktürde denge politikasını yeniden İsrail lehine ne zaman bozacağı henüz tahmin edilemese de tarihsel bilinç/deneyim ve devlet aklı göstermektedir ki Türkiye her ne kadar Filistinlilerin yanında yer alsa da İsrail bölgede tamamen gözden çıkarılamayacak kadar önemli bir ülke/partnerdir.

Kaynakça

ARMAOĞLU, F. (2017). "20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)." TİMAŞ Yayınları: İstanbul, 22. Baskı,.
BASSOU, A. (2023). "Israel- Palestine: The Last Chance For a Just Solution", Policy Center For The New South.
CLEVELAND, W. L. (2008). "Modern Ortadoğu Tarihi". Agora Kitaplığı: İstanbul.
DEMİR, Y. (2021). "1960'tan günümüze Arap-İsrail Çatışması Ekseninde Türk Dış Politikası." Tesam Akademi Dergisi, 8(1).
GİRİTLİ, İ. (2011). "Kaynayan Kazan : Ortadoğu". Journal of Istanbul University Law Faculty, 48(1-4), s.7.
JOSEPH, U. B. (2009). "The 1973 Yom Kippur War". Jewish Virtual Library, s.1.
KASAPSARAÇOĞLU, M. (2021). " İki Darbe Arasındaki Dönemde Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Muhalefet (1960-1980)" CTAD, 17 (33).
KAYA, M. (2019). "Türk-İsrail İlişkileri ve Filistin." Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (18).
KIYANÇ, S. (2022). "1957 Türkiye-Suriye Krizi'nin Analizi". Tarih ve Günce Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi, (10).
ORAN, B. (ed). (2009). "Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar". İletişim Yayınları: İstanbul.
ÖZCAN, G. (2005). "Türkiye- İsrail İlişkilerinde Dönüşüm: Güvenliğin Ötesi. Dış Politika Analiz Serisi 1", Tesev.
ÖZKOÇ, Ö. (2009). "Savaş Ve Barış: Doksanlı Yıllarda Filistin- İsrail Sorunu". Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 64(03), 167-195.
SARIASLAN, F. (2019). "Türkiye- İsrail İlişkilerinde Değişmeyen Dinamik: Ekonomi" Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi, 74(4).
TÜYSÜZOĞLU G. (2004). "Milenyum Sonrası Türkiye- İsrail İlişkilerinin Değişen Görünümü", Akademik Orta Doğu, 8(2), s. 148.
YAVUZ M. H, KHAN, M. R. (1992). "Turkish Foreign Policy Toward The Arab-Israeli Conflict: Duality And The Development (1950 - 1991)". Pluto Journals, 14 (4).
YILMAZ, T. (2016). "Türkiye-İsrail Yakınlaşması: Denge- Stratejik İşbirliği-Gerilim-Normalleşme." Hattuşaş Yayıncılık.
YILMAZ, T. (2023). "Türkiye'nin Orta Doğu Politikasının Temel İlkeleri Çerçevesinde Bölge Ülkeleriyle İlişkilerinin Genel Değerlendirmesi". Türk Dış Politikasının Yüz Yılı (Ed. Karabulut, B. Purtaş, F.), Nobel Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

"Cumhurbaşkanı Erdoğan: Örgüt Gibi Davranan İsrail Bir An Önce Durdurulmalı", 31.10.2023, TRT Haber. Web: https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-orgut-gibi-davranan-israil-bir-an-once-durdurulmali-808672.html
"Dünya, En Az 500 Kişinin Öldüğü Gazze'deki Hastane Saldırısını Kınadı",17.10.023, Euronews, Web: https://tr.euronews.com/2023/10/17/dunya-en-az-500-kisinin-oldugu-gazzedeki-hastane-saldirisini-kinadi
"Erdoğan 'HAMAS Terör Örgütü Değil, Kurtuluş ve Mücahidler Grubudur' Dedi İsrail Tepki Gösterdi", 25.10.2023, BBC News Türkçe, Web: https://www.bbc.com/turkce/articles/c51xzenk981o
"Israel and HAMAS October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)", 20.10.2023, Congressional Research Service.
"Türkiye'den İsrail-Filistin Konusunda Garantörlük Formülü Önerisi", 17.10.2023, NTV. Web: https://www.ntv.com.tr/turkiye/turkiyeden-israil-filistin-konusunda-garantorluk-formulu-onerisi,9_caC7vdZkqux3W6_HkKPA
"Türkiye-İsrail Siyasi İlişkileri", Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, Web: https://www.mfa.gov.tr/turkiye-israil-siyasi-iliskileri.tr.mfa.
"Yeni Dönem Türkiye-İsrail İlişkileri",26.01.2011, Tuiç Akademi. Web: https://www.tuicakademi.org/yeni-donem-turkiye-israil-iliskileri/

DÜZENSİZ GÖÇÜN ULUSLARARASI İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİLERİ

Semih CEMBEKLİ[1]

Özet

Göç olgusu insanlık tarihi ile paralel bir seyir izlemiştir. Göç, gerçekleşme sürecine göre çeşitlilik göstermektedir. Bu kapsamda düzensiz göç olgusu uluslararası ilişkiler alanında meydana getirdiği etkileri itibarıyla diğer göç türlerinden farklılık arz etmektedir. Yaygın olarak savaş, iç karışıklıklar gibi nedenlerden ötürü ortaya çıkan bu göç türü, insanların istekleri dışında hareket etmeleri sonucunu beraberinde getirmektedir. Özellikle 21. yy. başı itibariyle Ortadoğu coğrafyasında meydana gelen olaylar neticesinde milyonlarca insan yurtlarını terk etmek zorunda kalarak düzensiz göç olgusunun öznesi olmuştur. Ortaya çıkan bu büyük insan hareketliliği, başta çevre ülkeler olmak üzere genellikle hedef ülke olarak görülen Avrupa ülkelerini de ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bu noktada çalışmanın amacı, düzensiz göç olgusu ile birlikte ortaya çıkan insan hareketliliğinin başta çatışma veya siyasi karışıklık olan bölge ülkeleri olmak üzere, uluslararası sistemdeki diğer ülkeleri ne düzeyde ve nasıl etkilediğini ele almaktır. Dünya üzerinde hemen her bölgede az ya da çok olmak üzere düzensiz göç olgusu görülmekle birlikte çalışmanın kapsamını özellikle Ortadoğu'da meydana gelen olaylar ve bunun neticelerinden etkilenen ülkeler oluşturmaktadır.

Bu çalışmada ele alınan konu teorik olarak incelenmiş, literatürde bu alan ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalardan da yararlanılmıştır. Çalışmanın sonunda düzensiz göç olgusunun ortaya çıkardığı sorunlar ve fırsatlar irdelenerek uluslararası ilişkiler üzerinde ne gibi etkileri olduğu değerlendirilmiştir. Bununla birlikte hali hazırda dünyanın çeşitli bölgelerinde devam eden savaş ve karışıklıkların önümüzdeki süreçte de büyük oranda devam edeceği yahut yeni krizlerin ortaya çıkabileceği varsayımıyla meydana gelen ve gelebilecek olan düzensiz göç hareketlerine yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz göç, Ortadoğu, Uluslararası ilişkiler.

Effects Of Irregular Migration on International Relationship

Abstract

The phenomenon of migration has followed a parallel course with human history. Migration varies depending on the process it takes place. In this context, the phenomenon of irregular migration differs from other types of migration in terms of its effects on international relations. This type of migration, which mostly occurs due to reasons such as war and civil unrest, results in people moving against their will. Especially in the 21st century. As a result of the events that took place in the Middle East geography, millions of people were forced to leave their homelands and became the subject of irregular migration. This resulting great human mobility seriously affects the surrounding countries, as well as European countries, which are generally seen as target countries. At this point, the aim of the study is to consider to what extent and how the human mobility that occurs with the phenomenon of irregular migration affects other countries in the international system, especially the countries in the region where there is

[1] T.C. İçişleri Bakanlığı, Damal İlçe Kaymakamı, semih.cembekli@gmail

conflict or political turmoil. Although the phenomenon of irregular migration is seen to a greater or lesser extent in almost every region of the world, the scope of the study consists of the events taking place in the Middle East and the countries affected by its consequences.

The subject discussed in this study was examined theoretically, and previous studies on this field in the literature were also used. At the end of the study, the problems and opportunities arising from the phenomenon of irregular migration were examined and their effects on international relations were evaluated. In addition, with the assumption that the wars and turmoil that are currently ongoing in various parts of the world will continue to a large extent in the coming period or new crises may arise, solution suggestions have been presented for irregular migration movements that have occurred or may occur.

Key Words: Irregular Migration, Middle East, International Relationship.

Giriş

Göç olgusunun insanlık tarihi ile paralel bir seyirde ilerlediğini söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır. Zira göç, temelinde insan hareketliliğinin var olduğu bir olgudur. Tarih boyunca insanlar bireysel ya da toplu şekilde savaş, kıtlık, açlık, refah arayışı gibi çok çeşitli nedenlerden dolayı göç edegelmişlerdir. Bugün de durum geçmişten farklı bir seyir izlememektedir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde devam eden savaş, iç karışıklık, açlık ya da geri kalmışlık bugün de insanoğlunu yaşadığı coğrafyayı terk ederek yeni bir yaşam arayışına itmektedir. Düzensiz göçün uluslararası ilişkiler üzerine olan etkilerine kısaca değinmeye çalışacağımız bu çalışmada öncelikle konumuza bir kavramsal çerçeve çizme gereksinimi hasıl olmuştur. Bu kapsamda öncelikle göç yazınında sıklıkla kullanılan bazı terimlerin kısaca üzerinde durulduktan sonra konumuzun esasını oluşturan düzensiz göç ve bu göç türünün uluslararası ilişkiler üzerine mevcut ve olası etkileri üzerinde durulacaktır.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi; taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlanan göç kelimesi, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından ise "Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir" (IOM,2019) şeklinde tanımlanmaktadır. Göç olgusunun öznesi olan göç eden kişiyi ise en geniş kavram olarak göçmen olarak isimlendirmek mümkündür. Göçmen kavramının uluslararası düzeyde genel kabul görmüş bir tanımlaması olmamakla beraber genel itibariyle, kendi istek ve tercihleri doğrultusunda kişi ya da kişilerin herhangi bir baskı olmaksızın kişisel refahlarını artırmak amacıyla bir yerden başka bir yere göç eden kimseler olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009).

Kavramsal Çerçeve

Göç olgusu ve göç eden insanlar yalnızca göçmen kavramıyla karşılanabilecek kadar dar bir konu değildir. Nitekim ulusal veya uluslararası yazılı ve görsel basında hemen her gün gündeme gelen göç konusunda çok çeşitli kavramların gelişi güzel şekilde kullanıldığına şahit olmaktayız. Göç eden kimseler için göçmen, sığınmacı, mülteci gibi kavramlar haber bültenlerinde veya gündelik yaşamda birbirlerinin yerlerine kolayca ikame edilebiliyor olsalar da esas itibariyle her bir kavram hukuki olarak çok farklı statüleri ifade etmektedir. Nitekim mülteci kavramı "Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri

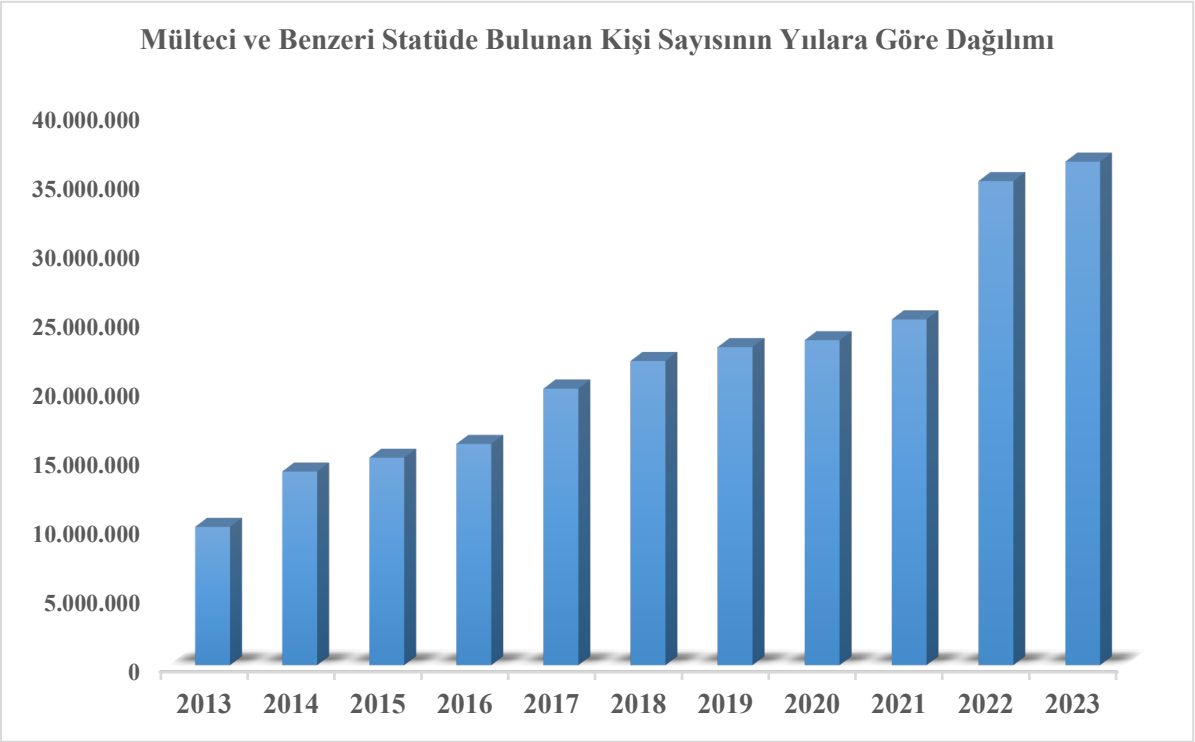
yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi" (IOM, 2009) olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı kavramı ise "İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişilerdir."(IOM, 2009) olarak belirtilmektedir. Tanımlamaların içeriğinden de anlaşılacağı üzere göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları her ne kadar genel itibariyle göç eden kimseleri ifade ediyor olsa da öz itibariyle bir birlerinden çok farklı hukuki statülerin karşılığı olarak ortaya çıkmışlardır.

Yukarıda kısaca izahı yapılan kavramlar ve bu kavramların kullanımı noktasında ortaya çıkan kavram kargaşası esas itibariyle göç kavramının karmaşıklığından kaynaklanmaktadır. Nitekim göç kavramı, göçün gerçekleştiği yere, göçü ortaya çıkaran nedenlere, göçün süresine ve göçün gerçekleşme şekli gibi birçok parametreye bağlı olarak çeşitlenmektedir (Özer, 2004). Bu kapsamda; göçün gerçekleştiği yer aynı ülke sınırları içerisinde ise iç göç, ülke sınırlarını aşan insan hareketliliğinde ise dış göçten söz edilecektir. Yine göç kişilerin kendi istek ve rızalarına dayalı olarak gerçekleşiyorsa ihtiyari göç, kişilerin kendi istekleri dışında dışarıdan bir faktörün etkisiyle gerçekleşmesi durumunda ise zorunlu göç kavramı ortaya çıkmaktadır (Yalçın, 2004). Benzer şekilde göç olgusu belirli bir süre ile gerçekleşiyorsa mevsimsel ya da süreli göç söz konusu olurken, belirli bir periyodu kapsamayan, başka bir deyişle süreye tabi olmayan durumlarda sürekli göçten söz etmek mümkün olmaktadır. Nihayet göçün belirli yasal uygulamalara tabi olarak gerçekleşmesi durumunda düzenli göçten söz edilebilirken, herhangi bir yasal düzene uymaksızın ortaya çıkan göç hareketlerini ise kısaca düzensiz göç olarak adlandırmak mümkündür.

Düzensiz Göç

Düzensiz göç, diğer göç türlerine nazaran gerçekleşme süreci ve sonuçları itibarıyla oldukça fazla aktörü etkileyen, uluslararası sistemde çözüm yollarının arandığı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya üzerindeki bütün mülteciler düzensiz göç kapsamında göç eden kişiler olmamakla beraber, bunların büyük çoğunluğu savaş, iç karışıklık, açlık gibi zorlayıcı dış etkenler nedeniyle yurtlarını terk ederek düzensiz göç olgusunun bir parçası olmuşlardır. Kavramsal tanımı itibariyle göç veren ya da göç edilen ülke tarafından belirlenmiş yasal veya hukuki gerekliliklere uymaksızın gerçekleşen göç hareketleri düzensiz göçün ana unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır (Fargues, 2009). Düzensiz göç olgusu kişilerin kaçak yollarla sınır geçişi, vize süresinin bitmesine rağmen ülkeyi terk etmeme vb. bireysel hareketleri sonucunda ortaya çıkabileceği gibi aynı zamanda günümüzde yaygın olarak daha ziyade kitlesel hareketler olarak cereyan etmektedir. Özellikle Asya ve Ortadoğu coğrafyasında meydana gelen savaş, iç karışıklık gibi etkenlerden dolayı kaynak ülkelerden kitleler halinde kaçış başlamakta ve bu durumun sonucu olarak göç ile ilgili yasal prosedürlere uyulmaksızın sınır geçişleri olmaktadır.

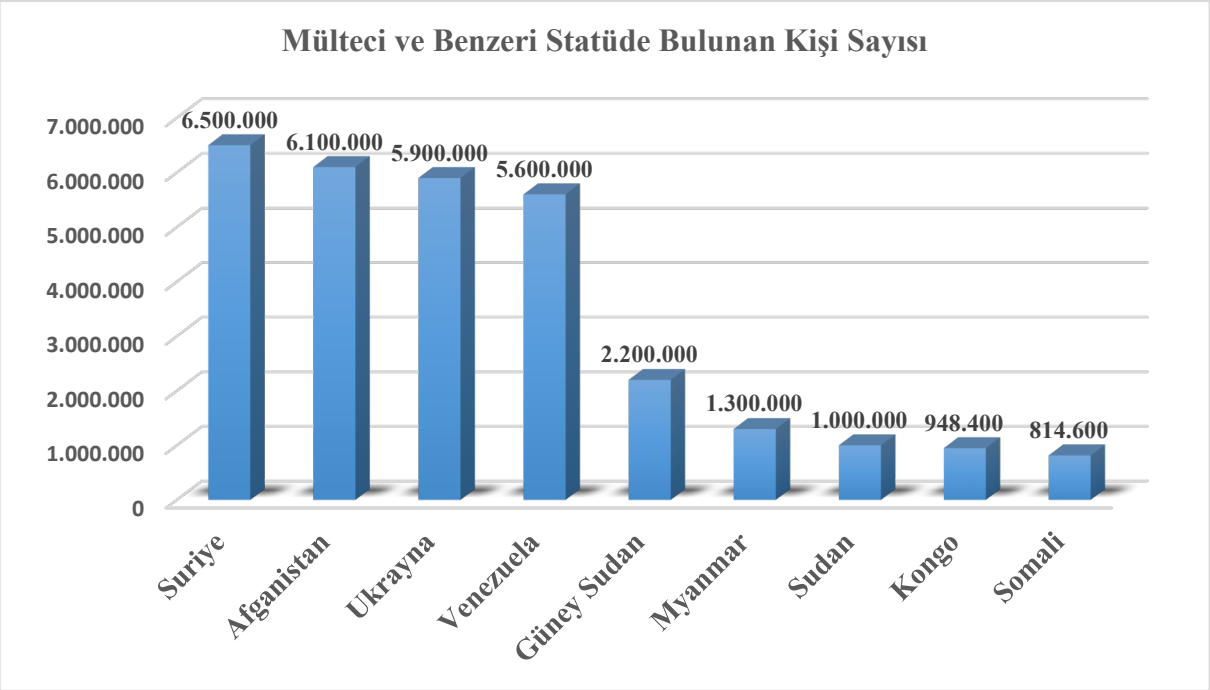
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre 2023 yılı Haziran ayı sonu itibariyle dünya genelinde 110 milyondan fazla insan yerinden edilmiş durumdadır ve bunların 36.4 milyonu mülteci olarak hayatlarını sürdürmeye çalışmaktadır (UNHCR, 2023).

Şekil 1: 2013-2023 Arası dönemde mülteci ve benzeri statüde bulunan kişiler.

Kaynak: UNHCR Midyear Trends Report 2023. https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023

Şekil 1'de görüldüğü üzere 2013 yılında 10 milyonun biraz üzerinde olan dünya genelinde zorla yerinden edilmiş kişi sayısı 2023 yılı ortasına gelindiğinde yaklaşık 4 kat yükselerek 40 milyon kişi düzeyine ulaşmıştır. Bu dramatik yükselişin arkasındaki en önemli faktör, şüphesiz Suriye ve Ukrayna'da yaşanan savaş ile birlikte Venezuela'da görülen ekonomik kriz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2: Mülteci ve benzeri statüde bulunan kişilerin menşei ülkeleri.

Kaynak: UNHCR Midyear Trends Report 2023. https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023

Şekil 2'de de açıkça görüldüğü üzere zorla yerinden edilerek mülteci ve benzeri statüye gelen insanların büyük bir bölümü halihazırda dünya üzerinde savaş ve karışıklığın hakim olduğu coğrafyalardaki ülkelerden olduğu görülmektedir. Bu kapsamda 2011 yılından beri savaşın sürdüğü Suriye mülteci ve benzeri statüde bulunan vatandaş sayısında başı çekmektedir. Savaş ve benzeri kaotik durumlar nedeniyle göç etmek zorunda kalan insanların büyük bir bölümü öncelikle kendilerine en yakın komşu ülkelere sığınmaktadırlar. Nitekim halihazırda dünya genelinde en fazla mülteci ve benzeri statüdeki kişiyi Türkiye 3,4 milyon, İran 3,4 milyon ile Almanya 2,5 milyon ve Kolombiya 2,5 milyon kişi olmak üzere barındırmaktadır (UNHCR, 2023).

Düzensiz Göç Kaynaklı Sorunlar

Düzensiz göç hareketleri neticesinde hedef ülkelerde her geçen gün düzensiz göçmen sayısı artmaktadır. Özellikle Batı Avrupa ve kitlesel göç akınına maruz kalan çatışma bölgesi ülkelerin komşuları açısından çok yüksek rakamlara ulaşan düzensiz göçmen nüfusu belli başlı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların öne çıkanları ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları olarak sıralanabilir.

Ekonomik sorunlar kapsamında hedef ülkelerde bulunan düzensiz göçmen sayısı ülkeler için önemli mali külfetler ortaya çıkarmaktadır. Nitekim göçmenlerin mevcut sistem üzerine getirdiği yük birçok ülkede altyapı, sağlık gibi hizmetlerin aksamasını da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte herhangi bir şekilde yasal olarak çalışma imkânı bulamayan bu gruplar kayıt dışı istihdam ve dolayısıyla kayıt dışı ekonomi içerisinde kendilerine iş olanağı sağlamakta, bu durumda başta vergi kaybı olmak üzere hedef ülkeler için ciddi mali kayıp

anlamı taşımaktadır. Öte yandan yerel halk için de mevcut iş olanaklarını kaybetmeleri korkusuna sebep olmaktadır (Samers, 2004).

Düzensiz göçün neden olduğu sorunlardan biri de sosyal alanda ortaya çıkan problemlerdir. Hedef ülke içerisinde belirli alanlarda yoğunlaşan göçmenler görece kapalı bir toplumsal varlık sergileme eğilimindedirler (Balcıoğlu, 2007). Bu kapalı toplumsal yapı yerel halkın göçmenlere bakışını önemli ölçüde etkilemekte ve bir ön yargıya neden olmaktadır. Genel itibariyle hedef ülke vatandaşlarından farklı etnik ve kültürel yapıya sahip bu insanlar genellikle yaşadıkları ülkenin dilini de bilmedikleri için toplumsal kabul görme noktasında çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum aynı zamanda yerel halk için de bir dezavantaj oluşturmakta ve göçmenlerle diyaloglarını oldukça kısıtlamaktadır.

Sosyal olarak göçmenlerin sahip olduğu kapalı toplumsal yapı aynı zamanda göçmenlere karşı güvenlik endişelerini de beraberinde getirmektedir. Zira yerel halk tarafından yeterince diyalog kurulamayan bu topluluklar kapalılığın getirdiği bilinmezlik nedeniyle de çeşitli ön yargılara sebep olmaktadır. Göçmenlik ve suç arasındaki ilişki uzun zamandan beri tartışılmakta ve araştırmalara konu olmaktadır. Düzensiz göçmenler özelinde ise bu kimselerin üzerinde genel itibariyle bir kontrol ve denetim mekanizmasının olmayışı ve yasal olarak bu kimselerin çalışma hayatına katılımının mümkün olmayışı gibi nedenlerden dolayı işsizlik ve ekonomik olarak yoksunluk bu kişilerin suç işlemeye daha meyilli olacağına (Park ve Burgess, 2015) yönelik bir algıyı da beraberinde getirmektedir.

Düzensiz Göç Ve Uluslararası İlişkiler

Düzensiz göç hareketlerinin son yıllarda ciddi manada artış göstermesi sonucunda hedef ülkelerde artan huzursuzluk ve bu huzursuzluğun neticesinde göçmen karşıtı söylemlerdeki hissedilir derecedeki artış, özellikle hedef ülkelerin düzensiz göçün engellenmesine yönelik reaksiyon göstermesini tetiklemektedir. Günümüzde göç rotaları Türkiye'nin de içinde bulunduğu coğrafya için doğudan batıya doğru bir güzergah takip etmektedir. Afrika ve Asya'dan her yıl binlerce düzensiz göçmen daha iyi bir yaşam umuduyla Avrupa'ya ulaşmaya çalışmaktadır. Hedef ülke olarak Avrupa'ya doğru olan bu göç akını, Avrupa Birliğini bu konu özelinde daha kapsamlı tedbirler almaya ve hayata geçirmeye yöneltmektedir.

AB'nin göç politikasının esas itibariyle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıkan iş gücü açığını kapatmaya yönelik olarak işçi talebi ve bu kapsamda Türkiye, Kuzey Afrika ve Avrupa'nın güneyinden yapılan işçi göçleriyle (Dustmann, Bentolila ve Faini, 1996) başladığını söylemek mümkündür. Süreç içerisinde hem işçi olarak gelen göçmenlerin hem de işçi talep eden ülkelerin yararına olan bu durum işçi arz ve talebinin dengeye gelmesine rağmen Avrupa'ya olan göç isteğinin devam etmesi çözüm bulunması gereken önemli bir konu haline gelmiştir (Lipsmeyer ve Zhu, 2011).

Düzensiz göçün önlenmesine yönelik gerek Avrupa Birliği gerekse diğer hedef ülke konumundaki ülkeler çözüm arayışı içerisindedirler. Ancak günümüzde gerçekleşen düzensiz göç hareketlerinin karakteristik yapısı dikkate alındığında çözüm konusunda mesafe kat etmenin oldukça zor olduğu görülmektedir. Zira mevcut durumda düzensiz göç hareketlerinin büyük bir kısmının savaş, iç karışıklık vb. sebeplerden kaynaklandığı ortadadır. Bu durumda kaynak ülkelerde düzensiz göçün önlenmesinde muhatap bulmak oldukça zor bir konu haline gelmektedir. Bu nedenle hedef ülkeler bu sorunun çözümü noktasında kaynak ülkelerden ziyade transit ülkelerle işbirliği yaparak sorunu çözmeyi alternatif bir yol olarak denemektedirler.

Nitekim AB de bu hususta, düzensiz göçün engellenmesine yönelik olarak, sorunu düzensiz göçmenler kendi sınırlarına ulaşmadan çözme arayışı içerisine girmiştir. Bu kapsamda Türkiye ile AB arasında 1 Ekim 2014 tarihinde vatandaşlar, Haziran 2016 tarihinden itibaren ise üçüncü ülke vatandaşları hakkında yürürlüğe giren Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır.

Türkiye ile AB arasında imzalanan ve nihayetinde; AB için düzensiz göçün sınırlarına ulaşmadan engellenmesini, Türkiye için ise vatandaşlarının AB içerisinde vize serbestisi imkanından faydalanması ve üyelik müzakerelerinin devamını hedefleyen geri kabul anlaşmasının tam olarak yürürlüğe konulmasına yönelik uzlaşının sağlanması hususu, düzensiz göçün uluslararası ilişkiler üzerine olan etkisine çarpıcı bir örnektir. Zira 2016 yılına gelindiğinde Türkiye'nin AB üyelik müzakereleri neredeyse donmuş durumdaydı. Suriye iç savaşı ile birlikte kitleler halinde Avrupa'ya ulaşmaya çalışan Suriyeli düzensiz göçmenler bir anda Türkiye – AB ilişkilerini ciddi şekilde ivmelendirmiştir. Nitekim FRONTEX verilerine göre 2014 yılında Avrupa'ya Ege ve Balkan ülkeleri rotasından yasa dışı yollarla geçen düzensiz göçmen sayısı 282.000 kişi iken 2015 yılının ilk dokuz ayında bu sayı devasa bir artışla 1.822.177 kişiye ulaşmıştır (FRONTEX, 2017). Türkiye ile AB arasında imzalanan geri kabul anlaşmasının tam olarak yürürlüğe girmesiyle birlikte anlaşma, hızlı bir şekilde düzensiz göçün AB sınırları içerisine girmeden engellenmesi noktasında sonuçlarını göstermiş ve 2015 yılında 2 milyon sınırına dayanan Avrupa'ya yasa dışı geçiş 2016 yılında 511.046, 2017 yılında ise 204.718 kişi seviyelerine gerilemiştir (FRONTEX, 2018).

Sonuç

Tarihsel süreç içerisinde insanoğlunun var oluşuyla birlikte başlayan göç hareketleri, bugün de varlığını ve etkisini sürdürmektedir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde süren savaş, iç karışıklık, açlık ve geri kalmışlık gibi nedenlerden dolayı insanlar, daha güvenli ve müreffeh bir hayat arayışı içerisine girmektedirler. Bu arayış, kimi zaman yasal yollarla göç etme şeklinde kendini gösterirken kim zaman da, içinde bulunduğumuz dönemde genellikle, ne pahasına ve hangi yolla olursa olsun göç etme sonucunu doğurmaktadır. Son çeyrek yüzyılda özellikle Afganistan, Suriye, Ukrayna ve Venezuela'da meydana gelen savaş ve karışıklıklar beraberinde devasa rakamlara ulaşan düzensiz göç akınlarını getirmiştir. Uluslararası arenada bu büyük çaptaki hareketliliğin engellenmesine yönelik çeşitli politikalar geliştirilip uygulanmaya çalışılıyor olsa da gelinen noktada her gün kartopu gibi büyüyen bu soruna kalıcı bir çözüm getirmekten çok uzaktır. Zira insanların can güvenliği nedeniyle yurtlarını terk etmeleri, fiziki sınırların daha fazla güçlendirilmesiyle önlenebilecek bir hadise değildir. Sınır güvenliği ne kadar artırılırsa artırılsın bu fiziki engellerin insanların hayata tutunma çabasına mani olamadığı ve olamayacağı aşikardır. Öte yandan Avrupa'nın yaptığı gibi göç dalgasının kendi topraklarına gelmeden engellenmesine yönelik transit ülkelerle bu sorunu çözme çabası da, soruna kısa vadeli önlem olmaktan öteye gidememekte sorunun tam olarak çözümünden çok uzak bir politika olarak karşımızda durmaktadır.

Mevcut haliyle düzensiz göç olgusu uluslararası ilişkileri ziyadesiyle etkileyen, ülkeleri ve uluslararası örgütleri politika geliştirmeye zorlayan bir olgu olarak dünya gündeminin üst sıralarında yer almaktadır. Bu soruna yönelik geliştirilen politikalar uluslararası aktörleri kimi zaman karşı karşıya getirmekte, kimi zaman ise var olan ittifakların sorgulanmasına ve gözden geçirilmesine itmektedir. Hemen her gün dünyanın yeni bir bölgesinde yeni bir karışıklığın meydana geldiği dikkate alındığında düzensiz göç olgusunun daha adil, refahın hakça paylaşıldığı ve barış içerisinde bir dünya düzeni olmadan çözülmesi kanaatimizce mümkün gözükmemektedir.

Kaynakça

Adıgüzel Y (2016) Göç Sosyolojisi (Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara).

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu (2015) "Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma", http://avrupa.info.tr/fileadmin/Content/Files/DelegationDocuments/Tender_2012/24TR.DOC.

Balcıoğlu İ (2007) Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç, Elit Kültür Yayınları, İstanbul.

Çakır S (2011) 'Türkiye'de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar', SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:23, s. 209-222.

Dustmann C, Bentolila S, Faini R (1996) "Return Migration: The European Experience", Center for Economic Studies ve the Maison des Sciences de I' Homme, Great Britain, Vol. 11, No. 22, s. 215-216.

Erdoğan M (2012), "Göç ve Türkiye", Migration Letters, 9(4), 297-302.

Fargues P (2009) Work, refuge, transit: An emerging pattern of irregular immigration South and East of the Mediterranean. International Migration Review, 43(3): 544-577.

FRONTEX (2017). Migrants Entered EU in First Nine Months of 2015. Retrieved from http://FRONTEX.europa.eu/news/710-000-migrants-entered-eu-in-first-nine-months-of2015-NUiBkk

FRONTEX (2018). Risk Analysis for 2018. Retrieved from https://euagenda.eu/publications/risk-analysis-for-2018

Güleç C (2015) 'Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları', Tesam Akademi Dergisi, 2(2), s. 81-100.

IOM (Uluslararası Göç Örgütü) (2009) Göç Terimleri Sözlüğü, Cenevre: IOM, Yayın No: 18

İçduygu A, Aksel D B, (2012) 'Türkiye'de Düzensiz Göç', Uluslararası Göç Örgütü, s. 72, Ankara.

Kızmaz Z (2018). Göç ve Suç Arasında Bir İlişki Var Mı?: Bütüncül Bir Bakış. BEÜ SBE Derg.,7(2), 562-599.

Lipsmeyer C S, Zhu L (2011) "Immigration, Globalization and Unemployment Benefits in Developed EU States", Midwest Political Science Association, Texas, Vol. 55, No.3, July 2011, s. 647.

Nas Ç (2015) "Türkiye-AB İlişkilerinde Geri Kabul ve Vize Serbestliği: Hareketliliğin Yönetimi", Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi, Cilt 23, Sayı: 2 s.169-186.

Özer İ (2004) Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme, (Ekin Kitabevi, Bursa).

Park, R.E., Burgess E W, (2015) Şehir, Çev.: Pınar Karababa, İstanbul: Heretik Yayınları.

Sağlam S (2006) "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme," Türkiyat Araştırmaları, Sayı:5, s.34-44.

Samers M E (2004) 'The Underground Economy', Immigration and Economic Development in The European Union : An Agnostic-Skeptic Perspective, International Journal of Economic Development, Volume Six, Number 2, s. 211

Şahal Çelik D, Şemşit S (2019) Kale Avrupası Yaklaşımı ve Düzensiz Göç. Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi,15 (2).

Şanlıöz S A (2016), "Dış Göç Olgusunun Düzensiz Göç Gerçeği: Karşılaşılan Etkilere Ekonomik ve Sosyolojik Çözüm Önerileri", Sosyoekonomi, Vol. 24(30), 139-145.

TDK, https://sozluk.gov.tr/

T.C Dışişleri Bakanlığı (2016), https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-arasinda-18-mart_ta-varilan-mutabakata-iliskin-soru-cevaplar.tr.mfa

UNHCR (2023) Midyear Trends 2023, https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023

Yalçın C (2004), Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayınları.

Yılmaz A (2014) 'Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri', International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(2), s. 1685-1704.

KAZAKİSTAN'DA SÜRGÜNDE YAŞAYAN AHISKALI TÜRKLERİN DİLİNDE KAZAKÇA VE RUSÇA UNSURLAR

Cemile GÜZELOĞLU[1]

Özet

Ahıskalı Türkler, yüzyıllarca yaşadıkları kadim Türk yurdu olan Ahıska bölgesinden Stalin rejimi döneminde, 14 Kasım 1944'de Orta Asya'nın çeşitli bölgelerine sürülmüş ve 79 yıldır ata yurtlarından binlerce kilometre uzaklarda dağınık olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

Ahıska bölgesinde yüzlerce yıl yaşayan bu Türk topluluğu, Türkiye'nin Artvin ve Erzurum illerinin Çoruh nehri ve kolları etrafında ve Ardahan ilinin Posof ilçesi ve çevresinde yaşayan Türklerle tarih boyunca dil ve kültür bakımından aynı özelliklere sahip olmuştur. Ahıska bölgesi ağzı da, Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan bu bölgelerin ağzı ile pek çok özellik bakımından ortak yönlere sahiptir.

Tarihsel süreçte, Çarlık Rusyası egemenliği döneminde Gürcülerle; sürgün öncesi ve sonrası Sovyet döneminde Ruslarla olan ilişkiler bölge ağzında Gürcüce ve Rusça kelimelerin de Ahıska ağzında yer almasına sebep olmuştur. Sürgün sonrası Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan gibi Türk devletleri içinde bulunmaları, bu ülkelerin dilinde eğitim almaları, sayılan ülke dillerinden de kelimelerin alınmasına sebep olmuştur. Bu ağzı konuşan kişilerdeki Rusça ve diğer Türk lehçelerinden alınan kelimelerin kullanımı kişilerin eğitim, meslek, sosyal hayat içindeki konumuna göre değişebilmektedir.

Günümüzde 9 ülkede (Kazakistan, Türkiye, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan, Ukrayna, Gürcistan ve ABD) yaşayan Ahıskalı Türkler kendi ana dillerini unutmamış; entegre oldukları topraklarda, yeni dil ve kültür çevresinde kendi dillerini, kültürlerini örf-adetlerini yaşatabilmiş ve oradaki diğer kültürlerden sınırlı oranda etkilenmişlerdir.

Bu çalışmamızda, Ahıskalı Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Güney Kazakistan'daki Ahıskalı Türklerin dilinde Kazakça ve Rusça'dan geçen unsurlar incelenmiştir. Genel olarak, eğitim dilinden kaynaklanan teknik terminoloji yabancı unsurlardan geçen özelliklerdir. Ahıskalı Türkler tarafından konuşulan Ahıska ağzına girmiş bu özellikler örnekleri ile birlikte incelenmiştir.

Çalışmamızda, gramatik ve fonetik olarak, Ahıskalı Türkler ve dilleri, sürgündeki Ahıskalıların diğer halklarla olan dil etkileşimi, Rusça ve Kazakça unsurlar başlıklar altında incelenmiştir.

1 Doktora Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Bölümü, e-mail: cemile@bk.ru

Anahtar kelimeler: Ahıskalı Türkler, Sürgün, Ahıska Ağzı, Dil Etkileşimi, Kazakça ve Rusça Unsurlar.

The Kazakh and Russian Elements in Language of Ahiska Turks Living in Exile in Kazakhstan

Abstract

Ahiska Turks were deported from the Ahiska region on November 14, 1944 during the period of Stalin regime, to different parts of Central Asia and today they have been living scattered thousand kilometres far away from their homeland for 79 years.

As it known, this Turkish people, who had been living for thousand years in Ahiska region, have the same historical, cultural and lingual characteristics with Turks, living around Çoruh river in Northeast region of Turkey like Artvin, Erzurum, Ardahan provinces. The dialect of the Ahiska region also has many features in common with the dialect of these regions located in the northeast of Turkey.

During the historical process the interaction with Georgian and Russian people caused to placed the Georgian and Russian words in Ahiska Turks. In the same way after deportation staying in Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan and Azerbaijan, because of education or working many lingual elements have been taken from languages of those countries. The using of the Russian and words from other Turkish dialects by speakers of the Ahiska dialect, depend on their professions, education level or social status.

Today, Ahiska Turks, living in 9 different countries (Kazakhstan, Turkey, Russia, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Azerbaijan, Ukraine, Georgia and USA), have not forgotten their mother tongue. They never forget their native language and manage to conserve their national culture in the new multi-lingual and multi-cultural environment, they had to live.

Ahiska Turks, living in exile in Central Asia, have not forgotten their native language and traditions have been influenced to a limited extent by other cultures.

In this article, we tried to examine the Russian and Kazakh elements in language of Ahiska Turks, who mostly live in South of Kazakhstan. These elements are mostly technical terminology words or many of them are suffixes, which using in the spoken Ahiska dialect were examined with examples.

In this study, Ahiska Turks and their language, the linguistic interaction of Ahiska Turks living in exile with the other peoples, Russian and Kazakh elements in Ahiska Turks language reviewed under the title were examined as grammatically and phonetically.

Key words: Ahiska Turks, Exile, Turkish Dialect of Ahiska, Language İnteraction, Kazakh and Russian Elements.

Giriş

Ahıskalı Türkler, yüzyıllarca yaşadıkları kadim Türk yurdu olan Ahıska bölgesinden Stalin rejimi döneminde 1944'ün 14 Kasım gecesinde Orta Asya'nın çeşitli bölgelerine sürülmüş ve bir asra yakın bir süre ata yurdundan binlerce kilometre uzakta dağınık olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Ahıska, Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Kür nehri şeridinde, Kars, Batum, Tiflis üçgeni ortasında, Gürcistan toprakları içinde yer alan bir bölgedir (Zeyrek, 2001: 9). Günümüzde 9 ülkede (Kazakistan, Türkiye, Rusya, Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan, Ukrayna, Gürcistan ve ABD), toplam olarak nüfusları 600 bine yakın Ahıskalı Türkler, sürgün yeri olan Orta Asya'da en yoğun olarak Kazakistan'da 200 bine yakın nüfusuyla varlığını sürdürmektedir. Kazakistan'da Ahıskalı Türklerin en yoğun yaşadığı bölge Güney Kazakistan vilayeti olup Almatı, Taraz, Kızılorda, Çimkent, Türkistan, Kentau, Talgar, Kuzey ve Orta Kazakistan bölgesinde de Astana, Atırau, Karagandı şehirleridir. Kazakistan'daki Ahıskalı Türklerin yaklaşık 200 bin nüfusunun çoğunluğu Almatı - 70 bin, Çimkent - 70 bin, Taraz - 30 bin şehirlerindedir. (KASİAD Kazakistan Ülke Raporu, 2012: 2).

Gerek 1944'deki ilk büyük sürgün sırasında, gerek 1989'daki ikinci sürgün (Fergana katliamı) sırasında bölgeye getirilen Ahıskalılar, Kazakistan'ın güney bölgesinde daha yoğun olarak yaşamaktadırlar.

Kazakistan 130 farklı milliyete ve birçok dini geleneğe ev sahipliği yapan bir ülkedir (Güzeloğlu, 2018: 27). Çok kültürlü ortamlarda kültürel etkileşimler ve dilde kelime alışverişi doğaldır.

Ahıskalı Türkler birçok zorluk, sürgünlere rağmen, zor şartlar altında yeni yerlere yerleşmelere, yeni bir çevreye, başka halklarla bir arada yaşamaya, yeni bir dil, kültür, sosyal hayat alanına uyum sağlamışlardır. Yeni sosyal çevre ve yeni kültürlerle tanışarak kendi sosyal hayatlarını, kültürlerini, dillerini, atalarının mirasını unutmamışlardır (Güzeloğlu, 2015: 305-322).

1. Ahıskalı Türkler ve Dilleri

Ahıska, Gürcistan'ın güneybatısında, Türkiye'nin kuzeydoğusunda Ardahan iline komşu bir bölgedir. Ahıska bölgesinde yüzyıllarca yaşadıkları bu Türk topluluğu, Türkiye'nin Artvin ve Erzurum illerinin Çoruh nehri ve kolları etrafında ve Ardahan ilinin Posof ilçesi ve çevresinde yaşayan Türklerle tarih boyunca dil ve kültür bakımından aynı özelliklere sahip olmuştur. Ahıska bölgesi ağzı da, Türkiye'nin kuzey-doğusunda yer alan bu bölgelerin ağzı ile pek çok özellik bakımından ortak yönlere sahiptir. Ahıska ağzı, Yukarı Kür ve Çoruh bölgesinin ortak dilidir. Posof başta olmak üzere Ardahan, Şavşat, Artvin, Ardanuç ve Oltu çevresinin ağzı, Ahıska ağzının ortak özelliklerini taşımaktadır. Ardahan-Posof yerli ağzı, Artvin ve Ahıska ağızlarıyla ayrı bir grup teşkil eder. Bu dört bölgenin ağzı ortaktır. Ahıska-Ardahan bölgesi, Azerbaycan ile Anadolu arasında gerek coğrafi bakımdan gerekse dil ve kültür bakımdan bir geçiş yeri teşkil etmektedir (Zeyrek, 2016: 42).

Ahıskalı Türklerin konuştukları dil, Anadolu Türkçesinin bir parçası, o bölgede konuşulan önemli ağızlardan biridir. Bu ağız, Oğuz etno-kültürel sistemi içinde yerini alır. Bir ağız olarak genel Türkçenin, daha sonra Osmanlı Türkçesinin etkisi altında gelişmiştir. Ahıskalı Türklerin ağzı eski Anadolu Türkçesi ve Dede Korkut Kitabı'nın dili ile aynıdır (Zeyrek, 2016: 41-44).

Ahıskalı Türkler, Türkiye'nin ve özellikle kuzeydoğu Anadolu ağızlarının tabii bir devamı niteliğinde olan ağız özelliklerini ana vatanlarından 79 yıldır ayrı olmalarına, Türkiye ile ilişkilerinin olmamasına ve Türkiye Türkçesi ile eğitim imkânı bulamamalarına rağmen Türkiye Türkçesinin kullanılmadığı başlıca 8 ülkede, zorunlu göçe uğramış bir toplumun dili olarak büyük ölçüde korumayı başarmışlardır. Ahıskalı Türkler kendi ana dillerini unutmamış; entegre oldukları topraklarda, yeni dile ve kültür çevresinde kendi dillerini, kültürlerini örf-adetlerini yaşatabilmişlerdir (Güzeloğlu, 2015: 338).

Dil, bir kültür aktarıcısı ve bir kültür taşıyıcısıdır. Dil, aynı zamanda milleti meydana getiren, milli kimliği ayakta tutan en önemli unsurdur (Aliyeva, 2015: 435). Ahıskalı Türkler kendi kimliklerini farklı coğrafyalarda koruma gayreti içerisindedirler.

Günümüzde hâlâ sürgünde Orta Asya'da yaşayan Ahıskalı Türkler örf-adetlerini ve dillerini koruyarak orada diğer kültürlerden sınırlı oranda etkilenmişlerdir.

2. Sürgündeki Ahıskalıların Diğer Halklarla Olan Dil Etkileşimi

Orta Asya'da yaşayan Ahıskalı Türklerin diline oradaki halkların dilinden birçok unsur geçmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Dilde Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Rusça kelimeler (*kennay (*yenge*), auhat (*yemek*), ağay (*ağabey*), çıdamah* (dayan, katlan)*, mektef* (okul)*, dastarhan* (sofra)*, tamada* (düğündeki konuşmacı, yürütücü)*, direktor* (müdür)*, klub* (kulüp), *kolhoz* (büyük çiftlik)*, aftobus* (otobüs), *maşına* (araba)*, körpeçe* (Kaz. "körpeşe", minder), *nevere (Kaz. "nebere",* torun*)*, apay (Kaz. "apay", hanım, hoca hanım), ökmet (Kaz. "ökimet", hükümet)) gibi kiminin telâffuzları değiştirilerek çok kullanılmaktadır.

a) Kazakça Unsurlar:

çı ("misin/ mısın?" ya da "lütfen" manasını katar) Kazakçadaki "lütfen anlamında kullanılan "şı" edatı Ahıskalı Türklerin diline de yerleşmiştir:

Kaz."alşı-*al çı* (alır mısın?), Kaz."berşı"-*ver çi* (verir misin?), Kaz. "ekel şi"-"*getir çi*" (getirir misin? örneklerinde olduğu gibi.

Sofra duası: "*bata*", "*bata ver*": Dua okumak. Fatiha okumak. (Yemek sonrası sofrada okunan dua.) Ahıskalı Türkler, Kazaklarda "bata" olarak adlandırılan sofra duasını ("Fatiha" sûresinin Kazakçası) yapmaktadırlar ve buna "*bata ber (ver),*" demektedir.

Qoy (ya, öyle değil mi?) Kazakça bir edatın Ahıskalı Türklerin konuşmasında yer aldığı görülmektedir.

Qoy çu (bırakır mısın? Vazgeç lütfen. Yapma) manalarında ve Kazakçadaki aynı şekliyle kullanıldığı görülmektedir.

Kazakçadaki ünlemlerden "Oy bay!" (eyvah! Aman Allahım! Allah Allah!) oradaki Ahıskalı Türklerin dilinde kullanılan bir unsurdur.

Bunun yanı sıra dil bakımından etkileşim karşılıklı olmuştur. Bunun başlıca göstergesi, Ahıskalı Türklerin yoğun olarak yaşadığı kırsal kesimlerde Kazak, Özbek ve Rus halkın Türkçe konuşabilmeleridir (Güzeloğlu, 2015: 344).

Kazakistan'da Slav kökenli (Rus, Beyaz Rus, Ukraynalılar) nüfus, Türk ve diğer milletlere göre ağırlıktaydı. 1950'li yıllarda SSCB'nden Kazakistan ve Orta Asya'ya işlenmemiş toprakları işlemek ve ziraati kalkındırmak amacıyla Slav kökenli nüfus gelmiştir. Şehirlerde ve şehirlere yakın yerleşim yerlerinde Rusların sayısı fazla olduğu için Ruslarla komşuluk yapan Ahıskalı Türkler, Rusça öğrenmeye başlamışlardır. SSCB'nde Rusça resmî dildi, resmî kuruluşlarda, okullarda Rusça geçerliydi (Seferov ve Ayhan, 2008: 399).

b) Rusça unsurlar:

Kazakistan'da yaşayan diğer milliyetlerde olduğu gibi, Ahıskalı Türklerinin de dilin sözvarlığında Sovyetler Birliği döneminde siyasî terim olarak kullanılan Rusçadan geçen kelimeler görülmektedir: *komunizm, komsomol, kolhoz, sovhoz, pioner, partkom, partiya vb*.

Buna benzer, toplu taşıt isimleri, idari terimler, mekân (bina) isimleri de Rusçadaki gibi kullanılmaktadır. Bunlardan bir kısmı Rusçada kısaltmadan oluşan bir kelime grubudur. Ahıskalı Türklerin ağzında Rusçadan alınan ve ses, şekil, anlam yönünden değişmeyen kelimeler: *tramvay, troleybus, kamaz, ekskavatör, samolyot* (uçak), *vertolyot* (helikopter)*; raykom, upravkom, direktor* (müdür), *zavuç* (müdür yardımcısı), *zavhoz; restoran, magazin* (dükkan/ mağaza), *yasli* (kreş), *detsad (*kısaltma: *detskiy sad,* "anaokul"*), fabrika, zavod, tsum (*kısaltma: *Tsentralnıy Universalnıy Magazin,* "şehrin merkezî alışveriş merkezi"*), kino* (film) *vb.*

Rusçadan alınan bazı kelimeler de Ahıskalı Türklerin ağzında telaffuz değişikliğine uğramıştır. Rusçadaki aslından telaffuz değişikliğiyle söylenen kelimelere örnekler: *spiçka* (karş.: Rus. spiçka "kibrit"), *babroz* (papiros) (Rus. papirosı, "sigara"), *sepig* (Rus. sapog "çizme"), *stol* (Rus. stol "masa"), stulçik (Rus. stul "sandalye"), *maşna* (Rus. maşına "araba"), *adyal* (Rus. odeyalo "battaniye"), *garavat* (Rus. krovat' "yatak, karyola"), *gastrol* (Rus. kastryulya "tencere"), *vedre* (Rus. vedro "kova"), *pec/pej* (Rus. peç/ peçka' "soba"), *neft* (Rus. neft', "petrol"), *melisya* (Rus. militsiya "polis") vb. Bazı kelimelerde ise telaffuz değişikliği orijinal kelimeden büyük bir farkla ayrılmaktadır: *dalinga* (karş.: Rus. tarelka, "tabak"), *tilivizir* (Rus. televizor, "televizyon"), *törme* (Rus. türma, "hapishane").

Ahıskalı Türklerin ağzında kullanılan bazı Rusça kelimeler de vurgu kayması sonucunda farklı bir telaffuza bürünmüştür. Rusçada bu kelimelerdeki vurgu genelde ilk veya ikinci hecede iken Ahıskalı Türklerin ağzında vurgu son heceye kaymaktadır: *aftobús* (Rus. avtobus "otobüs"), *dohtór* (Rus. dóktor), *lambá* (Rus. lámpa), *şkolá* (Rus. şkóla "okul"), *maşná* (Rus. maşína "araba"), *duhofká* (Rus. duhóvka, "fırın"), *balnitsá* (Rus. bolnítsa "hastane"), *haladilník* (Rus. holodílnik "buzdolabı"), *gorót* (Rus. górod "şehir").

Bu kelimelere getirilen eklerde de genel Türkçenin kuralına uygun olarak vurgu daima son heceye düşer. karş.: *şkola-yá, aftobus-tá, aftobus-tán, magazin-dé, gorot-tá, maşna-lár.*

Ahıskalı Türklerin ağzında cümle içinde bazı Rusça *gramer unsurları* (edat, bağlaç, zarf) da görülmektedir: *daje, je, vot, toje, tolko,i, a, srazu, luçşe*. 1. *Daje* öye gelmer. (Eve bile gelmiyor.) 2. *Vot* orda var. (İşte orada var.) 3. Men *je* dedim. (Ben dedim ya.) 4. Murtaynen eppek *i* yağ. (Yumurta, ekmek ve yağ.) 5. Semet *i* Tofik. (Samet ve Tofik) 6. Çağırdığımda *srazım (srazu)* geldi. (Çağırdığımda hemen geldi.)

Rusçadan giren bazı fiillerde de Türkçe ekler kullanılıyor: *zvannamah* (Rus. zvonit "telefon et/ aramak"). Bazılarında da birleşik fiil olarak kullanıldığı görülür. Bu durumda Türkçe yardımcı fiiller kullanılır. (Fiil kısmı Türkçedir.): elemek (Tür. "eylemek"): "*perejivat' elemek" (*kaygılanmak), "*poftoryat' elemek"* (tekrarlamak), "*varenye elemek" (*reçel yapmak) vb.

Kazakistan'da yaşayan Ahıskalı Türkler, SSCB o dönemki para birimi olan "Rubl'" (Ruble) yerine "Manat" diyordu. Onların dilinde genel olarak "para" demek olan "Manat" aslında Azerbaycan para biriminin adıdır. Günümüzde hala Ahıskalı Türkler paraya "manat" demektedirler.

Orta Asya'da Ahıskalı Türklerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde komşuları olan diğer halklar (Kazaklar, Ruslar, Özbekler vb.) Ahıskalı Türklerin dilini anlamakta ve konuşmaktadırlar. Bu da kültürel ve dil etkileşiminin karşılıklı olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Kazakistan'da sürgünde yaşayan Ahıskalı Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Güney Kazakistan'daki Ahıskalı Türklerin dilinde Kazakça ve Rusçadan geçen unsurlara verilen örneklerden de anlaşıldığı gibi, genel olarak, eğitim dilinden kaynaklanan teknik terminoloji, yabancı unsurlardır. Ahıskalı Türkler tarafından konuşulan Ahıska ağzına girmiş bu unsurlar örnekleri ile birlikte incelendiğinde, temelinde Ahıska Türkçesinin esasına uyarak yeni bir telaffuza bürünmüş, kelime varlığını zenginleştirmiş; bazen bu unsurlar genel Türkçenin kaidesine uygun halde değişmiştir (başta ünlü türemesi gibi, vurgu değiştirilmesi vb.).

1944'deki uğradığı büyük sürgünden beri dünya üzerinde dağınık bir şekilde yaşamak zorunda kalan Ahıskalı Türklerin geçmişine dair tüm olumsuzluklara rağmen dil bakımından ele alınan araştırmalar da onların sahip oldukları kültürü korumak ve yaşadıkları olumsuzluklardan etkilenmemek adına verdikleri mücadeleyi ortaya koymaktadır. Bulundukları çok kültürlü ortamda Ahıskalı Türkler kendi anadillerini konuşmaktadır. Onların dili, kuzeydoğu Anadolu bölgesindeki Kars, Ardahan, Artvin ağızlarına ve Azerbaycan Türkçesine yakınlık göstermektedir. Çok kültürlü ortamlarda kaçınılmaz olan kültürel etkileşim sonucunda özellikle dilde yabancı unsurların yer edinmesi tabiidir. Ahıskalı Türkler 79 yıldır sürgünde yaşadıkları Orta Asya halklarıyla kültürel ve dil etkileşimi içindedir. Bölgede Sovyet döneminde resmî, idarî ve eğitim dili olan, halihazırda ise uzun süredir halklar arasında ortak anlaşma dili görevini gören Rusça, oradaki dilleri etkilediği gibi Ahıskalı Türklerin konuştukları diline de etki yapmıştır. Bazı gramer unsurları, kelimeler ve tabirler Ahıskalı Türklerin ağzında da kullanılmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, bu unsurlar Ahıskalı Türklerin ağzında telaffuz değişikliğine uğrayarak ve vurgu kayması sonucunda farklı bir şekle bürünmüştür, öz Türkçe kurallarına uygun bir şekilde kullanılmaktadır.

Kaynakça

Aliyeva, M. (2015). Ahıskalı Türklerde Dilin Önemi ve Yazı Dili Sorunu. *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu Bildiri Kitapçığı 14-15 Nisan 2014.* Giresun Üniversitesi. Ankara: Astana Yayınları. 435-442.

Bizim Ahiska (2005-2006). Uluslararası Ahıska Türk Dernekleri Federasyonu'nun Yayın Organı, Ankara: Kozan Ofset Yayınları. 1-6. Erişim adresi http://bizimahiskalilar.org/

Dervişeva, F. (2010). *Kazakistan'daki Ahıska Türklerinin Sosyo-Kültürel Hayatındaki Değişimler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Doğan, İ. (2010). Kazakistan'da Yaşayan Ahıska Türkleri. DATÜB Kazakistan Mahalli Kongresi. *Bizim Ahıska Dergisi*, 21, 2-4.

Çetinkaya, K. ve Kodan, S. (2012). Ahiska Turks in Philadelphia: Keeping Cultural İdentity and Religion in a Multicultural Environment. *International Journal of Sosial and Human Sciences*, 6, 398-403.

Güzeloğlu, C. (2018). *Kazakistan'da Çimkent Bölgesinde Sürgünde Yaşayan Ahıska Türklerinin Kültür Çatısı: Doğum, Düğün ve Ölüm Adetleri.* Ankara: Gece Akademi Yayınları.

Güzeloğlu, H. (2015). Kazakistan'da Sürgünde Yaşayan Ahıska Türklerinin Sosyal Problemleri. *Uluslararası Ahıska Türklerinin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu Bildiri Kitapçığı 14-15 Nisan 2014.* (305-323. ss.). Giresun Üniversitesi. Ankara: Astana Yayınları.

Güzeloğlu, H. (2015). Kazakistanda Ahıska Türkleri kültürel kimliğin korunması. *Yeni Türkiye,* 8 (78), 337-359.

KASİAD Kazakistan Ülke Raporu. Kazakistan'ın Ülke Raporu 18.06.2012. Kocaeli.

Kolukırık, S. (2011). Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma. *Bilig*, 59, 167-190.

Polat, K. ve Koç, B. (2013). Kazakistan ve Azerbaycan'da Dinî Hayat. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (4), 300-334.

Seferov, R. ve Ayhan, A. (2008). Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafyaya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 393-411.

Şen, Ü. S. ve Delice, F. (2014). Ahıska Türklerinin Müzik Kültürlerine Yönelik Bir Araştırma. *Turkish Studies İnternational Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (5), 1849-1865.

Yılmaz, S. (2014). Çimkent Ahıska Türkleri Derneği Başkanı Latifşah Asanov ve Ahıska Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ruşen Mehmetoğlu ile Söyleşi. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 67-79.

Yüzbey, İ. (2008). Ahıskalı Türkler ve Kültürleri. *Turkish Studies İnternational Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (7), 679-695.

(t.y.). Erişim adresi http://www.ahiskalilar.org/portal/index.php/

Ahıska Gazetesi (t.y.). Erişim adresi http://www.ahiska-gazeta.com/ru/

Zeyrek, Y. (2016). Ahıska-Posof Ağzı ile Dede Korkut Boylarında Ortak Sözler-II. *Bizim Ahıska Dergisi*, 43, 41-44.

Zeyrek, Y. (2001). *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri,* Ankara: Pozitif Yayınları.